

ÖTVENÉVES A KÖZMŰVELŐDÉSI SZAKEMBEREK KÉPZÉSE EGERBEN

Jubileumi tanulmánykötet

Szerkesztette: Simándi Szilvia

2025, Eger

Ötvenéves a közművelődési szakemberek képzése Egerben

– Jubileumi tanulmánykötet –

Ötvenéves a közművelődési szakemberek képzése Egerben

– Jubileumi tanulmánykötet –

Szerkesztette:
Simándi Szilvia

Eger, 2025

Lektor:
Benkei-Kovács Balázs

Nyelvi lektor:
Báthory Kinga

ISBN 978-963-496-306-6

A kiadásért felelős
az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem rektora
Megjelent az EKKE Líceum Kiadó gondozásában
Kiadóvezető: Nagy Andor
Felelős szerkesztő: Kusper Judit
Nyomdai előkészítés, borítóterv: Csombó Bence

Megjelent: 2025-ben

Készítette: az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem nyomdája
Felelős vezető: Kérészy László

Tartalom

Szerkesztői előszó.....	9
Tanulmányok.....	11
Mérőföldkövek az egri közművelődésizsakember-képzés 50 éves történetében.....	13
Válogatás az egri Közművelődési Tanszék tudományos és ismeretterjesztő tevékenységeiből.....	29
Időskori művelődés – Online médiatudatosság az idősök körében	49
Vallás és közösség – Az eucharisztikus társulatok történetének vázlata az Egri egyházmegyében a középkortól a felvilágosodásig	67
Szakmai partneri együttműködések a közösségszervezés alapszak képzésében	91
Fókuszban a gyakorlat	99
Emlékképek, visszaemlékezések.....	107
Szemelvények a tanszék egykori oktatóinak írásaiból	109
Végzett hallgatóink tollából.....	133
A tanszék jelenlegi és egykori munkatársai.....	149
A tanszék munkatársai jelenleg.....	151
A tanszék korábbi munkatársai.....	158
Akik már nincsenek közöttünk.....	160
Életképek	163
Zárszó	215

*„Múlt nélkül nincs jövő,
s mennél gazdagabb a múltad,
annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe”
(Babits Mihály)*

Szerkesztői előszó

Jubileumi tanulmánykötetünkben a tanszék oktatói az egri képzés sajátos jegyeit szeretnék bemutatni a képzés indulásának 50. évfordulójához érkezve, illetve szeretnénk hozzájárulni a felnőttkori művelődés, illetve a közösségi művelődés témaköréhez tanulmányok és/vagy kortörténeti írások formájában.

2015-ben a negyvenéves évfordulót szintén tanulmánykötet formájában ünnepeltük meg (Simándi szerk. 2015). Azóta eltelt tíz év, így ismét megállunk, és számvetést készítünk, visszatekintünk szakjaink fő mérföldköveire, arra, hogy mi minden történt képzéseinkben a kezdetek óta.

A kötetben olvasható írások, munkák sokszínűsége is jelzi, hogy változatos tevékenységek köthetők tanszékünkhöz, jubileumi kötetünk a tanszék jelenlegi oktatóinak mindennapi munkájába, kutatási területébe is igyekszik betekintést nyújtani:

Elsőként a tanszék múltját és jelenét törekszünk bemutatni, csokorba szedni, különös figyelemmel az egri közművelődésszakember-képzés mérföldköveire, tudományos és ismeretterjesztő tevékenységének ábrázolására az elmúlt ötven évből, továbbá a kötetben a hallgatókkal közösen végzett szakmai és tudományos tevékenységekbe (lásd: „Közösségi élet egykor a Berva-völgyben: Emlékképek, közösségek, életképek”, illetve „Életutak az egész életen át tartó tanulás tükrében”) is betekintést nyújtunk (Simándi Szilvia). Tengely Adrienn írásában a lokális kisközösségeket vizsgálja történelmi távlatokban, melyek egyik legjobban dokumentált csoportját a vallási társulatok alkotják. Kenyeres Attila Zoltán írásának fókuszában az időskori művelődés, az idősek médiatudatosságának és kritikai érzékének fejlesztése áll, a kor kihívásaira figyelemmel. Oszlánczi Tímea és Rakusz Márta munkája a közösségszervezés szakunk gyakorlati tevékenységeire fókuszál, a gondozott szakon a gyakorlatorientált képzés megvalósulásának alappilléreit a gyakorlati feladatokra építő szemináriumok, a különböző kurzusok keretein belül megvalósuló terepmunka, illetve a kötelező szakmai gyakorlat képezi.

Örömünkre szolgál, hogy korábbi oktatók, végzett hallgatóink is hozzájárultak emlékeikkel, visszaemlékezéseikkel az elmúlt évek, évtizedek árnyaltabb bemutatásához.

Jubileumi kiadványunk végére a tanszéken megtalálható archív felvételekből egy fotógyűjteményt és a Líceum Tv közreműködésével egy videóösszeállítást hoztunk létre: pillanatképeket felvillantva közösségünk életéből. Zárásként pedig korabeli újságcikkekből mazsoláztunk, hogy ezen keresztül is ábrázoljuk az elmúlt 50 év történéseit.

Ezúton is szeretnénk hálás köszönetet mondani mindazoknak, akik felkérésünket elfogadták, és írásukkal, munkájukkal hozzájárultak jubileumi kötetünk megjelenéséhez.

Eger, 2025. július

Dr. habil. Simándi Szilvia

Andragógiai és Közművelődési Tanszék, tanszékvezető egyetemi docens

Neveléstudományi Intézet, intézetigazgató

– aki egykor maga is hallgatója volt a tanszéknek

Tanulmányok

Simándi Szilvia

Mérföldkövek az egri közművelődésiszakember-képzés 50 éves történetében

A népművelő, később a művelődésszervező, az andragógia, majd a közösségi művelődés tanára szakos, illetve közösségsszervező képzéseink előzménye 1956-ra tehető, amikor is Durkó Mátyás (1926–2005) előterjesztésének köszönhetően az akkori Kossuth Lajos Tudományegyetemen a népművelési szeminárium elindult a két tanár szakkal rendelkező hallgatók részére (T. Kiss – Tibori 2015) (vö. Simándi 2018a, Simándi 2018b).

Szakjaink történetének bemutatása során az *egri felsőoktatási intézményre* koncentrálunk. Egerben 1975-ben kezdődött el a Neveléstudományi Tanszék keretein belül a népművelő szakemberek képzése, *Nagy Andornak*, a Neveléstudományi Tanszék akkori vezetőjének (tanszékvezető 1975–1995 között) a közreműködésével (Hidy 2001). Nagy Andor szintén elvégezte debreceni egyetemi éve alatt a népművelési tagozatot, és bevallása alapján a fiatal Durkó Mátyás gondolatvilága nagy hatást gyakorolt későbbi oktatói tevékenységére (Nagy 2005). „Amikor az országban elsőként a debreceni egyetemen megindult a népművelőképzés, természetesen azonnal jelentkezett Durkó Mátyásnál, akit ma is méltán vall mesterének. Nem utolsósorban neki köszönheti, hogy érdeklődése határozott irányba terelődött, így szerzett a magyar szakos diploma mellé egy olyan képesítést, amely egész további pályafutását megszabta” – írta meg a Pedagógusok Lapja is 1974. 09. 08-i számában Nagy Andorról annak okán, hogy a tanár úr kiváló népművelő kitüntetésben részesült. Mindezt jól szemlélteti Nagy Andor egyik írása is, melyben Durkó hitvallása visszaköszön: „A felnőtt ember nevelését, művelését éppúgy meg kell tanulni, mint azt, hogy a gyermekekkel hogyan lehet eredményesen foglalkozni.” (Nagy 1974, 308) (Nagy Andor életpályája során

a tudományos érdeklődésének középpontjába a médiapedagógia, illetve a médiaandragógia került.)

A tanárképző főiskolákon először fakultatív keretek között indult meg a népművelés oktatása. Előzményként elmondható, hogy a tanárképző főiskolák a tanítóképzőket követték akkor, amikor előbb fakultatív, majd kötelező kollégiumként iktatták be az általános iskolai tanárképzésbe a népművelést. A fakultatív szakköri tevékenység jelentette főiskolánkon is a népművelés-oktatás kezdetét. (Népújság 1963. 11. 26.) 1963-ban jelent meg az a minisztériumi rendelkezés (58 655/1963. VI. MM.), amely a tanárképző főiskolákon kötelezővé tette a „Népművelési ismeretek” kollégium és az „Ismeretterjesztés” gyakorlat végzését valamennyi hallgató számára (Nagy 1974, 308). Nagy 1974-es munkájában már előrevetítette, hogy mivel elvi akadálya nincs annak, hogy valamennyi tanárképző főiskolán népművelő szakkal is párosítsák a tanári szakokat, reményét fejezte ki, hogy a főiskolai népművelőképzés hamarosan újabb változáson megy át.

Intézményünk vezetése 1975-től lehetővé tette, hogy a Neveléstudományi Tanszéken három szakcsoportban dolgozzanak az oktatók. A tudományok differenciálódása és az új szakok (esetünkben a népművelés) megjelenése követelményként fogalmazta meg a szakosodást és az egy-egy tudományterületben való elmélyülést. A *Közművelődési Szakcsoport* első vezetője Köpf László volt. A Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerzett diplomát magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanárként, illetve népművelési előadóként. Hidy Pálné egyik írásában ekképpen emlékezett vissza: „A tanszéki csoportként működő Közművelődési Szakcsoport első vezetőjeként Köpf Lászlónak kellett megvívnia a szak tartalmi, szervezeti és személyi feltételeinek kialakításáért vívott harc első küzdelmeit” (Hidy 2001, 165).

A Közművelődési Szakcsoport oktatói (később részben átkerülnek az 1989-ben megalakult Közművelődési Tanszék oktatói köréhez):¹ 1975-től 1979-ig Köpf László; 1976-tól 1979-ig Pápai Zsuzsanna; 1977-től 1983-ig Tóth Béla; 1978-tól 2013-ig Hidy Pálné; 1979-től 2011-ig Szabó Sándorné; 1980-tól 1982-ig Seifert Tibor; 1982-től 1993-ig Kakuk Jenő; 1983-tól 1993-ig Feithné Krajcsik Ilona; 1988-tól 1990-ig Horváth László. Közülük többen

¹ Az Egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola évkönyvei, Az Egri Tanárképző Főiskola évkönyvei, Az Egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola évkönyvei. Forrás: Tittel Pál Könyvtár.

a Kossuth Lajos Tudományegyetemen a „durkológián” végeztek, ahogy Durkó egykori szakalapító munkásságát a szakma napjainkban is emlegeti.

A népművelés szak a képzés első évében (1975/76) intézményünkben ének (10 fő), illetve kémia (6 fő) szakkal párosult, de utóbbi nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A történelem szakpár népszerű volt éveken keresztül. Már a következő tanévben (1976/77) 17 hallgató kezdte meg népművelés–történelem szakpárban a képzést.

Nagy Andor (1976, 76) a képzés indulásáról örömmel számolt be: „jelentős nyeresége főiskolánknak, hogy ebben a tanévben megkezdte munkáját a népművelő szakos képzés, ami egyben azt is jelenti, hogy a közművelődési tevékenység újabb bázist nyert.”

Ezzel párhuzamosan az 1975/76-os főiskolai évkönyvben olvashatunk a népművelés szak levelező tagozatáról is, mely a SZOT Központi Iskolájával együttműködésben valósult meg. A nevezett iskola tanszékvezetője, Gogolák Jenő kiemelte: „úgy érezzük, az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola önállóságunkat nem csorbítva valósítja meg a szakmai segítségnyújtást és az ellenőrzést, amit igen biztatónak érzünk a további együttműködés zavaratlansága szempontjából”.² Egy 1976-os jegyzőkönyvben arról is találtunk információkat, hogy a megyei művelődési otthonok hálózatában nagyon alacsony volt a szakképzett munkatársak száma. Ennek megoldását pedig

² „A SZOT Központi Iskola a magyar szakszervezeti mozgalom központi intézménye. (...) 1975-ben – a népművelőképzés rendszerének országos átdolgozása során – a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola kihelyezett levelező tagozataként kezdhettünk új fejezetet képzésünk történetében. (...) Népművelés–pedagógia és könyvtár–pedagógia szakon hirdettük meg a jelentkezést tagozatunkra, mint a nevelőmunkára legcélszerűbben felkészítő szakokat. A 4 éves főiskolai levelező tagozatunkra mindjárt az első tanévben közel 300 pályázó jelentkezett, akik közül 86-an kezdhették meg tanulmányaikat, ebből 49 népművelés–pedagógia, 37 könyvtár–pedagógia szakon, s közülük 85 sikeresen lezárta az első évet. Az első főiskolai évfolyamunk igen fiatal volt, majdnem nappali tagozatos életkorú, a népművelés szakon 26 év, a könyvtár szakon 25 év volt az átlagéletkor. Az első tanévben főiskolai tagozatunkon hét szerződéses és nyolc állandó óraadó külső tanárt foglalkoztattunk. A Ho Si Minh Tanárképző Főiskola neveléstudományi tanszékvezetője, dr. Nagy Andor docens és egyik oktatója, Juhász Tamásné docens pedig konkrétan is bekapcsolódott az oktatómunkába, vállalva az utazás nehézségeit is, nagy lelkesedéssel és magas színvonalon végezték munkájukat” – foglalta össze Gogolák Jenő tanszékvezető. Az oktatási miniszter 112/1975. (M. K. 7.) OM számú utasításában a Ho Si Minh Tanárképző Főiskolának a SZOT Központi Iskoláján működő levelező tagozatáról rendelkezett: „A Szakszervezetek Országos Tanácsával, valamint a kulturális miniszterrel egyetértésben az alábbiakat rendelem el: (...) A Tagozaton 4 éves tanulmányi idő alatt, általános iskolai tanári szakkal párosított könyvtáros, illetőleg népművelő képzés folyik. A választható tanári szakokat az Oktatási Minisztérium a Szakszervezetek Országos Tanácsával egyetértésben határozza meg (...) 5. A tanulmányok befejezése után, az államvizsga sikeres letétele esetén a hallgatók könyvtáros – általános iskolai tanári, vagy népművelő – általános iskolai tanári oklevelet kapnak. Az oklevélben az általános iskolai tanári szakot is fel kell tüntetni.” Aláíró: dr. Garamvölgyi Károly s. k. miniszterhelyettes.

az egri tanárképző főiskola népművelés levelező tagozatára való tervszerű és megfelelő számú beiskolázásban látták.³

A főiskola 1977/78-as évkönyvében az is olvasható, hogy a főiskolán folyó közművelődési tevékenységet az előző évekhez hasonlóan a főigazgatóság által megbízott bizottság, illetve a mellette működő titkárság irányította. Intézményünkben nem rendelkezett önálló státusszal a közművelődési titkárság vezetője, így azt a főigazgatóság megbízásából a népművelési szakcsoport vezetője, Köpf László adjunktus látja el.” (103. o.)

A nappali tagozatos hallgatók aktivitása az egyetemen többféle módon megmutatkozott: „Új klub jött létre a pinceklubon belül az elmúlt tanévben, amelyet »DEMOS«-nak neveztek el első éves népművelés szakosaink. Itt a közművelődés aktuális kérdéseinek megvitatására került sor. Fórum volt, ahol véleményt cserélhettek fiataljaink. A közművelődésben való aktív részvétel megkívánja, hogy felhasználjuk a filmművészet alkotásait mint személyiségformáló tényezőt. A Heves megyei Moziüzemi Vállalattal való gyümölcsöző kapcsolat hosszú évek óta azt eredményezi, hogy a Bródy moziban rendszeresen tartunk hallgatóinknak filmklub előadásokat, ahol a »tizedik művészet« kiemelkedő alkotásaival ismerkedhetnek meg. Hallgatóink közül számosan – közel 50% - filmbérlet-tulajdonos volt e tanévben is.” (A Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Évkönyve 1978/1979, 97. o.)

Nemcsak 1975-ben, hanem még az 1980-as években is egyetlen olyan szakja volt a főiskolának, ahol a hallgatók többek között általános szociológiát, művelődésszociológiát, kommunikációelméletet, vezetési és szervezési ismereteket, andragológiát, a mozgóképkultúra ma használatos fogalomköréhez kötődően filmesztétikát tanultak (Hidy 2001, 166).

1980-ban Hidy Pálné és Nagy Andor a Heves megyei Népújságban (1980. október 4.) arról nyilatkozott, hogy amíg az elsőként végzett évfolyam nem tudhatta azt, hogy pontosan mire is jelentkeznek, az őket követő évfolyamon tanuló hallgatók már határozott érdeklődéssel jelentkeztek a szakra. „Az 1979-ben végeztek egy része hajdanán még nem tudta: mire vállalkozik,

³ „A megyei művelődési otthon hálózatban dolgozó 149 népművelő közül mindössze 10 fő szakképzett és további 22-en rendelkeznek egyéb egyetemi vagy főiskolai végzettséggel. (...) Függetlenített üzemi népművelő jelenleg 3 dolgozik a megyében – mindegyik szakképzetlen. A vállalati, üzemi fenntartású művelődési házak függetlenített vezetői szintén szakképzetlenek. A tények intézkedéseket követelnek. Megoldást a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola népművelés levelező tagozatára való tervszerű és megfelelő számú beiskolázás jelenti”. MSZMP Heves Megyei Végrehajtó Bizottságának ülései (22.3) 1976. július 13. – 1976. december 28. 31. doboz, 1976. 07. 13. – 1976. 12. 28. 517. őrzési egység Végrehajtó bizottsági ülés jegyzőkönyve 1976. december.

amikor ide pályázik. Az őket követők azonban már határozott érdeklődéssel, kialakult nézetekkel érkeztek hozzánk. Épp ezért hiszünk abban, hogy megállják majd a helyüket. A szakmához való ragaszkodást, a tiszteletre méltó elkötelezettséget jelzi az is, hogy a tizenhat hallgató közül tizenöten gyakorló népművelők lettek, s eszükbe sem jutott, hogy egyéb területeken próbáljanak szerencsét. Egy kissé mi is elégedettek lehetünk, hiszen folyvást az elhivatottság érzését plántáltuk beléjük.”

A képzés kezdetén, 1981-ben Feladat és felelősség címmel jelent meg Szabó Sándorné írása a helyi újságban. Szabó Sándorné többek között szintén kiemelte, hogy „ma még ezek az állások többnyire szakképzetlenekkel vannak betöltve, akik maguk is csak átmeneti megoldásnak tartják”, és érvel a képzett közművelődési szakemberek mellett. „Pedig e feladat a vállalati közművelődési munka irányítása, a dolgozói igények és vélemények feltárása, (...) nagy szakmai tudást, hozzáértést és folyamatos munkát igénylő munkakör. (...) Jó együttműködés azonban csak akkor alakulhat ki, ha partnerek tudnak lenni, ha van igény, de van kínálat is... (...) Kell ott helyben is a jó művelődésszervező-népművelő, aki nemcsak tud, de akar is tenni a helyi közművelődésért.” (Népújság 1981. október 25.)

1984-ben Hidy Pálné és Szabó Sándorné tanárnőket egyetemi doktorrá avatták Debrecenben a KLTE-n. (A disszertációjuk címe: Hidy Pálné: „Időskori művelődési szokások meghatározó tényezői”, illetve Szabó Sándorné: „A munkahelyi elégedettség és a művelődési motiváció kapcsolata”).

Az 1985/86-os tanévben Salgótarjánban kihelyezett népművelőképzés kezdődött meg. (Egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola évkönyve, 1985–1988)

Az Egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola 1988–1991-es évkönyvében arról is olvashatunk, hogy Kakuk Jenő kiváló népművelő elismerésben részesült, Hidy Pálné pedig megkapta a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezetének emléklapját.

A tanszék önállóvá válása később, 1989-ben következett be. A Közművelődési Tanszék első vezetője *Hidy Pálné* volt.

A Közművelődési Tanszék oktatói a megalakulásakor:

Tanszékvezető főiskolai docens: Hidy Pálné dr.

Főiskolai docens: Szabó Sándorné dr.

Főiskolai adjunktus: Kakuk Jenő

Főiskolai tanársegédek: Feithné Krajcsik Ilona és Horváth László

A szervezeti átalakulással párhuzamosan a népművelés szak elnevezését a *művelődésszervező* szak váltotta fel. 1990 októberében „Innovációs tervek és törekvések a közművelődési szakemberképzésben” címmel került sor felsőoktatási képzési tanácskozásra a képző intézmények és a gyakorló szakemberek között a képzés jövője közös átgondolásának céljából. A tanácskozáson arról is szó esett, hogy az 1990. évi felvételi tájékoztató elkészítésekor egy új szak megjelentetését kérte két intézmény (BGYTF és BDTF) a korábbi népművelés szak helyett. A tanácskozáson Rádli Katalin kiemelte, hogy „nem csupán a szak nevének megváltoztatásáról, hanem egy másik új szakról, egy új főiskolai szakról van szó. (...) olyan gyakorlatra orientált népművelési szak jövőképe fogalmazódott meg, amely a társadalom, a gazdaság változásait, a piac kihívását veszi figyelembe” (Fónai szerk. 1991, 90). A Művelődéstudomány és Felnőttképzési Oktatók Kollégiuma 1991. január 16-án egy állásfoglalást fogadott el, miszerint népművelésről művelődésszervezés szakra változik az elnevezés (Fónai és Drabancz 2001, T. Kiss 2009) (lásd Simándi 2018a).

A szak újszerűségét elsősorban a szakirányok jelentették. A nyolc féléves képzésben az ötödik félévtől kezdődően a hallgatók 3 kultúrákövetítői szakirány közül választhattak:

- Idegénforgalom és turizmus szakirány
Egert történelmi, művelődéstörténeti emlékei az ország egyik legkedveltebb turisztikai központjává teszik. Ez nemcsak lehetőségként, hanem szinte követelményként fogalmazta meg egy ilyen feladatokra felkészítő, speciális kultúrákövetítő szakirány képzési programjának kidolgozását és elindítását. A hallgatók aktívan bekapcsolódtak, és részt vállaltak a város turisztikai programjainak szervezésében. A szakirányon oktatott többek között: Badacsonyiné Bohus Gabriella, Szucsik Györgyné, Megyeri Zoltán, Mosolygó László, Szádeczky Kornélia, Szucsik István.
- Gyermekszabadidő-szervező szakirány
A gyermekek szabadidős programjainak, művelődési folyamatainak szervezésére, lebonyolítására készítette fel hallgatóinkat. A szakirányon oktatottak, foglalkozást, gyakorlatot vezettek többek között: Lovászné Juhász Rita, Császi Irén, Csiffáryné Schwalm Edit, Román Gáborné; illetve az akkori közművelődési intézmények vezetői is tanították a művelődésszervező szakos hallgatókat, többek között: Mészárosné Pusztai Éva, Protovinné Zsilinszky Erzsébet, Kary József, Ponyi László.

- Film-videokultúra közvetítő szakirány

Már a képzés legelső időszakában is meghatározó területét jelentette az egri képzésnek. A főiskolán működő filmkluboknak kezdetekben a tanszék oktatói és hallgatói voltak a szervezői és bonyolítói. Elődszakunk az egri filmes képzés egyik bölcsője volt, hasonlóan, mint más egyetemeken. A tanszék oktatói mellett gyakorlati szakemberek is szerepet vállaltak a művelődésszervező szak gondozásában; a képzés technikai háttérét és a gyakorlati tárgyakat tanító tanárokat az Oktatástechnológia és Informatika Tanszék adta (Hidy Pálné et al. 2003:9–15, Szíjártó 2015). A filmes tárgyakat többek között Szilágyi Erzsébet, Veress József, Szűk Balázs és Szíjártó Imre oktatta, alkotótáborokat szervezett Király Attila, a filmklubozásban szerepet vállalt Ponyi László (Szíjártó 2015).

A művelődésszervező szak nemcsak elnevezésben jelentett változást, hanem új képzési filozófiára épülő, más tartalmú és struktúrájú szak születését jelezte. Érdemes megjegyezni, hogy intézményünkben a művelődésszervező szak volt az első, ahol a választható szakirányok a képzés szerves részeként jelentek meg (Hidy 2001, 167).

1993-tól új munkatárssal gazdagodott a tanszék, Nagy Sándor kandidátus közel 20 éven át volt a tanszék meghatározó főállású oktatója. Elmondása szerint is a tanszék munkájában érzékelhető volt a „debreceni szellem”, hiszen több oktató a tanítóképző intézetben 1963-ban indított népművelő-könyvtáros szakon, majd a Kossuth Lajos Tudományegyetem népművelés szakán (az úgynevezett „durkológián”) végzett, és annak szellemiségét mint „elültetendő magot” vitték tovább a szakmai tevékenységükben (Nagy 2015).

Nagy Sándor (2015) úgy fogalmaz, hogy a Közművelődési (majd az utóbbi években Andragógiai és Közművelődési) Tanszék a kötelezettségeihez képest mindig alacsony létszámmal dolgozott: 4-6 főállású oktató (például a régi meghatározó tagok: Hidy Pálné [1978-tól], Szabó Sándorné [1979-től], Nagy Sándor [1993-tól]) és 5-15 külsős óraadó,⁴ nyugdíjas vagy különböző

⁴Közművelődési Tanszék óraadói, gyakorlatvezetői többek között a művelődésszervezés képzés alatt:

Badacsonyi Ferencné idegenvezető;

Császi Irén néprajzkutató, muzeológus, Dobó István Vármúzeum, Eger;

Dr. Csiffáryné dr. Schwalm Edit néprajzkutató, muzeológus, Dobó István Vármúzeum;

Dölle Zsolt menedzser, Budapest;

Dr. Dörnyei László egyetemi docens, ELTE;

H. Szilasi Ágota művészettörténész, Dobó István Vármúzeum, Eger;

intézmények szakmájukban elismert kiváló munkatársa (például Maróti Andor, Rubovszky Kálmán, Veress József, Kozma Károly stb.) látta el az oktatással kapcsolatos feladatokat. A művelődésszervező képzés ideje alatt a gyakornokok a végzett hallgatók közül kerültek ki, úgymint Aranyosi Éva, Bérczessyné Burka Beatrix, Herpainé Lakó Judit, Kordics Mária.

Érdekesképpen megemlíjtük, hogy 1993-ban az országban elsőként kezdődött el Egerben a kommunikáció szakos képzés, melynek elindításában a tanszék aktív szerepet töltött be. „A szakindítás hosszú, mindannyiunk által jól ismert sok lépcsős munkálatait mi kezdtük el és mi vittük végig. Mi dolgoztuk ki a szak működési elveit, koordináltuk tantervi programjának kidolgozását. Az első levelező és nappali tagozatos évfolyamokat mi indítottuk útjára. A főiskolán elsőként kezdte meg működését egy olyan szak, amelynek nem volt önálló tanszéke, hanem három tanszék (Magyar Nyelvészeti Tanszék, Oktatástechnológiai és Informatikai Tanszék, Közművelődési Tanszék) és egy nagylétszámú médiaszakemberekből álló team összefogásával, koordinált munkájával működött” (Hidy 2001, 167).

Az említett szakok népszerűségét is jól mutatja, hogy néhány év elteltével, 2005-ben például a megyei hírlap arról írt, hogy „a legkeresettebb szakok az idén is a kommunikáció, művelődésszervező, a tanári szakok közül a magyar és a történelem, így a ponthatárok is itt magasak: a »csúcs« – 135

Horváth Tibor népi iparművész, Tiszafüred;
 T. Kiss Tamás tanszékvezető egyetemi tanár, Jászberény;
 Jámbor Ildikó, Megyei Művelődési Központ;
 Kálmán Éva, Andrassy György Közgazdasági Szakközépiskola;
 Kary József, Megyei Művelődési Központ, Eger;
 Kozma Károly főtitkár, Művészeti Szakszervezetek Szövetsége, Budapest;
 Dr. Kóvágó Sarolta egyetemi tanár, ELTE;
 Dr. Loboczkyné Hársasi Ibolya tanár, Gárdonyi Géza Gimnázium, Eger;
 Lovászné Juhász Rita népi iparművész;
 Megyeri Zoltán gazdasági igazgató, óraadó tanár;
 Mészárosné Pusztai Éva igazgató, Forrás GYSZK;
 Molnár László igazgató, Városi Ellátó Szervezet, Eger;
 Patkós Attila idegenvezető, óraadó tanár;
 Ponyi László, Művelődési Iroda, Megyeháza, Eger;
 Protoviné Zsilinszky Erzsébet irodavezető, Idegenforgalmi Iroda, Eger Város Polgármesteri Hivatala;
 Püski Viktória vezető népművelő, Egri Ifjúsági Ház;
 Román Gáborné, Forrás Gyermekek-Szabadidőközpont;
 Dr. Rubovszky Kálmán tanszékvezető egyetemi tanár, KLTE;
 Szucsik Györgyné vezető, Villa Tours, Eger;
 Dr. Tímárné dr. Szabó Júlia egyetemi tanár, ELTE.

– nappalin a kommunikáció-művelődésszervező szakpáron volt.” (Heves Megyei Hírlap 2005. augusztus 1.)

1998-ban Hidy Pálné tanszékvezető asszony részére az eredményes oktató- és nevelőmunkájáért a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztjét (polgári tagozat) adományozták.

Nagy Sándor kollégánk az országban elsőként vezette be az oktatásba szakunkon az Európai kultúra, a Globalizáció és kultúra, a Helyi társadalom – helyi kultúra, a Közművelődés és felnőttoktatás tantárgyakat. Kidolgozta ezek programját, irodalomjegyzékét, és több éven át tanította e tárgyakat, amelyek népszerűvé váltak a hallgatók körében (Nagy 2015).

Ami a létszámokat illeti, például a Líceumi Paletta 2004-es számában arról olvashattunk: „Március elsejét bezáróan közel tízezer jelentkezési lap érkezett az intézményhez. A legtöbben – 3900-an – bölcsészettudományi szakokra szeretnének felvételt nyerni. A legnépszerűbb szak azonban mégis a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar kommunikáció szakja, ahová ezerhétszázan felvételiznek júniusban. Keresett még ezen a karon a művelődésszervező szak 1100 jelentkezővel, illetve a gazdálkodási is a maga 800 főjével.” (Líceumi Paletta 2004. március 17.)

Nagy (2015) a hallgatói létszámról így mesélt: „a 90-es évek elején és 2010 körül kisebb létszámú csoportjaink voltak. Velük közvetlen, intenzív, személyes kapcsolataink alakulhattak ki, mélyebben megismerhettük őket, tudtunk egyéni gondjaikról, és örültünk sikereiknek. Az ezredfordulót megelőzően és követően nagy létszámú évfolyamaink voltak, ami miatt kevésbé volt alkalmunk mindenkit jól ismerni, s nem volt mód eleven személyes kapcsolatokra, tartalmas kiscsoportos foglalkozásokra” (Nagy 2015, 114).

A felsőoktatás átalakulása a „bolognai folyamat” rendszerében a képzések átalakulását hozta. A hagyományos kultúrák közvetítő szakok megszűntek, és a felsőoktatási intézmények konzorciumi összefogásából született meg az új alapszak, az andragógia, a mely 2006-ban indult el (Farkas 2013). Az andragógia szak felépítésében korábban megszüntetett szakok is visszaköszöttek, például a művelődésszervezés specializációként élt a szakon belül tovább. A szakma örömmel fogadta a nevezett szak megjelenését a felsőoktatási alap- és mesterszakok között. Mindez az andragógia önálló tudománnyá válásának folyamatában is jelentős mérőföldkövet jelentett. A szak elsősorban a felnőttképzésnek és a felnőttkori tanuláshoz, művelődéshez köthető széles körű intézményrendszernek a szakember-ellátottságát szolgálta (Farkas 2013).

Az *andragógia* alapszak (BA) 2006 szeptemberében elindult intézményünkben is, felváltva a négyéves művelődésszervező szakot. Az andragógia szakon belül főiskolánkon a művelődésszervező és a felnőttképzési szervező specializáció közül választhattak a hallgatók. A váltással a tanszék elnevezése is változott: Andragógiai és Közművelődési Tanszék névre, és 2006-tól Juhász Erika irányította a tanszéket 2009-ig.

Tanszékünkön 2008 szeptemberétől a korábbi főiskolai képzésben tanár szakon végzettek, illetve közismereti tárgyhoz kötődő alapszakon végzett hallgatók számára lehetőség nyílt szakpárban, a *játék- és szabadidő-szervező tanár MA* szakon is továbbtanulásra. (Utóbbi képzésre 2016-ban volt lehetőség utoljára jelentkezni, azóta a szakszerkezetből kikerült.) 2009–2014 között Tóth András egyetemi docens vette át a tanszék vezetését.

Nagy Sándor, a tanszék ma már nyugalmazott oktatója így emlékezett vissza az elmúlt 20 évre 2015-ben: „A tanszék, a szak túlélte intézményi átszervezéseket, költözéseket, személyi változásokat, képes volt sikeresen alkalmazkodni társadalmunk átalakulásaihoz, a képzés túlságosan gyakori központi koncepcióváltozásaihoz, az akkreditációk és a bolognai rendszer követelményeihez, mindig képes volt kreatívan megújulni a belső magba tartozó oktatók túlterheltsége és a képzés tömegessé válásának negatív következményei ellenére is. Ennek bizonyítéka, hogy a film és video képzés sok éven át a mi feladatunk volt, majd önálló tanszékké vált, hasonlóan az általunk indított kommunikáció szakhoz és a kulturális turizmus szak-irányhoz. A »Játék- és szabadidő-szervező tanár« szakkal bekapcsolódtunk a pedagógusok továbbképzésébe, a rendezvényszervezés pedig tovább gyarapítja hallgatóink munkavállalási lehetőségeit” (Nagy 2015).

A tanárképzésben 2013 szeptemberétől osztatlan szakpárok jelentek meg. 2014-ben Egerben is akkreditálásra került a *közösségi művelődés tanár szak* (4+1 éves osztatlan tanárképzés, szakpárban), az első évfolyam 2015-ben indult. A közösségi művelődés szak Egerben öt szakpárral volt választható: a tapasztalatok azt mutatták, hogy testnevelés, angol és történelem szakokkal párosították a szakot leginkább a hallgatók. A közösségi művelődés tanári szak képzési célja a köznevelés rendszerének intézményeiben a tanórán kívüli közösségi és kulturális tevékenységek szervezésére, a közösségi művelődés pedagógiai kutatási, tervezési és fejlesztési feladatainak ellátására, a közművelődésben, a helyi társadalomfejlesztésben kultúraközvetítői, közösségfejlesztői munka végzésére képes tanárok képzése volt. Ponyi

kiemeli, hogy „a szakma szempontjából a Rendelet legnagyobb eredménye, hogy megjelent a közösségi művelődés tanár szak a tanári mesterszakok jegyzékében. A szakot közismereti tanárszakként, az ember és társadalom műveltségi területen belül jegyzi a Rendelet 1. melléklete. A jogszabályok vonatkozó paragrafusaiából következik, hogy a mesterfokozat és a tanári szakképzés közismereti tanárszakokon alapvetően kétszakos osztatlan képzésben szerezhető meg” (Ponyi 2012, 9–10).

2014-től és jelenleg is Simándi Szilvia irányítása mellett működik a tanszék. Az egyetemi szervezeti átalakítások 2014-ben változást hoztak a tanszék életébe is, ugyanis ez év szeptemberétől a Neveléstudományi Intézet intézeti tanszékeként működik tanszékünk, jelenleg a Pedagógia Tanszék és az Oktatási Innováció Tanszék mellett.

A felsőoktatásban végbemenő szakszerkezet-változás következtében az andragógia alapszak kikerült a felsőoktatási szakok közül, 2016 szeptemberében indulhatott utoljára.

2016 júniusában került sor a Durkó Mátyás Emlékkonferenciára a Debreceni Egyetem, a KultúrÁsz Közhasznú Egyesület és a Nemzeti Művelődési Intézet szervezésében. A Durkó Mátyás emlékére rendezett tudományos konferencia és szakmai találkozó a művelődés és a felnőttkori tanulás szervezésével foglalkozó felsőfokú képzések 60. évét ünnepelte. A plenáris program végén két kötet bemutatására került sor, melyből az egyik a 40 éves egri szakemberképzés jubileumi kötete volt, amelyet Simándi Szilvia tanszékvezető mutatott be a plénum előtt.

2016. július 1-jén vált valóra Eszterházy Károly püspök 250 éves álmának egy része, amikor egyetemmé vált az egri főiskola a gyöngyösi, a jászberényi és sárospataki főiskolák összevonásával.

2017-ben a közművelődési szakma sikerként könyvelte el, hogy a közösségi művelődés területén hiánypótló alapszakként elindult a felsőoktatási intézményekben a *közösségszervezés BA*, mely intézményünkben az egyetemé válással egri és jászberényi képzési helyszínen is tanulható. Az alapképzési szak célja a szak képzési és kimeneti követelményei alapján: „olyan kulturális, humán, közösségi alapú társadalom- és gazdaságszervező munkát végző szakemberek képzése, akik el tudják látni művelődési, civil, vállalkozói és nonprofit szervezetek, állami vagy önkormányzati intézmények, integrált, többfunkciós szervezetek, intézmények működtetését, képesek helyi, közösségi szinten a művelődés, az ifjúság, a felnőttképzés társadalmi és gazdasági

helyzetének fejlesztésével összefüggő állami feladatellátást megszervezni, meghatározott intézményszintek esetében azt irányítani. A közösség-szervező szakember a közösségi művelődés, az ifjúságsegítés és a humánfejlesztés területén, településeken, intézményekben, szervezetekben, közösségekben és a közösségi művelődés, az ifjúsági szolgáltatás, valamint a felnőttképzés különböző színterein közvetlen tervező, szervező, értékelő, irányító, illetve animátori, koordinátori munkaköröket, feladatokat lát el. Ebben a feladatkörében együttműködik a feladatát érintő intézményekkel, szervezetekkel, különösen a kultúra, a közoktatás-köznevelés, szociális ellátás, felnőttképzés, helyi gazdaságfejlesztés ágazataiban”. Az andragógia alapszak után maradt úrt részmegoldásként a közösség-szervezés alapszak humánfejlesztő szakiránya tölti be (Juhász 2016).

2017-ben a Nemzeti Művelődési Intézet és a közösség-szervezés BA szakot indító felsőoktatási intézmények által létrehozott Közösség-szervezés BA munkacsoport kidolgozott egy szakmai irányokat és dokumentációs rendszert tartalmazó eljárásrendet annak érdekében és elősegítésére, hogy a hallgatók valamennyi gyakorlati helyen magas szakmai minőségű, hasonló értékrenden alapuló gyakorlatot tudjanak szerezni.

A szakszerkezet-változás ismét érintette a tanszék mindennapjait: a közösségi művelődés tanára szakunk 2021-ben indulhatott utoljára, jóllehet a szak nagy létszámú évfolyamokkal működött mind nappali, mind levelező tagozaton.

Az elmúlt években a hallgatók oktatásába a tanszék munkatársain és az egyetemi szintű át-oktatásokon túl óraadóként bekapcsolódott többek között: Ábrahám Katalin, Bata Boglárka, Buzás Eszter Mária, Farkas Éva, Herczegh Judit, Hollósvölgyi Máté, Horváth István, Garami Erika, Kovács László, Kun Zsófia, Réti Erika, Tarjáni Tünde, Tolnay Zsuzsa.

Napjainkban öt főállású oktató dolgozik a tanszéken: *Oszlánczi Tímea, Rakusz Márta, Simándi Szilvia, Tengely Adrienn és Kenyeres Attila Zoltán*. A tanszék tudományos és ismeretterjesztő tevékenységéről a második tanulmányunkban szólunk, a közösség-szervezés szakunkon folyó gyakorlati munkát pedig Oszlánczi Tímea és Rakusz Márta írása részletezi kötetünkben.

Összegezve, intézményünkben immár 50 éve folyik a közművelődési szakemberek képzése, a változó társadalmi-gazdasági kihívásokra figyelemmel. Elmondható, hogy tanszékünk elkötelezett a széles körű gyakorlatorientált képzés iránt, és igyekszünk képzésünkben folyamatosan megújulni és a kor kihívásaira reagálni.

Felhasznált irodalom:

- Farkas Éva (2013): *A láthatatlan szakma – Tények és tendenciák a felnőttképzés 25 évéről*. Pécs, TypiART Médiaműhely.
- Fónai Mihály (1991) (szerk.): *A népművelőtől a kulturális menedzserig. Innovációs tervek és törekvések a közművelődési szakemberképzésben*. Nyíregyháza, MKM és BGYTF.
- Fónai Mihály és Drabancz Róbert (2001): Vázlat a népművelő- és művelődésszervező-képzés történetéhez Nyíregyházán. *Kultúra és Közösség* 5. 1. sz. 155–163.
- Hidy Pálné (2001): Kultúraközvetítő szakemberek képzése az egri Eszterházy Károly Főiskolán. *Kultúra és Közösség*, 2001. (5. évf.) 2000/4-2001/1. sz. 165–170.
- Hidy Pálné – Szűk Balázs – Veress József – Tóth Tibor (2003): Az egri Eszterházy Károly Főiskola film- és videókultúra-közvetítő képzése. In: Szűk Balázs (szerk.) (2003): *„Képben vagyunk?” Mozgóképek- és médiaismeret a felsőoktatásban*. Konferencia 2003. június 30–31. Eger, Moziüzemeltető Kulturális Alapítvány. 9–15.
- Maróti Andor (1998): Fogalomváltás a magyar népművelés és felnőttoktatás történetében. In: Maróti Andor – Rubovszky Kálmán – Sári Mihály (szerk.) (1998): *A magyar felnőttoktatás története*. Budapest, Magyar Művelődési Intézet – Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszéke – Jászberényi Tanítóképző Főiskola Közművelődési és Felnőttnevelési Tanszék – Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézete Budapesti Projektirodája. 52–62.
- MSZMP Heves Megyei Végrehajtó Bizottságának ülései (22.3) 1976. július 13. – 1976. december 28. 31. doboz, 1976. 07. 13. – 1976. 12. 28. 517. őrzési egység, Végrehajtó bizottsági ülés jegyzőkönyve, 1976. december.
- Nagy Andor (1974): A népművelés oktatásának korszerűsítési problémái a tanárképző főiskolákon. *Felsőoktatási Szemle*, 308–312.
- Nagy Andor (1976): *Közművelődési tevékenységünk*. A Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Évkönyve. 1975–1976.
- Nagy Andor (2005): *Médiaandragógia*. Budapest, Urbis Könyvkiadó.
- Nagy Sándor (2015): Két évtized a közművelődési és andragógiai szakemberképzés szolgálatában. In: Simándi Szilvia (szerk.) (2015): *„A népművelőtől a közösségi művelődés tanáráig” – 40 éve indult a közművelődési szakemberek képzése Egerben*. Eger, Líceum Kiadó. 111–120.

- Ponyi László (2012): Községi művelődés és felsőoktatás. A községi művelődés tanárszokról röviden. *Szín* 6. 9–10.
- Simándi Szilvia (2015): Az egeri képzés és tanszék rövid története. In: Simándi Szilvia (szerk.): „A népművelőtől a községi művelődés tanáráig” – 40 éve indult a közművelődési szakemberek képzése Egerben. Eger, Líceum Kiadó.
- Simándi Szilvia (2018a): Adalékok a közművelődési szakemberek képzésének történetéhez, különös figyelemmel az egeri képző intézményre. K., Nagy Emese, Simándi, Szilvia (szerk.) (2018): *Sokszínű neveléstudomány: Válogatás a Pedagógiai Szakbizottság tagjainak a munkáiból*. Eger, Líceum Kiadó.
- Simándi Szilvia (2018b): *Községben művelődés, községben tanulás nem formális tanulási környezetben. A tanulókörök a felnőttkori művelődésben*. Értekezés. Eger, Eszterházy Károly Egyetem.
- Simándi Szilvia – Oszlanczi Tímea (2020): Községsszervezés szak az Eszterházy Károly Egyetemen. *Szín* 4. évf. 38–42.
- Szójártó Imre (2015): Filmoktatás az Eszterházy Károly Főiskolán. In: Simándi Szilvia (szerk.) (2015): „A népművelőtől a községi művelődés tanáráig” – 40 éve indult a közművelődési szakemberek képzése Egerben. Eger, Líceum Kiadó.
- T. Kiss Tamás (2009): Paradigm(avákt)ák egy állandóan vált(akoz)ó képzésben (A társadalmi igényekre reagáló szakemberképzés kimunkáltságának kényszerűségeiről, ellentmondásairól és lehetőségeiről). *Felnőttképzési Szemle*. 1. sz. 98–106.
- T. Kiss Tamás – Tibori Tímea (2015): *Az önépítés útjai – Durkó Mátyás munkássága*. Szeged, Belvedere Kiadó. <https://doi.org/10.14232/belvbook.2015.58515>
- T. Kiss Tamás és Tibori Tímea (2016): „Sikerült valamit elindítanom, ami azután már nélkülem is halad...” Interjú dr. Maróti Andor nyugalmazott egyetemi docenssel életútjáról és szakmai pályájának alakulásáról. *Kultúra és Község*. 2. sz. 9–81.

A fejezet megírásához továbbá felhasználtuk intézményünk évkönyveit is:

- Az Egeri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola évkönyve, 1975–1976
- Az Egeri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola évkönyve, 1976–1977
- Az Egeri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola évkönyve, 1977–1978
- Az Egeri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola évkönyve, 1978–1979
- Az Egeri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola évkönyve, 1979–1982
- Az Egeri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola évkönyve, 1982–1985
- Az Egeri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola évkönyve, 1985–1988

Az Egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola évkönyve, 1988–1991

Az Egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola évkönyve, 1991–1992

Az Egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola évkönyve, 1992–1993

Az Egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola évkönyve, 1994–1995

Az Egri Eszterházy Károly Főiskola évkönyve, 1996–2000

Negyven éves az egri főiskola, 1948–1988

Simándi Szilvia

Válogatás az egri Közművelődési Tanszék tudományos és ismeretterjesztő tevékenységeiből

A tanszék kezdetektől fogva többféle módon törekedett az egyetem (korábban főiskola), a szakma és Eger város életében megjelenni, hogy ezáltal is erősítse az intézmény, a település és a térség szakmai együttműködését. Természetesen az elmúlt 50 év minden történésének bemutatására nem vállalkozhatunk, jelen fejezetben néhány meghatározó eseményt, kutatást, programot emelünk ki a tanszékünk életéből.

A tanszék számos **településkutatásba, felmérésbe** bekapcsolódott különböző intézmények, szervezetek felkérésére a hallgatók bevonásával, melyek eredményeit a képzési programokba is beépítették, hosszú időn keresztül Szabó Sándorné Stefán Edit vezetésével. (Szabó Sándorné a Magyar Szociológiai Társaság és az Országos Szabadidős Társaság elnökségének tagja is volt.) A következőkben négy felmérésből mutatunk be részleteket:

„Kirajzás”

1977-ben a Népújóság arról tudósított, hogy az egri főiskolán a népművelés szakos hallgatók a közművelődési szakcsoport módszertani felkészítésével kirajzásban vettek részt. Az oktatók kidolgozták a megfigyelés és tapasztalatgyűjtés szempontjait, a népművelő szakos hallgatók pedig lelkesen és izgalommal készültek arra, hogy az elméleti ismeretek a gyakorlatban is megjelenjenek a terepmunka közben. Kirajzásnak nevezték azt az akciót, amelynek keretében az egyetemisták egyazon időpontban kopogtattak a művelődési házak ajtaján. Nem ellenőrizni mentek a hallgatók, hanem sokkal inkább tájékozódni, ismerkedni és közben megtudni, hogyan tölthetnék a szombat,

valamint a kedd estét egy város vagy egy község művelődési házában. Például az egyik községről az alábbi fogalmazták meg: „Az intézményt a MOZI felirat jelöli, ám nem lehet tudni kívülről, hogy az egyben művelődési ház is. Nyitvatartása sincs feltüntetve, egyetlen rajzlapra ceruzával felírt esztétikusnak egyáltalán nem mondható hirdetés jelzi, hogy: 26-án este bál. Bent, az épületben kocsmajellig, duhajkodó társaság sörözik, a hangulat emelkedett. A nagyterem berendezése: néhány felforgatott szék, a színpadon vörös függöny és rajta a november 7-i dekoráció. Rideg az egész épület... Elszomorító látvány volt. Fiatalokkal nem találkoztunk. Elmentünk az eszpresszóba, ott voltak. A bálba nem nagyon igyekeztek.”

A főiskolások beszámolókat készítettek, és elemezték a látottakat. Az a gondolat is megfogalmazódott, hogy ezen pillanatfelvételeket rögzítő tényfeltáró akció remélhetőleg hozzájárul egy pezsgőbb kulturális-közösségi élet kialakításához. (Népújság 1977. december 11.)

Az északi lakótelepen élők művelődési szokásai

Az 1980-as évek második felében Szabó Sándorné tanárnő vezetésével harminckét történelem–népművelés szakos hallgató az egri északi lakótelepen (Csebokszári lakótelep) élők közművelődési igényeit mérte fel. A hallgatók a lakótelep 18 707 lakosából kérdeztek meg közel ezer embert, azaz 340 családot: milyenek igényeik, elvárásaik – az akkor még épülő – „általános művelődési központtal” szemben? (A Neumann János nevet viselő lila iskola eredeti szándék szerint ÁMK lett volna – tudtuk meg a cikkből.) „A lakótelepen végül is elvégeztük a felmérést. A népművelés szakos hallgatók munkacsoportokban vizsgálták a gyesen, gyeden élők, a nyugdíjasok, a fiatalok, középkorúak művelődési szokásait. A kérdőívek, interjúk nyomán erről tanulmány készült. Rengeteg felfedezéssel szolgált az ott élők életmódjáról. A főiskolások élvezték ezt a munkát, mert életszagú volt. Az iskola pedagógusai népművelő tanárai is jól hasznosították, kiindulási alapot jelentett számukra.” „Az intézmény ma is tanszékünk gyakorlóhelye” – nyilatkozta Szabó Sándorné 1988-ban. (Népújság 1988. november 26.)

„Főiskolások Egerről”

A kétezres évek elején közel 400 főiskolai hallgatót kérdeztek meg Egerről és az intézményválasztás okairól a művelődésszervező szakos hallgatók. A kérdések között szerepelt az a mai napig aktuális kérdés, hogy a szak,

illetve szakpár választása után mennyire tartották a hallgatók fontosnak a várost is, amikor Egerbe adták be jelentkezési lapjaikat a felvételi során. Azt feltételezték, hogy a nagyobb városokból – különösen a fővárosból – érkezett hallgatók véleménye majd több ponton eltér a kisebb településekről érkezőkétől.

A művelődésszervező szakos hallgatók kérdőíves és interjúk megkérdezések lebonyolításában vettek részt. „A mintavétel alapját a főiskola új szervezeti felépítése adta: Bölcsészettudományi, Gazdaság és Társadalomtudományi, Természettudományi Karok. A beiratkozott hallgatói létszám és a szakokon tanulók száma alapján választottuk ki mintánkat. (...) A kérdőívek kitöltésére 2002 tavaszán február-március hónapokban került sor. A csoportos interjúk, elemző megbeszélések a 2002/2003-as tanévre tolódtak. (...) A kutatás tartalmi kérdései között meghatározó volt, hogy »miért jött Egerbe tanulni?« Várakozásunknak megfelelően a főiskola, illetve a választott szak volt meghatározó a válaszok 49,1%-ban. Eger, a város szépsége, adottságai 44,2%-ban, jót-jókat hallott erről a képzésről 6,2%, míg akiket csak »ide vettek fel« 0,5%. A csak ide vettek fel-t, felsőbb évesek már nem választották, annak ellenére, hogy bizonyosan voltak közöttük is, akik nem Egerbe készültek első helyen.” (Szabóné 2003, 123–130)

Bővebben: Szabóné Stefán Edit (2003): Főiskolások Egerről. Közművelődés Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei. *Sectio Culturae. (Acta Academiae Paedagogicae Agriensis: Nova series; Tom. 30) 121–135.*

„A kistérségek művelődéséért”

Az MTA Szociológiai Kutatóintézete 2003-ban megismételte az ország kulturális állapotáról 1996-ban készített felmérését. A fenti kutatásokkal egyidejűleg, azokat árnyaltabbá téve – a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma kezdeményezésére – több egyetem és főiskola művelődésszervező szakos hallgatói „kirajzást” végeztek. Csaknem 1440 hallgató 1200 településre jutott el, és keresték a választ azokra a kérdésekre, melyek a helyi kulturális kínálattal való elégedettséget mérték. Az egri főiskola művelődésszervező szakos hallgatói is részt vettek a munkában. A munkát vállaló II. éves művelődésszervező szakos hallgatók többsége hasonló feladatot még nem végzett korábban. A kezdeti bizonytalanságot később a kíváncsiság váltotta fel, amit az egyéni beszámolók is bizonyítottak: izgalmas, hasznos tapasztalatszerzésként értékelték a hallgatók a kutatást.

A kéthetes munka eredményeiről: Heves megye 7 városába és 112 kisebb településére jutottak el a hallgatók, továbbá 13 Borsod-Abaúj-Zemplén megyei település helyzetét is sikerült megismernünk. Ez utóbbiak sajátossága, hogy valamilyen módon kapcsolódtak Heves megyei kistérségekhez. A „kirajzásban” 42 fő művelődésszervező szakos hallgató vett részt. Heves megyében 2003. szeptember utolsó és október első hetében került sor a fenti kistérségi kutatásra. „Összegezve a 42 hallgató beszámolóját (írásost és szóbelit egyaránt), azt mondhatjuk: látszólag minden rendben van. A lakosság elégedetlensége elsősorban a munka világával kapcsolatos, vagy a napi politikát érinti. A közösségi művelődés elsősorban városi gyakorlat, a vidék a »falunapokon« és a televízió előtt teljesíti kulturális elvárásait. A rendezvények, fesztiválok, ún. attraktív kulturális események új (rég) divatot hoztak létre. Valószínű, hogy a kettő nem zárja ki egymást, a képzés során mi erre készítjük fel hallgatóinkat. Zárógondolatként egy megjegyzés, melyet több dolgozatban is olvashattunk: »Végre valaki megkérdezi, mi a helyzet a kultúrával. Erre eddig senki nem volt kíváncsi. Ezt a véleményt polgármesterektől és egyszerű emberektől egyaránt hallhattuk...«.” A helyi újságban a kutatásról Szabóné Stefán Edit nyilatkozott, megjelent: 2004. február 27-én a Heves Megyei Hírlapban.

A tanszék tudományos és ismeretterjesztő tevékenységében hosszú időn keresztül kiemelt szerepet kapott az **időskori művelődés**, melyben Hidy Pálné munkássága meghatározó, mind a népfőiskolai kurzusok vonatkozásában, mind a „Fiatalok az idősekért” elnevezésű eseménysorozat során. (Hidy Pálné a Magyar Gerontológiai Társaság és a Magyar Pedagógiai Társaság Felnőttnevelési Szakosztályának tagja is volt.)

Időskori művelődés

1987-ben „Az Egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei” c. kötetben jelent meg Hidy Pálné tanulmányából egy részlet, mely „Az öregkorra való felkészülés nevelési és önnevelés feladatai (Részlet egy nagyobb tanulmányból)” címet viselte. Írásában többek között az időskori művelődéssel kapcsolatos kutatások fontosságát indokolta. „Gondolkodásunk, az általa felölelt időkeretek többnyire megragadnak az érett, felnőtt ember nevelési, művelődési feladatainál, lehetőségeinél. Aránytalanul kevés szó esik, még kevesebb történik az időskori nevelés, önnevelés, művelődés feladatainak,

lehetőségeinek megfogalmazásával, megvalósításával kapcsolatban. Annak, hogy ez így van, igen sok oka van. A kérdéssel kapcsolatos megmerevedett, helyenként még a szaktudományi gondolkodásban is fellelhető ítéletek és előítéletek éppúgy közrejátszanak, mint a gerontopszichológia és az erre épülő metodika jelenlegi hiányosságai, fehér foltjai. Részben az utóbbi ténnyel magyarázható, hogy a kérdés sem a pedagógusképzésben, sem a felnőttnevelésre is felkészítő közművelődési szakemberképzésben – ebből adódóan a mindennapi gyakorlatban sem – kapja meg a neki kijáró helyet.” (Hidy 1987, 24) Hidy Pálné egy 1986-os publikációjában egy egri vizsgálatról számol be, melyben idős embereket kérdeztek életcéljaikról, örömeikről és szomorú élményeikről, melynek eredményeit a Honvédségi Szemle számában publikálta. Bővebben: Hidy Pálné (1986): Felkészülés az öregkorra. *Honvédségi Szemle* 1. sz. 8–12.

„A testi-lelki egészség megőrzése az időskorban” népfőiskolai kurzus

Az országban az egri főiskolán a téma egyik legkiválóbb magyar szakértője, Hidy Pálné a nyolcvanas évek végétől szervezett több alkalommal népfőiskolai kurzusokat „A testi-lelki egészség megőrzése az időskorban”, illetve a Fiatalok az idősekért címmel – emlékszik vissza rá Jászberényi József (2011) egyik írásában.

A népfőiskolai kurzusok módszertanilag jól átgondolt és felépített kurzusok voltak, helyet kaptak benne mind az előadó-központú módszerek, mind a résztvevőközpontúak. Figyelembe vették a résztvevők iskolázottságát, érdeklődését, motivációját az eredményesség növelésének érdekében. Következzék egy rövid részlet Hidy Pálné és Lachata István munkájából, melyben erről mesélnek: „A népiskolai jelleg meghatározta a jelentkező idős emberek iskolázottságát. Ez nagy szóródást mutatott a néhány osztályos elemi végzettségtől az érettségiig. Valami olyan programot akartunk nyújtani, ami ilyen körülmények között is lehetővé teszi mindenki érdeklődését, kötődését. Globálisan ezt a »Testi-lelki egészségünk« témában találtuk meg. Úgy véltük, hogy mindennapi életük és a korosztály fejlődéslelektani jellegzetességei biztosítják majd a téma iránti affinitást. Várakozásunkban nem csalódtunk. (...) Az ünnepélyes megnyitó után minden résztvevő egy terjedelmes listát kapott ötleteinkből. Az írásos anyag egy-egy pontját részletesen is ismertettük, hogy elegendő információ birtokában dönthessenek, mivel is szeretnének igazán foglalkozni. Hozzászólásaik alapján (még döntés előtt) igazítottuk

egyik-másik témán. Miután mindenki írásban szavazott a neki legjobban tetsző programokról, összesítettük az elvárásokat, elgondolásainkat egyeztetve módosítottunk, összevontunk néhány témát. A közös tervezéssel azt akartuk elérni, hogy lehetőleg minél több idős ember érdeklődésének megfelelő legyen a kurzusunk. Érezhetően tetszett a résztvevőknek a közös tervezés és döntés.” (Hidy Pálné és Lachata 1994) Jászberényi, aki szintén gerontoeducációval foglalkozik, 2011-ben írt tanulmányában kihangsúlyozza, hogy „hazánkban az elmúlt három évtizedben több próbálkozás volt arra, hogy az idősktatás felsőoktatási tananyaggá váljon. Ezek közül is a legfontosabb Hidy Pálné tevékenysége az egri főiskolán.” Bővebben: Hidy Pálné – Lacahta István (1994): A Nyugdíjasok Népfőiskolája. *Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei. Sectio Chemiae (Acta Academiae Paedagogicae Agriensis: Nova series; Tom. 22).*

„Fiatalok az idősekért”

Hidy Pálné a tanszék munkáját egyik írásában úgy mutatja be, mint „az idős korosztály művelődésével foglalkozó kutatások egyik centruma”. A tanszék publikációs eredményei és rendezvényei közül több ehhez a témakörhöz kötődött (Hidy 2001, 170).

A Magyar Gerontológiai Társaság elnöksége például egy egri konferencia keretei között ismerkedett meg a művelődésszervező szakos hallgatók kutatómunkájával, mely a „*Fiatalok az idősekért*” címet viselte. A nemzetközi konferencián ismertették a tanszék és a hallgatók elméleti és gyakorlati tevékenységét. Az eseményről a helyi újság 1994. április 28-i számában így számolt be: A főiskola művelődésszervezés szakos hallgatóinak közreműködésével rendezték meg a Helyőrségi Klubban május harmadikán a Magyar Gerontológiai Társaság kihelyezett ülését, az első egri gerontológiai konferenciát. A tanácskozás a *Fiatalok az idősekért* – Az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola művelődésszervezés szakos hallgatóinak gerontológiai kutatásai címet viselte.

Az idősek számára rendezett rendezvényekről a hírlap is többször tudósított. Például 2008. május 31-én a Heves Megyei Hírlapban ekképpen írtak hallgatóink tevékenységéről: Tavaszköszöntő bált szerveztek az Eszterházy Károly Főiskola művelődésszervező szakos 3. évfolyamos hallgatói a Dobó Katica Nyugdíjas Szervezet tagjai és unokái számára. A műsorban a húsvét és pünkösöd jellegének kiemelése mellett komolyzenei betéteket hallgattak,

majd szólóénekekkel, tánccal, verssel léptek a színpadra a fiatalok. Az anyák napjával kapcsolatos versek után a gyerekek által készített – a műsor alatt/ közben a gyermekek a játszóházban kis ajándékokat készítettek – ajándékokat mutattak be, és köszöntötték vele szüleiket, nagyszüleiket. Ezután játékos szellemi vetélkedőre került sor, aminek győzteseit ajándékokkal jutalmazták a hallgatók. A nap vidám zenés bállal folytatódott, ahol táncra perdült minden korosztály egyaránt. Végezetül Gallovits László, a szervezet vezetője köszönetet mondott a színvonalas műsorért, és méltatta azt a kapcsolatot, amely szervezetük és a főiskolások között már több éve tart, és akik előadásaikkal mindig nagy örömet szereznek nyugdíjasainknak. Medvegy-Andelic Marija, művelődésszervező szakon végzett hallgatónk a tanszék számára küldött visszaemlékezésében azt emelte ki, hogy: „A Fiatalok az Idősekért program kiemelkedő példája volt annak, hogy a tudás és a közösségépítés hogyan találkozhat a társadalmi felelősségvállalással. Résztevéőként megtapasztalhattuk, milyen mértékű bizalommal fordulnak felénk a programban érintett idősek, és milyen értéket jelent számukra az, ha a fiatalabb generáció odafigyel rájuk. Ez az élmény mindannyiunk számára fontos emberi és szakmai tanulságokat hozott.”

Filmklub

Az intézményben működő filmkluboknak kezdetekben a tanszék oktatói és hallgatói voltak szervezői és bonyolítói. A kezdetekben Tóth Béla, később Kakuk Jenő, aztán Szilágyi Erzsébet, majd Szűk Balázs szervezte a vetítéseket és a hozzájuk tartozó bevezetőket, alkotói találkozókat, beszélgetéseket és egyéb programokat. Szíjártó meghatározónak tartja az 1975-től 1989-ig működő filmesztétika speciálkollégiumot, amely a főiskolai filmklubhoz kapcsolódott (Szíjártó 2015).

2000-ben országos konferenciát rendeztek a filmoktatásról, a vendégeket Hidy Pálné tanszékvezető asszony köszöntötte, és a köszöntőjében hangsúlyozta, hogy intézményünk az országban elsőként figyelt fel a filmes kultúra oktatásának fontosságára, és már 1975-ben, egyedüli nem tanár szakként a Neveléstudományi Tanszék vállalta meghonosításának úttörő szerepét. Az igazi virágkor a nyolcvanas évekre tehető, amikor hetente kétszer vetítettek a filmklubban – számolt be 2000. december 1-jén a Heves Megyei Hírlap.

A Heves Megyei Hírlap 2004. március 17-i számában pedig például arról tudósítottak, hogy „a Filmklub 2004 március-május folyamán az Uránia

mozi Kamara termében, bérletes formában, 8 alkalommal filmet vetít, keddenként 20 órai kezdéssel. A vetítéseket rövid bevezető előzi meg, melyet művelődésszervező szakos III-IV. éves filmes szakirányú és III-IV. éves nem szakirányú hallgatók tartanak. A filmek kapcsolódnak a szerdai video-projektoros (február, május) vetítésekhez. (Közművelődési Tanszék, »B« épület, 305. terem 19.00 óra).»

Börtönművelődés

A szak kiterjedt szakmai gyakorlati kapcsolatrendszerrel működött, melyből egyet különlegessége révén kiemelünk: Az egri büntetés-végrehajtási intézet évekig egyik választható gyakorlóhelye volt a népművelő/művelődésszervező szakos hallgatóknak. A Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Évkönyvében (1978–1979, 96) is szó esik a népművelők börtönben végzett gyakorlatáról, ahol különböző előadásokat tartottak és irodalmi kört vezettek. Az intézmény lehetőséget adott arra, hogy a hallgatók kutassák, tanulmányozzák a „börtönművelődés” szociológiai és módszertani kérdéseit, illetve az életmód és művelődés, a bűnözés és a funkcionális analfabetizmus aktuális összefüggéseit. A kutatások eredményeit különböző szakmai fórumokon ismertették (Hidy 2001, 170). Szabó Sándorné (1994) egyik írásában így foglalta össze: „A közművelődési tanszék és a büntetés-végrehajtási intézet vezetői e közös felismerés jegyében döntöttek: minden félévben – így tehát a szünetek kivételével folyamatosan – 8-15 hallgató rendszeresen látogathatja az intézményt és ott különböző kulturális foglalkozásokat tarthat. Ezt kiegészítendő, az elítéltek helyzetének hitelesebb megismerése érdekében több hallgató szociológiai kutatást végez a börtönlakók körében. Évfolyamdolgozatok, szakdolgozatok, tudományos diákköri pályamunkák bizonyítják, hogy hallgatóink munkája nem volt eredménytelen. Főiskolai életük második évében, általános és művelődés-szociológiai tanulmányaik mellett, illetve után, valamint a módszertani elméleti ismeretek megszerzésének kiegészítéseként végezték heti két órában gyakorlatukat a helyi börtönben. (...) Hallgatóink 1983-1987-ig jobbára ismeretterjesztő előadásokat tartottak. Bejárták a helyes életmód, önismeret, kultúra, művészet témaköreit, idővel azonban e foglalkozások elhaltak. Több hallgatónk – visszaemlékezve a börtöngyakorlat eseményeire – úgy fogalmazott, hogy a szabadok és az elítéltek közötti »nagy falat« nem sikerült lerombolni. A főiskolások tudták és érezték, hogy ezeknek az alkalmaknak segíteniük kell az elítéltek kulturált szabadidő-eltöltését (szinte frázisként hat ma már ez

a kifejezés!), ugyanakkor e témákkal a szabadulásuk utáni életre is ismereteket kellene adni. A képzési rendben megalkuvásra kényszerültünk, hiszen a módszertani gyakorlatok után mindig a hallgatók jelenlétében elemeztük – közösen – a foglalkozásokat. 1987-től – felismerve a hiányosságokat – változás történt. A rendszerváltást megelőző szabadabb légkör elérte az egri börtönt is. Lehetővé vált a kiscsoportos foglalkozások szervezése, így közvetlenebb lett a hangulat. Javaslatot tehettek az elítéltek egy-egy téma megbeszélésére, kérhettek filmvetítést, de akár közös ünneplést is szervezhettek. Mindkét fél számára máig emlékezetesek az anyáknapi (pedig csecsemőgyilkos is akadt közöttük), nőnap, húsvéti közös programok. Különböző manuális foglalkozások egészítették ki a gyakorlatokat (például tojásfestés, filcállatkák varrása, hímzés, kötés, termésbábok készítése, papírzsebkendőből rózsza, ikebana hajtogatása stb.). Az elítélt nők nagy lelkesedéssel serénykedtek, hiszen látogatáskor többen gyermekeiknek, unokáiknak ajándékozhatták azokat.” Bővebben: Szabó Sándorné (1994): Egy évtized Egri főiskolások • Börtöngyakorlat. *Börtönügyi Szemle*. 1. 124–128.

2006-ban lehetőséget kaptak a tanszék oktatói **„A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciós elköteleződés”** OTKA K63555 számú kutatásba bekapcsolódni, melynek egyik vezetője tanszékünk akkori vezetője, Juhász Erika volt.

„A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciós elköteleződés” OTKA-kutatás 2006–2009 között zajlott. A kutatás vezetője Forray R. Katalin, illetve tanszékünk akkori vezetője, Juhász Erika volt. A tanszékünk munkatársai közül az alábbi kollégák kapcsolódtak be a kutatásba: Tengely Adrienn, Kenyeres Attila, Simándi Szilvia, Herpainé Lakó Judit, Oszlanczi Tímea, illetve Oláh Krisztina hallgató. A további közreműködők között más egyetemisták mellett szerepeltek az Eszterházy Károly Főiskola TKTK andragógia szakos hallgatói, különösen Pete Nikoletta, Dancs Stefánia, Virág Gergely (Forray és Juhász [szerk.] 2009, 382).

A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciós elköteleződés című kutatás arra irányult, hogy megtudjuk, „a felnőttek autonóm tanulási eredményességének mérése hogyan, milyen módszerekkel, eszközökkel történhet meg, másrészt ezt min. 1200 fős mintán kívántuk tesztelni is, és ezáltal felmértük, hogy milyen jellemző jegyei, eszközei és területei vannak a felnőttkori autonóm tanulásnak” (Forray és Juhász 2009, 12).

Bővebben: Forray R Katalin – Juhász Erika (2009): A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekció elköteleződés. In: Forray, Katalin; Juhász, Erika (szerk.) *Nonformális – informális – autonóm tanulás*. Debrecen, Debreceni Egyetem. 12–37.

„A művelődés hete – a tanulás ünnepe”

2008-ban tanszékünk is bekapcsolódott „A művelődés hete – a tanulás ünnepe” országos ismeretterjesztő rendezvénysorozatba, melyről a SZÍN 2008-as számában olvashatunk beszámolót: Az esemény megnyitóján Lőrinczné Thiel Katalin rektorhelyettes asszony, Ponyi László, az Egri Kulturális és Művészeti Központ igazgatója és Juhász Erika a rendezvény Szakmai és Szervező Bizottságának elnöke, az Andragógiai és Közművelődési Tanszék tanszékvezetője mondott köszöntőt. A program nyitó napján az Andragógia és Közművelődési Tanszék programjára került sor. A nap folyamán Hidy Pálné ny. főiskolai docens, a „Fiatalok az idősekért” program vezetőjének koordinálásával a 4. évfolyamos nappali és levelező tagozatos hallgatók mutatták be műsorukat, melyben kiemelt szerepet kapott a fiatalok és idősek közötti kapcsolat ereje, építése, erősítése. A rendezvény alatt egész nap Felnőttképzési Börze várta az érdeklődőket az Átriumban, ahová az Eszterházy Károly Főiskola, a Munkaügyi Központ és még számos felnőttképzéssel foglalkozó cég hozta el képzési kínálatát. (Szín 2008, 139–140; Ponyi 2009, 328)

Kulturális innováció az Észak-magyarországi régióban, a REKÉP – REgionális Kultúra Építő Projekt TÁMOP 3.2.3/08/2

A tanszék életében fontos szereppel bírt a Kulturális innováció az Észak-magyarországi régióban elnevezésű projekt is, Herpainé Lakó Judit projektmenedzser (projektasszisztens: Berkes Judit volt hallgatónk) vezetésével. A projekt hosszú távú célja az Észak-magyarországi régió lakosságának nagyobb arányú bekapcsolódása volt az egész életen át tartó tanulás folyamatába, melyben a nem formális tanulási lehetőségek kerültek a fókuszba. „A projekt három nagy területet ölel fel, az első komponens keretein belül a kulturális szakterület szakemberei számára 180 órás, Kulturális Projekt Ciklus Menedzsment (KPCM) komplex képzés kidolgozását és megvalósítását vállaltuk a Közművelődési Akkreditációs Bizottság és a Felnőttképzési Akkreditációs Testület által akkreditált, tanfolyam jellegű szakmai továbbképzés keretében.

Az Észak-magyarországi régió négy településén (Hatvan, Miskolc, Salgótarján, Eger) – együttműködő partnereink segítségével és aktív közreműködésével – hat csoportban, 150 fő vett részt a képzésen. A második programelem kapcsán kollégáinkat felkészítettük kompetencia alapú, non-formális és informális tanulási alkalmak vezetésére. Ezen ismereteket hat szakkör, két tábor, harminc tehetségfejlesztő, kompetenciafejlesztő, tanácsadási alkalom és három 287 tréning keretében hasznosítjuk. A felsorolt programokon belül összesen 200 non-formális képzési alkalom lebonyolítására kerül sor, melynek során az Eszterházy Károly Főiskola és Gyakorlóiskolája gyermek-, ifjú- és felnőttkorú csoportjainak, közösségeinek tagjai közül 220 főt segítünk új ismeretek megszerzéséhez.” (Herpainé és Tóth 2012)

– Meghatározó események az elmúlt 10 évből –

A múlt eseményeibe való betekintésünk után a következőkben az elmúlt 10 év meghatározó történéseiből, eredményeiből szemezgetünk:

„Eger – Közösség – Együttműködés” szakmai nap

Az Eszterházy Károly Egyetemen 2017 szeptemberében indult el a közösség-szervezés szak, és ebben az évben hagyományteremtő szándékkal szervezte meg a Neveléstudományi Intézet Andragógiai és Közművelődési Tanszéke – Simándi Szilvia kezdeményezésére – az „Eger – Közösség – Együttműködés” szakmai napot. A tematikus esemény azóta rendszeresen megrendezésre kerül.

A rendezvény célkitűzései között szerepel, hogy bemutassa a képzés folyamatos tartalmi megújulását és a társadalmi szükségletek kielégítésében betöltött szerepét, továbbá, hogy erősítse az egyetem, a város és a térség szakmai együttműködését egyfajta találkozási pontként. A fókuszban rendszerint a közművelődésben fellelhető „jógyakorlatok” állnak, ugyanis a tanszék ezen a módon is törekszik arra, hogy hallgatói számára bemutathassa a szakma színes, gyakorlatias oldalát.

2018-ban, a második szakmai nap keretében került sor a Nemzeti Művelődési Intézet és az egyetem együttműködési megállapodásának az aláírására: a tanszékkel való szoros szakmai együttműködés nyilvános keretek között, írásban is megkötésre került. Röviden a rendezvény programjaiból: A 2018-as szakmai nap során egy ALUMNI-rendezvény került megszervezésre, a tanszék

volt hallgatói álltak a rendezvény középpontjában, akik sikereikről, szakmai pályafutásukról meséltek a rendezvény közönségének. A közművelődés, valamint a felnőttképzés területén kiemelkedő szakmai teljesítményt elérő volt hallgatóink példaként jelentek meg a képzésben részt vevő hallgatók előtt. Az eseményen egykori hallgatónk (Gulyás Sándor) kezdeményezése is bemutatásra került. Az előadó Acsa kistépülés közösségét mutatta be egy közösségi fotókiállítás válogatott képanyagából. Örömkre szolgált, hogy a település polgármestere is megtisztelte a rendezvényt, és büszkén méltatta hallgatóink körében a település közösségében megvalósított kezdeményezést.

2019-ben, a *harmadik rendezvényünkön* a szakmai gyakorlat került a középpontba, a meghívott előadók a tereptanáraink köréből kerültek ki. Külön öröm volt számunkra, hogy az eseményre „közművelődési munkatárs” szakon tanuló középiskolás diákok is ellátogattak Budapestről.

2020-ban a *negyedik rendezvényünk* a pandémiás helyzetre való tekintettel online formában került megvalósításra, és az „Offline és online – Jó gyakorlatok a közösségi művelődésben – a helyi közösségek aktív bevonása” címet kapta. Rendezvényünk keretei között három település – Belpátfalva, Cegléd, Nagyréde – szakmai munkája került bemutatásra elismert közművelődési szakemberek tolmácsolásában. Az ezt követő pódiumbeszélgetés keretei között pedig már kimondottan a járványügyi helyzet szakmai kihívásaira adott válaszaikat mutatták be a szakemberek. Fontosnak tartjuk, hogy ezen kihívásokra is reagáljon tanszékünk és képzésünk. Előzményként elmondható, hogy 2020 májusában a koronavírus-helyzet adta aktualitás kapcsán élő online szakmai beszélgetést szerveztünk „Közösségszervezés járvány idején” címmel. Közművelődési szakemberekkel beszélgettünk a szakmát érintő aktuális kérdésekről: Milyen kihívásokkal kell megküzdeni a közösségi művelődésben a járvány idején? Milyen új feladatokat hozott a megváltozott helyzet? Hogyan tudjuk online szervezni a közösségeinket? A visszajelzések azt mutatták, hogy a közösségi művelődésben dolgozók és a hallgatók is nagyon hasznosnak és inspirálónak találták a beszélgetést.

Az *V. Eger – Közösség – Együttműködés* rendezvény középpontjában volt hallgatóink voltak. A közösségszervezés BA szakon és az elődszakokon (pl. művelődésszervező, andragógia) végzettek közül országsszerte sokan lettek sikeresek és elismertek a szakmájukban. A „Közösségszervezés a való világban” című kerekasztal-beszélgetésen az Andragógiai és Közművelődési Tanszék öt volt hallgatója mutatta be, mit is dolgozik a mindennapok során.

A VI. *Eger – Közösség – Együttműködés* szakmai nap fókuszába szintén egy ALUMNI-rendezvény került. Az esemény középpontjában az Andragógiai és Közművelődési Tanszék volt hallgatói álltak, akik sikereikről, szakmai pályafutásukról meséltek a rendezvény közönségének, a képzésben részt vevő hallgatóinknak. A tanszék céljai között szerepel, hogy hivatást képezzen a végzett és a képzésben részt vevő hallgatók között, illetve ilyen módon is visszacsatolást kapjon a képzés.

A VII. *„Eger – Közösség – Együttműködés”* szakmai napot a Nemzeti Művelődési Intézettel és a Heves Megyei Közösségszervezők Egyesületével együtt szerveztük meg. Elsőként Felsőoktatási Szabadegyetemre került sor a Nemzeti Művelődési Intézettel közös szervezésben, „Karrierlehetőségek a közművelődésben” címmel. A kerekasztal-beszélgetés során a hallgatók első kézből, szakemberek élettapasztalatain keresztül ismerhették meg a közművelődési szakemberek életét, karrierútját és konkrét munkaköreit. Ezenfelül hasznos gyakorlati tanácsokkal is ellátták a jelenlévőket. A kerekasztal-beszélgetést Buzás Eszter Mária, a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Vármegyei Igazgatóságának vezetője moderálta. A kerekasztal-beszélgetést követően a hallgatók személyesen, kötetlen formában is beszélgethettek a résztvevőkkel és más szakemberekkel az „Élő Könyvtár” foglalkozáson. A szakmai napot a felsőbbéves hallgatók által szervezett és levezényelt csapatépítő tréning zárta, amelybe a hallgatók mellett a tanszék oktatói is bekapcsolódtak.

A VIII. *„Eger – Közösség – Együttműködés”* szakmai napunk keretében ezen kötetünket tervezzük bemutatni.

„Közösségi művelődés a társadalmi térben” kutatócsoport

2018-ban hívtuk életre a „Közösségi művelődés a társadalmi térben” kutatócsoportot. A felsőoktatási szakszerkezet-változás következtében a tanszék képzési területei és kutatásai egyre markánsabban a közösségi művelődés különböző aspektusaira fókuszálnak, és a tanszék tagjainak aktuális kutatásai a közösségi művelődés egyes – múltbeli, jelenlegi és a jövőbeli – területeire terjednek ki. A kutatási eredményeinknek tudományos rendezvényeken való erőteljesebb disszeminációja és átfogóbb megközelítése érdekében indokoltnak láttuk az egyes kutatások tudatosabb összehangolását egy kutatócsoport keretei között.

A kutatócsoport állandó tagjai a tanszék munkatársaiból kerülnek ki, azonban az egyes részkutatásokba tehetséges, TDK-zó hallgatóinkat is bevonjuk.

„Közösségi élet egykor a Berva-völgyben: Emlékképek, közösségek, életképek”

2018-ban a „Közösségi művelődés” c. tantárgy keretében arra vállalkoztunk a hallgatónkkal, hogy a Berva-völgynek – azon belül is prioritást adva az „ötös lakótelepnek” – az egykori közösségi életét, illetve a művelődő kisközösségeit feltérképezzük. A nevezett kurzus többek között ahhoz járult hozzá, hogy egy – kezdetben viszonylag zárt – lakóközösségnek (településrésznek) a közösségi alapú feltáró módszereit a gyakorlatban is megismerjék a hallgatók. Összeállításunkat korlenyomatnak és időutazásnak is tekinthetjük. Bizonyos történetek már csak az idősebb generáció emlékezetében élnek, ezért a hajdani közösségi élet megismeréséhez a legélménygazdagabb utat választottuk: a közösségi beszélgetés és a közösségi interjú módszerére építettünk. A kérdéseink a helyi közérzetre, az egyén és a közösség kapcsolatára, a szabadidős és a kulturális életre, illetve a „bervai” identitásra irányultak. Munkánkkal egyfajta betekintést kerestünk a hajdani közösségi életbe, a múlt és a jelen találkozásába, melynek eredménye kötet formájában is megjelent. A kötet bemutatójára 2019-ben a Berva-völgyi Közösségi Házban került sor. Bővebben: Simándi Szilvia – Papp Ildikó (2019): *Közösségi élet egykor a Berva-völgyben: Emlékképek, közösségek, életképek*. Eger, Líceum Kiadó.

Értékfeltárás

2023 októberében került sor először a Heves Vármegyei Értékkonferenciára, a Heves Vármegyei Önkormányzat és a Nemzeti Művelődési Intézet szervezésében a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatásával. 2024-ben a második alkalommal valósult meg a konferencia. Mindkét alkalommal felkérést kapott előadás megtartására Simándi Szilvia, a Neveléstudományi Intézet Andragógiai és Közművelődési Tanszékének vezetője.

Az előadások során a tanszék közösségszervezés szakos hallgatókkal folytatott értékfeltáró tevékenységét mutattuk be mint jógyakorlatot, melyre eddig hét településen került sor, 2019-ben Bélapátfalván és Verpeléten, 2020-ban Ostoroson, 2021-ben Demjénben, 2023 tavaszán Parádon, 2023 őszén Kerecsenden, 2024-ben Mátraszentimrén kapcsolódtak be a közösségszervező szakos egyetemisták a helyi értékek feltárásába, gyűjtésébe és azoknak a helyi értéktárba történő felterjesztésébe. Az értékfeltáró tevékenység a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Vármegyei Igazgatóságával együttműködésben valósul meg. A tanszék értékfeltáró tevékenységét és annak eredményeit kötetünkben Rakusz Márta írása részletezi.

„A katolikus egyház felnőttkori művelődést támogató tevékenysége és a művelődő vallási közösségek kérdése a két világháború között és napjainkban”

Tanszékünk oktatói a 2021/2022-es tanévben kutatást végeztek „A katolikus egyház felnőttkori művelődést támogató tevékenysége és a művelődő vallási közösségek kérdése a két világháború között és napjainkban” címmel, melybe hallgatók és közművelődési szakemberek is bevonásra kerültek. A kutatás a Nemzeti Művelődési Intézet Közművelődési Tudományos Kutatási Program Közművelődési ösztöndíj tudományos kutatócsoportok számára elnevezésű alprogramjának támogatásával valósult meg. A programban közreműködőként vettek részt az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem oktatói a „Közösségi művelődés a társadalmi térben” kutatócsoport tagjaiként. Mellettük közművelődési szakemberek, valamint egyetemünk hallgatói kapcsolódtak be a kutatásba. A kutatás vezetője Simándi Szilvia, a kutatás szakmai vezetője Tengely Adrienn volt; közreműködő kutatók voltak: Oszlanczi Tímea és Rakusz Márta; illetve közművelődési szakemberek: Buzás Eszter Mária, Madarász Réka. Hallgatók közül Acsán Rita és Danyi Szilvia került bevonásra. Az ünnepélyes eredményhirdetésre egy szakmai program keretében 2021 szeptemberében Lakitelken, a Nemzeti Művelődési Intézet székházában került sor.

A kutatás első szakaszában a katolikus egyház népművelési tevékenységének feltárására került sor elsősorban az 1920–1940-es évek egyházmegyei zsinati dokumentumai és statútumai alapján. A vizsgált korszakban az egyház társadalmi feladatvállalásának egyik legfontosabb területe – korabeli szóhasználatból élve – az iskolán kívüli népművelés lett, melynek elsődleges célját egyértelműen a katolikus társadalom erősítése és a katolikus világnézet terjesztése jelentette. A történeti kutatásból kitűnt, hogy a 20. század első felében az egyház ilyen irányú tevékenységének elsődleges színterét a különféle kisközösségek jelentették, így kutatásunk második szakaszában a mai katolikus lokális kisközösségek működését és közösségi művelődési és felnőttképzési aspektusait vizsgáltuk empirikus módszerekkel. Az alábbi négy kérdéscsoportra kerestük a választ a művelődő vallási közösségek vonatkozásában a megkérdezett interjúalanyoktól:

- Hogyan értelmezi a közösség fogalmát? Véleménye szerint miben más egy vallási és egy világi közösség?
- Hogy alakult a tagok száma az évek alatt? Hány tagjuk van jelenleg? Milyen korosztályba tartoznak a tagok? Milyen a nemek aránya?

- A vallási közösségek vezetői kapnak-e felkészítést a közösségekkel való munkára?
- A vallási közösségekben folyik-e valamilyen művelődési tevékenység? Amennyiben igen, milyen jellegű? Ezekre hogyan hatott ki a pandémia?

Az empirikus kutatás során beigazolódott, hogy a lokális katolikus kisközösségek nemcsak vallási, hanem különböző mértékű társadalmi szereppel is bírnak egy-egy település életében. A feltárt példák mutatják, hogy tevékenységükben számos, a közösségi művelődést és felnőttképzést érintő elem is fellelhető, egyrészt oktatás és beszélgetés formájában, másrészt különböző programok, rendezvények vonatkozásában.

Empirikus kutatásunk eredményeit bemutató tanulmányunk angol nyelven a Kulturális Szemle hasábjain jelent meg (Simándi et al., 2022).

Tanszékünk számára megtiszteltetés volt, hogy az egész projekt összefoglaló eredményeinek publikálására a Ternyák Csaba egri érsek 70. éves születésnapjának tiszteletére készült tanulmánykötetben kerülhetett sor (Tengely et al. 2023).

Bővebben:

Simándi Szilvia, Tengely Adrienn, Rakusz Márta, Oszlanczi Tímea, Acsán Rita (2022): Catholic Small Communities and community education and culture. *Kulturális Szemle* 9. (2) 84–93.

Tengely Adrienn (2022): Az iskolán kívüli népművelés kérdése az egyházmegyei zsinatokon a Horthy-korszakban. *Kulturális Szemle* 9. (2) 94–110.

Tengely Adrienn, Simándi Szilvia, Rakusz Márta, Oszlanczi Tímea és Acsán Rita (2023): Katolikus kisközösségek és a közösségi művelődés egykor és ma. In Nagy Andor (szerk.): *Nagy elődök nyomában: a 70 éves Ternyák Csaba érsek köszöntése*. Eger, Líceum Kiadó. 327–338.

Tudományos munka és ismeretterjesztés az online médiamanipuláció témakörében

Kenyeres Attila Zoltán több mint 10 éve tart ismeretterjesztő előadásokat és interaktív foglalkozásokat médiatudatossággal kapcsolatos témákban (álhírek, adathalász csalások, médiamanipuláció felismerése és kivédése) országszerte, illetve határon túli magyar közösségekben is. Kutatási eredményeit számos alkalommal megosztja, rendszeresen kap felkérést nyugdíjaskluboktól,

egyházi gyülekezetektől, szakkollégiumoktól kistelepüléseken, valamint városrészi közösségi házakban ismeretterjesztő előadás tartására.

Közösségi Kult-Óra

2023-ban Közösségi Kult-Óra – Közművelődési Nyitott Egyetem címmel indított ismeretterjesztő előadássorozatot az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Intézetének Andragógiai és Közművelődési Tanszéke.

A kezdeményezés az egyetem közösségi elköteleződését és harmadik misszióját kívánja gazdagítani. Napjainkban egyre inkább felértékelődik az élethosszig tartó és az élet minden területére kiterjedő tanulás szerepe és jelentősége. Számos lehetőség kínálkozik nem formális tanulási környezetben is tudásunk bővítésére, kompetenciáink fejlesztésére. Az ismeretterjesztő előadás-sorozat célja, hogy az egri közösség számára közérdeklődésre számot tartó, gyakorlatias előadásokat, közösségi művelődési alkalmakat kínáljon korosztálytól függetlenül, elkötelezetten az idős generáció számára is. Témáink: Álhírek és adathalász átverések – mit tehet a közösség? – előadó: Kenyeres

Attila Zoltán

Boldog utcák – erősödő helyi közösségek Egerben – előadó: Rakusz Márta

Egyházi szokások és hagyományok a nagyböjti és húsvéti időszakban – előadó:

Tengely Adrienn

Farsangi hagyományok és népszokások – előadó: Tengely Adrienn

Helyi értékek nyomában – előadó: Simándi Szilvia

Közösségi tanulás a Facebookon?! – előadó: Simándi Szilvia

Közösségszervezés szakos hallgatók a terepen – előadó: Oszlanczi Tímea

Jó gyakorlatok az álhírek és az adathalász átverések ellen a különböző közösségekben – előadó: Kenyeres Attila Zoltán

Mit tesznek az egri fiatalok Egerért? Közösségépítés és társadalmi részvétel a helyi közösségben – előadó: Rakusz Márta

Szakmai kapcsolódások a közösségi művelődésben – előadó: Oszlanczi Tímea

Szerelmi jóslás és termékenységvarázslás a magyar népi kultúrában – előadó:

Tengely Adrienn

„Életutak az egész életen át tartó tanulás tükrében – az élethosszig tartó tanulás megvalósulása a gyakorlatban”

A 2023-ban elkezdett munka középpontjában az egész életen át tartó és az élet teljes körére kiterjedő tanulás és művelődés áll, melyben az élethosszig

tartó tanulás megvalósulásának és értelmezésének mintázatait szemlél-tetjük életútinterjúkon keresztül. Az a szándék vezérel bennünket, hogy az élethosszig tartó tanulás megvalósulásának sokszínűségét és egyediségét felvillantsuk egy-egy személy élettörténetébe betekintést nyerve. A példákat a valós életből hozunk azon alapozó és támogató tevékenységekre, környe-zeti elemekre és tapasztalati tevékenységformákra, melyek támogathatják az élethosszig tartó tanulás gyakorlati megvalósulását. A történetek mesélői az 1950-es években született és/vagy iskolába járt emberek, illetve a ma fiataljai, felnőttjei. A történetek megelevenítik a tanuláshoz való hozzáférést, az egyes évtizedek jellegzetességeit, továbbá megítélésünk szerint egy-egy életút motiváló hatással is bírhat, hiszen számos történet példázza, hogy a nehézségek ellenére számottevő eredmények is elérhetők. Az interjúk lekérdezésében 2023-ban és 2024-ben az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem közösség szervezés BA és neveléstudomány MA szakos hallgatói is közreműködtek. Bővebben: Simándi Szilvia: Életutak az egész életen át tartó tanulás tükrében – az élethosszig tartó tanulás megvalósulása a gyakorlatban (kézirat, megjelenés alatt).

Felhasznált irodalom:

- Forray R. Katalin – Juhász Erika (2009): A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciós elköteleződés. In: Forray, Katalin; Juhász, Erika (szerk.) *Nonformális – informális – autonóm tanulás*. Debrecen, Debreceni Egyetem. 12–37.
- Herpainé Lakó Judit – Tóth András (2012): Az Emelt szintű eTanácsadó akkreditált felnőttképzés tapasztalatai. In *Agria Media 2011 Információtechnikai és Oktatástechnológiai Konferencia és Kiállítás és ICI-11 Nemzetközi Informatikai Konferencia*. Eger, Líceum Kiadó. 287–290.
- Hidy Pálné (1986): Felkészülés az öregkorra. *Honvédségi Szemle* 1. sz. 8–12.
- Hidy Pálné (1987): „Az öregkorra való felkészülés nevelési és önnevelés feladatai (Részlet egy nagyobb tanulmányból)”. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis: Nova series: Tom. 18/04*. 23–34.
- Hidy Pálné – Lachata István (1994): A Nyugdíjasok Nép főiskolája. *Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei*. (Acta Academiae Paedagogicae Agriensis)

- Hidy Pálné (2001): Kultúráközvetítő szakemberek képzése az egri Eszterházy Károly Főiskolán. *Kultúra és Közösség* (5. évf.) 2000/4-2001/1. sz. 165–170.
- Jászberényi, József (2011): Idősoktatás Nagy-Britanniában és Magyarországon. *Polgári Szemle*, 7(5–6), 201–239.
- Ponyi László (2009): Nonformális, informális képzések a közművelődésben. In: Forray, Katalin; Juhász, Erika (szerk.) *Nonformális – informális – autonóm tanulás*. Debrecen, Debreceni Egyetem. 326–329.
- Simándi Szilvia – Papp Ildikó (2019): *Közösségi élet egykor a Berva-völgyben: Emlékképek, közösségek, életképek*. Eger, Líceum Kiadó.
- Simándi Szilvia, Tengely Adrienn., Rakusz Márta, Oszlanczi Tímea, Acsán Rita (2022): Catholic Small Communities and community education and culture. *Kulturális Szemle* 9. (2) 84–93.
- Szabóné Stefán Edit (2003): Főiskolások Egerről. *Közművelődés Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei*. 2003. Sectio Culturae. (Acta Academiae Paedagogicae Agriensis: Nova series; Tom. 30) 121–135.
- Szabó Sándorné (1994): Egy évtized egri főiskolások • Börtöngyakorlat. *Börtönügyi Szemle*. 1. 124–128.
- Tengely Adrienn (2022): Az iskolán kívüli népművelés kérdése az egyházmegyei zsinatokon a Horthy-korszakban. *Kulturális Szemle* 9 (2) 94–110.
- Tengely Adrienn, Simándi Szilvia, Rakusz Márta, Oszlanczi Tímea és Acsán Rita (2023): Katolikus kisközösségek és a közösségi művelődés egykor és ma. In Nagy Andor (Szerk.): *Nagy elődök nyomában: a 70 éves Ternyák Csaba érsek köszöntése*. Eger, Líceum Kiadó. 327–338.

Kenyeres Attila Zoltán

Időskori művelődés – Online médiatudatosság az idősek körében

Az egri Andragógiai és Közművelődési Tanszék és jogelődjei kezdettől fogva kiemelt prioritásként kezelték a felnőtt korosztályon belül az időseknek szóló ismeretterjesztést, az időskori művelődést. Ebben olyan nagy elődök munkájára alapozhat a tanszék, mint Hidy Pálné, aki népfőiskolai kurzusokat szervezett idősek számára (Hidy–Lachata 1994), illetve több kutatást is vezetett hallgatók bevonásával, amelyek kifejezetten az időskori művelődésre koncentráltak (Hidy 2001). Ez a fajta ismeretterjesztő és kutatótevékenység napjainkban is folytatódik a tanszéken, a kor kihívásaira reagálva elsősorban az idősek médiatudatosságának és kritikai érzékének fejlesztésére koncentrálna az interneten terjedő álhírek, adathalász csalások, hamis nyereményjátékok és egyéb átverések esetében. Az ismeretterjesztő foglalkozások egyházi gyülekezetek, civil szervezetek, illetve települési nyugdíjasklubok meghívására szoktak megvalósulni. Az idősek online médiatudatosságát és kritikai érzékét javító ismeretterjesztő alkalmak létjogosultságát számos hazai és nemzetközi tudományos kutatás is igazolja, amelyek alapján ez a korcsoport különösen nagy veszélynek van kitéve az átverések tekintetében, és gyakran kifejezetten őket tekintik elsődleges célcsoportnak a csalók. Az alábbiakban a hazai és nemzetközi szakirodalmi elemzések és kutatások mentén mutatjuk be az idősek online tudatosságát fejlesztő foglalkozások indokoltságát.

Bevezetés

Európai kutatások szerint a 65 éven felüliek több mint fele használja rendszeresen az internetet e-mailezésre, információkeresésre, hírek olvasására, illetve chatelésre (Eurostat 2024). Egy csehországi kutatás arra jutott, hogy az idősek az internetet általában kommunikációs célokra használják, leginkább e-maileznek (Klímová et al. 2018). Hasonló a helyzet a magyar idősek esetében is. Az Eurostat 2024-es adatai szerint a 65 év feletti magyarok az EU-s átlagot jóval meghaladó arányban használják a közösségi médiát. Szintén EU-s átlagon felüli mértékben olvasnak híreket online, hallgatnak zenét, és néznek videós tartalmat streaming platformokon, valamint keresnek információt termékekről, szolgáltatásokról. Ugyanakkor az EU-s átlag alatti gyakorisággal intéznek online banki ügyeket, valamint keresnek internetes oktatási anyagokat (Eurostat 2024). Az adatokat az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

1. táblázat: A 65 év feletti magyarok internetezési szokásai
az EU-s átlaggal összehasonlítva 2024-ben

Tevékenység típusa	Magyarországi 65 éven felüliek körében	A 65 éven felüliek körében EU-s átlag
Internetes információkeresés termékekről, szolgáltatásokról	60,33%	53,74%
E-mail-küldés és -fogadás	59,57%	56,08%
Online hírfogyasztás	57,24%	49,03%
Aktivitás közösségimédia-oldalakon (pl. posztolás)	53,16%	30,33%
Egészségügyi információk online keresése	51,82%	44,93%
Chatelés (pl. Messengeren, WhatsAppon, Viberen)	51,55%	53,65%
Internetes telefon- vagy videóhívás	50,66%	47,66%
Streamelt TV, videós tartalom	49,97%	44,17%
Online banki ügyintézés	35,89%	44,74%
Online zenehallgatás	34,09%	26,11%
Online oktatási anyagok használata	5,2%	8,02%

(Forrás: saját szerkesztés az Eurostat 2024 alapján)

Az európai uniós statisztikai adatok tehát egyértelműen alátámasztják, hogy a hazai idősök aktív internet-, azon belül közösségimédia-felhasználók. Hasonló eredményre jutottak a magyarországi kutatások is, bár a használat céljaiban eltérések mutatkoznak. A BeSocial 2024-es felmérése szerint az 55 év feletti magyarok Facebookozással töltik a legtöbb időt, ezt követi a tévénézés és a családi programok. A válaszadók csaknem 40 százaléka napi 3-4 órát tölt online aktivitásokkal, 17 százalékuk pedig napi 4 óránál is többet. 61 százalékuk hallgat/néz podcasteket, 30 százalékuk pedig a TikTokot is használja, illetve az influenszerek követése is megjelent: 41,63 százalék nyilatkozott úgy, hogy követ legfeljebb 10 influenszert (BeSocial 2024). Érdekes jelenség ezzel kapcsolatban, hogy a TikTokon egyre gyakoribb az idős influenszerek, az úgynevezett „granfluenszerek” megjelenése, akik elsősorban az öregedés önábrázolását mutatják be a videóikban (Ng–Indran 2023). A DIMSZ és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság 2024-es kutatása is vizsgálta a hazai idősök internetezési szokásait. Eredményeik szerint az 50–79 évesek többsége átlagosan napi 2 órát internetezik. Ezen belül a legtöbb időt hírek olvasásával, a közösségi média használatával, valamilyen konkrét témában való tájékozódással, írásos kommunikációval, e-mailezéssel és chateléssel töltik. Legkevésbé tévéznek, vásárolnak vagy filmet/sorozatot néznek online módon. Jellemző, hogy elsősorban okostelefonjukról használják az internetet (DIMSZ–NMHH 2024). A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság 2022-es kutatása szerint a 60 év feletti magyarok leginkább a következő célokra használják az internetet: e-mailezés, időjárásjelentés- és hírolvasás, információkeresés, kapcsolattartás másokkal, közösségi média, online vásárlás, árak összehasonlítása, online bankolás, valamint GPS használata. A válaszolók 58 százaléka használja a közösségi médiát, akinek mobiltelefonja is van, azok közül 38 százalék látogat közösségimédia-oldalakat mobilon (NMHH 2023)

Az internet és a digitális technológia pozitív és negatív hatásai az idősekre

Több tudományos kutatás is kitért arra, hogyan hat a digitális technológia és az internet, azon belül a közösségi média az idősök mentális egészségére, milyen pozitív és negatív hatásokat tapasztalnak magukon. ERCSEY pilotkutatásának eredményei szerint a megkérdezett idősök 60 százaléka úgy értékelte,

hogy a közösségi média jelentős változást hozott az életében. Közösségi oldalakra elsősorban a másokkal való kapcsolattartás, az információszerzés, az időpontfoglalások, a szórakozás és a vásárlás miatt regisztráltak. Pozitívnak tartják a közösségi média használatában, hogy az online közösség tagjaitól gyorsan választ kapnak a kérdéseikre, és új barátokat tudnak szerezni. A kutatás egy érdekes korrelációt is feltárt: minél nagyobb hatással van egy idős életére a közösségi média használata, annál jobbnak ítélte a saját életminőségét (Ercsey 2021). Egy 2012-es amerikai kutatás szintén a digitalizáció és onlineplatform-használat pozitív hatásait mutatta ki. 591 idős körében azt vizsgálták, hogyan viszonyulnak a digitális technológiához (e-mailezés, közösségi oldalak használata, online videó- és telefonhívás, online chatelés/üzenetküldés, okostelefon használata). Eredményeik szerint a közösségi média gyakoribb használata a jobb egészségi állapot érzetével, kevesebb krónikus betegséggel, magasabb szubjektív jólléttel és kevesebb depressziós tünettől járt együtt. Azt is kimutatták, hogy csökkentette a magányosság érzetét ezen technológiák használata az idősek körében. Összességében 95,6 százalékuk nagyon vagy valamennyire elégedett volt az online digitális technikával (Chopik 2016). A magányosságérzet csökkentését más kutatók is említik az online technológiák kapcsán (Stumpf-Tamás–Bene 2024; Kristóf–Győri 2021), ahogyan azt is, hogy az internet és különösen a közösségi hálózatok jelentősen hozzájárulhatnak az idősek jóllétéhez, csökkentve társadalmi elszigeteltségüket (Pinho–Oliveira 2022; Kristóf–Győri 2021). Fontos aspektus, hogy az online digitális eszközök segítik a családi és baráti kapcsolatok kialakítását és menedzselését, illetve a távoli személyekkel történő kapcsolatfelvételt. További pozitív hozadék lehet, ha a fiatalabb családtagok segítik az időseket a digitális eszközök kezelésében, akkor az szorosabb családi köteléket, intergenerációs kapcsolatokat eredményezhet (Kristóf–Győri 2021; Bene et al. 2020). Az idősek infokommunikációstechnológia-használata pozitívan hathat a szellemi tevékenységükre, és általában is jó hatással lehet a mentális egészségükre. Az őket érő digitális mentális stimuláció pedig javíthatja a memóriájukat is. Az IKT-t használó idősek sokkal magabiztosabbnak érzik magukat, jobb kognitív képességekkel is rendelkeznek, a mindennapi életükben megmaradhat a függetlenség érzése, illetve alacsonyabb szintű depressziót mérnek körükben a kutatók. Közvetlen egészségügyi előnyökkel is járhat a digitális eszközök használata, hiszen ezek segítségével folyamatosan monitorozható az idősek egészségi

állapota, illetve olyan új információkhoz juthatnak hozzá, amelyek a mentális kondíciójukat javíthatják (Kritóf–Győri 2021).

Ugyanakkor a kutatások negatív hatásokat is feltártak az internet és a közösségi média használata kapcsán: Ercsey említi, hogy a megkérdezett magyar idősök negatívumként említették, hogy csökken a személyes kapcsolataik száma és a családtagokkal történő személyes kommunikáció is, valamint mozgásszegény életmódot eredményez az interneten töltött idő (Ercsey 2021). Szintén komoly negatív hatás, hogy az idősök internetes visszaélések célpontjai lehetnek, illetve okoseszköz-függőség is kialakulhat (Kristóf–Győri 2021). Az egyik leggyakrabban említett negatívum, hogy az internet és a közösségi média fogékonyabbá teheti az idősöket a hamis információkra (Pinho–Oliveira 2022), és egyben ez jelenti a legnagyobb veszélyt ezen korosztály számára. A legtöbb kutatás szerint az idősök kifejezetten veszélyeztetett korcsoportnak számítanak az online csalások és az álhírek tekintetében.

Az idősök mint veszélyeztetett korcsoport

Az online médiatudatosságot az álhírek és a dezinformáció terjedése mentén vizsgáló nemzetközi kutatások egyértelműen azt mutatják, hogy az idősök különösen veszélyeztetett csoportnak számítanak az online terjedő átverések és álhírek szempontjából. Több kutató említi, hogy a félretájékoztatásnak való kitettség különösen nagy az idősök körében (Anspach–Carlson 2024; Pato et al. 2024; Hartwig et al. 2024; Brashier 2024), egyben ők a legsebezhetőbb csoport az álhírek terjesztésének terén (Klímová et al. 2018). Ennek oka, hogy az idősök és a kevésbé képzett rétegek nagyobb valószínűséggel hisznek el és terjesztenek álhíreket (Baptista–Gradim 2020; Hassan et al. 2020), így az idősök eleve érzékenyebbek lehetnek az álhírek terjedésére és a manipulációra (Lira et al. 2024). Ezt igazolja Loos és Nijenhuis 2018-as kutatása is, amely szerint az online álhírek nagyobb elérést produkáltak az idősebb korosztályokban, mivel sokan közülük fenntartás nélkül elhitték a hangzatos címeket anélkül, hogy a linkre kattintottak volna (Loos–Nijenhuis 2020). A helyzetet tovább rontja, hogy az idősök körében nagyarányú az egészséggel kapcsolatos információk online keresése, csak hogy az interneten nagy mennyiségű pontatlan egészségügyi és orvosi információ is terjed (Swire-Thompson–Lazer 2019), így ezek komolyan vétele egészségügyi problémákhoz is vezethet.

Az álhírekkel szembeni sebezhetőség elsődleges okai az online médiával kapcsolatos alacsonyabb műveltségben és kritikai érzékben, valamint a romló kognitív funkciókban kereshetők az idősek esetében. Silva és Abreu szerint sok idős felnőtt nem rendelkezik olyan digitális műveltséggel, amelynek segítségével különbséget tudna tenni a megbízható és hamis források között (Silva–Abreu 2023), ezzel összefüggésben a hírellenőrzési hiányosságok is az idősebb felnőttek körében jelentősebbek (Yu 2024). Ugyanakkor az emlékezet romlása is tényező lehet, hiszen Kemp és társainak kísérlete szerint a fiatalabb felnőttek jobban emlékeznek az álhírek megcáfolására, mint az idősebbek. Így az álhíreknek való ismételt kitettség a cáfolatokra való emlékek hiányában növelte a fogékonyságot a hamis hírekre (Kemp et al. 2024). Gaillard és társai szintén a kognitív funkciók csökkenését tartják az egyik lehetséges oknak. Azt hangsúlyozzák, hogy az idősebb és a fiatalabb generációk között egyértelmű kognitív különbségek vannak (a feldolgozási sebesség csökkenésének, a metakogníció és a multitasking képességének tekintetében), ami az álhírek feldolgozásában is különbségeket eredményezhet (Gaillard et al. 2021).

Más kutatások arra is felhívják a figyelmet, hogy az idősebbek nemcsak könnyebben elhihetik, hanem maguk is könnyebben terjeszthetik a hamis híreket és a pletykákat (Sun et al. 2020). Saber és társai szerint sok idősebb egyén nélkül továbbítja a közleményeket, hogy ellenőrizné azok valószínűségét, ami felgyorsítja a hamis információk terjedését (Saber et al. 2023). Grinberg és társainak kutatása szerint a 2016-os amerikai választások idején az idősebb felnőttek Twitter-csatornáin volt a legtöbb álhír, és az 50 év feletti felhasználók felülreprezentáltak voltak a „szuperterjesztők” között, olyannyira, hogy ezen korcsoport tagjai voltak a felelősek az álhírek megosztásainak 80 százalékaért (Grinberg et al. 2019). Ezt erősítette meg egy 2020-as amerikai kutatás, amely szerint a Twitteren álhíreket megosztó „szuperterjesztők” között jelentősen felülreprezentáltak voltak az idősek (más csoportok mellett) (Baribi-Bartov et al. 2024). Guess és társai a Facebookon is hasonló mintázatot találtak. Eredményeik szerint a fiatal felhasználókkal összehasonlítva a 65 év felettiek 7-szer több álhíroldalra mutató linket osztottak meg. Az életkor hatása azután is fennmaradt, hogy az elemzések figyelembe vették a politikai pártállást, az iskolázottságot és az általános posztolási aktivitást (Guess et al. 2019). Ugyanakkor más kutatás arra mutat rá, hogy amennyiben félretájékoztatót észlelnek, az idősebbek nagyobb

eséllyel adnak ennek hangot (például kommentekben), és vonják kérdőre a hamisnak vélt információ terjesztőjét (Gurgun et al. 2024).

A „kiszolgáltatott áldozatok” és az ösztönösen magabiztos idősök

Más kutatások azonban árnyalják a fenti képet az idősök álhírekre való fogékonyságában. Egy Twitter-alapú indiai kutatásban például az álhírek terjesztői között kevesebb idősebb embert találtak (Singh et al. 2020). Kairys és társai egy 504 fős mintán végzett kísérlete (a részt vevő 50 és 90 év közöttieknek 10 hírről kellett eldönteniük, mennyire hiszik el azokat) szerint az idősök négy klaszterre oszthatók: 1. mérsékelten hisznek az álhíreknek, de a valós híreknek is; 2. elhiszik a valódi híreket, de nem hiszik el az álhíreket; 3. inkább nem hiszik el sem a valós, sem az álhíreket; 4. inkább elhiszik mind a valós, mind az álhíreket (Kairys et al. 2023). A DIMSZ és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság hazai kutatása ugyancsak négy nagy klasztert azonosított az 50–79 éves korcsoporton belül az internetes tudatosság tekintetében:

- „Kiszolgáltatott áldozattípus”: ez a legnagyobb arányt (37 százalék) képviselő csoport a vizsgált korosztályban. Ők a bátortalan, védtelen idősebbek, akik gyakran kattintanak félrevezető tartalmakra, miközben maguk is fokozottan tartanak attól, hogy online csalás, vírus vagy hackerek áldozatai lesznek. Bár az online világot veszélyesnek tartják, de mégsem védekeznek ellene. Ebben a csoportban felülreprezentáltak a 64–79 évesek, az alacsonyabb társadalmi státuszúak, a fővároson kívül lakók, az egyedül élők és a gyermektelenek.
- „Ösztönös magabiztosak”: ők a második leggyakoribb csoport (30 százalék). Otthonosan mozognak az interneten, biztonságban érzik magukat online, nem tartanak csalásoktól, vírusoktól és hackerektől. Nem kattintanak félrevezető linkre, körültekintőnek, felkészültnek gondolják magukat. Elsősorban nagyvárosiak, családdal együtt élők és magasabb társadalmi státuszúak.
- „Tudatos óvatosak”: a megkérdezettek csaknem negyede (23 százalék) ide tartozik. Elővigyázatosak és körültekintőek, mindig utánanéznek

a tartalom valódiságának, mielőtt rákattintanak. Az online világ veszélyeivel nemcsak tisztában vannak, de azt is tudják, hogyan védekezzenek ellene. Gyakran titkosított csatornákat és hirdetésblokkolót is használnak. A csoport tagjai inkább a korosztályon belüli fiatalabb nők, az 50–64 évesek, a fővárosiak, a magasabb társadalmi státuszúak és a családtagjaikkal együtt élők.

- „Tájékozatlan könnyelműek”: ők alkotják a legkisebb klasztert (10 százalék). Gondatlanok és merészek, akik utánajárás nélkül, meggondolatlanul klikkelnek. Könnyelműen megadják az adataikat, az online teret nem tartják veszélyesnek, nem félnek attól, hogy csalások, vírus vagy hackerek áldozatai lesznek, miközben a védekezés módját sem ismerik. Ebben a csoportban felülreprezentáltak a férfiak, a legidősebbek (64–79 évesek), az alacsonyabb társadalmi státuszúak, az érettségizettek, az internetet nem régen használók és az egyedül élők (DIMSZ–NMHH 2024).

Bár a fenti kutatások bizonyítják, hogy nem tekinthetők egységesen hiszékeny csoportnak az idősek, a hazai kutatási eredmények alapján még mindig azt mondhatjuk, hogy a vizsgált idősek csaknem fele (47 százaléka) a kiszolgáltatott áldozattípusba és a tájékozatlan könnyelmű csoportokba sorolható, tehát összességében egy jelentős részük különösen veszélyben van az álhírek és internetes csalások tekintetében.

Kiknek hisznek és mitől félnek az idősek?

Láthattuk, hogy a digitális technológia nemcsak pozitív hatásokkal jár, hanem számos veszélyforrás is jelen van az online térben, amely különösen érinti az idősebbeket. Ezért nem mindegy, milyen információforrásokra figyelnek, illetve mennyire bíznak meg azokban az idősek.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság kutatása szerint a 60 évnél idősebb magyarok információkat leginkább személyes kapcsolatokból (78%), a televízióból (69%), a rádióból (57%), az online hírportálokból (55%) és a közösségi médiából (47%) szereznek, azonban különböző szintű bizalom társul ezekhez a forrásokhoz. A 60 évesnél idősebbek bíztak legjobban a személyes információforrásokban (kollégák, családtagok és barátok), valamint a televízióból származó tartalmakban. Szerintük álhírek leginkább

a közösségi médiában (62%), az online hírportálokon (58%), a televízióban és a nyomtatott sajtóban (54%-54%), valamint az online blogokon és fórumokon (52%) terjednek, legkevésbé pedig a kollégák, barátok, családtagok osztanak meg ilyeneket (26%) (NMHH 2023). Az idősök félelmeit tekintve a DIMSZ és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság közös kutatása szerint az 50–79 évesek leginkább a vírusoktól (42%), az adatlopástól (26%), az adathalásztól (24%), valamint a csalásoktól (21%) tartanak az online térben. Legkevésbé az álhírektől és a személyes adatok felhasználásától (3-3%), az idegenek géphez való hozzáférésétől és a kémkedéstől (4-4%), az adatok kiszivárgásától (5%), valamint a bankszámla elleni akcióktól (6%) félnek. (DIMSZ–NMHH 2024). Wilhelm és társai 2018-ban a németországi Mauth-Finsterau-ban élő 55 év felettiek körben végeztek kutatást, amely szerint a megkérdezettek 47 százaléka tartott az internetes átverésektől (Wilhelm et al. 2019).

A BeSocial kutatása szerint az 55 év feletti magyar válaszolók 5,6%-a ismerte be, hogy előfordult, hogy csalók átverték. A megkérdezettek több mint fele (52,68%) legalább egyszer találkozott már átverési kísérlettel, de úgy nyilatkozott, hogy felismerte azt, és nem dőlt be neki (BeSocial 2024). Ugyanakkor a DIMSZ és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság kutatása alapján 10% körüli az 50–79 éves hazai felnőttek körében azok aránya, akik voltak már online csalás vagy támadás áldozatai. Azt találták, hogy a legtöbben tisztában vannak az ártó szándékú e-mailek, a hamis nyereményjátékok, a hamis termékeladások és ajánlatok, valamint a hamis befektetési lehetőségek veszélyeivel. Ezek esetében 10 százalék feletti a károsultak aránya. A legtöbb áldozatot az SMS-ben küldött kártékony linkek szedik. (DIMSZ–NMHH 2024) Ugyanakkor egy másik csalási forma, az online romantikus csalás, a kiberbűnözés egyik formája szintén fenyegeti az idősöket. Ennek során közösségimédia-alkalmazásokon vagy különböző társskereső platformokon az elkövetők szerelmi kapcsolatot imitálva csapják be az áldozatot. Az idősök és/vagy a mentális zavarban szenvedők különösen kiszolgáltatottak lehetnek ennek a kiberbűnözési formának (Osváth et al. 2024). Feltételezhetően az egyedülálló és magányos idősök is veszélyeztetettek lehetnek ennek az érzelmi alapú csalási formának.

Küzdelem egyénileg és közösségben

Az álhírek és csalások elleni küzdelem az idősek (és nem csak idősek) esetében lehet egyéni, amikor a személy önállóan fejleszti magát, tanul a hibáiból, technikai megoldásokat alkalmaz, illetve lehet közösségi, amikor másoktól tanul. A hazai kutatások szerint az idősek elsősorban az egyéni védekezési technikákat ismerik és alkalmazzák. A BeSocial felmérése szerint a seniorok leginkább attól érzik magukat biztonságban az online térben, ha nem vesznek tudomást az ismeretlenektől érkező bejelölésekről, üzenetektől (59,06%), de viszonylag sokan (37,99%) a kétlépcsős azonosítást is alkalmazzák. 43,17% úgy válaszolt, hogy soha nem adja meg online a bankkártyája adatait, 9,35% pedig azt a taktikát választja, hogy soha sehol sem posztol és kommentel (BeSocial 2024). A DIMSZ és az NMHH kutatása szerint az idősek többsége ismer és használ valamilyen online védelmet, mint például a vírusirtó programok, a biztonságos jelszók, valamint a tűzfal. A képet azonban árnyalja, hogy ezek alkalmazása nem feltétlenül tudatos és önkéntes, mert a módszerek többségét vagy megkövetelik az online oldalak, vagy eleve tartalmazzák az operációs rendszerek. Az olyan komolyabb védekező mechanizmusok, mint a biometrikus vagy a kétfaktoros azonosítás használata viszont nem jellemző erre a korosztályra. Pozitív tényező, hogy a megkérdezett 50–79 évesek többsége kifejezetten nem szívesen adja meg az adatait az interneten, és ha teheti, nem fizet online, hanem utánvétellel vásárol. (DIMSZ–NMHH 2024)

Az egyéni megoldások mellett a hazai és a nemzetközi szakirodalom kiemeli az olyan, közösségalapú megoldások fontosságát, mint az idősek online médiával és digitális eszközökkel kapcsolatos kompetenciáit fejlesztő foglalkozások és képzések. Zhang kutatásai szerint ugyanis az idősebb felnőttek internetes készségei, digitális médiaműveltsége és közösségimédia-használata jelentősen befolyásolja az álhírek és a valódi hírek megkülönböztetésének képességeit (Zhang 2022), Hassan és társai szerint pedig a közösségi média minden felhasználójának ismernie kellene az álhírek jeleit, köztük a nyelvi jeleket (Hassan et al. 2020). Így az ilyen témájú foglalkozások különösen hasznosak lehetnek az idősek számára. Az olyan offline tevékenységek, mint például tudományos szemináriumok és idősklubok látogatása javíthatja az idősek tényellenőrzési készségét (Chinakarapong-Salathong 2019). A nemzetközi szakirodalomban többen is javasolják a digitális műveltséget és a médiaismereteket fejlesztő képzéseket (D’ambrosio–Boriati 2023), illetve kifejezetten

a közösségi média használatára vonatkozó képzéseket az idős korcsoportoknak (Nuchitprasitchai 2020). Wang ugyancsak tudományos kutatásokra alapozva ajánlja az idősök újmédia (internetalapú média) -műveltségét fejlesztő oktatási program kidolgozását, akár vetélkedőkkel kombinálva (Wang 2019). Klíмова és társai szintén említik, hogy fontos lenne az idősök online médiatudatosságát fejlesztő képzések megszervezése, mivel az idősök a legsebezhetőbb csoport az álhírek terjesztésének terén (Klíмова et al. 2018). Hartwig és társai 172 tudományos publikáció tartomelemzése kapcsán fogalmazták meg, hogy szükség lenne a médiaműveltség növelésére, különösen a veszélyeztetett felhasználók, köztük az idősök számára (Hartwig et al. 2024). Loos és Ivan szerint problémát jelent, hogy sok médiaműveltséggel kapcsolatos képzés, amely képessé teheti az embereket az álhírek elleni küzdelemre, többnyire a fiatalabb korosztályokra irányul oktatási intézményekben. Pedig az idősebbeknek is szükségük lenne ilyen jellegű képzésre (Loos–Ivan 2023).

Hazai és nemzetközi jógyakorlatok

Abban egyetértés van a téma kutatói között, hogy szükség van médiaműveltségi kampányokra, amelyek enyhítik az online világ lehetséges káros társadalmi hatásait, különösen a kiszolgáltatott közönség körében. Erre lehetnek alkalmasak a hazai felsőoktatási intézmények által indított, kifejezetten az időseket célzó Senior Akadémiák. Bene és társai ezekkel kapcsolatban kiemelik, hogy folyamatosan felmerülő igény az informatika és digitális eszköz-használat oktatása, illetve a képzésekhez egyre több helyen lehet online is csatlakozni (Bene et al. 2020). Sábada és társai jó példaként említenek egy idősöknek szóló, az álhírek felismerési képességének növelését célzó, 10 napos spanyolországi képzést 50 év feletti, okostelefon-használó személyeknek. Az eredmények szerint a tanfolyamon részt vevők sikeresebbek voltak az álhírek és az igazi hírek felismerésében, mint a kontrollcsoport tagjai (Sádaba et al. 2023). Hasznos lehet a könyvtárak bekapcsolódása is hasonló képzésekbe, amit egy 55 év felettieknek szóló, spanyolországi egyetemi könyvtárban tartott tanfolyam is mutat, amelynek célja a média- és információs készségek fejlesztése volt (Heredia Sánchez 2023). Lira és társai pedig egy brazil állami egyetemen idősök számára szervezett, az álhírekről és a dezinformációról szóló kurzus pozitív eredményeit ismertetik (Lira et al. 2024).

És már ide sorolhatók az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Andragógiai és Közművelődési Tanszék oktatói által tartott foglalkozások (többek között Egerben, Debrecenben, Bárándon és Sellyén), amelyek a hazai és nemzetközi szakirodalomban azonosított problémák mentén fejlesztik az idősek online médiakompetenciáit. A civil szervezetek, nyugdíjasklubok és egyházi gyülekezetek segítségével megvalósuló programokon konkrét példákkal illusztrálva, mobiltelefonos kvízzjátékokkal színesítve pontról pontra kerülnek bemutatásra az idősek számára azok a visszatérő jelek, amelyeket figyelniük kell ahhoz, ha nem akarnak álhírek és online csalások áldozataivá válni.

Felhasznált irodalom:

- Anspach, Nicolas M. – Carlson, Taylor N. (2024): Not who you think? Exposure and vulnerability to misinformation. *New Media and Society*. Vol. 26. No.8. pp. 4847–866. <https://doi.org/10.1177/14614448221130>
- Baptista, João Pedro – Gradim, Anabela (2020): Understanding fake news consumption: A review. *Social Sciences*. Vol. 9. No. 10. pp. 1–22. <https://doi.org/10.3390/socsci9100185>
- Baribi-Bartov, Sahar – Swire-Thompson, Briony & Grinberg, Nir (2024): Supersharers of fake news on Twitter. *Science*. Vol. 384. No. 669931 <https://doi.org/10.1126/science.adl4435>
- Bene Ágnes – Móré Marianna – Zombory Júlia (2020): A digitalizáció néhány elemének időseket érintő hatásai – Karantén előtti helyzetkép. *Magyar Gerontológia*. 12. évf. 39. pp. 29–51. <https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia/article/download/9328/8381> letöltési idő: 2025. 02. 22. <https://doi.org/10.47225/mg/12/39/9328>
- BeSocial (2024): Magyar szeniorok a neten 2024. https://besocial.hu/uploads/app/download_pdf/besocial_szeniorok-a-neten-2024.pdf letöltési idő: 2025. 02. 22.
- Brashier, Nadia M. (2024): Fighting misinformation among the most vulnerable users. *Current Opinion in Psychology*. Vol. 57. June 2024. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2024.101813>
- Chinakarapong, Suthimanat – Salathong, Jessada (2019): Fact Checking Process in Social Media among the Elderly in Thailand. In: Gomez, Jamea – Ramcharan, Robin (eds): *International Conference on fake news and*

- elections in Asia – Conference proceedings, Bangkok, Thailand, 10–12 July 2019. pp. 61–71. https://asiacentre.org/wp-content/uploads/2020/10/Conference-Proceedings_Fake-News-and-Elections-in-Asia-2019.pdf#page=67 letöltési idő: 2025. 02. 22.
- Chopik, William J. (2016): The Benefits of Social Technology Use Among Older Adults Are Mediated by Reduced Loneliness. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*. Vol.19. No.9. pp. 551–556. <https://doi.org/10.1089/cyber.2016.0151>
- D’ambrosio, Mariangela – Boriati, Danilo (2023): Digital Literacy, Technology Education and Lifelong Learning for Elderly: Towards Policies for a Digital Social Innovation Welfare. *Italian Journal of Sociology of Education*. Vol. 15. No. 2. pp. 21–36. <https://ijse.padovauniversitypress.it/2023/2/2> letöltési idő: 2025. 02. 22.
- DIMSZ – Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (2024): Az idősebb népesség online szokásai és a digitalizáció veszélyei. Online kérdőíves kutatás eredményei. https://dimesz.hu/wp-content/uploads/2024/03/DIMSZ_NMHH_IDOSEK_SURVEY_RIPOINT.pdf letöltési idő: 2025. 02. 22.
- Ercsey Ida (2021): Internethasználat és szubjektív életminőség vizsgálata az idős generációban. *Marketing & Menedzsment* 2021. Különszám 1. EMOK. pp. 7–17. <https://journals.lib.pte.hu/index.php/mm/article/download/4861/4699/8851> letöltési idő: 2025. 02. 22. <https://doi.org/10.15170/MM.2021.55.KSZ.01.01>
- Eurostat (2024): Individuals – internet activities. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ISOC_CI_AC_I_custom_15497138/default/table?lang=en letöltési idő: 2025. 02. 22.
- Gaillard, Stefan – Oláh, Zoril A. – Venmans, Stephan & Burke, Michael (2021): Countering the cognitive, linguistic, and psychological underpinnings behind susceptibility to fake news: A review of current literature with special focus on the role of age and digital literacy. *Frontiers in Communication*. Vol. 62021 <https://doi.org/10.3389/fcomm.2021.661801>
- Grinberg N. – Joseph K. – Friedland L. – Swire-Thompson S. & Lazer D. (2019): Fake news on Twitter during the 2016 U.S. presidential election. *Science*. Vol. 363. pp. 374–378. <https://doi.org/10.1126/science.aau2706>
- Guess A. – Nagler J. – Tucker J. (2019): Less than you think: Prevalence and predictors of fake news dissemination on Facebook. *Science Advances*. Vol. 5. <https://doi.org/10.1126/sciadv.aau4586>

- Gurgun, Selin – Cemiloglu, Deniz – Close, Emily Arden – Phalp, Keith – Nakov, Preslav & Ali, Raian (2024): Why do we not stand up to misinformation? Factors influencing the likelihood of challenging misinformation on social media and the role of demographics. *Technology in Society*. Vol. 76. March 2024 <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2023.102444>
- Hartwig, Katrin – Doell, Frederic & Reuter, Christian (2024): The Landscape of User-centered Misinformation Interventions – A Systematic Literature Review. *ACM Computing Surveys*. Vol. 56. No. 1122. <https://doi.org/10.1145/3674724>
- Hassan, Isyaku – Azmi, Mohd Nazri Latiff & Abdullahi, Akibu Mahmoud (2020): Evaluating the spread of fake news and its detection. Techniques on social networking sites. *Romanian Journal of Communication and Public Relations*. Vol. 22. No.1. pp. 111–125. <https://doi.org/10.21018/rjcpr.2020.1.289>
- Heredia Sánchez, Fernando (2023): University libraries and lifelong learning of older people: analysis of an experience in a digital environment. *Revista de Filosofía*. Vol.33. No. 1. pp. 281–298. <https://doi.org/10.5209/rgid.83228>
- Hidy Pálné – Lacahta István (1994): A Nyugdíjasok Népfőiskolája. Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei. 1994. (Acta Academiae Paedagogicae Agriensis)
- Hidy Pálné (2001): Kultúraközvetítő szakemberek képzése az egri Eszterházy Károly Főiskolán. *Kultúra és Közösség*, 2001. (5. évf.) 2000/4-2001/1. sz. 165–170.
- Kairys, Antanas – Jurkuvėnas, Vytautas – Mikuličiūtė, Vita – Ivleva, Viktorija & Pakalniškienė, Vilmantė (2023): Characteristics of Older People's Belief in Real and Fake News. *Information and Media*. Vol. 97. pp. 49–68. <https://doi.org/10.15388/Im.2023.97.59>
- Kemp, Paige L. – Loaiza, Vanessa M. – Kelley, Colleen M. & Wahlheim, Christopher N. (2024): Correcting fake news headlines after repeated exposure: memory and belief accuracy in younger and older adults. *Cognitive Research: Principles and Implications*. Vol. 9. No. 1. <https://doi.org/10.1186/s41235-024-00585-3>
- Klímova, Blanka – Poulouva, Petra – Prazak, Pavel & Simonova, Ivana (2018): Enriching Learning Experience – Older Adults and Their Use of the Internet. *Lecture Notes in Computer Science*. Vol. 10949 pp. 426–437. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94505-7_35

- Kristóf, Zsolt – Győri, Anita (2021): Az idősök és az infokommunikációs technológiák elsődleges vonatkozásai. *Magyar Gerontológia*, 13(40). pp. 138–160. <https://doi.org/10.47225/mg/13/40/10814>
- Ng, Reuben – Indran, Nicole (2023): Granfluencers on TikTok: Factors linked to positive self-portrayals of older adults on social media. *PLoS ONE*. Vol.18. No.2. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0280281>
- Lira, Caroline Barbosa de Oliveira – Galvão, Vinicius Ferreira – Santos, Suzane Santos dos & Rodrigues, Kamila Rios da Hora (2024): Empowering Elderly People for Disinformation Education in the Digital Age – An Activity Linked to University Extension. *ACM International Conference Proceeding Series* 18 December 2024. <https://doi.org/10.1145/3702038.3702043>
- Loos, Eugène – Nijenhuis, Jordy (2020): Consuming Fake News: A Matter of Age? The Perception of Political Fake News Stories in Facebook Ads. *Lecture Notes in Computer Science*. Vol. 12209 LNCS, pp. 69–88. https://doi.org/10.1007/978-3-030-50232-4_6
- Loos, Eugène – Ivan, Loredana (2023): Using Media Literacy to Fight Digital Fake News in Later Life: A Mission Impossible? *Lecture Notes in Computer Science*. Vol. 14042 LNCS, pp. 233–247. https://doi.org/10.1007/978-3-031-34866-2_18
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (2023): Internethasználati szokások, digitális média- és tartalomfogyasztás. https://nmhh.hu/cikk/235951/Internethasznalati_szokasok_digitalis_media_es_tartalomfogyasztas
- Nuchitprasitchai, Siranee – Kilanurak, Noppadol – Porrawatpreyakorn, Nalinpat (2020): Guidelines for Reducing Risk of Social Media Usage for Thai Elderly. 17th International Conference on Electrical Engineering/Electronics, Computer, Telecommunications and Information Technology, ECTI-CON 2020. pp. 679–682. <https://doi.org/10.1109/ECTI-CON49241.2020.9158321>
- Osváth, Péter – Vörös Viktor – Simon Júlia – Hamvas Edina – Tényi Tamás & Alotti, N. (2024): Az online romantikus csalások veszélyei – tanulságok egy mentális zavarral élő idős áldozat esete kapcsán. *Orvosi Hetilap*. Vol.165. No.5. pp. 192–196. <https://akjournals.com/downloadpdf/view/journals/650/165/5/article-p192.pdf> letöltési idő: 2025. 02. 22. <https://doi.org/10.1556/650.2024.32971>
- Pato, Luís Miguel – Fincias, Patrícia Torrijos – Margarido, Cristóvão – Pocinho, Ricardo (2024): Senior TV – producing information as a way of deepening media literacy and defending against misinformation. *Observatorio*. pp. 107–122. <https://doi.org/10.15847/obsOBS18520242441>

- Pinho, Maria – Oliveira, Luciana (2022): Determinants of the Ability to Identify Fake News Among Seniors in Portugal: A Proposal. Atas da Conferencia da Associacao Portuguesa de Sistemas de Informacao. CAPSI 2022 Proceedings. 5/1. pp. 269–281. <https://revista.profesionaldelainformacion.com/index.php/EPI/article/download/87324/63466> letöltési idő: 2025. 02. 22.
- Sádaba, Charo – Salaverriá, Ramón – Bringué-Sala, Xavier (2023): How to teach the elderly to detect disinformation: a training experiment with WhatsApp. Profesional de la Informacion. Vol.32. No.517. <https://doi.org/10.3145/epi.2023.sep.04>
- Silva, Telmo – Abreu, Jorge (2023): Sending Trustworthy News to the Elderly Through TV Notifications. International Conference on Information and Communication Technologies for Ageing Well and e-Health, ICT4AWE – Proceedings. Vol. 2023-April, pp. 194–198. <https://doi.org/10.5220/0011973100003476>
- Singh, Maneet – Kaur, Rishemjit – Iyengar S. R. S. (2020): Multidimensional Analysis of Fake News Spreaders on Twitter. Lecture Notes in Computer Science. Vol. 12575 LNCS, pp. 354–365. https://doi.org/10.1007/978-3-030-66046-8_29
- Stumpf-Tamás Ivett – Bene Ágnes (2022): Hogyan csökkentheti a digitalizáció az időskori magányt? Magyar Gerontológia. 14. évf. Konferencia Különszám. ISSN 2062-3690 <https://ojs.lib.unideb.hu/gerontologia/article/download/12192/10789> letöltési idő: 2025. 02. 22. <https://doi.org/10.47225/mg/14/Kulonszam/12192>
- Sun, Zhonggen – Cheng, Xin – Zhang, Ruilian – Yang, Bingqing (2020): Factors influencing rumour re-spreading in a public health crisis by the middle-aged and elderly populations. International Journal of Environmental Research and Public Health. Vol. 17. No. 18. pp. 1–142. <https://doi.org/10.3390/ijerph17186542>
- Swire-Thompson, Briony – Lazer, David (2019): Public health and online misinformation: Challenges and recommendations. Annual Review of Public Health. Vol. 41. pp. 433–451. <https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-040119-094127>
- Yu, Rebecca Ping (2024): Divides in News Verification: Antecedents and Political Outcomes of News Verification by Age. Digital Journalism. 1–21. <https://doi.org/10.1080/21670811.2024.2314582>

- Wang, Yidi (2019): The use and education of new media on chinese urban elderly. Proceedings – International Joint Conference on Information, Media, and Engineering, IJCIME 2019. pp. 294–299.
<https://doi.org/10.1109/IJCIME49369.2019.00066>
- Wilhelm, Sebastian – Dietmar, Jakob & Dietmeier, Melanie (2019): Development of a senior-friendly training concept for imparting media literacy. In: David, Geihs, Lange, Stumme (szerk.): Informatik 2019, Lecture Notes in Informatics (LNI), Gesellschaft für Informatik, Bonn. pp. 699–710.
<https://dl.gi.de/server/api/core/bitstreams/12802a30-8627-472b-bae5-c7361bc7d0ad/content> letöltési idő: 2025. 02. 22.
- Zhang, Xiaoxiao (2022): COVID-19 Fake News and Older Adults: Predicating News Credibility Evaluation. In: Coping with COVID-19, the Mobile Way: Experience and Expertise from China (pp. 31–43). Singapore: Springer Nature Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-19-5787-1_3

Tengely Adrienn

Vallás és közösség – Az eucharisztikus társulatok történetének vázlata az Egri egyházmegyében a középkortól a felvilágosodásig

Tanszékünk kiemelt figyelmet fordít a lokális kisközösségek vizsgálatára, nemcsak kortárs közegben, hanem történelmi távlatokban is. Ezek egyik legjobban dokumentált csoportját alkotják a vallási társulatok, melyek több száz éven keresztül a helyi közösségek egyik legmaghatározóbb csoportjainak számítottak, és a vallási mellett több fontos közösségi funkcióval is bírtak. Az Egri egyházmegyében a középkorban és az újkorban a legnépszerűbbnek az eucharisztikus társulatok számítottak, melyek kiemelten az Oltáriszentség imádására jöttek létre.

Az Eucharisztia vagy Oltáriszentség a kenyér és a bor átlényegülése a misén Jézus Krisztus szent testévé és vérévé, amelyet a katolikus hittételek szerint a lehető legnagyobb tisztelet és imádat illet. A középkorban a Cluny-reformmozgalom indította meg az Oltáriszentség külön kultuszát, mely hamarosan igen felvirágzott. Bár a gyakori szentáldozás még nem volt szokásban, de az Eucharisziát a templomokban általában torony formájú, kis ablakkal ellátott szentségtartóban, illetve bizonyos liturgikus alkalmakkor üveghenger alakú úrmutatóban a hívek számára láthatóvá tették; Lüttichben megszületett az Úrnapja ünnepe, melyet IV. Orbán pápa 1264-ben az egész egyházra kiterjesztett, és kialakult a szentségi körmenetek szokása; sőt sok helyről eucharisztikus csodákról is beszámoltak, például hazánkban a legismertebb ilyen típusú búcsújáró hely a bátai Szent Vér-apátság volt (Tüskés-Knapp 1986, 76–116; Sümegi 1991, 107–120; Várnagy 1993, 475;

Pásztor 2000, 26–27, 45–46, 72; Miri, 2004; Söveges 2007. I. 192–194; Erős 2019, 9–22; Füzes 2019, 13–18; Sümegi 2020, 29–42).

A 14–15. században a magyarországi vallásos társulatok legnagyobb része is eucharisztikus jellegű volt, sok városban működött Krisztus Teste Társulat. A vonatkozó kutatások során az alábbi több mint húsz településen sikerült bizonyítani ezen társulatok működését, de valószínűleg számuk ennél magasabb volt: Pozsony, Pozsonyszentgyörgy, Bazin, Magyaróvár, Vasvár, Buda, Pest, Eger, Selmechánya, Körmöcbánya, Besztercebánya, Lőcse, Kiszteben, Kassa, Eperjes, Bártfa, Brassó, Nagyszeben, Kolozsvár, Szászbeszterce és Sopron, ez utóbbiban kettő ilyen nevű szervezet is létezett, egy a laikus polgárok, egy pedig a városi papság részére, csakúgy, mint Budán, ahol viszont a német és a magyar nyelvű tagok számára működött egy-egy társulat (Kubinyi 1999, 346; Pásztor 2000, 23; Horváth 2000, 84, 86; Erőss 2020a, 10). Egyes kutatók valószínűsítik, hogy Pécsen is működött Krisztus Teste Társulat, s a fent jelzett irodalmak nem említik a gyöngyösi társulatot sem (Sümegi 2009, 522–523; Kecskés 1995, 148; Molnár 2005, 120).

Ezek alapvetően nem alkottak hálózatot, önálló szervezetek voltak, de összetételük és működésük hasonló vonásokkal rendelkezett. Tipikusan városi szerveződéseknek számítottak, és jellemzően a helyi jómódú polgárokból – férfiakból és nőkből vegyesen – verbuválódott tagságuk, bár egyes helyeken, például Egerben kimondottan csak a papság számára létesültek, máshol, nevezetesen Sopronban pedig, mint láttuk, külön alakult egy a klerikusok, egy pedig a laikusok számára. Általában a plébániatemplomok bizonyos oltáraihoz kapcsolódóan működtek, melyekhez kegyúri jogok és társulati búcsúkiváltságok is kapcsolódtak. A tagok legfontosabb vallási kötelezettsége a társulati misén való részvétel volt, csakúgy, mint a tagtársak temetésén és lelki üdvéért bemutatott szentmisén való megjelenés, bár ez nem volt mindenhol kötelező. A körmeneteken testületileg vettek részt, ehhez kapcsolódott másik fő vallási kötelezettségük is, az úrnapi körmenetek méltó lebonyolítása. A közös vallásgyakorlás mellett fontos szociális és közösségi szerepet is betöltöttek, tagjaik számára szükség esetén nemcsak lelki, hanem anyagi segítséget is nyújtva, s egyes társulatok ilyen tevékenységüket kiterjesztették a tagságon kívüli rászorulóakra is, például szegények ételmezésével vagy eltemetetésével. A Krisztus Teste Társulatok általában jelentős vagyonnal rendelkeztek, és gyakran külön székházuk is volt. Nem álltak szorosan vett egyházi felügyelet alatt – bár az alakuláshoz általában kikérték az illetékes

megyéspüspök engedélyét –, maguk választották vezetőiket tagjaik sorából, akik a társulat életét irányították és vagyonát kezelték (Kubinyi 1999, 350–351; Pásztor 2000, 22–39; de Cevins 2003, 130–145; Erős 2020a, 9–20). A Krisztus Teste Társulatok számos hasonlóságot mutattak a korabeli céhekkel is – bár azok elsősorban szakmai érdekvédelmi szervezetek voltak –, ezért gyakran „confraternitas” mellett céheknek is nevezték ezeket (Kubinyi 1999, 341–345). A jobb forrásadottsággal rendelkező társulatokról külön feldolgozások is születtek (Herodek 1908a; Herodek 1908b; Tímár 1908; Iványi 1911; Tímár 1913; Zágorhidi Czigány 1993; Majorossy 2004; Tózsza-Rigó 2007; Kádár 2017a; Erős 2020b).

Az Egri egyházmegye jelentősebb városaiban is működött Krisztus Teste Társulat. Az egri társulatot Kanizsay János püspök alapította 1386. július 26-án. Kanizsay utódja, Czikó István terjesztette a társulatot IX. Bonifác pápa elé, aki 1394-ben jóváhagyta azt (Böhm 1897a, 4–5, 12–14; Kovács 2001, 89–93). Az eredeti alapító oklevelet jelenleg a Magyar Nemzeti Levéltár Heves Vármegyei Levéltárában őrzik (MNL HML DL-DF 209981), 18. századi másolata pedig az Egri Főegyházmegyei Levéltárban található (Kovács 2001, 90–93).

Az egri társulat kimondottan a klerikusok számára létesült, ebbe csak a káptalan többségének beleegyezésével lehetett belépni, és csakis feddhetetlen életű személyeknek. A taglétszámot ötven főben határozták meg, bár a regula lehetővé tette, hogy esetleg hatvan főig felemeljék a létszámot. Fennmaradt a társulat szabályzata, melyből pontos képet kaphatunk szervezeti felépítéséről és működéséről is. A társulat élén az ún. dékán állt, aki nem választás, hanem sorrend alapján töltötte be tisztségét: a belépők nevét időrendi sorrendben feljegyezték, és minden évben a sorban következő került a társulat élére. A tisztséget kötelező volt elfogadni, aki nem vállalta, annak három márka büntetést kellett fizetnie. Emellett fontos tisztségviselő volt a sáfár, aki a társulat vagyonát kezelte. Ezen tisztség visszautasítása három dénár összegű büntetést vont maga után, de ha valaki jól végezte dolgát, újraválaszthatták, és évi fél forint fizetést is kapott. A tisztségviselőket évente választották egy gyűlésen, melyet rendszerint mindenszentek ünnepének nyolcadáján tartottak, s melyhez kapcsolódóan szentmisét is tartottak a székesegyházban a Szentlélek tiszteletére, melyeken kötelező volt a tagoknak megjelenniük. Az egri társulat tagjainak egyik legfontosabb feladata a csütörtöki társulati miséken való részvétel volt a székesegyház

Szent János-oltáránál, mely alól csak a távoli úton lévők kaptak felmentést. Emellett az ő kötelességük volt az ünnepélyes úrnapi körmenet lebonyolítása is, csakúgy, mint a többi Krisztus Teste Társulat esetében. A megholt tagtársakról is gondoskodtak: rendszeresen szentmisét mutattak be lelki üdvösségükért – a halál második, hetedik és harmincadik napján, valamint évfordulóján –, haláluk napján pedig a halotti zsoltósmát is elimádkozták értük, melyeken mindenkinek részt kellett vennie. Emellett a székesegyházban nyugvók sírjánál haláluk után egy hónapon át minden nap gyertyát égettek a szentmise és a vecsernye alatt. A társulat karitatív tevékenységet is végzett: halottak napján megvendégelték a szegényeket kenyérrel és borral, és néhányat közülük ruhával is elláttak. A társulat jövedelmét egyrészt a „tagdíj” alkotta: a tagoknak belépéskor és utána minden héten a csütörtöki társulati misén be kellett fizetniük egy dénárt, csakúgy, mint a belépés évfordulóján és az éves gyűlésen. Emellett valószínűleg más jellegű, például hagyatékokból származó vagyonnal is bírt az egri társulat – hasonlóan más társulatokhoz –, de erről nem rendelkezünk adatokkal (Erős 2020a, 12–17).

Az egyházmegyében a püspöki székhely mellett Bártfán, Kassán, Eperjesen, Kisszebenben és Gyöngyösön ismert Krisztus Teste Társulat, melyekről azonban jóval kevesebb, csak szórványos információval rendelkezünk. A kassai társulat megalakulása valószínűleg a dóm Szent Vér ereklyéjével volt összefüggésben (Erős 2020a, 11). Mind a bártfai, mind az eperjesi társulat meglehetősen gazdag volt: az előbbi 1443-ban két kisebb birtokkal rendelkezett, melyhez később kapott még egy mezőt és egy szántóföldet, az utóbbi pedig a 15. század végétől 1519-ig egymaga több adományt kapott, mint a városban működő többi tíz társulat összesen (Tímár 1908, 338; Pásztor 2000, 34; Erős 2020a, 11–12, 15). A gyöngyösi társulat a mai Szent Orbán-templom helyén lévő Krisztus Teste-kápolnához kötődött, s az 1549-es dézsmajegyzék szerint 16 budai iccés közösen művelt szőlővel rendelkezett (Kecskés 1995, 148; Molnár 2005, 120).

A reformáció és a török hódítás azonban megszüntette a virágzó középkori hitéletet, és a 16. században többségében elenyésztek a különféle vallási társulatok (Pásztor 2000, 37–38; Tüskés–Knapp 2001, 271; Erős 2020a, 18). A Királyi Magyarország területén a reformáció megrázkódtatásai után a 17. században azonban a katolikus megújulás jegyében újjászerveződött a vallási élet, ami a 18. század első felében a török alól felszabadított területekre is kiterjedt. Ez a társulati élet újabb virágkorát eredményezte.

Juhász Miklós a társulatok felosztásához kapcsolódó 1788-as helytartótanácsi akták alapján a Szent Korona országaiban Erdély nélkül 718, Tüskés Gábor és Knapp Éva pedig 1304 társulatot tudott beazonosítani 765 településen, Szlavónia és Horvátország nélkül. A jelentős különbség egyrészt a vizsgált területi kiterjedés eltéréseiből adódhat, másrészt abból, hogy az 1780-as évekre már sok korábbi társulat megszűnhetett, harmadrészt pedig nem tisztázott, hogy az anya- és a fióktársulatokat egyben vagy külön számolták-e a korabeli források, illetve a feldolgozások (Juhász 1944, 161–169; Tüskés–Knapp 2001, 267–297).

Összességében jónak tekinthető az újkori társulatok feltártsága, azonban meglehetősen erős aránytalanságok figyelhetők meg mind a területi elhelyezkedés, mind a településtípusok, mind a társulati típusok tekintetében. Az előbbi szempontjából a társulatok nagy száma és a kedvező forrásadottságok miatt elsősorban az ország északnyugati vidékének társulati életét ismerjük (pl. Piszke 1933; Horváth 2000; Szelestei 2013a; Szuly 2013; Szuly 2015; Szuly 2016; Kádár 2016; Kádár 2017a; Kádár 2017c; Székely 2017; Szuly 2021), míg a Dunától keletre csak két város, Kassa és Gyöngyös társulati életét tárták fel részletesen (Kecskés 1995; Molnár 2005; Löffler 2020; Knapp 1995; Doci 2017). Hasonlóképpen a kutatások – nyilván elsősorban a források gazdagsága miatt – szinte kizárólag a városi és mezővárosi társulatokkal foglalkoztak (pl. Knapp 1995; Molnár 2005; Gyulai 2009; Szelestei 2013a; Szuly 2013; Szuly 2015; Szuly 2016; Kádár 2016; Kádár 2017a; Kádár 2017c; Székely 2017; Doci 2017), holott a társulatok többsége vidéken, falvakban működött, amelyeket mind ez ideig a kutatás szinte teljesen figyelmen kívül hagyott. A társulattípusok esetében a szakirodalomban felülreprezentáltak a jezsuitákhoz köthető Mária-kongregációk és Agonia Christi Társulatok (pl. Weiser 1891; Mohl 1898; Gyulai 2009; Szelestei 2013a; Szuly 2013; Kádár 2014; Szuly 2015; Szuly 2016; Kádár 2016; Kádár 2017c; Székely 2017; Terdik 2017), míg más társulattípusoknak nem sok figyelmet szenteltek (pl. Szelestei 2013b; Szelestei 2017; Bán 2017).

A 17–18. században két társulattípus volt jelen. Egyrészt működtek középkori típusú – és sokszor gyökerű –, gyakran céhnek nevezett lokális vallási társulatok, melyeket általában a 17. században alapítottak vagy újíttak fel (Kecskés 1995, 148; Molnár 2005, 120, 124), de még a 18. században is létesültek ilyenek (pl. Tengely 2025). Másrészt ezek mellett országszerte tömegesen megjelentek a korban modernnek számító barokk

társulatok, melyek palettája igen színes: a legnépszerűbbnek a ferences kordás társulat számított, de nagy számban léteztek Jézus Krisztushoz kapcsolódó, elsősorban az Oltáriszentséget és a haldokló Megváltó (Agonia Christi) kultuszát előtérbe helyező társulatok; sokféle Szűz Mária-társulat, melyek közül a legelterjedtebbek a Mária-kongregációk voltak; különböző szentekről, illetve a Szentháromságról elnevezett társulatok; valamint ferences harmadrendi közösségek és némileg speciális célkitűzésű Keresztény Tanítás Társulatok is (Juhász 1944, 161–169; Tüskés–Knapp 2001, 267–297). Néha előfordult, hogy időközben megváltozott egy társulat jellege, például ezt láthatjuk a gyöngyösi „Úr céhe” társulatnak Oltáriszentség Társulattá váló 1766-os átszervezése során (Kovács 1997, 167).

A két társulattípus közötti általános különbségekre Molnár Antal mutatott rá gyöngyösi példák alapján. Bár mind a középkori jellegű, mind a barokk társulatok célja valamely vallási kultusz ápolása volt, de az előbbiek inkább a közösségi együttműködésre helyezték a hangsúlyt, szemben az utóbbiakkal, amelyekben ez már mellékesebb szerepet kapott, és a fő hangsúly a különféle lelki kegyelmek elnyerésére és ezzel kapcsolatban a vallási kötelezettségekre helyeződött. Hasonlóképpen míg a középkori, illetve ilyen jellegű társulatokban egy társulat alapvetően csak egy település lakosságát tömörítette, így taglétszámuk nem volt túl magas, a barokk társulatokba – kivéve az iskolai Mária-kongregációkat – gyakran szomszédos vagy akár távoli települések lakói is beléptek, s minden társadalmi réteget, nemet és korcsoportot átfogtak, így taglétszámuk gyakran több ezer főre növekedett. Továbbá míg a középkori társulatok teljes önállósággal bíró lokális szervezetek voltak, addig a barokk társulatok már gyakran egy nagy egyházmegyei vagy nemzetközi hálózat részét képezték, s egyházi irányítással, illetve felügyelet alatt működtek (Molnár 2005, 118–136, különösen: 135–136). Fontos különbség volt az is, hogy a középkori jellegű társulatok általában nem rendelkeztek búcsúkiáltásokkal, míg a barokk társulatok tagjaik számára biztosították ezt.

A 17–18. században az ellenreformáció és a katolikus megújulás jegyében az Eucharisztia-kultusz rendkívüli mértékű felvirágzásának lehetünk tanúi. A kor embere számára az Oltáriszentség imádása protestáns oldalról botránykő, katolikus oldalról viszont a vallásosság és a hithűség egyik legfőbb megnyilvánulási formája volt. Ez sokféle formában megmutatkozott: gyakoriak voltak a színpadias szentségi körmenetek és egyéb vallási cselekmények, pompásabbnál pompásabb egyházművészeti alkotások

születtek az Oltáriszentség tárolására és megmutatására, az áhítati irodalom fontos témájává vált az Eucharisztia, emelkedett az áldozások száma, és nem utolsósorban az országban sorra alakultak eucharisztikus társulatok (Hermann é. n., 434.; Hermann 1973, 330–331; Süveges 2007 II., 103, 75–79; Szilárdfy 2006; Perger 2019; Medgyesi 2019; Medgyesi 2020; Maczák 2020).

Az Oltáriszentség Társulat római anyatársulatát 1606-ban alapította V. Pál pápa (1605–1621) az Eucharisztia lehető legnagyobb és állandó tiszteletére, melyet másfél száz évvel később, 1747-ben XIV. Benedek pápa (1740–1758) újabb rendkívül gazdag búcsú kiváltságokkal látott el (Az Oltári Szentség Fő-Társaságának Regulái... 1783, 2–14; Böhm 1897b, 22). A társulat hamar elterjedt az egész katolikus világban, például csak Párizsban 37 ilyen társulat működött a 17–18. században (Serfőző 2000, 247).

Itt kell kitérnünk a társulat elnevezésének problémájára. A coetus (céh) kifejezés használatáról már fentebb szoltunk a középkori és középkori típusú társulatok esetében. A szakirodalomban különösebb megkülönböztetés nélkül egyaránt használják a Krisztus Teste Társulat és az Oltáriszentség Társulat kifejezést ezen fentebb bemutatott barokk eucharisztikus társulatra – vagy olykor éppen indokoltalanul az eltérő elnevezés alapján két különböző típusnak veszik (Kovács 1999) –, sőt a régebbi szakirodalomban még a teljesen anakronisztikus Oltáregylet, illetve Oltáregyesület kifejezés is előfordul. (Pl. Herodek 1908a; Herodek 1908b; Tímár 1910; Wick 1936, 143. A ma is működő Oltáregyletet 1849-ben alapította Anna Meuss Belgiumban az Eucharisztia imáadására és a szegény templomok méltó felszereléssel való ellátására, hazánkban első társulata 1859-ben jött létre.) A korabeli, 18. századi forrásokban is többféle rokon, illetve azonos értelmű latin kifejezést használtak mind a társulat típusára (Confraternitas / Congregatio / Sodalitas), mind a titulusra (Corpus Christi / Sanctissimi Sacramenti / Sanctissimi Altaris Sacramenti / Sanctissimae Eucharistiae) vonatkozóan. Valószínűleg ezeket egyszerűen szinonimaként használták, a források alapján nem sikerült megállapítani az eltérő kifejezések mögött semmiféle jellegbeli különbséget. Jelen írásunkban a Krisztus Teste Társulat kifejezést a középkori társulatok esetében használjuk, míg az Oltáriszentség Társulatot a 18. századi alapítású szervezetekre vonatkozóan alkalmazzuk.

Hazánkban az Oltáriszentség Társulatok más barokk társulatokhoz képest későn, az 1750–1780 közötti időszakban terjedtek el (Tüskés–Knapp 2001, 279). Többnyire egy-egy főpásztor kezdeményezésére honosodtak meg az egyes

egyházmegyékben, szemben a korábbi gyakorlattal, amikor elsősorban a szerzetesek – főleg a jezsuiták és a ferencesek – töltöttek be társulatalapítói szerepet, bár néha előfordult, hogy ők is gondoztak eucharisztikus társulatot. Ezen törekvésekben az ellenreformációs tartalom mellett szerepet játszhatott Mária Terézia királynő közismert buzgó Eucharisztia-tisztelete is, illetve ezzel kapcsolatban a főpapok lojalitása a Habsburg-dinasztiához (Szilárdfy 2006; Tüskés–Knapp 2001, 285, 289). Több egyházmegyében is megpróbálták meghonosítani ezt, több-kevesebb sikerrel. Mint lentebb részletesen látni fogjuk, az Egri egyházmegyében Barkóczy Ferenc püspök 1757-ben alapította meg a főtársulatot püspöki székhelyén, majd utódja, Eszterházy Károly terjesztette el. A Pécsi egyházmegyében Berényi Zsigmond püspök 1747-től, majd később Klimó György püspök 1772 körül alapított ilyen társulatokat (Tüskés–Knapp 2001, 285.; Horváth–Kikindai–Sümei 2008, 112). A Váci egyházmegyében Migazzi Kristóf püspök 1757-től, majd 1767 után ismét szorgalmazta ezek létrejöttét (Juhász 1944, 167; Tüskés–Knapp 2001, 285; Szelestei 2017, 193–194). Zichy Ferenc győri püspök 1773-ban az egész egyházmegyéjére érvényes pápai bullát kapott ezen társulatok létesítésére, azonban fáradozását nem koronázta siker, ezeket nem sikerült nagyobb számban meghonosítani (Piszke 1933, 25; Tüskés–Knapp 2001, 285; Horváth 2000; Kádár 2017a, 135–144). A Székesfehérvári egyházmegyében Séllyei Nagy Ignác, a Szombathelyiben Szily János, a Szepesiben pedig Szalbeck Károly püspök egyaránt ezen fáradoztak, s találunk erre utaló nyomokat a Csanádi egyházmegyéből is (Tüskés–Knapp 2001, 285.; Szilárdfy 2006. 9; Szelestei 2017, 194–197; Szuly 2021, 228–233). Végül elsősorban az Egri és a Váci egyházmegyében sikerült meghonosítani a társulatot, de kisebb számban más egyházmegyékben is jelen voltak. Egyes területeken a csekély jelenlét valószínűleg azzal is összefüggött, hogy a helyi főpásztor más társulatot szorgalmazott – például Zichy Ferenc győri püspök a Keresztény Tanítás Társulatot vagy Padányi Bíró Márton veszprémi püspök a Szentháromság Társulatot (Piszke 1933, 23–24; Pehm 1934, 143–149) –, ezért ezek az Oltáriszentség Társulatok számára konkurenciát, s így terjedésük előtt egyfajta gátat jelentettek.

Mindenesetre összességében sikerült a társulat meghonosítása Magyarországon, s a 18. században ez számított a Keresztény Tanítás Társulatok mellett a második legnépszerűbb társulatnak, melyet csupán a ferences kordás társulatok előztek meg. Juhász Miklós a feloszlatai akták alapján 90 Oltáriszentség Társulatot említ (12,5%) 213 kordás társulat (29,5%) és

91 Keresztény Tanítás Társulat (12,6%) után, bár ez utóbbitól csak eggyel maradt el (Juhász 1944, 161). Hasonló sorrendet és arányokat állapított meg Tüskés Gábor és Knapp Éva is: a kordás társulatok (331 db; 25,5%) után következtek népszerűségben majdnem egyforma számmal az Oltáriszentség Társulatok (221 db; 16,9%) és a Keresztény Tanítás Társulatok (220 db; 16,8%) (Tüskés–Knapp 2001, 276).

Az Egri egyházmegyében a reformáció és a török hódítás hatására a középkori Krisztus Teste Társulatok többsége megszűnt (Pásztor 2000, 37–38; Tüskés–Knapp 2001, 271; Erős 2020a, 18), csak ritka esetben sikerült működési kereteiket fenntartaniuk, például a kutatások szerint Bártfán tovább élt a társulat valamilyen formában a 16. század folyamán is (Kádár 2017b, 682). A 17. században azonban szórványosan újra megjelentek az eucharisztikus társulatok. Előfordult, hogy korábbi társulatot alapítottak újra, mint például Gyöngyösön, ahol 1645-ben Kisdi Benedek püspök megújította a középkori Krisztus Teste Társulatot („Úr céhe”, „Coetus Corporis Christi”) (Kecskés 1995, 148–149; Molnár 2005, 120). Hasonlóképpen valamikor 1746 előtt, valószínűleg még a 17. században alakult a közeli Gyöngyöspatán és Abasáron is hasonló társulat, de lehetséges, hogy ezeknek is voltak középkori előzményei. Mind-egyiknek saját különböző regulája volt. A Szent Orbán-templomhoz kötődő gyöngyösi társulat például minden csütörtökön, az Oltáriszentségnek szentelt napon szentleckét olvastatott fel – évente négyszer énekelt formában –, valószínűleg ez képezte a heti társulati összejövetelek gerincét (Kovács 1997, 159). A patai társulat fő ünnepe vízkereszt volt, melynek nyolcadában szentségimádást végeztek, az abasári pedig évente hat-hat misét mondatott az élő és megholt tagokért a helyi Krisztus Teste-oltárnál (Kovács 1997, 102, 117). Ezeket a korabeli források nem társulatlaknak (*confraternitas*, *congregatio*, *sodalitas*), hanem céhnek (*coetus*) nevezik, s szabályaikat és működésüket tekintve valóban sokkal közelebb álltak a középkori – szintén gyakran céhnek nevezett – vallási társulatokhoz, mint a 18. században elterjedt „barokk” társulatokhoz. Bár Szent Pálról nevezték el, de bizonyos mértékig az eucharisztikus társulatok közé sorolhatjuk a Jászó közelében fekvő debrői társulatot is, melynek regulája 1633-ból maradt fenn. Ebben a tagok fő vallási feladatai közé tartozott, hogy a haldoklóhoz a szentséget vivő papot ünnepélyes kíséretben részesítsék, illetve hogy mind részt vegyenek a jászói úrnapi körmeneten, és ott közülük tizenketten fejükön koszorúval, kezükben égő fáklyával kísérik a Szentséget (Debrő 1886, 383–387).

Az egyházmegyében a katolikus megújulással összefüggésben (Mihalik 2017; Szabó 2014) a 18. század első felében szórványosan megjelentek a „modern”, vagyis barokk jellegű eucharisztikus társulatok is. Rakamazon valószínűleg az 1730-as években létesült egy Örökimádás Társulat (Englischer Ehren-Preiß... 1736; említi: Petrik VII, 143.; Knapp 2001, 248.; Szelestei 2017, 190). Tokajban 1749-ben adta ki reguláit a helyi Oltáriszentség Társulat, melyben utalnak XIV. Benedek búcsú kiváltságaira (Az testé lett sz. ige... 1749; említi: Szelestei 2017, 190). Szintén még az egri főtársulat megalakítása előtt jött létre 1756-ban a verpeléti társulat (Kovács 1997, 348), talán Barkóczy püspök lentebb bemutatandó 1756-os körlevelének és a társulati regula első kiadásának hatására, ami azért is igen figyelemreméltó, mert erre nem a máterben, hanem egy filiában került sor (Verpelét Feldebrő filiája volt).

Mérföldkőnek számít az Oltáriszentség Társulatok elterjedésének szempontjából az egri főtársulat megalapítása. Barkóczy Ferenc püspök (1744–1761) 1757. november 5-én alapította meg ezt az egri „Öreg Templomban”, vagyis az akkori székesegyházban egy háromnapos fényes ünnepségsorozat keretében (EFL Prot. 1757. okt. 22.; Böhm 1897b, 21–22, 32–35).

Az alapítás sikerét Barkóczy püspök nem bízta a véletlenre. Már az előző évben egy magyar nyelvű, nemcsak a klérusnak, hanem a híveknek is címzett körlevélben ismertette a társulat célját és motivációját, melyet a reguláskönyv első kiadásában is megjelentetett. Ebben úgy értékelte, hogy az Oltáriszentség tisztelete az egyházmegyében még nem elég buzgó, holott ez „minden szent titkok között, mellyekkel rakva-vagyon a Krisztus Anya-Szent-Egyháza, legfelylyebb való, valamint a Nap az égen tündöklő tsillagok között”. Óhaját fejezte ki, hogy nemcsak a városokban és a mezővárosokban, hanem a nagyobb plébániákon is minél előbb megalakuljon a társulat. Ugyanekkor „kedvcsinálónak” kiadatta a társulat reguláját is a társulat búcsú kiváltságaival együtt, amelyet egy évvel később német nyelven is kiadtak (Minden társaságok annyának... 1756; említi: Szelestei 2017, 191; Mizera–Nagy–Verók 2017 I, 76. Nr. 12., 78. Nr. 22.). Továbbá jó „marketingfogásként” megnyerte a társulat számára Mária Terézia királynőt és családtagjait is – amit képmásaik és saját kezű aláírásaik bizonyítanak a társulat gyönyörűen illusztrált albumában (Szilárdfy 2006; Löffler 2010) –, ami nyilván sokat emelt a társulat megítélésén, és bizonyára igen vonzóvá tette a hívek számára, ezt bizonyítja, hogy a megalakuláskor az egyszerű hívek tömegei mellett azonnal beiratkozott a város sok egyházi és világi neves személyisége is.

Az egyházmegyei társulat szervezeti kereteit az 1757. október 22-i szentszéki ülésen dolgozták ki, s ekkor kerültek kinevezésre a társulat egyházmegyei szervezetének vezetői és az egyes esperesi kerületek élén álló consultorok is. Ugyanekkor meghatározták az egri főtársulat működési kereteit is, valamint kinevezték élére a laikus tagok közül a prefektusokat és prefektákat, illetve az őket segítő asszisztenseket (EFL Prot. 1757. okt. 22.; Böhm 1897b 33; az egri főtársulat viszonyairól lásd.: Kovács 2001, 37, 58–59).

Barkóczy püspököt hamarosan esztergomi érseknek nevezték ki, így az új társulat elterjesztése utódjára, Eszterházy Károly püspökre hárult, aki hatalmas lelkesedéssel látott neki a munkának. Eszterházy Károly fiatal korában maga is tagja volt a pozsonyi gimnázium Mária-kongregációjának, így gyakorlatból ismerte a társulati élet üdvös gyümölcseit. Később római tanulmányai során nagy hatással volt rá Borromei Szent Károly eucharisztikus lelkesége és XIV. Benedek pápa példája is, aki olyannyira nagyra értékelte az Oltáriszentség Társulatokat, hogy – mint láttuk – gazdag búcsúkiváltságokat adományozott nekik (Galla 1939, 124; Bitskey 1993, 43–45; Kádár 1999, 445–446; Bitskey 1999, 17–18; Szelestei 2013c, 38). Így érthető, hogy Eszterházy mindent megtett az Oltáriszentség Társulatok elterjesztésének érdekében.

Az elvetett mag valóban kicsírázott. Néhány helyen már nem sokkal a főtársulat megalapítása után létrejött a társulat: 1758-ban Kassán (Böhm 1897b, 34; Tímár 1910, 382–385; Wick 1936, 143; Tüskés–Knapp 2001, 304) és Diósgyőrben, 1764-ben Törökszentmiklóson, 1765-ben Kápolnán, 1767-ben Csernelyben (Kovács 1997, 327, 453; Kovács 1998a, 179, 312). Ezek mellett több társultnál nem ismert az alapítás dátuma, de az bizonyos, hogy az 1745/46-os és az 1766/67-es canonica visitatiók között létesültek Csányban, Horton, Jászapátiban, Jászberényben, Jászfelsőszentgyörgyön, Fancsalon (ma Rózsaszentmárton), Szurdokpüspökiben és Taron (Kovács 1997, 69, 74, 89, 93, 96, 190, 194–195, 218). Ezen adatokból egyértelműen kitűnik, hogy a társulat először főleg a színekatolikus Heves vármegyében és a Jászságban terjedt el. Borsodban csak szórványosan találkozhatunk ekkor még ezzel – még a vármegye nyugati, katolikus felében is –, a főleg protestáns és görögkatolikus vallású Szabolcs vármegyében pedig az első társulatok majd csak az 1770-es évek elején fognak megjelenni: Rakamazon 1770-ben, Pócspetrin pedig 1772-ben alakul meg (Kovács 1998b, 41, 106). Az egyházmegye északi – sárosi, abaúji és zempléni – részeiben is már több helyen megalakult a társulat az 1760-as években, például Sóváron 1761-ben, Nagysároson

1767-ben, Tarcán 1768-ban és nem sokkal később, 1771-ben Tállyán ((KFL Canonica visitatio Zemplén 1772. p. 97., Sáros 1775. p. 132., 268., 400.).

Eszterházy püspök is igyekezett ezeket minden plébánián megalakítani canonica visitatiói során az 1760–70-es években, ahol csak alkalmasnak találta rá a viszonyokat (EFL AV Prot. 1772. júl. 1. pp. 261–264.). Az olyan helyeken, ahol működtek más társulatok, általában elrendelte azok beolvasztását a már meglévő vagy újonnan felállítandó Oltáriszentség Társulatba vagyonukkal együtt, mint például Bélapátfalván, Pásztón vagy Fancsalon. Gyöngyösön, Gyöngyöspatán és Abasáron a régi Krisztus Teste Céheket sem hagyta szó nélkül: elrendelte, hogy ezek vegyék át a Barkóczy-féle Oltáriszentség Társulat szabályait, és ezentúl a társulati vagyongazdálkodást a plébános felügyelje, bár azt megengedte, hogy a korábbi ájtatosságait és ünnepeiket megtartsák, igaz, szigorúan a céheknél szokásos lakomázás nélkül (Kovács 1997, 105, 120, 167, 172). A hevesi, borsodi és szabolcsi visitatiói során összesen 35 plébánián rendelte el az Oltáriszentség Társulat megalakítását. Hevesben 19 plébánián rendelte el: Pásztón, Apcon, Ecséden, Gyöngyössoly-moson, Gyöngyöstarjánban, Jászárokszálláson, Jászfényszarun, Jászdózsán, Jászbákóhalmán, Jászmihálytelken (ma Jásztelek), Jászsalsószentgyörgyön, Jászládányban, Hevesen, Maklárban, Mezőtárkányon, Kiskörén, Egerszalókon, Kunszentmártonban, Tiszapüspökiben; Borsodban 14 plébánián: Polgáron, Szentistvánon, Mezőkövesden, Szihalmón, Alsóábrányban (ma Bükkábrány része), Harsányban, Tibolddarócon, Tardon, Bogácson, Felsőtárkányban, Sajószögeden, Bélapátfalván, Arlóban és Mindszenten (Miskolcon); viszont Szabolcs és Abaúj vármegyében a vegyes vallási viszonyok miatt erre jóval kevesebb helyen került sor, csak Egyeken, Napkoron és Abaújszántón (Kovács 1997, 62–63, 83, 88, 110, 115, 180, 188, 207, 211, 215, 229, 234, 249, 270, 287, 311, 433, 449, 466; Kovács 1998a, 36, 48–49, 59–60, 68, 78–79, 88, 105, 113, 124, 128, 153, 165, 215, 335; Kovács 1998b, 24, 147; KFL Canonica visitatio Abaúj 1769. p. 352.). Hasonló volt a helyzet az egyházmegye északi és keleti részein is: itt jóval kevesebb helyen létesült Oltáriszentség Társulat ebben az időszakban: például Bélteken (ma Krasznabéltek) 1771-ben, Szatmárnémetiben 1774-ben, Erdődön 1775-ben, Vállajon 1776-ban, Felsőbányán 1777-ben, illetve északon Eperjesen 1773-ban (SzPL Canonica visitatio 1777. pp. 77., 118., 138., 171., 216.; KFL Canonica visitatio Sáros 1775. p. 86.).

Így Eszterházy püspök buzgólkodása nyomán az Oltáriszentség Társulat vált az egyházmegyében a legelterjedtebb társulattípussá (EFL AV 3199.

Tabellae Congregationum), a fentebb említett forrásokat összegezve mintegy 110 Oltáriszentség Társulatot sikerült beazonosítani.

Azonban a püspöki utasítás még nem volt garancia a sikerre, például Arlóban a későbbi források nem említik a társulatot, valószínűleg a főpásztori óhajlás ellenére mégsem működött. Megjegyzendő, hogy a másik oldal felől nézve, attól, ha egy plébánián nem működött társulat, a hívek még akár tömegével is társulati tagok lehettek, például a csernelyi társulat közel harmada a szomszédos sáti plébánia híveiből került ki, ahol viszont nem volt külön társulat.

Az Oltáriszentség Társulatok működése sok hasonlóságot mutat a többi barokk kori társulattal. A társulati tagságot nem kötötték különösebb feltételhez, minden férfi és nő szabadon beléphetett, nyilván csak a megfelelő erkölcs lehetett kitétel. Előírás volt, hogy a tagok listáját külön társulati könyvben kellett vezetni, melybe a nevek mellé a társulatoknál szokásos módon feltüntették a beiratkozás és az elhalálozás dátumát is.

Az Oltáriszentség Társulatok szervezeti felépítését és működését legrészletesebben az Egri egyházmegye területéről ismerjük, mely feltehetően más egyházmegyékben is hasonló volt. Eszerint a társulat egyházmegyei szintű hierarchiába szerveződött, mely élén protectorként, azaz fővédnökként maga a püspök állt. A társulatok ügyeit legfelsőbb szinten az ún. Directori Tanács intézte, amely a directorból – aki rendszerint valamelyik kanonok volt, akit a püspök nevezett ki –, illetve két mellérendelt papi személyből állt. Esperesi kerületi szinten a társulatok élén az ún. consultorok álltak, akik vagy az esperesek, vagy pedig a tapasztalt és buzgó plébánosok közül kerültek ki. Az ő feladatuk a kerületükbe tartozó társulatok működésének ellenőrzése, illetve az esetleges szabálytalanságok kivizsgálása volt, amelyekről évente kétszer – Szent György (április 24.) és Szent Mihály (szeptember 29.) napja táján – jelentést kellett tenniük a directornak.

Az egyes társulatok helyi vezetői a prézesek voltak, amely tisztelet a plébánosok töltötték be. A prézes elsősorban a társulat szabályszerű működésére felügyelt, amelyről negyedévente jelentést kellett tennie a consultornak. A tényleges szervező- és vezető munkát azonban a világi előljáró, a prefektus végezte, akit minden év végén a prézes és a társulat „elei” választottak meg a tagságból egy jó erkölcsű férfi személyében. A prefektusok feladata volt, hogy a társulati ájtatosságokat és szolgálatokat megszervezzék, azok rendes lefolyását biztosítsák, az egyes feladatokra a tagokat beosszák,

a társulat ügyeit – például egy tag temetésének időpontját – a többiek tudomására hozzák, illetve hogy egyes tagok nem megfelelő viselkedését és a szabályszegéseket a prézesnek jelentsék. A prefektus kezelte a társulat pénzügyeit is. A prefektus sokrétű munkáját két férfi asszisztens segítette, akiket a prefektussal együtt választottak. Az asszonyok számára külön választottak egy-két prefektát a női tagok közül, akik a társulat elsősorban a női feladatkörökhöz kapcsolódó ügyeit intézték – valószínűleg a templomi ruhaneműk varrását és hímzését, a betegek gondozását és hasonlókat –, de a prefektusok felügyelete alatt. Egyes plébániai társulatok fióktársulatokkal is rendelkeztek a filiákban, amelyeket saját helyi elöljáróik irányítottak, de az anyatársulat prefektusának vezetése alatt.

A társulati élet gerincét – hasonlóan a többi korabeli hitbuzgalmi társulathoz – a rendszeres havi vallásos összejövetelek jelentették. Minden újhold vasárnapján a plébániatemplomban énekes társulati misét mondtak szentségkítéssel és körmenettel, majd este litániát tartottak az Eucharisziáról, melyeken valószínűleg a filiákban működő fióktársulatok tagsága is részt vett.

A társulat fő céljának, az Eucharisztia lehető legnagyobb tiszteletének legfőbb megnyilvánulási formája az Oltáriszentség ünnepének, az úrnapjának a korban szokásos ékes külsőségekkel való megünneplése volt, melyet a Trienti Zsinat is előírt. A fényes úrnap – vagy a filiákban az ún. kisúrnap, vagyis a rákövetkező vasárnap tartott – körmeneten a társulat tagjai közül hat férfi égő fáklyával vette körül az Eucharisziát, míg a többi férfi a társulat zászlaja alatt párosával vonult a pap előtt égő gyertyákkal, a nők pedig közvetlenül a pap után ugyanígy kísérték a Szentséget, mivel az eucharisztikus társulatok kiváltsága volt, hogy a vallásos egyesületek közül ők vonulhattak a körmeneteken a legközelebb az Oltáriszentséghez. Az úrnapja nyolcadában is minden nap ünnepélyes szentségimádást tartott a társulat tagsága a mise és a vecsernye alatt a templomban, ahol az adott időpontra beosztott kettő vagy négy tag egy „arra rendeltetett ruhában”, vagyis társulati egyenruhában térden állva imádkozott az Eucharisztia előtt. A szentségimádáson lehetőség szerint minden tagnak részt kellett vennie.

A társulatok bekapcsolódtak a korban népszerű más eucharisztikus ájtatosságokba is. Jézus Krisztus háromnapos sírban nyugvásának emlékeztére ún. negyvenórás szentségimádást szerveztek, mely a 16. századtól népszerű ájtatossági formának számított az egyházban. Püünkösdkor ünnepélyes formások között folyamatos szentségimádást tartottak. Ennek keretében

az égő gyertyák közé kihelyezett Eucharisztia előtt a prefektus által kijelölt társulati tagok lehetőség szerint társulati egyenruhában térden állva imádkoztak. A regulák előírták a többi tag számára is, hogy amikor csak tudnak, vegyenek részt az ájtatosságon. A szentségimádás végén gyertyás és fáklyás szentségi körmenetet tartottak.

Az Oltáriszentség Társulatok tagjai gyakran részt vettek az itáliai eredetű örökimádás mozgalmában is. Eszerint felosztották az év minden óráját a társulati tagok között, akik a plébánosuknál kihúztak egy cédulát, amelyen az imádás órája szerepelt. Ezt magánimával kellett tölteniük az Oltáriszentség tiszteletére és az esetleg éppen akkor haldokló tagtársaik lelki megsegítésére, lehetőleg gyónás és áldozás után. Ha valaki nem tudott olvasni, akkor a rózsafüzér imádkozását ajánlották a regulák, ha tudott, elsősorban az Eucharisziáról szóló litániát javasolták, amelyet a társulati reguláskönyvben is közöltek. Ha valaki meghalt, a céduláját azonnal vissza kellett adni, hogy egy másik tag megkaphassa, és ne szakadjon meg az állandó imádás láncolata.

A betegekhez a Szentség méltó, ünnepélyes kísérete szintén a társulat fő kötelességei közé tartozott, ami – különösen vegyes vallású vidékeken – a katolicizmus propagálásának fontos eszköze volt, és így ellenreformációs színezettel is bírt. Ha beteghez kérték a Szentséget, és ennek jelzéseként megcsendítették a harangot, akkor a prefektus által minden héten kijelölt két tagnak azonnal a templomba kellett sietnie és onnan elkísérnie a papot az ún. umbellát vagy supellátot, azaz díszes hordozható baldachint tartva a Szentség fölött, mellyel minden egyes társulatnak rendelkeznie kellett. Másik két tagnak vagy – ha valószínűleg nagy munkálatok idején nem jelentek meg – két gyereknek az volt a dolga, hogy égő lámpást vigyen a Szentség előtt. A társulat többi tagjának is ajánlották az Eucharisztia elkísérését, s míg a pap bent volt a betegnél, az udvaron kellett csendben imádkozniuk. Ha erre nem volt módjuk, a harang csendítését hallva legalább otthon kellett elmondaniuk leborulva egy imát a betegért.

A tagok egyéb kötelezettségeit jelentette továbbá a gyakori gyónás és áldozás, lehetőleg minden hónapban az újhoid vasárnapi társulati miséhez kapcsolódóan és nagycsütörtökön az Oltáriszentség alapításának emlékezetére. A korban ez viszonylag gyakorinak számított, így a társulati tagok ezzel kiemelkedtek saját vallási közösségükből. Emellett jó példával kellett előljárniuk a keresztény szeretet gyakorlásában is: segíteniük kellett a szűkölködőket,

látogatni a betegeket, kibékíteni a haragosokat, és igyekezniük kellett lehetőségük szerint mindenhol jót tenni.

A regulák a vallási előírások mellett nagy hangsúlyt helyeztek a társulat mint közösség megfelelő működésére is. Ennek érdekében a tagok között erős, szinte testvéri kapcsolatot kívántak létrehozni, amely kiterjedt nemcsak az élő, hanem a megholt tagokra is. Ennek legalapvetőbb követelménye az volt, hogy a tagoknak egymás iránt igaz keresztény szeretettel kellett viseltetniük, és nehéz helyzetekben, például betegség esetén lelkileg és testileg is támogatniuk kellett egymást. A beteg tagok halálküzdelmükben sem maradtak magukra, hanem számíthattak tagtársaik imáira, mivel a fentebb említett állandó szentségimádás egyik célja az abban az órában haldokló tagok lelki megsegítése volt. Ha valamelyik tag elhunyt, a tagok a társulati lobogó alatt testületileg vettek részt a temetésen, de aki nem tudott elmenni, az is imádkozott a megholtért otthon (Az Oltári Szentség Fő-Társaságának Regulái... 1783, 15–43).

Az egyházmegye területén virágzó társulati életnek II. József feloszlatási rendelete vetett véget 1784-ben, amikor több más társulat mellett elrendelte az Oltáriszentség Társulat beszüntetését is. Bár Eszterházy püspök erőteljes tiltakozását fejezte ki, de az uralkodó nem engedett, ezért a püspök 1785. október 20-i körlevelében kénytelen volt elrendelni, hogy a prézesek ne tartsanak többé társulati összejöveteleket és ne vegyenek fel új tagokat (EFL AV Prot. 1785. okt. 20. pp. 574–575.). Igaz, néhány helyen az uralkodó halála után újraindult a társulat, ezt bizonyítják az egri főtársulat és az egerszalóki társulat névkönyveinek bejegyzései, melyekben 1803-ig, illetve 1811-ig szerepelnek beiratkozók (EFK Ms. 2056 és Ms. 2074), de ezek már nem voltak hosszú életű kezdeményezések. Fél évszázadot kellett várni, hogy a 19. század második felében egy új típusú eucharisztikus társulat, az Oltáregylet megjelenjen az egyházmegyében, mely azonban nem állt semmiféle kapcsolatban az addigra már jóformán elfeledett korábbi Oltáriszentség Társulattal.

Rövidítések

EFK KT = Egri Főegyházmegyei Könyvtár Kézirattár

EFL AV = Egri Főegyházmegyei Levéltár Archivum Vetus

KFL = Kassai Főegyházmegyei Levéltár

MNL HML = Magyar Nemzeti Levéltár Heves Vármegyei Levéltára

SZPL = Szatmári Püspöki Levéltár

Források

Levéltári és kéziratári források

EFK KT Ms. 2056 Az egri Oltáriszentség Főtársulat albuma (Barkóczy Album)

EFK KT Ms. 2074 Az egerszalóki Oltáriszentség Társulat névkönyve

EFL AV Protocollum 1757. október 22., 1772. július 1., 1785. október 20.

EFL AV 3199. Tabellae Congregationum

KFL Canonica visitatio Zemplén 1772

KFL Canonica visitatio Sáros 1775

MNL HML Oklevéltár DL-DF 209981

SzPL Canonica visitatio 1777

Forráskiadványok

Kovács 1997 = Kovács Béla (szerk.) (1997): *Eszterházy Károly püspök egyházlátogatásainak jegyzőkönyvei. Heves és Külső-Szolnok vármegye 1766–1767. Érseki Gyűjteményi Központ, Eger, Az Egri egyházmegye történetének forrásai 1.*

Kovács 1998a = Kovács Béla (szerk.) (1998): *Eszterházy Károly püspök egyházlátogatásainak jegyzőkönyvei. Borsod vármegye 1768–1769. Érseki Gyűjteményi Központ, Eger, Az Egri egyházmegye történetének forrásai 2.*

Kovács 1998b = Kovács Béla (szerk.) (1998): *Eszterházy Károly püspök egyházlátogatásainak jegyzőkönyvei. Szabolcs vármegye 1779. Érseki Gyűjteményi Központ, Eger, Az Egri egyházmegye történetének forrásai 3.*

Kovács 2001 = Kovács Béla (szerk.) (2001): *Eszterházy Károly püspök egyházlátogatásainak jegyzőkönyvei. Eger 1780, Egri Káptalan 1780. Érseki Gyűjteményi Központ, Eger, Az Egri egyházmegye történetének forrásai 4.*

Társulati regulák

Englischer Ehren-Preiß... 1736 = *Englischer Ehren-Preiß des Glorreichen Göttlichen Fronleichnams Jesu Christi im allerheiligsten Sacrament: Das ist: Ausführliche Hand-Büchlein der Hochlöblichen recht Englischen Ertz-Bruderschaft von der immerwährenden Anbettung des allerheiligsten Sacraments, denen in Gott andächtigen und eyfferigen Brüder und Schwester in Kayserl. Orth Rakamas, zu einer Geistl. Casshau, Acad., [1736].*

Az teste lett sz. ige... 1749 = *Az teste lett sz. ige, avagy Kristus Urunk Leg-szentségesebb Teste Congregáziójának regulái, búcsúi és ájtatossági, mely a kenyét-szín alatt el-rejtetett Istenhez-való buzgóságból és a boldog halálnak megnyerésére [...] bé-hozatott, s föl-állítatott Tisza Tokaj városában, Keresztelő Szent János oltalma alatt lévő Parochiális templomban, egy méltatlan egyházi rendben lévő paptúl, és megerősítettett [...] Barkóczy Ferenc [...] őexcellentiájátul, s búcsúkkal fölékesítettett [...] XIV. Benedek római pápátul. Kassa, Acad., 1750.*

Minden társaságok annyának... 1756 = *Minden Társaságok Annyának Azaz Az Egri Püspökségben Fel Állítatott Oltári Szentség Fő-társaságának Könyvecskéje, mellyben foglaltatnak a' bútsúk, regulák és a mindennapi ajtatosságoknak gyakorlásira alkalmaztatott imádságok és énekek. Eger, Royer, 1756 (1. kiad).*

Az Oltári Szentség Fő-Társaságának Regulái... 1783 = *Az Oltári Szentség Fő-Társaságának Regulái. Bútsúk és Malasztok, mellyeket A Római Szentséges Pápák abban lévő Kristus Híveinek bővségesen ki-osztogattak (1783). Eger, Püspöki Oskola, 1783.*

Debrő 1886 = *A deprői confraternitas regulái 1633-ból. In: Adatok az Egri egyházmegye történetéhez. I. kötet 2 füzet. Eger, 1886. 383–387.*

Felhasznált irodalom

- Bán Izabella (2017): Igaz és köteles szívbéli ájtatosság – A Szűz Mária Szíve Társulat egy imádságos könyvének rövid bemutatása. In: *Lelkiség és irodalom*. Bp., MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport. 42–45.
- Bedy Vince (1930): A 16. és 17. századbeli győri kalendás egyesületek. In: *Győri Szemle* 1. évf. 162–173.
- Bitskey István (1993): Eszterházy Károly római tanulmányai és az egri barokk. In: *Eszterházy Károly emlékezete*. Eger, Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola. 43–45.
- Bitskey István (1999): „Püspökünk, példánk és tükörünk...” In: Kovács Béla (szerk.): *Eszterházy Károly Emlékkönyv*. Eger, Érseki Gyűjteményi Központ, 1999.
- Bőhm János (1897a): Az egri káptalan az Oltáriszentség tiszteletére 1386-ban testvérületet szervez. *Egri Egyházmegyei Közlöny* 29. évf. 1-2. szám 4–5., 12–14.
- Bőhm János (1897b): Gr. Barkóczy Ferencz egri püspök megalapítja 1757-ben az Oltáriszentség főtársaságát. *Egri Egyházmegyei Közlöny* 29. évf. 3-4. szám 21–22., 32–35.
- Bőhm János (1897c): Az Oltáriszentség főtársaságának további sorsa az egri megyében. *Egri Egyházmegyei Közlöny* 29. évf. 9-10. szám 86–88., 98–100.
- de Cevins, Madleine (2003): *Egyház a késő-középkori városokban*. Bp., SZIT, 2003.
- Doci, Viliam Stefan Doci OP (2017): *Die seelsorgliche Tätigkeit der Kaschauer Predigerbrüder*. de Gruyter, 2017. <https://doi.org/10.1515/9783110543155>
- Erős Katalin Renáta (2019): Eucharistia [sic!] tisztelet a középkori Magyarországon – a búcsú kiváltságok tanúsága. In: Barna Gábor (szerk.): *Eucharisztia és Úrvacsora a magyarországi vallási kultúrában I*. Szeged, SZTE Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék – MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport, 2019. 9–22.
- Erős Katalin Renáta (2020a): A középkori Krisztus Teste Társulatok néhány jellemző vonása. In: Barna Gábor (szerk.): *Eucharisztia és Úrvacsora a magyarországi vallási kultúrában 2*. Szeged, Szegedi Tudományegyetem, 2020. 9–20.

- Erős Katalin Renáta (2020b): A besztercebányai Krisztus Teste Társulat a középkorban. In: „*Leborulva áldlak...*” *Eucharisztia és Úrvacsora a magyarországi vallási kultúrában*. Bp., SZIT, 2020. 43–62.
- Fr. Weiser (1891): *Die Marianische Congregationen in Ungarn*. Regensburg, 1891.
- Füzes Ádám (2019): Az oltáriszentség liturgikus tisztelete. In: *Agnus Dei*. Esztergom, Keresztény Múzeum, 2019. 10–21.
- Galla Ferenc (1939): Borromei Szent Károly hatása Magyarországon 1–3. *Theologia* 6. évf. 5. szám 289–300.; 6. szám 46–57., 122–134.
- Gyulai Éva (2009): A jezsuiták sárospataki Agonia-kongregációja a 17. században I-II. *Egyháztörténeti Szemle* 10. évf. 1. szám 3–32., 3. szám 3–20.
- Hermann Egyed (1973): *A Katolikus Egyház története Magyarországon 1914-ig*. München, Aurora, 1973.
- Hermann Egyed (é. n.): A vallásos ember a barokk korban. In: Domanovszky Sándor (szerk.): *Magyar művelődéstörténet IV*. 419–452.
- Herodek Antal (1908a): Hazai oltáregyesületünk Zsigmond király korában. A XV. századbeli löcsei oltáregyesület. *Örökimádás* 9. évf. 4. szám 107–109.
- Herodek Antal (1908b): A XV. századbeli körmöczbányai oltáregyesület. *Örökimádás* 9. évf. 12. szám 363–364.
- Horváth István – Kikindai András – Sümegi József (2008): Vallási élet a barokk korban. In: *A Pécsi Egyházmegye ezer éve*. Pécs, Fény Kft., 2008. 110–114.
- Horváth József (2000): Vallásos társulatok a Győri egyházmegyében. In: *A Győri egyházmegye ezer éve*. Győr, Győri Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár, 2000. 83–100.
- Iványi Béla (1911): A löcsei „Krisztus Teste” testvérület jegyzőkönyve 1431–1584. In: *Közlemények Szepes vármegye múltjából* 3/3. Lőcse, 1911. 129–145.
- Jánosi Gyula (1933): *Barokk hitélet Magyarországon a XVIII. század közepén a jezsuiták működése nyomán*. Pannonhalma, 1935.
- Juhász Miklós (1944): Magyarországi konfraternitások a barokk korban. In: *Katolikus Szemle* 58. évf. 6. szám 161–169.
- Kádár László (1999): Eszterházy Károly racionalizmusa. *Vigilia* 64. évf. 6. szám 443–453.
- Kádár Zsófia (2014): Jezsuita vezetésű vallásos társulatok Magyarországon a 17. században (1582-1671). *Századok* 148. évf. 5. szám 1229–1272.
- Kádár Zsófia (2016): A pozsonyi jezsuita kollégium Mária-társulatának első évszázada (1637-1745). In: Barta M. János – Szekér Barnabás – Ugry Bálint – Virovecz Nándor (szerk.): *Béctől Brassóig. A II. KoraújkorÁSZ*

- konferencia tanulmányai*. Budapest, ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, 2016. 9–40.
- Kádár Zsófia (2017a): Középkori eredetű vallásos testvérületek és barokk társulatok kapcsolata: a soproni Krisztus Teste confraternitas példája. In: Bogár Judit – Déri Eszter (szerk.): *Barokk vallásos közösségek*. Budapest, MTA-PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, 2017. 135–144.
- Kádár Zsófia (2017b): Sokoldalú szolgálattevők kora újkori testvérületek Közép-Európában – Multifunkcionale Dienstleister frühneuzeitliche Bruderschaften in Zentraleuropa. Konferenciabeszámoló, Salzburg, 2017. február 23–25. *Századok* 151. évf. 3. szám 677–684.
- Kádár Zsófia (2017c): Az urak Patrona Hungariae-társulata a 17. században. In: Fazekas István – Kádár Zsófia – Kökényesi Zsolt (szerk.): *Jezsuita jelenlét Győrben a 17-18. században. Tanulmányok a 375 éves Szent Ignác-templom történetéhez*. Győr, Szent Mór Bencés Perjelség, 2017. 307–333.
- Kecskés Péter (1995): Vallásos társulatok Gyöngyösön. In: *Ház és ember 10*. Szentendre, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, 1995. 145–162.
- Knapp Éva (1995): Vallásos társulatok, rekatolizáció és társadalmi átalakulás Kassán a XVII-XVIII. században. *Századok* 129. évf. 4. szám 791–814.
- Knapp Éva (2001): *Pietás és irodalom*. Bp., Universitas Kiadó, 2001.
- Kovács Béla (1999): Az egyházmegye plébániái és filiái Eszterházy Károly püspöksége idején. In: Kovács Béla (szerk.): *Eszterházy Károly Emlékkönyv*. Eger, Érseki Gyűjteményi Központ, 1999. 43–164.
- Kubinyi András (1999): Vallásos társulatok a késő középkori magyar városokban. In: Kubinyi András: *Főpapok, egyházi intézmények és vallásosság a középkori Magyarországon*. Bp., METEM, 1999. 341–352.
- Löffler Erzsébet (2010): Az Egri Főegyházmegyei Könyvtár Barkóczy Albuma. In: *Acta Academiae Agriensis, Sectio Historiae* 37. évf. 83–103.
- Löffler Erzsébet (2020): A gyöngyösi Szent Borbála kongregáció. In: Horváth István (szerk.): *Népi vallásosság és hitélet az Egri egyházmegyében a 18-21. században*. Eger, Érseki Vagyongazdálkodási Központ, 2020. 31–40.
- Maczák Ibolya (2020): Régi magyarországi prédikációk az Oltáriszentségről. In: Barna Gábor (szerk.): *Eucharisztia és Úrvacsora a magyarországi vallási kultúrában 2*. Szeged, Szegedi Tudományegyetem, 2020. 187–198.
- Majorossy Judit (2004): A Krisztus Teste konfraternitás helye a középkori pozsonyi polgárok életében. *Történelmi Szemle* 46. évf. 1-2. szám 69–111.

- Medgyesi S. Norbert (2019): Népénekek és iskoladramák az Oltáriszentségről a 17–18. századi Magyarországon. In: *Agnus Dei*. Esztergom, Keresztény Múzeum, 2019. 54–71.
- Medgyesi S. Norbert (2020): „Pro Festo Corporis Christi” – Eucharisztikus színjátékok a 17-18. századi Magyarországon. In: Barna Gábor (szerk.): *Eucharisztia és Úrvacsora a magyarországi vallási kultúrában 2*. Szeged, Szegedi Tudományegyetem, 2020. 175–186.
- Mihalik Béla (2017): *Papok, polgárok, konvertiták. Katolikus megújulás az egri egyházmegyében (1670-1699)*. Bp., Hun-Ren Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2017.
- Miri, Rubin (2004): *Corpus Christi. The Eucharist in Late Medieval Culture*. Cambridge, University Press, 2004.
- Mizera Tamás – Nagy Andor – Verók Attila (2017): *A könyvkiadó egri Líceum. Történet és kiadványjegyzék I. (1755-1852)*. Budapest–Eger, Kossuth Kiadó – Líceum Kiadó, 2017.
- Mohl Antal (1898): *A Mária kongregációk története, különös tekintettel hazánkra*. Győr, 1898.
- Molnár Antal (2005): *Mezőváros és katolicizmus*. Bp., METEM, 2005.
- Pásztor Lajos (2000): *A magyarság vallásos élete a Jagellók korában*. Bp., METEM, 2000.
- Pehm József (1934): *Padányi Bíró Márton veszprémi püspök élete és kora*. Veszprém, 1934.
- Perger Gyula (2019): Az Oltáriszentség meggyalázásának emlékeztetői. In: Barna Gábor (szerk.): *Eucharisztia és Úrvacsora a magyarországi vallási kultúrában I*. Szeged, SZTE Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék – MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport, 2019. 80–94.
- Petrik Géza (1885-1928): *Magyar Könyvészet 1712-1910*. Bp., Magyar Könyvkereskedők Egylete, 1885-1928.
- Piszke Olivér (1933): *Barokk világ Győregyházmegyében Zichy Ferenc gróf püspöksége idején (1743-1783)*. Pannonhalma, 1933.
- Serfőző Szabolcs (2000): A 17-18. századi párizsi konfraternitások társulati lapjai. *Ars Hungarica* 28. évf. 2. szám 245–258.
- Söveges Dávid (2007): *Fejezetek a lelkiség történetéből I*. Pannonhalma, Bencés Kiadó, 2007.
- Sümegi József (1991): Az Oltáriszentség és a Szent Vér tisztelete a középkori Magyarországon. *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok* 2. évf. 3. szám 107–120.

- Sümei József (2009): Búcsújárás és zarándoklat. In: *A Pécsi egyházmegye története I. A középkor évszázadai (1009–1543)*. Pécs, Fény Kft., 2009. 487–546.
- Sümei József (2020): A báti eucharisztikus csoda az újabb kutatások tükrében. In: Barna Gábor (szerk.): „Leborulva áldlak...” *Az Oltáriszentség és az Úrvacsora a magyarországi vallási kultúrában*. Bp., SZIT, 2020. 29–42.
- Szabó Irén (szerk.) (2014): *Katolikus megújulás Északkelet-Magyarországon*. Sárospatak, Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény, 2014
- Székely Zoltán (2017): A győri németek Győzedelmes Mária-kongregációja és annak albuma. In: In: Fazekas István – Kádár Zsófia – Kökényesi Zsolt (szerk.): *Jezsuita jelenlét Győrben a 17-18. században. Tanulmányok a 375 éves Szent Ignác-templom történetéhez*. Győr, Szent Mór Bencés Perjelség, 2017. 335–364.
- Szelestei N. László (2013a): A győri Magyarok Nagyasszonya Társulat a 17. században. In: Bogár Judit (szerk.): *Az áhítat nem hivatalos alkalmi és formái az 1800 előtti Magyarországon*. Piliscsaba, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, 2013. 203–218.
- Szelestei N. László (2013b): Jézus Szíve társulatok a Kárpát-medencében a 18. században. *Magyar Sion* 7.(49.) évf. 2. szám 197–206.
- Szelestei N. László (2013c): Eszterházy Károly, a püspök. In: Monok István (szerk.): *A helyi érték. Kulturális örökség tanulmányok 1*. Eger, Líceum Kiadó, 2013. 34–43.
- Szelestei N. László (2017): A magyarországi barokk kori Oltáriszentség-társulatokról. In: *Barokk vallásos közösségek*. Budapest, MTA-PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, 2017. 189–198.
- Szilárdfy Zoltán (2006): *Mária Terézia Eucharisztia-kultuszának emlékei Magyarországon*. Bp., METEM, 2006.
- Szuly Rita (2013): A győri Congregatio Agonae Christi tevékenységének és társadalmi szerepének vizsgálata az 1743–1753 közötti időszakban. *Egyháztörténeti Szemle* 14. évf. 4. szám 13–30.
- Szuly Rita (2015): A soproni Congregatio Agoniae Christi tagsága az Album oder Nahmen-Buch Einer Hoch-löblichen Bruderschaft der Bitteren Todt-Angst Iesu Christi An dem Creutz alapján. In: Szuly Rita – Kránitz Péter Pál (szerk.): *Társadalom térben és időben. Tanulmányok az új- és modernkori Magyarország eszme-, művelődés- és társadalomtörténetéről*. Budapest, Piliscsaba, Magyar Napló – Írott Szó Alapítvány, 2015. 221–247.

- Szuly Rita (2016): Adalékok a győregyházmegyei laikus vallásos társulatok történetéhez. A soproni Congregatio Agoniae Christi (1661–1778). In: Arató György – Nemes Gábor – Vajk Ádám (szerk.): *Primus inter omnes. Tanulmányok Bedy Vince születésének 150. évfordulójára*. Győr, Győri Egyházmegyei Levéltár, 2016. 495–520.
- Szuly Rita (2021): Társulatok a 18. századi vasvári főesperességben. In: Pilipkó Erzsébet – Fogl Krisztián Sándor (szerk.): *Hitélet és vallásos kultúra a Kárpát-medencében 11*. Veszprém, Veszprémi Laczkó Dezső Múzeum, 2021. 215–241.
- Tengely Adrienn (2025): A tarnaszentmiklósi Szűz Mária Társulat. In: *Eszterházy Károly püspök tanulmánykötet*. Eger, Líceum Kiadó, 2025 – megjelenés alatt
- Terdik Szilveszter (2017): Az ungvári jezsuiták Mária-kongregációjának albuma. In: Bogár Judit – Déri Eszter (szerk.): *Barokk vallásos közösségek*. Budapest, MTA-PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport. 211–238.
- Tímár Kálmán (1908): Legrégibb szentségi társulataink. *Örökimádás* 9. évf. 12. szám 337–340.
- Tímár Kálmán (1910): Rákóczi városában: Mária Terézia korabeli kassai Oltáregyesület. *Örökimádás* 11. évf. 12. szám 382–385.
- Tímár Kálmán (1913): A budai Krisztus Teste Társulat. *Örökimádás* 14. évf. 45–46.
- Tózsza-Rigó Attila (2007): Vallásos testvérületek és a városi elit kapcsolata a kora újkori német polgárságú városokban In: Gedő Éva – Horváth Emőke (szerk.): *Hatalom, legitimáció, ideológia: történeti tanulmányok*. Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2007. 120–129.
- Tüskés Gábor – Knapp Éva (1986): A szent vér tisztelete Magyarországon. In: *Művelődéstörténeti tanulmányok a magyar középkorról*. Bp., Gondolta, 1986. 76–116.
- Tüskés Gábor – Knapp Éva (2001): *Népi vallásosság Magyarországon a 17-18. században*. Budapest, Osiris.
- Várnagy Antal (1993): *Liturgika*. Abaliget, Lámpás Kiadó.
- Wick Béla (1936): *A kassai Szent Erzsébet dóm*. Kassa.
- Zágorhidi Czigány Balázs (1993): Krisztus Teste-társulat a középkori Vasváron. Adalék a város középkori vallási életéhez. *Vasi Honismereti Közlemények* 1993/2. 37–39.

A következő írásokban a tanszék jelenleg gondozott képzésének (közösségszervezés BA) gyakorlati tevékenységeire fókuszálunk.

Oszlánczi Tímea

Szakmai partneri együttműködések a közösségszervezés alapszak képzésében

Bevezetés

Egyetemünk a közösségszervezés alapszak 2017-ben történő országos indulása óta elsők között részt vesz a képzésben, folytatva az intézményben a közművelődésiszakember-képzés több évtizedes hagyományait. A közösségszervezés szak a közösségi művelődés és a felnőttkori tanulás területén hiánypótló képzést nyújtó alapszak, amelyet a kezdetektől a gyakorlatorientált képzési forma jellemez.

A gyakorlatorientált képzés megvalósulásának alappillérei a 80, illetve 160 órás kötelező szakmai gyakorlat lebonyolítása, a különböző kurzusok keretein belül megvalósuló terepmunka, valamint a tudományos kutatómunkában való részvétel. Valamennyi forma esetében elmondható, hogy azokat széles körű partneri hálózatunkkal együttműködve valósítjuk meg. Mindezeket túl szakmai partnereink segítségével, hallgatók részvételével, bevonásával a fentiekben túl is támogatjuk egymást a képzés sikere előmozdításának érdekében. Többek között segítjük egymás szakmai és projektnapjait, valamint közösen részt veszünk a szaknépszerűsítésben is.

Tanulmányunkban a fentiek közül a kötelező szakmai gyakorlat rendszerét és megvalósulását, valamint néhány kurzushoz kapcsolt közös munka jógyakorlatait kívánjuk részletesen bemutatni.

A kötelező szakmai gyakorlat rendszere és megvalósulása

A kötelező szakmai gyakorlat a szakra vonatkozó képzési és kimeneti követelmények (KKK) szerint a tanulmányok során két félévben is megjelenik a kötelezően teljesítendő kurzusok között. A 80 óra időtartamot felölelő gyakorlat a képzés negyedik félévében, a második év tavaszi félévében, míg a 160 órás szakmai gyakorlat harmadéven az ötödik félévben teljesítendő.

A Nemzeti Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság, valamint a közösségszervezés BA képzést indító felsőoktatási intézmények által létrehozott Közösségszervezés BA munkacsoport által megfogalmazásra kerültek a képzéshez kapcsolódó szakmai gyakorlat célkitűzései. Ennek értelmében *„a szakmai gyakorlat célja, hogy a hallgatók a közösségszervezés különböző intézményeinek mindennapi munkáját megismerjék, azok munkájába tevékenyen bekapcsolódjanak, és szintetizálják, a gyakorlatban alkalmazzák a különböző tantárgyi keretek között elsajátított ismereteiket, erősítsék szakmai kompetenciáikat, bekapcsolódjanak az intézményekben futó projektekbe, illetve önállóan kezdeményezzenek projekteket. A személyes kompetenciák fejlesztésén belül további cél, hogy erősítsék szakmai elkötelezettségüket, közösségfejlesztő attitűdjüket, valamint a gyakorlatban is törekedjenek az együttműködő kommunikációra, megtapasztalják a csapatmunka előnyeit, felismerjék saját erősségeiket, és a szakmai kompetenciáikat erősítsék, valamint képesek legyenek a projekt módszert tudatosan alkalmazni a közösségi programok szervezése során.”*

A 80 órás szakmai gyakorlat teljesítésére jellemzően klasszikus közművelődési intézményekben és színterekben kerül sor. A gyakorlati képzésben részt vevő intézmények és színterek névsorát a Nemzeti Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaság mint a terület szakmafejlesztésért felelős szervezete, valamint a közösségszervezés BA szakos képzést indító felsőoktatási intézmények által létrehozott Közösségszervezés BA munkacsoport közösen állította össze. A hallgatók valamennyi olyan közösségi színtérben és közművelődési intézményben teljesíthetik 80 órás szakmai gyakorlatukat, amelyik megfelel a személyi, tárgyi és infrastrukturális feltételeknek.

A 160 órás kötelező szakmai gyakorlat esetében a partner már csak a hallgató szakirányának megfelelő gyakorlatvezetésre alkalmas egység lehet, mind a kulturális közösségszervezés, mind a humánfejlesztés szakirányánál.

A szakmai gyakorlat külső helyszíni vezetője az intézménnyel, színtérrel jogviszonyban álló szakember, a tereptanár, aki szakirányú felsőfokú végzettséggel, valamint szakmai gyakorlattal rendelkező személy lehet. A munkabizottság ajánlása értelmében „*kívánatos legalább 5 éves szakmai gyakorlat*”.

A gyakorlati helyszín választásakor a másod-, illetve harmadéves hallgatók már olyan előzetes tapasztalatok és ismeretek birtokában vannak, amelyek megkönnyítik döntésüket, hiszen a tanulmányok megkezdésétől a különböző kurzusok keretein belül már folyamatosan figyelemmel kísérik a szakmai szolgáltatók munkáját, és megismerkedhetnek leendő tereptanárjukkal is.

A gyakorlati helyszíneket a szektorális heterogenitás jellemzi, hiszen az állami, önkormányzati, a profitorientált gazdasági, valamint a nonprofit civil szektor is képviselteti magát a széles körű partneri kínálatunkban. A három fő csoport mellett egyéb, azokba nem sorolható szervezetek is színesítik a kínálatot hallgatóink számára. A 2017/2018-as évtől folyamatosan bővül a tanszékkal partneri kapcsolatban álló szervezetek névsora. Napjainkig mintegy 70 szervezettel kötött intézményünk együttműködési megállapodást közösségsszervezés alapszakos hallgatók kötelező szakmai gyakorlata lebonyolításának céljából. A megállapodás értelmében a külső helyszínen megvalósuló gyakorlat vezetéséhez, a szakmai munka megvalósításához a tereptanárt a partner szervezet biztosítja, szorosan együttműködve az egyetem erre megbízott szakmai gyakorlati koordinátorával.

Az állami, önkormányzati területen működő közművelődési szolgáltatók fedik le partnerintézményink közel fele részét. A 80 órás szakmai gyakorlatok jelentős többsége ezekben a színterekben és intézményekben történik, valamint a 160 órás gyakorlatra a kulturális közösségsszervezés szakirány hallgatói választják ezeket a szervezeteket.

Helyileg jellemzően Heves vármegye területén teljesítik a gyakorlatukat hallgatóink, azonban – különösen a 160 órás, nyáron megkezdhető szakmai gyakorlat esetében – gyakran lakóhelyükhöz közel eső településen választanak intézményt. Így több hallgató Borsod-Abaúj-Zemplén vagy Nógrád vármegye területén talál megfelelő partnert. E szektor területén szinte valamennyi félévben fogadja hallgatóinkat többek között az Egri Kulturális és Művészeti Központ, a Hatvani Grassalkovich Művelődési Ház, a Noszvaj Községi Önkormányzat IKSZT, a Felsőtárkány Faluház, az Egerszalóki Faluház és Könyvtár.

Külön kiemelnénk a területhez tartozó, de működési formáját tekintve nonprofit gazdasági társaságként működő partnereinket is, mindenekelőtt a Nemzeti Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Korlátolt Felelősségű Társaságot. Az intézet Heves vármegyében lévő igazgatósága kiemelt hallgatói létszámmal vállalja a szakmai gyakorlat lebonyolításában való közreműködést, és a kiváló együttműködés eredményeként a járványhelyzet, valamint a rezsviválság következtében előálló intézménybezárások idején segítségükkel, a sajátos élethelyzetre kidolgozott módszertani ajánlásait alapul véve valamennyi hallgatónknak lehetősége volt a tárgyévben teljesítenie szakmai gyakorlatát.

A szomszédos vármegye területén a nonprofit gazdasági szolgáltatók közül több hallgatónkat is fogadta már a Miskolci Kulturális Központ Nonprofit Kft.

A civil területen is többéves együttműködések részese egyetemünk. A harmadik szektor közművelődéshez való sokrétű kapcsolódása révén értékes gyakorlati tudásra tesznek szert a leendő szakemberek. E terület megismerése nem kizárólag a szakmai szolgáltatói működés megismerésének szempontjából jelentős, mivel a művelődő közösségekhez kapcsolódó alapszolgáltatás teljesítése révén a későbbiekben biztosan kapcsolatba kerülnek hallgatóink a társadalmi szervezetekkel. Egerben a Civil Közösségek Háza, az Egri Közösségi Alapítvány, a Kárpátok Alapítvány biztosít számukra lehetőséget a szakmai munka megismerésére.

A gazdasági, profitorientált területen alapvetően a humánfejlesztés szakirányt választó hallgatóink teljesítik gyakorlatukat. A térség meghatározó stratégiai gazdasági társaságain (Eger-Maklár – Robert Bosch Automotive Steering Kft., Bárdi Autó Eger) túl a kisebb szervezetek is együttműködnek egyetemünkkel. A felnőttképzési területen több hallgatónkat rendszeresen fogadja az Alacritas Felnőttképzési Intézet Kft., valamint a hatvani OKTAT60 Kft.

Az egyéb, fenti csoportokba nem sorolható szakmai partnerszervezetünk közül kiemelhetjük a területi iparkamarát, a Vöröskereszt szervezetét, szakképzési centrumokat, az Érseki Vagyonkezelő Központot, de fogadott már közösség-szervezés alapszakos hallgatót a Magyar Honvédség és iskolaszövetkezet is.

Gyakorlatorientált kurzusok

A szakmai kapcsolatok rendszerében meghatározó jelentőséggel bír a szemináriumok keretében megvalósuló közös munka, amelynek keretében törekszünk a hallgatók elméleti tudását a gyakorlati életben elhelyezni.

Már az első évfolyam során terepre visszük hallgatóinkat: a Kulturális és oktatási intézmények elméleti óra gyakorlati vetületeként a második félévben teljesítendő, A felnőttképzés és közművelődés intézményei és színterei című kurzus keretében számos partnerhez ellátogatva tapasztalhatják meg az egyes szervezeti és működési formák sajátosságait a gyakorlati életben. A második évfolyamon pedig az Intézménylátogatás kurzushoz rendelve már a szakmai feladatellátás részleteit is megismerhetik. Szintén másodéven találkozhatnak hallgatóink a szakmai terepmunkával a Közművelődési szakmai szolgáltatás a gyakorlatban elnevezésű kurzus keretei között, ahol a hét alapszolgáltatás mentén mutatjuk be partnereink segítségével a közművelődési munka szakmai elemeit.

A külső helyszínen, szakmai partnerek bevonásával tartott kurzusok igen kedveltek hallgatóink körében. Az alábbiakban néhány vélemény következik a látogatások és a terepmunka során szerzett tapasztalataik tükrében.

„Összegezve nekem nagyon tetszett az első intézménylátogatásunk. Nagyon érdekesnek találtam és jó volt, hogy elhangzott sok olyan dolog, amit már az órákon is tanultunk. Jó volt látni előben is egy ilyen épületet. Az pedig külön nagyon jó volt, hogy egy szakmai vezető mutatta be nekünk a felépítést, és hogy ő egyben az egyetem egyik volt hallgatója is.”

„Személy szerint élményekkel gazdagabban tértem haza, Lázár Tünde nagyon szépen össze tudta foglalni, hogy mennyi mindenre képes egy művelődési szakember. Nagyon szimpatikus volt, hogy mindenben lát lehetőséget, és szeretné megoldani, kielégíteni minden korosztály igényeit. Remélem egyszer belőlünk is hasonló szakember lehet majd.”

„A CKH-ban beleláthattunk egy éppen formálódó és fejlődő civil szervezet működésébe és abba, hogyan próbálnak új információkat szerezni a már tapasztaltabb szervezetektől. Például, hogy ennek kapcsán felkereshet

egy csoport egy másikat, néha magától értetődőnek tűnik, azonban a mozgástér ilyen jellegű tágasságát pezsdítő volt megtapasztalni.”

„Összegezve saját benyomásaimat az Egri Forrás Kulturális Központról megállapítható, hogy az intézmény kiemelkedő szerepet tölt be Eger város életében. Az intézmény nemcsak a kultúra közvetítésének fontos színtere, hanem a közösségi élet egyik központi eleme is. A hagyományok megőrzése, az innovációk bevezetése és a közösség támogatása révén hozzájárul ahhoz, hogy Eger továbbra is egy dinamikusan fejlődő, kulturális értékekben gazdag város maradjon.”

„Az Egri Kulturális és Művészeti Központban zajló intézménylátogatás számomra több okból is inspiráló volt. Nekem szerencsére nem volt idegen hely, hiszen számos alkalommal látogattam már el kiskoromban az épületbe a volt iskolámnak köszönhetően. Viszont egyetemistaként teljesen más nézettel léphettem be az épületbe.

Az előadás során számos olyan információval találkozhattam, amiről eddig a tananyagban tanultam például, átbeszéltük az intézményre vonatkozó szabályokat és feltételeket.”

„Én nagyon érdekesnek találtam az előadást, nagyon motiváló volt a sok pozitív tapasztalat. Nagyon tetszett, hogy gyakorlatban is láthattam a megtanultakat, és volt lehetőségem nosztalgizni.”

„A település közművelődési munkatársa kiemelt figyelmet fordít az igény-felmérésekre, hogy a helyi programokat a lakosság igényei szerint alakíthassák. Különösen fontosnak tartja a település épített és természeti értékeinek megóvását, valamint a közösségi életbe való aktív bevonást. Összességében elmondható, hogy Parád egy nagyszerű közösségi élettel és számos kulturális örökséggel rendelkező település, amelyet a Mátra gyönyörű természeti környezete vesz körül.”

„Számomra kifejezetten jó volt azt a történetet hallani, hogy az egyik tábori csoportban csak a harmadik napon derült ki, hogy van egy diszlexiás és diszgráfiás gyerek. Ennek oka a rendkívül jól összerakott feladatsor volt, mert nem maradt le a szóban forgó gyerek, tudta

tartani a tempót a többiekkel, mivel nem arról szól a foglalkozás, hogy csak olvasson mindenki. Játékos formában dolgozzák fel a művet, érdekességeket mesélnek a keletkezéséről. Ki tudnak menni a kertbe, és megnézhetik, hogy bizony, pont ezen a padom ülve elmélkedett az író, itt születtek a sorok. Vagy akár még a várba is elmehetnek, és így még jobban el tudják képzelni az izgalmas kalandokat. Nagyon jó lett volna nekem is egy ilyen jellegű műfeldolgozás, mert én is érintett vagyok a diszesség problémáival.”

„Ottjártunkkor is egy nyugdíjas csoport vett részt egy Gárdonyihoz kapcsolódó foglalkozáson, különböző játékos feladatokat oldottak meg, megismerkedhettek és megfejtették Gárdonyi titkosírását, illetve meg is tekinthették Gárdonyi Géza emlékházát. Minden feladatot nagyon nagy lelkesedéssel végeztek el.”

„Összességében egy befogadó, támogató légkört teremtenek, ahol a fiatalok nemcsak szórakozhatnak, hanem olyan tudást és élményeket is szerezhhetnek, amelyek hosszú távon is meghatározóak lehetnek számukra. Az EKMK Forrás Gyermek és Ifjúsági Háza tehát nemcsak egy helyszín, hanem egy inspiráló közösség, ahol mindenki otthon érezheti magát.”

„Összefoglalva, Felsőtárkány kiemelkedő közösségi életet ápol, és magas színvonalú közművelődési tevékenységet folytat. Eseménydús évi programkínálata számos környező település lakosai számára is vonzó, így elmondható, hogy a falu az egész térség közművelődése szempontjából kiemelkedő fontossággal rendelkezik. Számomra példaértékű, hogy színes a programkínálat és az, hogy igyekeznek megfelelni minden korosztály számára, és igyekeznek olyan eseményeket megrendezni, ahol mindenki szívesen vesz részt korosztálytól függetlenül. Számomra a legérdekesebb részlet a népviseletek megtekintése volt, illetve a Tárkányok találkozója elnevezésű rendezvény, még sosem hallottam ilyen jellegű összetartásról.”

Zárszó

A bemutatott jógyakorlatokkal azt kívántuk szemléltetni, hogy tanszékünk kiemelten fontosnak tartja, hogy hallgatóink a képzésük ideje alatt minél gazdagabb gyakorlati tudásra tegyenek szert. A képzés során szerzett tapasztalatainkat folyamatosan értékeljük, és igyekszünk azt beépíteni a képzésbe módszertani óráink keretében, illetve folyamatosan gondolkodunk, mivel bővíthető még a gyakorlati repertoár.

A fejezet megírásánál felhasználtuk és kiegészítettük korábbi munkáinkat (Simándi és Oszlánczi 2020, Simándi Szilvia – Tengely Adrienn – Oszlánczi Tímea 2024).

Felhasznált irodalom:

Simándi Szilvia – Oszlánczi Tímea (2020): Közősségszervezés szak az Eszterházy Károly Egyetemen. *Szín* 4. évf. 38–42.

Simándi Szilvia – Tengely Adrienn – Oszlánczi Tímea (2024): A gyakorlatorientált képzés megvalósulási módjai Közősségszervezés alapszakon. *Paidea* 14. évf. 2. sz. 113-124.

További források:

A szakmai gyakorlat adminisztrációjának online felülete, a Gyakorlati Koordinációs Elektronikus Rendszer (GYKER).

Nemzeti Művelődési Intézet (2017): Közősségszervezés BA szakmai gyakorlatának dokumentumai. Készült az NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. és a közősségszervezés BA képzést indító felsőoktatási intézmények által létrehozott Közősségszervezés BA munkacsoport keretében.

Rakusz Márta

Fókuszban a gyakorlat

Jelen írásban a közösségszervezés szakunkon folyó gyakorlati munkába kívánunk betekintést nyújtani. Ennek egyik fő pillérét az egyes szemináriumokon megvalósuló gyakorlati munka jelenti, melynek keretében törekszünk a hallgatók elméleti tudását a gyakorlati életben elhelyezni.

A hallgatóink közötti csapatépítést különösen fontosnak tartjuk, hiszen elsőként ők maguk kell, hogy egy jó közösséggé váljanak ahhoz, hogy később értékes munkát tudjanak végezni közösségekkel. Elsőéveseinknek több éve tartunk a képzésük kezdetén, szeptemberben *csapatépítő* napot, amelyet a másod- és harmadéves hallgatók szerveznek számukra tanszékünk oktatóinak szakmai támogatásával. Az elsőévesek csapatépítésén túl ez a nap lehetőséget ad arra is, hogy az évfolyamok között is kapcsolódás, együttműködés alakuljon ki.

A képzés során számos kurzus keretében van lehetőségük hallgatóinknak kipróbálni magukat konkrét gyakorlati feladatokon keresztül. Különböző korosztályoknak szerveznek szabadidős, közösségépítő programokat, amelyek során megtapasztalhatják a különböző korosztályi sajátosságokat, a különböző korosztályú közösségek jellegzetességeit (vö. Kárpáti szerk. 2019).

A generációk közötti párbeszéd erősítését szolgálja az a programunk is, mely az idősebb korosztály megszólítását tűzte ki céljául: például adventi délelőtti az idősek napközi otthonában, vetélkedő délelőtti nyugdíjas csoportoknak stb.

Mindemellett megcélozzuk a fiatal korosztályt is: közösségfejlesztés céljával középiskolásoknak tartottak foglalkozást hallgatóink a Pásztortölgyi Általános Iskola és Gimnáziumban, ahol a 9. osztályosok részére készültek az új osztály közösségét összekovácsoló közösségépítő programokkal, és egyúttal népszerűsítették szakunkat is.

Hallgatóink több ízben szerveztek egész délutános programot nevelőszülőknél élő 8–14 éves gyermekek csoportjának, együttműködésben az Ágota Alapítvánnyal. Egyik alkalommal mesehősökre épülő szabadulósobát

készítettek nekik, valamint társasjáték-délutánt tartottak a különböző korú gyerekekből álló csoportnak. Máskor adventi délutánt szerveztek a nevelőszülőknél élő gyerekeknek, ahol mézeskalács-díszítés, kézműves foglalkozás és játékos vetélkedő is a program része volt.

Széles körű együttműködéseink közül kiemeljük a Nemzeti Művelődési Intézettel való kapcsolatunkat. A Nemzeti Művelődési Intézet Heves Megyei Igazgatóságával az együttműködésünk szoros és gyümölcsöző, amit az alábbi példa is jól szemléltet. Kiemelésre érdemesnek tartjuk a települések értékfeltáró tevékenységében való részvételünket: A 2018-ban indult közös munka első részében az akkori NMI Művelődési Intézet Heves Megyei Iroda, Kultúrakutatói és Képzési Igazgatóság munkatársainak együttműködésében és az Eszterházy Károly Egyetem oktatóinak közreműködésével a Heves megyében kiemelkedő közösségi munkát végző közművelődési szakemberekkel és intézményeikkel (Noszvaj, Bélapátfalva, Egerszalók, Felsőtárkány települések) ismerkedhettek meg a résztvevők tanulmányutak keretében. Együttal az intézetnek mint országos közművelődési feladatokat ellátó szervezetnek a tevékenységéről és szakmai koncepciójáról is árnyaltabb képet kaptak.

Ezt követően a gyakorlati *települési értékfeltárási munka* két településen, Bélapátfalván és Verpeléten indult el hallgatók bevonásával. A tanfolyamon részt vevő hallgatók terepi munkáját – mint helyi mentor – Verpeléten a Petőfi Sándor Községi Ház és Könyvtár, Bélapátfalván a KulTurDia Bélapátfalvai Kulturális, Turisztikai és Média Nonprofit Kft. vezetői segítették. A két település kiválasztásában meghatározó szempont volt a jó partneri és szakmai együttműködés, valamint a megkezdett helyi értékfeltáró munkának az erősítése. 2019 májusában került sor a Líceum könyvtártermében a hallgatóink települési értékfeltáró munkájának nyilvános bemutatójára, melynek keretében a hallgatók a meghívott vendégek előtt prezentálhatták munkájukat és eredményeiket kisfilmek és kiselőadások formájában. Az elkészített interjúk és a kitöltött kérdőívek alapján a kormányrendeletben rögzített formai és tartalmi követelmények figyelembevételével valós értéktári előterjesztéseket készítettek a hallgatók. (Bővebben lásd Simándi–Kelemen 2019). Amikor az eseményre ellátogatott a Heves Megyei Értéktár Bizottság elnöke, elismerően méltatta hallgatóink munkáját, és kiemelte a szakma és a felsőoktatás közötti szoros együttműködést. Az eseményről a Heves Megyei Hírlap, továbbá a Líceum TV is beszámolt.

A települési értéktérkép készítése terepmunka ezután minden tanévben folytatódott a Nemzeti Művelődési Intézettel közös szervezésben. Hallgatóink településenként 12-15 értéket tártak fel a fent említett módszertannal 2020 októberében Ostoroson, 2021 tavaszán Demjénben, 2022 őszén Kerecsenden, 2023 tavaszán Parádon, 2024 őszén pedig Mátraszentimréen, illetve a környező településeken.

Az értéktérkép készítése során hallgatóink a kurzusaik során tanult elméleti tudást a gyakorlatban tudják kamatoztatni, gyakorolni, miközben az értéktérkép felméréseinek elkészítésével segítik a települési értéktérkép készítőinek munkáját.

Arra is kíváncsiak voltunk, milyen értékekre büszkéek közösségszervező hallgatóink lakóhelyükön. Fotós játékot indítottunk *„Értékeim a térképen”* címmel. Fedezzük fel közösen, mire vagy kire legbüszkébbek hallgatóink településükön! A hallgatók egy általuk választott értékről készíthettek fotót, melyet röviden megindokoltak.

A művelődéstörténeti kurzusok során minden évben sor kerül az egyes művészeti stílusok gyakorlati megismertetésére egy séta során a belvárosban, illetve az Egri Főegyházmegyei Könyvtár barokk termének megtekintésére. Emellett a hallgatók az értéktérkép munkához kapcsolódó helytörténeti kutatás forrásainak alaposabb megismerése és a módszertan jobb elsajátítása érdekében minden évben részt vesznek levéltári órán is a Főegyházmegyei Levéltárban.

A képzés során hallgatóink betekintést nyerhetnek *szektorközi együttműködések*be is, például a helyi vállalkozások lehetőségeire a lokális közösségépítésben. World cafét rendeztünk a Manooka kávézóban, arra a kérdésre keresve a választ, hogyan tud egy vállalkozás közösségi szemlélettel működni. Szintén bemutatásra kerülnek a civil szektorral való példaértékű partneri kapcsolatok, a civil szféra kapcsolódó tevékenységének szemléltetése „jógyakorlatok” által, és hallgatóink figyelmét az egyetemi évek alatt végzett önkéntes munka munkaerőpiacon való kamatoztathatóságának lehetőségére és jelentőségére is felhívjuk.

Jelen sorok írásakor is végzős hallgatóink egy izgalmas kezdeményezésben vesznek részt együttműködésben az Egri Községi Alapítvánnyal: szabadulósobát hoznak létre közösen egri középiskolásokkal európai uniós értékekre építve. A hallgatók ennek keretében kétnapos tréningen vettek részt, ahol gyakorlati módszerekkel foglalkoztak az EU-s értékekkel, és megalapozták a szabadulósoba tematikáját. A szabadulósoba létrehozása

egy nagyon innovatív projekt, amelyben a hallgatók a középiskolásokkal közösen dolgozzák ki a tematikát, a feladatokat, miközben tudatosabb állampolgárrá válnak, és sok fontos társas kompetenciájuk fejlődik.

Hallgatóink rendszeresen vesznek részt *önkéntesként* egri programokon, helyi szervezetek által szervezett eseményeken. Például hallgatóink az egri állatmenhelyen is önkénteskedtek, ami egyben kiváló csapatépítő program is volt a fiataloknak. Egy másik alkalommal hallgatóink egy csoportja a Civil Europe program által szervezett 4 napos nemzetközi workshopon/konferencián vett részt önkéntesként, ahol betekintést nyerhettek a nemzetközi események szervezésének és lebonyolításának izgalmas világába. Nemrégiben hallgatóink a Kaláka Fesztivál Öko-sátor helyszínén vettek részt önkéntesként a lebonyolításban az Egri Községi Alapítvánnyal együttműködve. Ebben a félévben hallgatóink egy nemes adományozásban vehettek részt az egri Markhot Ferenc Kórház Gyerekosztályán, az Egri Norma Alapítványnak köszönhetően. Más alkalommal közösségsszervező BA és a közösségi művelődés tanára szakos hallgatók csatlakoztak a Községek Hete országos programsorozathoz. A hallgatók közösségi csereberét és jótékonyági ruhagyűjtést szerveztek az újrahasznosítás és a jótékonykodás jegyében, ahol a megmaradt ruhákat a Vöröskereszt helyi szervezetének ajánlották fel. A közösségi művelődés tanára szakos hallgatók egyik csoportja érzékenyítő programot szervezett a Vakok és Gyengénlátók Heves Megyei Egyesületével és az Új Nemzedék Községi Térrel közösen. Társasjáték vakon, Braille-írással kódfejtő, csapatépítő játékok voltak a programban (vö. D. Babos 2020, Simándi–Rakusz 2022).

Egyik évben arra vállalkoztunk a hallgatóinkkal, hogy az egykori „ötös lakótelepnek” a közösségi életét, illetve kisközösségeit feltérképezzük. A feladat többek között ahhoz járult hozzá, hogy egy – kezdetben viszonylag zárt – településrésznek a közösségi alapú feltáró módszereit a gyakorlatban is megismerjék a hallgatók. A hallgatókat a képzés során arra is biztatjuk, hogy saját településükön is vizsgálják a művelődő közösségeket (Simándi–Papp 2019).

Hallgatóinkkal az egyetem falain belül is igyekszünk látványosan megjelenni, példa erre a hallgatók által létrehozott „községi kiállítás” az érsekkerti épület lépcsőházában vagy a „rögtönzött fali újság” stb., ahol hallgatóink munkái és gondolatai jelentek meg. Adventi délutánt szerveztek elsőéves hallgatóink az egyetem egyik forgalmas épületében, ahol mézeskalács-díszítésen vehettek részt az arra járó egyetemisták. Fontosnak tartjuk, hogy hallgatóink aktív szerepet vállaljanak az egyetemi közösségek erősítésében is.

Hallgatóink rendszeresen vesznek részt közös programon az egyetemünkön tanuló erasmusos diákokkal. Egyik legérdekesebb programjuk a Global Poetry délután volt, ahol a különböző országokból érkező és a magyar diákok versfelolvasásain keresztül kicsit megismerkedhettek egymás kultúrájával, illetve a versek kapcsán izgalmas beszélgetés alakult ki a nemzetközi csapatban, ahol hallgatóink angolnyelv-tudásukat is gyakorolhatták.

A hallgatói életet színesítik a szakestek és a hallgatói rendezvények. Hagymányosan másodéves hallgatóink szervezik az adott évben a Közösségszervezés szakestet, ahol a többi évfolyam hallgatói számára csapatvetélkedővel és a tanszékünk oktatóit is bevonó, a szakhoz is kapcsolódó játékos feladatokkal készülnek. A szakest lehetőséget nyújt, hogy a hallgatókból szorosabb, együttműködő közösség alakuljon ki, illetve lehetőség nyílik az oktatók és a hallgatók között a kötetlenebb kommunikációra, ami növeli a hallgatók bizalmát az oktatók felé. 2020-ban az első közösségszervezés szakon végzett évfolyam búcsúztatójára sajnos csak online keretek között kerülhetett sor. Az eseményre digitális tablóképet készítettünk útravaló emlékként.

Alapvetőnek tartjuk, hogy hallgatóinknak rendszeresen lehetőségük nyíljon találkozásra a szakmában dolgozó szakemberekkel, közösségekkel foglalkozó szervezetekkel, megismerjenek jogyakorlatokat és izgalmas kezdeményezéseket. Többek között intézménylátogatásokat teszünk a felnőttképzés és a közművelődés intézményeibe és színtereibe, ahol számos partnerhez ellátogatva tapasztalhatják meg hallgatóink az egyes szervezeti és működési formák sajátosságait a gyakorlatban. Továbbá ezt a célt szolgálja az „Eger – Közösség – Együttműködés” elnevezést viselő szakmai rendezvényünk is, melynek keretében szakembereket és végzett hallgatóinkat hívjuk meg kerekasztal-beszélgetésre vagy élő könyvtár formájában való ismerkedésre (a szakmai napot bővebben kötetünk második tanulmányában részletezzük).

Hallgatóink részére rendszeresen szervezünk szakmai kirándulásokat, amelyek során közösségi művelődés terén tevékenykedő intézményeket, civil szervezeteket látogathatnak meg. 2023 őszén a Nemzeti Művelődési Intézet szervezésében a Lakiteleki Népfőiskolára látogattunk a három évfolyamunk hallgatóival, megismerhették a Nemzeti Művelődési Intézet központjaként működő épületet, a benne folyó tevékenységeket, valamint egy pályaorientációs műhelymunkán vettek részt, amelyet az intézet szervezett az odaérkező egyetemisták számára. Továbbá egész napos szakmai kirándulások keretében különböző településekre látogattunk el hallgatói

csoportjainkkal – az ilyen alkalmak egyszerre fontosak a csapatépítés, közösségépítés szempontjából, valamint értékes szakmai gyakorlatokkal ismerkedhetnek meg, ami inspirációt nyújt számukra későbbi szakmai tevékenységükhöz.

Rendszeresen részt veszünk a hallgatókkal az Eötvös Loránd Tudományegyetem közösség-szervező hallgatói által szervezett Országos Közösség-szervező Találkozó, ahol lehetőség nyílik számukra a más egyetemen közösség-szervező szakon tanuló hallgatókkal való megismerkedésre, eszmecserére.

Az Andragógiai és Közművelődési Tanszék beiskolázási körzetét főként az észak-magyarországi régió adja. Képzéseinket az egyetem által szervezett központi nyílt napon túl középiskolákban is népszerűsítjük pályaaorientációs rendezvényeken, illetve több alkalommal az Nemzeti Művelődési Intézzel közösen is sor került a szak bemutatására. Tapasztalataink alapján a képzésben részt vevő hallgatók elégedettsége – ajánlásuk révén – újabb hallgatókat hoz, ami a felvételi jelentkezéskor is érzékelhető.

Tanszékünk a Kutatók Éjszakája rendezvényen kifejezetten a középiskolás korosztálynak készül programmal. A „Fiatalok a közösségért, közösség a fiatalokért” elnevezésű szakmai program célja, hogy a középiskolásoknak és a(z) ifjúsági közösségek iránt érdeklődőknek interaktív betekintést nyújtson a nem formális keretek között zajló közösségi programokba élménygazdag fiatalokat megszólító programelemeken keresztül. Az esemény folyamán a tanszék kutatási profilja mellett szakjainkat is népszerűsítjük az érdeklődő diákok körében.

Befejezésül elmondható, hogy a fenti példákkal azt kívántuk szemléltetni, hogy képzésünk során folyamatosan ötvözzük az elméletet és a gyakorlatot, és igyekszünk tanulmányaik alatt hallgatóinkat kézzelfogható gyakorlati tudással felvértezni.

Felhasznált irodalom:

- D. Babos Zsuzsánna (2020): Az új típusú önkéntesség azonosítása a nemzetközi és a hazai szakirodalomban. In: Csehné Papp Imola – Kraiciné Szokoly Mária (szerk.) (2020): *Felnőttkori tanulás* [Digitális kiadás.] Budapest: Akadémiai Kiadó.

- Kárpáti Árpád (szerk.) (2019): *A közösségi művelődés jó gyakorlatai*. Budapest, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ. NMI Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. Országos Széchényi Könyvtár Könyvtári Intézet.
- Simándi Szilvia – Kelemen Éva (2019): Értékfeltárás a közművelődésben egyetemisták bevonásával. *Acta Universitatis De Carolo Eszterházy Nominatae Sectio Paedagogica*. 42. 135–141.
- Simándi Szilvia – Papp Ildikó (2019): *Közösségi élet egykor a Berva-völgyben*. Eger, Líceum Kiadó.
- Simándi Szilvia – Rakusz Márta (2022): Önkéntesség – közösség – művelődés. In: Nárai Márta – Tóbiás László (szerk.) *Az önkéntesség színei*. Budapest, Gyerekparadicsom Alapítvány, Széchényi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar. 213–222.

Emlékképek, visszaemlékezések

Szemelvények a tanszék egykori oktatóinak írásaiból

A kezdetek

Szemelvények Nagy Andornak, a Neveléstudományi Tanszék vezetőjének írásaiból:

1975-ben a népművelők képzése a Neveléstudományi Tanszék gondozásában kezdődött meg. Az alábbi írások intézményünk évkönyveiben jelentek meg.

A Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Évkönyve 1975–1976

„A fenti változashoz kapcsolódóan jelentős nyeresége főiskolánknak, hogy ebben a tanévben megkezdte munkáját a *népművelő szakos képzés*, ami egyben azt is jelenti, hogy a közművelődési tevékenység újabb bázist nyert. Szerencsés megoldásnak tekinthető, hogy mindaddig, amíg nincs főiskolánkon a közművelődés irányítására függetlenített munkatárs, addig a közművelődési titkárság vezetésével a népművelő képzés irányítóját bízta meg iskolánk főigazgatósága. (...) Azok az alsóbb éves hallgatók, akik TIT-tagok, városunkban, illetve a megyében ifjúsági ismeretterjesztő rendezvényeket látogatva gyűjtötték élményeiket, benyomásaikat, adták át egymásnak tapasztalataikat. A második szekció ez évben kezdte meg munkáját, elsősorban a népművelés és a pedagógiai szakos TIT-tagokra támaszkodva. Főiskolánk TIT-csoportjának eredményes munkáját jelzi az a tény, hogy országosan egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik a csoport tevékenysége iránt, és több főiskola, egyetem kért erről tájékoztatást levélben vagy személyesen. A »Műhely« terjedelmes beszámolót közölt TIT-csoportunkról” – írta Nagy Andor, aki a közművelődési bizottság elnöke is volt egyben. (76–77. o.)

*A 40 éves tanárképző főiskola (1948–1988) utóbbi 15 évéről
c. kötetben Nagy Andor írása a Neveléstudományi Tanszékről
(93–98. oldal)*

„Főiskolánk vezetése 1975-től lehetővé tette – dr. Nagy Andor irányításával –, hogy lényegesen növelje az oktatói létszámot, hogy három csoportban (*szerk.: Pedagógiai szakcsoport, Pszichológiai szakcsoport, Közművelődési szakcsoport*) dolgozzanak az oktatók. A tudományok differenciálódása és integrálódása követelményként fogalmazta meg a szakosodást, az egy-egy tudományterületen folyó elmélyült tevékenységet. (...) Attól az évtől kezdve az ún. általánosan képző tanszék egyben szakosképzést is nyert. Megindult a pedagógia, ill. a népművelő szakos képzés, amit tanszékünknek kellett vállalnia. Ez az év azért is jelentős főiskolánk, egyben tanszékünk történetében, mert ettől kezdve két budapesti tagozat irányítása is hozzánk tartozott. Közben a csepeli tagozat az ELTE karává vált, de a SZOT Központi Iskola továbbra is főiskolánk irányítása alatt működött a pedagógia–közművelődés, pedagógia–könyvtár szakos képzését. (...) Belső továbbképzésünket, önképzésünket szolgálják az ún. »tanszéki beszélgetések«, amelyekre havonta kerül sor a tanszéken. Ennek keretében minisztériumi vezetőket, a közművelődés, a pszichológia, a neveléstudomány legkiválóbb képviselőit látja vendégül a tanszék, s exponálva idő szerű témáikat, módot adnak a beszélgetésre, vitára is.”

A Ho Si Minh Tanárképző Főiskola Évkönyve 1977–1978

„A főiskolánkon folyó közművelődési tevékenységet az előző évekhez hasonlóan a főigazgatóság által megbízott bizottság, illetve a mellette működő titkárság irányította. Mivel főiskolánkon önálló státusza nincs a közművelődési titkárság vezetőjének, a főigazgatóság megbízásából a népművelési szakcsoport vezetője, Köpf László adjunktus látja azt el. A bizottság, illetve titkárság ugyanakkor igen jól képzett, rendkívül lelkes támogatót mondhat magáénak id. Abkarovits Endre ny. docens személyében, aki nyugdíjazása óta társelnökként, mint tiszteletdíjas végzi eredményesen munkáját. A bizottsághoz tartozó másik tiszteletdíjas kollégánk Müller János, főiskolánk volt hallgatója, jelenleg a Megyei Könyvtár dolgozója, aki a Pinceklubot irányítja nagy hozzáértéssel. A tanév feladatairól egyre többet vállalt magára a népművelés szak, amelynek

már három évfolyama működött. Szakmai gyakorlataik számára mind több üzemet, gyárat, intézményt igényelnek. A törvényben is jelentős helyet nyerő munkásművelődés lehetőségeit, formáit stb. a helyszínen tanulmányozhatják, ötleteikkel, véleményeikkel segíthetik. Az úgynevezett »kirajzásaikkal« konkrétabb képet kaphattak a községi népművelés, a közművelődés gyakorlatáról és ugyanakkor lehetővé tették, hogy a megyei szakvezetés számára több információ álljon rendelkezésre, hogy alaposabban és reálisabban tájékozódhasson a területen folyó munkáról. (...) Igyekeztünk továbbfejleszteni évek óta javuló együttműködésünket a közművelődés megyei bázisaival, fontosabb intézményeivel. Ebben a tanévben született meg együttműködési megállapodásunk Heves megye Moziüzemi Vállalatával. Főiskolánk a filmkultúra terjesztése, a filmesztétikai nevelés terén az eddigiekben is igyekezett mindent megtenni a lehetőség felhasználásával. A jövőben ezeket a lehetőségeket igyekszünk közösen fejleszteni, a megállapodás értelmében. Ennek első konkrét jele a Főiskolai Stúdió Mozi létrejötte, amely a filmklub Bródy moziban rendezett előadásain túl heti 2 alkalommal vetíti a filmtörténet és a jelen kiemelkedő alkotásait. Mivel a film közművelődési és pedagógiai szerepe egyaránt közzismert, alig szükséges indokolni, hogy milyen lehetőséget rejt magában az a tény, hogy az érdeklődő a főiskolás évek alatt megismerkedhet a filmművészet klasszikussá vált alkotásaival. E tanévben is igyekeztünk maradéktalanul eleget tenni vállalásainknak, teljesíteni a különböző felkéréseket. Városunk, illetve megyénk számos helységében már ismerősként köszöntik a népművelésben részt vevő oktatóinkat és hallgatóinkat, akiknek száma évről évre növekszik. Újabbakkal gazdagodott pl. a téli népművelési gyakorlaton résztvevők listája, a népművelés szakos hallgatóink olyan intézményekbe, üzemekbe is eljutottak, amelyekkel idáig nem volt kapcsolatunk. Kérkedés nélkül állíthatjuk, hogy főiskolánk továbbra is biztos bázisa Heves megye közművelődésének. Képviseleti munkatársként tevékenykednek a párt, a tanács, a Megyei Művelődési Központ, a TIT által irányított közművelődési területeken. (...) Zárjuk a tanévet. Az egyik még be sem fejeződött, már küszöbön a másik. Megkezdődött a nyári közművelődési tábor előkészítése és azzal az új tanév programozása. Az új tanév, amely további lehetőségeket ígér, még gazdagabb lesz feladatokban” (103–106. o.) – írta Nagy Andor, a Neveléstudományi Tanszék vezetője, aki a közművelődési bizottság elnöke is volt egyben.

Hidy Pálné¹

Kultúraközvetítő szakemberek képzése az egri Eszterházy Károly Főiskolán – *részletek* –

Megjelent:

Hidy Pálné (2001): Kultúraközvetítő szakemberek képzése az egri Eszterházy Károly Főiskolán. *Kultúra és Közösség*, 2001. (5. évf.) 2000/4-2001/1. sz. 165–170.

„Egerben 1975-ben kezdődött el a kultúraközvetítő szakemberek képzése. A népművelés szak, mint sok szempontból új és »más« szak dr. Nagy Andornak, a Neveléstudományi Tanszék akkori vezetőjének kezdeményezésére »tört be« a nagy múltú pedagógusképző intézmény falai közé. Első és hosszú ideig egyetlen nem tanári szak volt az intézményben. (...) Az a tény, hogy a népművelés szak a főiskola profilmeghatározó, alapfunkciót betöltő tanszékének keretei között bontakozhatott ki, az első időszak tipikusnak mondható beilleszkedési gondjait, a szak elfogadtatásának nehézségeit sok szempontból megkönnyítette. De nem lehetett csodálkozni azon, hogy egy nagy tradíciókkal rendelkező, képzési feladatait tekintve alapvetően homogén, jól definiálható és behatárolható feladatokra felkészítő intézmény nehezen fogad el a »többivel« egyenrangúnak egy olyan szakot, amely szétfeszíti a felsőoktatásban, pedagógusképzésben addig elfogadott képzésfilozófiai, szervezeti és metodikai kereteket és határokat – egy szak, amely állandósult pályaképdefiniáló gondokkal küzdve örökösen tantervkorrekciós munkákat

¹ A Közművelődési Tanszék első vezetője.

végez, egy szak, amely a változásokkal történő lépéstartás igényén túl még a változások előkészítését, megelőzését is felvállalt feladatként hangoztatja. (...) A pályakép, szakmai alkalmasság kritériumainak bizonytalanságai és ennek képzési programokban történő megjelenése valóban folyamatos felülvizsgálat és korrekció tárgyát jelentette. Akkor is, most még inkább tudjuk, hogy amit a hetvenes-nyolcvanas években képviseltünk, az valóban sok szempontból illuzórikus volt. (...) A Neveléstudományi Tanszéktől való szervezeti leszakadásunk viszonylag későn, csak 1989-ben következett be. Ennek feltételei lényegében már korábban is adóttak voltak. Szakmai munkánkat tekintve tanszéki csoportként is tökéletes önállóságot élvezve a »presztízsszempontú« motiváción kívül az önállóságnak egészen a nyolcvanas évek végéig semmilyen kényszerítő okát nem éreztük. Az egyre növekvő hallgatói létszám, a mind intenzívebbé váló útkeresési és tanterv-változtatási munkálatok, a gyakorlati képzés sokszínű feladatai, a szak egyre több vonatkozásban és egyre erőteljesebben megmutatkozó »másságai« azonban – egyre nagyobb terhet jelentve a tanszékvezetőjének – egyértelművé tették egy új önálló tanszék megteremtésének szükségességét. A tanszék neve Közművelődési Tanszék lett. Ezen a rendszerváltozást követő időszakban sem módosítottunk. Az egi képzés profilmeghatározó szakirányainak stabilizálódásával, a képzési feltételek érvénybelépésével párhuzamosan a közeljövőben valószínűleg erre is sor kerül. (...) A szak lényegét jelentő rugalmasságot, a hallgatói, munkaerőpiaci igényekhez történő folyamatos alkalmazkodást csak egy mobil és rugalmas tanszéki struktúra keretei között lehet megvalósítani. Amikor a tanárképző szakok szinte állandósult feladatmegosztással és meglehetősen stabil, állandósult tanszéki, oktatói létszámmal oldották meg feladataikat, nem volt egyszerű elfogadtatni, hogy szakunk ebben is más, hogy a hallgatók választásától függő szakirányú képzés csak tanszéki átoztatók és a feladatok szerint mobilizálható külső oktatók, szakemberek segítségével működtethető. Így érthető és magyarázható az a látszólagos ellentmondás, hogy a főiskola egyik legkisebb létszámú tanszéke működteti az egyik legtöbb hallgatót érintő és melleleg az egyik legtöbb bevételt hozó szakot. Sőt, időnként nemcsak egy, hanem két szakot is (lásd a későbbiekben). Olyan félévben, mikor a nagy hallgatói létszámból adódóan 3 szakirányú képzés kapcsán 15-20 külső, sok esetben nem is helybeli oktató munkáját kell összehangolni, bizony a képzés személyi, órarendi feltételeinek biztosítása és működtetése meglehetősen nagy és időigényes szervezői és koordinációs munkát igényel. Az elmúlt

10-12 évben mi ezt megtanultuk és megszoktuk, az intézmény új, más szakjai a felsőoktatás strukturális változásainak köszönhetően ezt most tanulják. (...) A munkaközvetítői munka mindennapi gyakorlatához szükséges mesterségbeli tudás a művelődésszervezői pályakép fontos, sok esetben prioritást élvező része nemcsak a hallgatók, hanem az őket alkalmazó intézmények részéről is. A gyakorlati képzés színvonalának fejlesztésére tehát folyamatos kihívásként van jelen életünkben. Mi itt Egerben szerencsésnek mondhatjuk magunkat, mert munkánkat jól működő intézmények, jól felkészült gyakorlatvezető kollégák segítik. Hallgatóinknak adott a lehetőség arra, hogy valós körülmények között gyakorolják a különböző életkorú és élethelyzetű csoportokkal kapcsolatos kultúráközvetítői munka változatos formáit és lehetőségeit. Természetesen az egyre növekvő hallgatói létszám számukra is nagy megterhelést jelent, ugyanakkor komoly segítségként számíthatnak munkájukra. A Forrás Gyermekek- Szabadidőközpont, az Ifjúsági Ház, a Megyei Művelődési Központ, a Családsegítő Intézet és még néhány intézmény tevékenységéhez kötődően hallgatóink egész évben aktív, tevékeny részesei a város kulturális életének. A gyakorlati munkára történő felkészítés, a szakmai alkalmasság emberi, személyi feltételeinek kibontakoztatása és fejlesztése természetesen ennél sokkal összetettebb, változatosabb módon történik. Képzési programunkban nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy elméleti tárgyainkhoz kötődően hallgatóink változatos kutatási témák, feladatok kapcsán élő, közvetlen kapcsolatba kerülhessenek a kultúráközvetítő munka napi gyakorlatával. Andragógiai, gerontológiai, művelődésszociológiai, művelődésgazdaságtani, vezetéselméleti kutatásaik, személyre szabott feladataik, komoly erőpróbát jelentenek nemcsak számukra, hanem a feladatokat előkészítő és ellenőrző tanárok számára is. Időben, energiában alig kifejezhető az a munka, amit ilyen jellegű feladatainkba fektetünk. Büszkéek vagyunk erre, úgy gondoljuk, hogy képzésünk egyik erősségét jelenti az a fajta műhelymunka, amit eddig még őrizni, képviselni tudtunk” (Hidy 2001, 165–170).

Feithné Krajcsik Ilona

Visszaemlékezés

1972-ben az akkor még Ho Si Minh Tanárképző Főiskolán végeztem magyar-ének szakon. Két évig Mezőkövesden tanítottam, majd 1974-től az akkori Megyei Művelődési Központban (MMK) dolgoztam Egerben mint művészeti előadó. A megye kórusai, népdalkórusai, vándorkiállítások tervezése, szervezése tartozott hozzám, illetve az ehhez a területhez kapcsolódó helyi csoportok és még egy baba-mama klub is. Már akkor is fontosnak tartottuk, hogy a gyermekükkel otthon lévő anyákat támogassuk, segítsük, hogy kapcsolatokat építsenek, hogy hasonló helyzetben lévő anyákkal találkozhassanak. 1977-ben megkaptam a Heves megye Művelődésügyéért kitüntetését. Munka mellett elvégeztem az Eötvös Loránd Tudományegyetemen a népművelés szakot.

1983-tól tíz évig dolgoztam a főiskola Közművelődési Tanszékén. Az első években szorosan a Neveléstudományi Tanszék kötelékében. Szoros és jó kapcsolatok épültek itt ki baráti szálakkal színezve. A közvetlen kollegákkal kifejezetten baráti szálak is összekapcsoltak bennünket. Támogattuk, segítettük egymás munkáját. A kezdeteknél évfolyamfelelősök is voltunk. A hallgatókkal is szakmai, kollegiális és baráti szálak is összekapcsoltak bennünket. Az évfolyamom nagyon aktív, jól önszerveződő csoport volt.

Amikor megpályáztam az állást a főiskolán, az volt a motivációm, hogy a gyakorlathoz kapcsolódó tárgyakat taníthattam elsősorban. Az is inspiráló volt számomra, hogy kis létszámú csoportokkal dolgozhattunk. Talán említésre méltó, hogy közművelődési gyakorlatot is vezettem, amely egy fél éven keresztül, 1985-től a helyi büntetés-végrehajtó intézetben volt. Úgy gondolom, hogy az egyik legnehezebb az életben a pályán (akár pedagógusként, akár művelődésszervezőként, akár milyen segítőként) megtanulni a másik ember nyelvét, szavát megérteni. Meglátni, megtapasztalni a másik embert, hol tart az életében. A fejlődést segíteni nála csak ott tudjuk, bármilyen módon emberekkel foglalkozni csak úgy tudunk, ha figyelembe vesszük Őt magát.

„Csak meg kell tanulnunk az ő egyetlen, soha meg nem ismételhető nyelvét. Csak meg kell ismernünk, a föld rétegein át haladva, a történelem korszakain át haladva, eljutva oda, ahol ő csak ő, ahol ő a teljes világegyetem, és megszólítom.” (Hervai Gizella: Levél helyett)

Volt olyan hallgató, aki az mondta, képtelen bemenni az elítéltekhez. Azt kértem tőle, csak próbálja meg, ha az első találkozás után is így gondolja, találunk más megoldást. Könnyes szemmel búcsúztatták. Volt olyan hallgató, aki csak kötelességből járt be, volt, aki a kötelező óraszámot túl is szívesen ment. Volt olyan hallgató is, aki tanulmányai végéig bejárt az intézetbe, önismereti csoportjai voltak. Később elvégezte a pszichológia szakot is az ELTE-n. Én is sokat bejártam a gyakorlat vezetésén kívül is. Interjúkat készítettem elítélt nőkkel. Ezek tanulságai egy nagyobb írás részeként lettek felhasználva a központi büntetés-végrehajtó intézet képviselője által.

1993-ban szerettem volna eljönni fizetés nélküli alkotói szabadságra. Nyelvet tanulni, visszakapcsolódni kicsit a gyakorlati körforgásba. Elmélkedni. Nem kaptam rá lehetőséget, így eljöttem....

Azóta újra útra leltem. Elvégeztem 60 évesen a perinatális szaktanácsadói szakot is az ELTE-n. Nemzetközi jógaoktató is lettem. Az Összhang Közhasznú Egyesület útját 16 éve egyengetem sok civil segítővel. Támogatjuk az anyákat, családokat. Úgy gondolom maradtam az eredeti úton, ahogy mondani szoktam: Született és tanult „népművelő” vagyok. Fontos része volt az utamnak, az életemnek a Közművelődési Tanszék kötelékében eltöltött idő. Hálával gondolok vissza.

Nagy Sándor

Két évtized a közművelődési- és andragógiaiszakember-képzés szolgálatában

(Visszaemlékezés a képzés indulásának 40. és a tanszék megalapításának 25. évfordulója alkalmából megjelenő jubileumi emlékkötetbe)

Megjelent:

Simándi, Szilvia (szerk.) (2015): „A népművelőtől a közösségi művelődés tanáráig” – 40 éve indult a közművelődési szakemberek képzése Egerben. Eger, Líceum Kiadó. 111–120.

„Egerben, a tanárképző főiskolán 40 évvel ezelőtt megindult népművelő (a 90-es évek elejétől művelődésszervező) képzésben és a 25 éve megalakult Közművelődési Tanszék munkájában 1993 októberétől 2013 január végéig vettem részt. Szerencsésnek érzem magam, hogy 20 éven át aktívan részt vehettem egy olyan szak és tanszék munkájában, amelynek létjogosultságát, hasznosságát – meggyőződésem szerint – az élet igazolta. A múlt bemutatása és elemzése, a visszaemlékezés mellett a mai helyzetet sajátossá teszi: egyrészt az, hogy a szak és a tanszék életében ismét új szakasz bontakozik ki, a program tartalmi megújításával, generációváltással, szervezeti változásokkal stb.

Másrészt az, hogy 2013. évi tényleges nyugdíjba vonulásommal az én életemben is lezárult egy olyan 50 év, amely 1965-ben a népművelő-könyvtáros képzésbe való bekapcsolódással kezdődött, s azóta hol a kulturális élet

szervezőjeként, hol járási, megyei szintű irányítójaként, hol egyetemen és főiskolán kulturális tárgyak oktatójaként adott feladatokat nekem.

Eger mindig kedves hely volt számomra, de az itt eltöltött két évtized alatt megszerettem a várost és a főiskolát. Sajnálom, hogy a város és intézményünk kulturális életébe – ingázó oktatóként – nem tudtam eléggé aktívan bekapcsolódni. Sokan, sokszor kérdezték tőlem, hogy miért vállaltam oly hosszú időn át a vonatozást és buszozást Budapest és Eger között, gyakran egy héten háromszor is? Főként azért, mert a tanszék oktatói között többen voltak korábban főiskolai, egyetemi társaim vagy olyan személyek, akikkel már előzőleg munkakapcsolatban voltunk. Az utazások során pedig több kollégámmal, leggyakrabban Veress Józseffel és számos hallgatómmal beszélgethettünk szakmai és egyéb kérdésekről. Nem egyszer akár a konzultációt vagy vizsgát is megtarthattuk volna a buszon!

A tanszékről

A Közművelődési (majd az utóbbi években Andragógiai és Közművelődési) Tanszék a kötelezettségeihez képest mindig alacsony létszámmal dolgozott: 4-6 főállású oktató (például a régi »törzsgárda« tagok: *Hidy Pálné*, *Szabó Sándorné*, *Nagy Sándor*) és 5-15 külsős óraadó, nyugdíjas vagy különböző intézmények szakmájukban elismert kiváló munkatársa (például *Maróti Andor*, *Rubovszky Kálmán*, *Veress József*, *Kozma Károly* stb.) látta el az oktatással kapcsolatos feladatokat. Sajnálatos, hogy közülük már többen nincsenek az élők sorában.

A tanszék munkájában érzékelhető volt a »debreceni szellem«, hiszen többen végeztünk a Tanítóképző Intézetben 1963-ban indított népművelő-könyvtáros szakon, majd a Kossuth Lajos Tudományegyetem népművelés szakán (az úgynevezett »durkológián«), s vittük tovább saját szakmai tevékenységünkben a *Kurucz Albert* főigazgató helyettestől, *Durkó Mátyás* tanszékvezetőtől és munkatársaiktól kapott tudást, mintákat, szemléletet. Sok oktatónk azon a szakon tanult, írt szakdolgozatot, védte meg doktori disszertációját, amelyen később oktatott, a kulturális élet különböző területein gyakorlati tevékenységet is folytattak. Nekem nagyon tetszett, hogy kollégáimmal évtizedeken át a folyamatosságot képviselhettük a közművelődési szakember-képzésben, miközben a változásokkal lépést tartva folyamatosan kellett korszerűsíteniünk, fejlesztenünk a tantervet, a programot, az óra- és

vizsgarendet, az irodalomjegyzékeket. A Kurucz Albert és Durkó Mátyás által képviselt nemzedék munkáját, szellemiségét, szakmai törekvéseit mi vittük tovább. Napjainkban pedig a mi örökségünket a fiatalok – köztük volt tanítványaink – viszik, vitték tovább (például *Simándi Szilvia*, *Tarjáni Tünde*, *Ponyi László*, *Herpainé Lakó Judit* és mások).

A mi tanszékünkön is meghatározó szerepe volt a tanszékvezetőknek, akiknek személyisége és vezetői milyensége döntő hatást gyakorolt a tanszék egész működésére, szellemiségére. A tanszéknek létrejötté óta három vezetője volt, akik különböző tulajdonságokkal, preferenciákkal jellemezhetők, és természetesen mindegyikük működésének voltak fontos, kiemelkedő értékei. *Hidy Pálné* a kezdetektől 2005-ig vezette a tanszékot. Főként neki tulajdonítható, hogy irányításával kialakult a tanszék sajátos arculata, programja. Igényessége, szerénysége, az általa támasztott magas szakmai mérce, elvszerű szigorúsága a tanszék jellemzőjévé vált. *Juhász Erikánál* különösen fontosnak tartom a fiatal, új oktatók beépítését a tanszék munkájába, valamint a tanszék külső kapcsolatainak gazdagítását és az oktatók kutatási, publikációs lehetőségeinek bővítését. *Tóth András* a pedagógiai kultúrát erősítette a képzésben. Mindegyiküknek hálás vagyok azért, mert megértéssel kezelték problémáimat, és lehetőséget adtak arra, hogy csökkenő terheléssel, fokozatosan szakadjak el az oktatástól.

A tanszék tanárai egyénenként különböző személyiségek, változatos módszereket alkalmazó oktatók voltak, akik ezért többféle mintát kínáltak a hallgatónak. Többségüket magas szintű szakmai felkészültség, pedagógiai rátermettség, nagy oktatási és élettapasztalat jellemezte. Közös volt bennük az, hogy egy sajátos értelmiségi hivatásra (a kultúráközvetítésre) akartak felkészíteni, és a kultúra, a felnőttnevelés melletti elkötelezettség motiválta tevékenységüket. Minőségi tudást és értékeket kívántak átadni, a tanítást nemcsak ismeretek közvetítéseként, hanem ember- és tudatformálásként is értelmezték. Akartak és tudtak is újítani oktatói tevékenységük tartalmában, formáiban és módszereiben egyaránt. A hallgatók által is elismert, rájuk ösztönző hatást gyakorló oktatóknak tartották őket, akiknél érzékelték, hogy nem pusztán kötelességből vagy jövedelemszerzési célból tanítanak, hanem szeretik azt, amit csinálnak, vagyis szeretik pedagógusi és kultúráközvetítői hivatásukat, szakterületüket is.

A tanszéken jól éreztem magam, mert ritkán volt konfliktus, és általában jó légkör, kellemes hangulat uralkodott, amihez magam is igyekeztem

vidámsággal, optimista szemlélettel hozzájárulni. Humánus egymásra figyelemmel és szakmai igényességgel dolgoztunk, a kollégák között jó volt az együttműködés. Értekezleteket szükség szerint havonta, kéthavonta tartottunk, amelyeken a tanszékvezetőtől érdemi tájékoztatást kaptunk a különböző döntésekről, eseményekről, s megbeszéltük a feladatokat. Karácsony előtt és a tanév befejezése után ünnepélyes keretek között rendeztük meg értekezletünket, gyakran külső helyszínen és vendégek meghívásával. Ilyenkor a hivatalos ügyek megvitatása után ebéd vagy vacsora következett, gyakran ajándékozással, és lehetőségünk volt hangulatos beszélgetést folytatni egymással. A Prágába és Londonba szervezett tanulmányutak hasznos szakmai tapasztalatokat nyújtottak, elősegítették a tanszék munkatársai közti kapcsolatok erősödését, s maradandó élményt jelentettek.

A tanszéki ügyek vitelében és az oktatással kapcsolatos feladatok megoldásában nagy segítséget jelentettek számunkra adminisztratív munkatársaink: *Dobiné D. Edit* (aki több mint húsz évet dolgozott velünk), *Sutus Tímea* és *Hlavináné Koczka Andrea*. Ők tartották a napi kapcsolatot a hallgatókkal és a tanárokkal, s látták el az oktatással és a tanszéki munkával kapcsolatos adminisztrációs feladatokat.

Mindegyik volt tanszékvezetőmnek, tanár kollégámnak és más munkatársamnak ezúton is köszönetet mondok a munkámhoz nyújtott támogatásukért, a velem való együttműködésükért és emberi kapcsolataink figyelmes ápolásáért. Számomra megtisztelő volt velük dolgozni, mindig jó szívvel fogok rájuk gondolni.

A hallgatókról és a tanár-hallgató viszonyról

1993–2013 között több ezer művelődésszervező, illetve andragógia szakos hallgató oktatásában vettem részt. A hallgatói létszám hullámzóan alakult: a 90-es évek elején és 2010 körül kisebb létszámú csoportjaink voltak. Velük közvetlen, intenzív, személyes kapcsolataink alakulhattak ki, mélyebben megismerhettük őket, tudtunk egyéni gondjaikról, és örültünk sikereiknek. Az ezredfordulót megelőzően és követően nagy létszámú évfolyamaink voltak, ami miatt kevésbé volt alkalmunk mindenkit jól ismerni, s nem volt mód eleven személyes kapcsolatokra, tartalmas kiscsoportos foglalkozásokra.

Volt hallgatóink pályájának alakulásáról sajnos hiányosak az információink, tapasztalati alapon azt mondhatjuk, hogy volt hallgatóink számos

területen tevékenykednek: a közigazgatásban, a tömegkommunikáció intézményeiben, civil és szakmai szervezetekben, a politikai életben. A képzés sikerét mutatja, hogy a feltételek romlása ellenére a végzetteknek még mindig jelentős része dolgozik közművelődési, művészeti intézményekben vagy a felnőttképzésben, s így fontos részét képezik e területek mai szakembergárdájának. A valamikor nálunk végzett hallgatókkal való személyes találkozások arról győzték meg, hogy többnyire jól megállják helyüket a kulturális élet különböző területein, erősödött a hivatástudatuk, és megnőtt felelősségérzetük a szakma iránt.

Elismerésre méltónak tartom, hogy sok művelődésszervező hallgató kiemelkedő szerepet vállalt intézményünkben a Hallgatói Klub, a főiskolai újság és a LÍCEUM TV működtetésében.

A tanárok és a hallgatók viszonya a tanszéken általában harmonikus és kiegyensúlyozott volt. Igyekeztünk meghallgatni s figyelembe venni véleményüket, javaslataikat. Gyakran vettünk részt velük együtt különböző feladatok megoldásában vagy kulturális programokon, szakmai konferenciákon.

Egész oktatói pályámon hallgatópártinak vallottam magam, és mindig igyekeztem megértéssel kezelni a hallgatók problémáit, odafigyeltem rájuk, s abban segítettem őket, amiben és ahogyan igényelték (például konzultációkkal, jegyzetek és szakirodalom kölcsönzésével, rugalmas vizsgaidőpontokkal és helyszínekkel). A hallgatókkal való jó kapcsolatom bizonyítéka, hogy szinte soha nem volt konfliktusom velük, úgy éreztem, elismerik a munkámat, s többször választottak a szak legnépszerűbb tanárának. Sokszor részt vettem a hallgatók által szervezett szakesteken, esetenként együtt szórakoztam velük, és szívesen meghallgattam a rólunk, tanárokról humoros formában kifejezett véleményüket is.

A szakról és a képzésről

A tanárképző főiskolákon – így Egerben is – 1975/76-ban indult a népművelés szak, amelynek hagyományait és időtálló tartalmait a 90-es évek elejétől a művelődésszervező szak vitte tovább. Ezt pedig az elmúlt évtizedben az andragógia szak váltotta fel, amelynek gondozása a mi Andragógiai és Közművelődési Tanszékünk feladata maradt. A különböző elnevezések ellenére a lényeg: társadalmi szükséglet hívta életre e képzési formát, és

tartotta fenn mind a mai napig, sőt, meggyőződésem szerint ez vagy hasonló képzés a jövőben is megmarad, bár változó tartalommal és formában. Társadalmi igény ugyanis olyan szakemberek képzése és sajátos értelmiségi hivatásukra való felkészítése, akik képesek az adott időszak kihívásainak megfelelő hatékony kultúraközvetítő intézményrendszert működtetni, segíteni – nem csak a közművelődés és a felnőttnevelés területén.

A szak és a tanszék története a főiskola és a város 25 évének történetébe is beépült, hiszen számos nálunk végzett hallgató dolgozott/dolgozik Eger kulturális intézményeiben, sok hallgatónk vett részt (például szervezőként) kulturális rendezvények lebonyolításában. A művelődésszervezők jelentős részének nyitottsága, sokirányú érdeklődése és aktivitása felpozícionálta, gazdagította a főiskola életét. Hosszú éveken át intézményünkben ez a szak volt az egyik legnépszerűbb és legnépesebb. A szak, a képzés, a tanszék egyaránt nagy utat tett meg az elmúlt 40, illetve 25 év alatt:

- túlélte intézményi átszervezéseket, költözéseket, kedvező vagy kedvezőtlen személyi változásokat,
- képes volt sikeresen alkalmazkodni társadalmunk átalakulásaihoz, a képzés túlságosan gyakori központi koncepcióváltozásaihoz, az akkreditációk és a bolognai rendszer követelményeihez,
- mindig képes volt kreatívan megújulni a belső magba tartozó oktatók túlterheltsége, a romló hallgatói összetétel és a képzés tömegessé válásának negatív következményei ellenére is. Ennek bizonyítéka, hogy a film és video képzés sok éven át a mi feladatunk volt, majd önálló tanszékké vált, hasonlóan az általunk indított kommunikáció szakhoz és kulturális turizmus szakirányhoz. A »játék- és szabadidő-szervező tanár« szakkal bekapcsolódtunk a pedagógusok továbbképzésébe, a rendezvényszervezés pedig tovább gyarapítja hallgatóink munkavállalási lehetőségeit.

Úgy vélem, ez a képzés otthonra talált főiskolánkon, és hozzájárult intézményünk presztízsének növekedéséhez. Remélem, nem tartanak elfogultnak, ha azt állítom, hogy a szakunkon folyó képzés a legjobbak közé tartozott az országban. Ezt sokszor elismerték az ugyanezen képzést folytató más intézmények képviselői vagy volt hallgatóink is.

A pedagógusi és népművelői (művelődésszervezői, andragógiai) szakma rokon területek, amelyek közös gyökerekkel rendelkeznek, kölcsönösen s pozitívan hatnak egymásra. (Ezért is jó szerintem a tanár-művelődésszervező,

andragógus szakpárosítás.) A pedagógusok jól hasznosíthatják tevékenységükben a közművelődési, illetve andragógiai ismereteket és szemléletet, de a művelődésszervezőknek, andragógusoknak is hasznára van a pedagógiai képzettség. Főiskolánkon nem tanári szakként sokáig szinte csak a művelődésszervezés létezett, de az elmúlt évtizedben a nem tanári szakok száma gyorsan gyarapodott.

Tanszéki munkásságomban majdnem minden képzési formában és szinten dolgoztam. A különböző évfolyamokon, nappali és levelező tagozatokon, félévenként eltérő eloszlásban 16 tantárgyat tanítottam. Az országban elsők között vezettem be az oktatásba szakunkon az Európai kultúra, a Globalizáció és kultúra, Helyi társadalom – helyi kultúra, Közművelődés és felnőttoktatás tantárgyakat. Kidolgoztam ezek programját, irodalomjegyzékét, és több éven át tanítottam e tárgyakat, amelyek népszerűvé váltak a hallgatók körében. A tárgyaim többsége inkább elméleti jellegű, elvont fogalmakkal operálók, a filozófiai és kultúratudományok közé tartozó tárgy volt, amelyek gyakran nem tartoztak a hallgatók többsége által kedvelt, könnyen tanulható tárgyak közé. Ezért arra törekedtem, hogy előadásaim ne csak a hagyományos ismeretközlésre és passzív befogadásra épüljenek, hanem kérdéseket tegyek fel és válaszoljak meg, problémákat fogalmazzak meg, és szemléletes példákkal, idézetekkel, humorral, aktuális utalásokkal színesítsem mondanivalómat. Így óráimon sokszor jelen volt a mosoly, a nevetés és a jó hangulat, hiszen fontos volt számomra, hogy ha már nem szerettem meg a tantárgyaimat mindenkivel, legalább elfogadtassam és ne utáltassam meg őket.

A szemináriumokon, konzultációkon fontosnak tartottam egyes kötelező irodalmak elemzését, és néhány tartalmilag fontos témából kiselőadások, viták tartását. Tantárgyaimból általában a vizsgák előfeltétele volt egy 6-10 oldalas, több forrásra épülő dolgozat elkészítése a hallgató által választott témából. Ennek célja az volt, hogy a hallgatók az adott témában mélyebb tájékozottságra és tudásra tegyenek szert. A szigorlatok és záróvizsga előtt előkészítő konzultációkat szerveztem, amelyeken felhívtam a hallgatók figyelmét a vizsgakövetelményekre, arra, hogy mit és hogyan tanuljanak, s mik a potenciális bukási okok. A számonkérésben igényes voltam, elvártam a tankönyv, az előadásaim és a kötelező irodalmak ismeretét. Gyakran pótbeszámolóra hívtam azokat, akik valamelyik feltételt nem teljesítették. Buktatni nem szerettem, csak végső esetben alkalmaztam ezt a megoldást. Az írásbeli vizsgáztatást (különösen a tesztkérdéseket) szintén nem szerettem, bár néha rákényszerültem erre a módszerre is. Ilyenkor fogalmak ismeretét, egy kötelező irodalom rövid

bemutatását, egy tartalmi probléma elemzését, egy személyiség bizonyos nézeteinek kritikáját és egyes adatok, tények ismeretét vártam el a hallgatóktól. Jobban kedveltem a szóbeli vizsgáztatást, s igyekeztem ehhez elegendő időt biztosítani. Az volt a tapasztalatom, hogy a hallgatók többsége is szívesebben vállalja a szóbeli felelést, mert ilyen formában tartalmasabban és teljesebben tudnak számot adni tudásukról. Soha nem ragaszkodtam ahhoz, hogy visszahalljam saját szövegeimet, tetszett, ha a különböző kérdéseket, problémákat egyéni megközelítésben ismertették, vagy a tananyagot saját tapasztalataikkal, példáikkal gazdagították. Megemlítem azokat a »rekordjaimat«, amelyeket nem én akartam, de az élet így hozta. Volt olyan napom, amikor 11 órán át előadásokat tartottam (igaz, más-más csoportoknak, különböző tantárgyakból, nappali és levelező tagozaton). Volt olyan vizsganapom, amikor reggel 6.30-tól este 20 óráig 38 hallgató vizsgázott nálam szóban.

Jónak tartottam, hogy a szakon voltak szigorlatok (egy közös szigorlat a különböző tudományterületekből, egy pedig a szakiránynak, specializációnak megfelelő). Különösen a közös szigorlat teljesítése volt nehéz, mert az 6-7 tantárgy nagy mennyiségű tananyagára épült, a hallgatóknak írásbeli és szóbeli formában is számot kellett adni tudásukról, 3-4 különböző személyiségű és egymástól eltérő vizsgáztatási módszereket alkalmazó tanár előtt. Érthető, hogy ezen a szigorlaton gyakoriak voltak a bukások, de néha talán mi, vizsgáztatók is túlzottan szigorúak voltunk.

A záróvizsgákon – amelyeken kérdező tagként s gyakran elnökként is szerepeltem – általában az egyéni érdeklődésükhöz közelebb álló tárgyakból és az általuk jobban kedvelt vagy félt tanár tárgyaiból teljesítettek különösen jól a hallgatók. Még ennél a főiskolai tanulmányok befejezését jelentő utolsó állomásnál is előfordultak azonban bukások, mert a tanszékünk ezt a vizsgát is nagyon komolyan vette.

Segítettem hallgatóink tudományos diákköri és szakdolgozatainak az elkészítését, akár saját maguk által választott témával kerestek meg, akár olyannal, amelyet az általam javasolt bőséges témaajánlatból választottak. Ezek között voltak elméleti és gyakorlati jellegűek, a helyi kulturális élet szervezeteinek vagy intézményeinek tevékenysége, egy-egy gondolkodó kultúrára vonatkozó nézetei, a magyar nemzeti és az európai kultúra kérdései, művelődéspolitikai problémák stb. Természetesen az elkészült dolgozatok különböző színvonalúak voltak, de mindegyik fontos hozzájárulás egy-egy terület vagy probléma alaposabb megismeréséhez. Ezért kívánatos lenne

jobban hasznosítani a legjobb szakdolgozatokat akár az oktatásban, akár a szakemberek továbbképzésében. Helyesnek tartottam, hogy a tanszékünkön külön alkalmat biztosítottunk a szakdolgozatvédésre kiscsoportos formában, s elvártuk, hogy a hallgató erre is alaposan készüljön fel prezentációval és a felvetett kérdések, kritikai megjegyzések megválaszolásával.

Fontosnak tartottam, s ezért a nappali tagozatos hallgatóknak több éven át szerveztem szakmai tanulmányi kirándulásokat Budapestre, Debrecenbe, Kecskemétre és más városokba. Célunk az volt, hogy megismerjék néhány országosan vagy regionálisan jelentős kulturális intézmény munkáját, találkozzanak a kulturális élet egyes irányítóival, s ellátogassanak – közülük sokan életükben először – olyan intézményekbe, mint a Művészetek Palotája, a Magyar Televízió, az Országos Széchenyi Könyvtár, a Vígyszínház stb.

Véleményem szerint az elmúlt 40 évben Egerben a népművelés, majd művelődésszervezés, újabban pedig andragógia szak jól megfelelt a vele szemben támasztott követelményeknek: a főiskola és a város életének jelentős tényezőjévé vált; folyamatosan változott, fejlődött, s egyre sokszínűbb lett; és olyan szakemberek képzését biztosította, akiknek többsége jól megállja helyét nemcsak a kultúráközvetítésben vagy a felnőttképzésben, hanem az élet más területein is.

A 25 éve működő Közművelődési, majd Andragógiai és Közművelődési Tanszék eredményesen szolgálta az e területek fejlesztésével kapcsolatos érdekeket, sokféle munkahelyen hasznosítható, korszerű ismeretekkel bocsátotta el a hallgatókat, és igényes munkájával elismerést, tekintélyt vívott ki magának a főiskolán és az országban.

Büszke vagyok arra, hogy két évtizeden át e tanszék tagjaként szolgálhattam a kultúra és a felsőoktatás ügyét. Az élet ajándékának tekintem, hogy Egerben és a főiskolán sok jó emberrel, tehetséges, okos hallgatóval ismerkedhettem meg, és olyan munkát végezhettem, amely örömforrássul is szolgált, s gyakran nyújtott sikerélményt.

Azt kívánom, hogy a tanszék, a szak éljen tovább és működjön legalább úgy, mint az elmúlt évtizedekben, legyen a jövőben is a főiskola egyik kreatív színfoltja, s legyenek utódainknak olyan hallgatói, kollegái, mint nekem voltak.”

Dr. Nagy Sándor
kandidátus, ny. főiskolai docens

Szíjártó Imre

Filmoktatás az Eszterházy Károly Főiskolán – részletek –

Megjelent:

Simándi Szilvia (szerk.) (2015): *„A népművelőtől a közösségi művelődés tanáráig” – 40 éve indult a közművelődési szakemberek képzése Egerben.* Eger, Líceum Kiadó. 121–127.

„A filmoktatás az Eszterházy Károly Főiskolán és jogelődjében sokfajta formában valósult meg. A bolognai rendszer előtt nem létezett önálló szak, tehát a film története és elmélete (a mozgókép olvasása és értése), valamint a kreatív munka (a mozgóképírás; a televíziós és más hordozókra készülő alkotások létrehozása) különféle szakok kereteibe illeszkedett. A 70-es évek elejétől vagy közepétől máig eltelt mintegy négy évtized kétségtelenül nagy fejlődést hozott, ami vitathatatlan módon összefüggésben van a populáris kultúra emancipálódásával, a film műveltségben elfoglalt helyének megerősödésével, a vizualitás előretörésével, azaz mindazzal, ami a kulturális paradigmaváltást okozta. Az alábbiakban tehát nem csupán az Eszterházy Károly Főiskola egyik képzési irányának sorsát idézzük fel, hanem művelődéstörténeti vázlatot igyekszünk adni. (...) Történeti áttekintésünk elején érdemes rögzíteni, hogy a filmoktatást nem lehet elszakítani a főiskola egyéb képzési irányaitól és fejlesztéseitől. Önmagában is összetett törekvésről van tehát szó, amelyet együtt kell bemutatni a rokon tudományterületek művelésével, a technikai beruházásokkal és a több területen folyó művészeti alkotótevékenységgel. (...) A fentiekből következik, hogy ugyan a főiskola egyik sikeres oktatási és kutatási irányáról beszélünk, tehát ilyen értelemben a főiskola fejlődési útjának egyik vonalát idézzük fel, de ezt nem lehet szűkebben értelmezett

tanszéktörténetként felfogni. Időközben az alábbiakban megidézett tanszékek mindegyike átalakult, de írásunk nem mindig rögzíti valamennyi egység valamennyi átalakulását és névváltozatait. A dolog természetéből következőleg nem szaktörténetet írunk, ugyanis a filmoktatást az idők során többfajta képzési forma és szak jelenítette meg. (...) 1989-től a szakot művelődésszervező szaknak hívják, de nemcsak a neve változott meg, hanem a programja és szakmai arculata is. A képzés új tárgyakkal gazdagodik, ezek a filmszociológia és a filmszemiotika. A művelődésszervezők képzésének összetett jellegét mutatja, hogy szakirányok jöttek létre, melyek egyike a film- és videokultúra-közvetítő szakirány. Tulajdonképpen két terület összefogásáról van szó, hiszen bölcsészek és úgynevezett gyakorlati szakemberek is szerepet vállaltak a szak gondozásában; a képzés technikai és műszaki hátterét és a gyakorlati tárgyakat tanító tanárokat az Oktatástechnológia és Informatika Tanszék adta (Hidy Pálné et al. 2003:9–15). Ekkor indultak azok a tévéműsorok, amelyek irányítója és producere Hauser Zoltán volt, aki 1978 óta dolgozik a főiskolán. Néhány tévéműsor címe ebből a korszakból: Főiskolai Híradó, Esti Pressz, Tükör. Nagy szerepe volt a szakirány létrejöttében Kakuk Jenőnek, akinek a nevéhez 1982-től 1993-ban bekövetkezett tragikus haláláig sokfajta kezdeményezés fűződik. (...) A filmes képzés másik bázisát tehát azok az egységek képezték, amelyek a hallgatók gyakorlati tevékenységét segítették – ilyen szempontból a korabeli főiskolák különleges lehetőségeket nyújtottak, hiszen a hallgatók ismereteiket televíziós és filmes munkákban próbálhatták ki (...) Ebben az írásban természetesen nem tudjuk felsorolni valamennyi kiadványt, jegyzetet és oktatási segédanyagot, amely a képzéseket szolgálta. Egy úttörőnek tekinthető kötet mégis kerüljön ide: 1998-ban jelent meg a Mozgóképkultúra című szöveggyűjtemény Kakuk Jenő, Hauser Zoltán és Szilágyi Erzsébet szerkesztésében. A szerkesztők közül Szilágyi Erzsébet elsősorban filmes és kommunikációs tárgyakat tanított. A kötet lektora sok itt szereplő szakember mestere Veress József filmtörténész, a magyar filmtörténetírás meghatározó személyisége, aki 2012-es visszavonulásáig a főiskola és a filmes képzés fáradhatatlan tanára, filmklubos előadója. A filmes tárgyakat tehát időrendi sorrendben Szilágyi Erzsébet, Veress József, Szűk Balázs és ezen sorok szerzője vitte, míg az óraadók között meg kell említenünk a sikeres alkotótáborokat szervező Király Attilát, illetve Ponyi Lászlót, aki a filmklubozásban is szerepet vállalt” (Szíjártó 2015, 121–123).

Badacsonyiné Bohus Gabriella

A turizmus szakirányról és személyes emlékeimről az oktatásban

Az egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetem közművelődési képzésének 50 éves jubileuma alkalmat ad arra, hogy visszatekintsünk az intézmény művelődésszervező képzésének turisztikai szakirányára. A turizmus szakirány kialakítása és oktatása mindig is a gyakorlati tapasztalatok és az elméleti alapok szoros ötvözésére épült, amelynek részese lehettem óraadóként 1994 és 2010 között.

1980-tól gyakorkló idegenvezetőként és országjárás-vezetőként dolgoztam, majd 1991-től a Heves Megyei Kereskedelmi és Idegenforgalmi Továbbképző kirendeltségen, valamint a Vendéglátó, Idegenforgalmi és Kereskedelmi Középiskolában oktattam az idegenvezetés elméletét és gyakorlatát, valamint marketinget. Így nagy örömmel fogadtam a megkeresést 1994-ben, hogy az Eszterházy Károly Főiskola Közművelődési Tanszékén elinduló turizmus szakirány oktatásában részt vegyek.

Az óráimat mindig igyekeztem élményszerűvé és interaktívá tenni, ezért gyakran a város utcáin tartottam őket. A hallgatók meglepődve tapasztalták, hogy az elméleti ismereteket a történelmi belvárosban, a várban vagy éppen egy múzeumban sajátíthatják el. Az ilyen módon megtartott gyakorlati órák híre gyorsan terjedt a városban, és annak idején még az Eger rádió is készített velem riportot az akkor még rendhagyónak számított órákról. Népszerűek voltak a szakmai kirándulásaink is, hiszen Heves vármegye nevezetességeinek megismerése mellett Budapest felfedezése is az oktatás része volt.

Az országismereti órák során minden városról legalább három fontos információt kellett tudniuk a hallgatóknak. A cél mindig az volt, hogy felkészítsük őket arra a komplex szakmai kihívásra, amely ezzel a hivatással jár.

Hiszen Magyarország számára létkérdés, hogy az idegenforgalom húzóerejét megtartsa, és ehhez kiválóan képzett, elhivatott szakemberekre van szükség.

Külön büszkeséggel tölt el, hogy egykori hallgatóim közül többen ma is az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen oktatnak, utazási irodát alapítottak, idegenvezetőként dolgoznak, vagy éppen a Magyar Turisztikai Ügynökségnél töltenek be fontos pozíciókat. Sokan közülük a médiában találták meg a hivatásukat, legyen az televízió, írott sajtó vagy online média. Számomra a legnagyobb elismerés, hogy sok hallgatómmal a mai napig is kapcsolatban állok.

Idegenvezetőként mindig azt tartottam szem előtt, hogy a hallgatók olyan tudás birtokába jussanak, amelyet nemcsak elméleti szinten, hanem a gyakorlatban is alkalmazni tudnak. A földrajz, a történelem és az irodalom ismerete, a művészettörténeti és néprajzi tudás, valamint a szakrális ismeretek elengedhetetlenek egy jó idegenvezető számára, éppúgy, mint a kommunikációs és empatiszikus készségek. Bár a hallgatók végbizonyítványt nem kaptak az idegenvezetői képzésről, sokan közülük olyan mély érdeklődést mutattak a szakma iránt, hogy később hivatásként választották.

A tanszéken befogadtak, remek kollégákkal találkozhattam, és egymást kiegészítő és támogató, közös munkát végezhettem.

Visszatekintve ezekre az évekre, büszke vagyok arra, hogy hozzájárulhattam a turizmus szakirány sikeréhez és ahhoz, hogy sok hallgató az idegenforgalom területén találta meg hivatását. Az Eszterházy Károly Egyetem turizmus szakirányának története nemcsak az intézmény, hanem az egész régió életében meghatározó szerepet töltött be az elmúlt évtizedekben. Remélem, hogy ez a hagyomány a jövőben is tovább él, és a képzés újabb generációk számára nyújt majd szakmai alapokat és inspirációt.

Kiegészítésként elmondhatjuk, hogy napjainkban is fontosnak tartjuk közösség-szervezés képzésünkben, hogy a hallgatók megismerkedjenek lakóhelyük, településük turisztikai értékeivel, és rálássanak jó gyakorlatokra más települések példáján keresztül is. A Kulturális turizmus és az Attrakciómenedzsment tanóráink keretében a fentieken túl a kulturális alapú gazdaságfejlesztés alapszolgáltatásban rejlő lehetőségeket is körbejárjuk. (Szerk.)

Szerkesztői megjegyzés: 2024-ben Badacsonyiiné Bohus Gabriella több évtizedes, kiemelkedő színvonalú idegenvezetői munkásságát Kőrösi Csoma Sándor-díjjal ismerték el.

Végzett hallgatóink tollából

A kötet készítésekor felhívást tettünk közé, melyben végzett hallgatóinkat kértük meg emlékeik, élményeik megosztására. Örömkre szolgál, hogy a jubileumi kötetünkben minden évtizedből sikerül hallgatói emlékeket közreadni. A következőkben a tanszék egykori hallgatóitól kapott írásokat, emlékeket szeretnénk bemutatni:

1978–1982 között az egri tanárképző főiskola történelem–népművelés szak nappali tagozatának a hallgatója voltam. A szakpár kiválasztásánál a történelem egyértelmű volt, hiszen ez volt a legkedvesebb középiskolai tantárgyam. A népművelés szak a tantárgyak sokszínűsége miatt vonzott, s talán azért is, mert nem tudtam egyértelműen elköteleződni a tanári pálya iránt. Már középiskolás koromban is nagyon vonzott a filmművészet, s a városban köztudott volt, hogy a főiskolának kitűnő filmklubja van. Így nagy érdeklődéssel kezdtem el hallgatni a népművelés szak tantárgyait, amelyek széles kitekintést adtak az elmúlt évszázadok művelődés- és művészettörténetére. De kedvenc tantárgyaim közé tartozott a szociológia és az esztétika is. Legemlékezetesebb élményeim a filmklub keretében megnézett és utána megbeszélt filmművészeti remekművek voltak. Tóth Béla tanár úr vezetésével egy értő és a művészetekre fogékony, érzékeny közösség kovácsolódott össze e tevékenység kapcsán. Nagyon kedves, de utólag megmosolyogtató élménynek tűnik, hogy a csoportunk is különböző modern művészeti produkciókkal kísérletezett a főiskola pinceklubjában. A tanszék tanárai nagy odafigyeléssel, empátiával követték a tanulmányainkat, s legtöbbjükhöz akár személyes problémáinkkal is fordulhattunk. A főiskolán egyértelművé vált számomra, hogy inkább az elméleti tevékenységek vonzanak, s kevésbé tudnék helyt állni a klasszikusan vett közművelődési pályán. Szerencsére megtaláltam egy hozzám közel álló szakmát, s levéltáros lettem.

Cseh Zita, népművelés szakon végzett hallgató, ny. főlevéltáros

1986–1990 között történelem–népművelés szakos hallgatóként részese lehettem az egri felsőoktatás egyik legizgalmasabb időszakának. Körülöttünk minden változóban volt, a folyamatot jól szemlélteti, ahogy Ho Si Minh-től

eljutottunk Eszterházy Károlyig. Ebben a közegben népművelőket oktatni, népművelőnek tanulni és tevékenykedni, mindenkitől fiatalos lendületet és rugalmasságot igényelt. Az akkori hallgatói létszám igazi „családiás” légkört és viszonyokat eredményezett. Az ének szakos társakkal együtt alig harmincan voltunk. Hagyományosan, a mindenkori felsőbb évesek védőszárnyai alatt bontogathattuk a sajátjainkat. Valódi közösségi létezést jelentettek az Egerben eltöltött évek. Büszkéek voltunk rá és presztízstérteknek tekintettük a mivoltunkat. Azt is, hogy „másképp gondolkodóknak” könyveltek el bennünket, amolyan különcöknek, akik a tanár szak mellett állandóan kitaláltak és megvalósítottak valamit, szervezkedtek: filmklubot, pinceklubos és könyvtári előadásokat, gólyabálokat, szakesteket szerveztek, börtöngyakorlatot tartottak, vagy moziba, színházba jártak, egy héten akár minden nap, mint gyakorlati terepeken jelen voltak a város összes közművelődési intézményében. Nem melleleg, akiknek külön kocsmájuk volt Egerben... Együtt léteztünk és oktatóink segítségével vértéződtünk fel azokkal az ismeretekkel és gondolkodásmóddal, ami érzékenyített bennünket az emberek képviselőire, a közösségi szerepvállalásra, a társadalmi folyamatok megértésére. Nagyon magas szakmai követelményeknek kellett megfelelnünk, és egy-egy szigorlat alkalmával számot adnunk a tudásunkról, akár andragógiáról, szociológiáról, vezetéselemlérről lett légyen is szó. Ugyanakkor rendkívül felszabadító érzés volt művelődeselméleti, esztétika tárgyakat hallgatni, és meghallgatni az oktatóinkat, kicserélni a gondolatainkat, akár az érzéseinket is. Nem tudom, hallgatótársaim közül végül kik választották hivatásul a közművelődést, de abban teljesen bizonyos vagyok, hogy olyan alapozás történt 1986–1990 között az egri népművelés szakon, ami szemléletben, tudásban, élményekben kitörölhetetlen nyomot hagyott bennünk és a későbbi munkáink során hasznosítható útravalónak bizonyult.

Szeles Attila, népművelés szakon végzett hallgató

Az én történetem olyan, mint egy tündérmese... Krisztus után 1996-ban – de még a 20. században – egy 18 éves lánynak fogalma sem volt arról, mi legyen, ha felnőtt lesz... Egy szerencsés véletlen folytán kerültem be az egri főiskolára, magyar–művelődésszervezés szakra, de szokták mondani, hogy nincsenek véletlenek, azért sodort erre az élet, mert meghatározó lett az életemben ez a 4 év. A művelődésszervezés szakon belül a harmadik és negyedik évben lehetett specializálódni idegenforgalom és turizmus szakirányra, amikor meghallottam

ezt a lehetőséget, megpecsételődött a sorsom. A tanáraink páratlan felkészültsége, érdekes előadásai és az emlékezetes gyakorlatok mind emberileg, mind szakmailag meghatározóak voltak számomra, a főiskola tökéletesen felkészített az életre, a szakmai tárgyak mellett a pszichológia, a filozófia, a művelődéstörténet, a szociológia, az andragógia, az esztétika, a kommunikáció, a vezetési és szervezési ismeretek, a rendezvény- és programszervezés, a közgazdaságtan mind segítettek elérni a céljaim és sikeres felnőtté válni. A legnagyobb tisztelettel és szeretettel jutnak eszembe dr. Hidy Pálné, dr. Szabó Sándorné és dr. Nagy Sándor tanításai, ők hárman meghatározóak voltak ezekben az években a tanszékünkön. Külön kiemelném még Badacsonyiné Bohus Gabriellát, akinek az idegenforgalommal kapcsolatban rengeteget köszönhetek, abszolút példakép számomra, és nagy boldogság volt sok év után összefutni vele egy városnézés során, ahol nagy örömmel ugrottunk egymás nyakába, és megtisztelő volt, hogy nem felejtett el, pedig rengeteg diákkal foglalkozott fáradhatatlanul a hosszú évek során. A főiskolának és ennek a szaknak köszönhetek millió kellemes emléket és rengeteg olyan barátot és ismerőst, akikkel a mai napig jólesik mosolyogva felidézni azt a 4 évet, amit együtt tölthettünk el az Eszterházy. A rengeteg kaland és buli mellett persze volt sok áttanult éjszaka, nehéz vizsga és szigorlat, hiszen a sikert nem adták ingyen, de emberségből minden tanárunk jelest érdemel. A szaktársakkal pedig maximálisan jól működött az egymás segítése, közös a felkészülések, tételkidolgozások, büszkén mondhatom, mi soha nem gázoltunk át másokon, soha nem bántottunk senkit, nem volt kiközösítés. 2000-ben államvizsgáztunk, én azonnal a turizmusban helyezkedtem el, az évek során utazási irodákban kamatoztattam a megszerzett tudásomat, immár 25 éve dolgozom ebben a szakmában, és rengeteget utazom, imádok világot járni. Nem felejttem el soha, hogy hol kezdtem, honnan jöttem, és kiknek köszönhetem, hogy az lehetek ma, aki vagyok. Köszönöm! *Vrancsik Viktória, művelődésszervező szakon végzett hallgató*

1996 és 2000 között végeztem a történelem–művelődésszervező szakot az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán. A történelem iránti érdeklődésem már az általános iskolában megvolt, s a középiskolai éveim alatt is tudtam, hogy ezzel szeretnék majd továbbtanulni. A gimnáziumban pedig egy olyan közegbe kerültem, ahol támogatták a diákok által kezdeményezett és lebonyolított programokat, összejöveteleket. A néptánc iránti rajongásom megtestesült a középiskola falai között, hiszen táncházakat szervezhettem,

melynek nagy támogatottsága volt mind a pedagógusok, mind pedig a diákok körében. A pályaválasztáskor így a történelemmel és a néprajzzal vetekeedett a művelődésszervező szak is. Mivel a szóbeli felvételi két felsőfokú oktatási intézményben egy napra esett, így Eger lett az útirány és – akkor még úgy gondoltam, hogy – a következő 4 évem bázisa. Az egri főiskolai évek mind a két választott szakirányból biztos alapokat adtak későbbi életemhez, munkámhoz. (A történelem szak pozitív „lenyomatairól” már beszámoltam egy szakest keretében.) A művelődésszervező szakon első évben megtanultuk az alapokat: dr. Szabó Sándorné kezei között formálódtunk. Az iskolai padok között hallgattuk a Közművelődési intézmények és szinterei órán az elméletet, majd megismerkedtünk az Egerben akkor működő kulturális intézményekkel, azok programjaival, szolgáltatásaival. Ezekről az alkalmakról, látogatásokról naplót is kellett vezetni. Mai szemmel minden Egerbe járó hallgatónak ajánlanám, hogy behatóan ismerje meg azt a várost, ahol tanul. A képzésen sokrétű tudásra tettünk szert: az alapműveltségünkhöz hozzájáruló tanegységektől a szakmai tudást bővítő tanegységekig. Az idegenforgalmi specializáció révén szerzett tudásunk is naprakész volt, köszönhetően a minket tanító szakembereknek. A dr. Hidy Pálné tanszékvezető asszony által tartott andragógia és vezetéselmélet tantárgyakra úgy tekintettem akkor, hogy ezek számomra koraiak. Azaz ezek a témák – koromnál fogva – még nem érintenek meg. De milyen az élet: a diplomaszerezés után pár évvel már szükségem volt ezekre az ismeretekre. A tanszék egy biztos háttérrel nyújtott nekünk, diákoknak. Remek társaság verbuválódott össze a mi évfolyamunkon. Sokukkal a mai napig tartom a kapcsolatot. *Szécsényi Orsolya, művelődésszervező szakon végzett hallgató*

2000-ben végeztem az egykori Eszterházy Károly Főiskolán magyar–művelődésszervező szakon. Életem egyik legszebb 4 évét töltöttem Egerben. Mindig szívmengető érzés visszagondolni erre az időszakra. Talán azért, mert a művelődésszervező szakon nem voltunk olyan sokan – szemben egy magyarral vagy egy történelemmel –, nagyon családias légkör alakult ki a tanszéken. A mi 10 fős „bagázsunk”, ahogyan neveztük magunkat, ebből a körből alakult ki. Számomra nagyon nagy élmény volt, amikor harmadéven specializációt kellett választanunk, és én a film-videó szakirány mellett köteleződtem el, amit azóta sem bántam meg. Nagyon élvezetesek voltak Veress József filmkritikus, filmesztéta, egyetemi oktató filmtörténeti órái.

Nagy izgalommal vártam minden alkalmat, lenyűgözött hatalmas tudása és az órákon való eszmecseréink, ahol megvitattuk a látottakat. Igazi átfogó keresztmetszetet adott a filmtörténet remekeiből. Aztán megemlíteném még Tóth Tibor tanár urat, aki mélységes emberséggel, empátiával fordult felénk, oldva a videós anyagok készítése miatti „kamerálázunkat”. :-) Pályafutásom során visszatérő elem ez a 2 éves specializáció, mert vissza-visszatért az itt megszerzett tudás, amelyet tudtam kamatoztatni, amikor televíziós műsorokat készítettem a Hódmezővásárhelyi Városi Televízióban, vagy éppen most, amikor a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár kommunikációs és közönségkapcsolati referenseként dolgozom, és az NFI Filmklubok szervezésében veszek részt a DE BTK Művészeti Központtal közösen. *Takács Hajnalka, művelődésszervező szakon végzett hallgató*

Eger mindig kedves volt a szívemnek, de hogy életem szerves része lesz, azt a gimnáziumi osztályfőnököm hamarabb tudta, mint én magam. Petróczi Gáborné, a magyar–történelem szakos tanárnőm szintén az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán végzett. Ismerve engem, jól tudta, nekem csak Egerbe vezethet az utam. Igaza lett. Életem legjobb döntése volt! Most is elérzékenyülök, ahogyan hívom elő az emlékeket... minden ott kezdődött el. 1997-ben magyar–művelődésszervező szakon kezdtem meg tanulmányaimat, és az első naptól tudtam, helyemen vagyok. Nem csupán a város varázslatos hangulatának, a Líceum méltóságteljes falainak, a szakmailag és emberileg értékes oktatógárdának, a nyitott diáktársaknak köszönhetően, hanem a pezsgő diákélet, az oktatás magas színvonala okán is. Valósággal magába szippantott a főiskola miliője, ittam magamba a tudást, és nap mint nap hálát adtam a bazilika ódon falai között, hogy itt élhetek, itt pallérozódhatok. Második évfolyamon – újabb sikeres felvételi után – háromszakosként folytathattam diákéveimet, hiszen a rádiós előéletem folytán a kommunikáció szak is vonzott. Így kivételes hallgatóként – még egy hasonló diákról tudok – három szakot vittem a nappali tagozaton, s 2001-ben, valamint 2002-ben tettem sikeres államvizsgát és védtem meg szakdolgozataimat. Az Egerben töltött öt év mély nyomot hagyott bennem, hiszen magyar szakon olyan nagyszerű tanáraim voltak, mint Lisztóczy László, Ködöböcz Gábor, Szentesi Zsolt. Művelődésszervező szakon öröm volt hallgatni Nagy Sándor, Ponyi László, Protovinné Zsilinszky Erzsébet és Szabó Sándorné óráit. Ma is hálával és szeretettel gondolok tanáraimra, hiszen széles látókörrrel, nyitottsággal,

segítően fordultak a hallgatók felé. A kommunikáció szakon Széchenyi Ágnes, Kácsor Zsolt és Barna Béla óráira emlékszem vissza szívesen. Talán a művelődésszervező szak adta meg leginkább azt a családi érzést, mely nagyban hozzájárult ahhoz, hogy boldogan és hálával emlékezzek vissza főiskolai éveimre. A szak nagy előnyeként emelném ki, hogy a mély tudásanyag átadása mellett gyakorlatorientált, összetett, színes, változatos képzést nyújtott. A szak hallgatói összetartó csapatot alkottak, szoros egységben, egymást segítve, biztatva készültünk a vizsgákra. A főiskolán kívüli életben szintén együtt lélegeztünk, fejlődtünk, alkottunk, szórakoztunk. Felejtethetlenné számomra a filmes szemináriumok, a művelődéstörténeti órák, a szociológiai kutatómunkák, a kulturális rendezvények szervezése, az iskolaújság szerkesztése. Mára pedig még inkább felértékelődött az a tudás, melyet a gyermekszabadidő-szervező szakirányon elsajátított kézműves mesterségek által szerezhettünk meg. A kosárfonás, az agyagozás, a szövés, a gyöngyfüzés, a nemezelés, a tűzzománcozás, a bábkészítés mind olyan kreatív alkotói munka, melyek a mai digitális világunkban is értékek. Amit a két kezünkkel képesek vagyunk megalkotni, az maga a csoda, hiszen benne van a készítője, ügyessége és lelke, benne van a magyarság ősi tudása, s benne az egész kultúránk. A művelődésszervező szak egy olyan sajátos ismeretanyagot, gyakorlati tudást, valamint szemléletet adott számunkra, amely jelentősen meghatározta személyiségünket, a kultúrához, az értelmiségi léthez való hozzáállásunkat. Szinte mindannyian a kultúra, az oktatás, a média területén helyezkedtünk el, és felhasználva a magunkba szívott szellemiséget és a magunkba épített tudást igyekszünk értékes tagjai lenni közösségeinknek és hasznos polgárai országunknak. Bízom benne, hogy ez az alma mater lehet majd gyermekeim tudásának bölcsője is. Hálás szívvel köszönök mindent! *Szabó-Rékasi Mónika, művelődésszervező szakon végzett hallgató*

2004-ben végeztem művelődésszervező szakon, gyermekszabadidő-szervező, illetve idegenforgalom és turizmus szakirányokon. A turizmusban végül nem dolgoztam, de több mint 20 éve foglalkozom gyerekekkel. Még a főiskolás évek alatt voltunk gyakorlaton a Forrásban, akkor azt éreztem, hogy számomra a legideálisabb az lenne, ha itt dolgozhatnék, és bár várni kellett rá, jelenleg itt erősítem a csapatot, és szervezzük a különböző gyermek- és családi programokat. Nagyon szeretem a munkám, mert változatos, és tele van kihívásokkal. A legkedvesebb visszajelzéseket a gyerekektől kapjuk, így

öröm velük a munka. Én levelezőre jártam, de úgy éreztem, hogy megkaptam minden támogatást, hogy sikeresen elvégezhessem a képzést, és még egy-két jó buliba is eljutottam. Szakdolgozatomat Hidy tanárnőnél írtam, aki akkor volt a tanszékvezető. Kicsit féltünk tőle, de nagyon támogató volt, nemcsak konzulensként, de az államvizsgán is. Szerettem ezt a képzést, a főiskolát, így még egy felsőfokú képzésre visszatértem ide. Jó emlékek kötnek ide, szeretettel gondolok az intézményre. *Árvai-Simonyi Ágnes, művelődésszervező szakon végzett hallgató*

Egyetemi éveink során nem csupán a tanulás és a szakmai fejlődés játszott kiemelt szerepet, hanem azok az emberi kapcsolatok, élmények és közös tapasztalatok is, amelyek végigkísértek minket. A Fiatalok az Idősekért program kiemelkedő példája volt annak, hogy a tudás és a közösségépítés hogyan találkozhat a társadalmi felelősségvállalással. Résztevéőként megtapasztalhattuk, milyen mértékű bizalommal fordulnak felénk a programban érintett idősök, és milyen értéket jelent számukra az, ha a fiatalabb generáció odafigyel rájuk. Ez az élmény mindannyiunk számára fontos emberi és szakmai tanulságokat hozott. A program nemcsak az empátiát és a szociális érzékenységet mélyítette el bennünk, hanem lehetőséget adott arra is, hogy a szociológiai kutatások révén megértsük a közösségépítés és a művelődésszervezés folyamatát. Láttuk, hogyan lehet egy adott társadalmi réteg vagy közösség számára olyan művelődési és fejlesztési tevékenységeket kialakítani, amelyek valóban illeszkednek az igényeikhez. Ez a tapasztalat nemcsak az egyetemi éveink alatt volt hasznos, hanem később a munka világában is – legyen szó HR-területről, didaktikai kérdésekről vagy akár szervezetfejlesztésről. A 2005 és 2009 között tanuló hallgatói közösség különösen szerencsés volt abban a tekintetben, hogy olyan egyetemi környezetben tanulhatott, amely nemcsak a szakmai tudást, hanem a személyiség kibontakoztatását is támogatta. Az oktatás magas színvonala, a támogató közeg és a különböző fórumok lehetőséget adtak arra, hogy mindenki a maga útját járassa, fejlődhessen és kiteljesedhessen. A kar olyan minőségi lehetőséget biztosított számunkra, amely nem csupán tanulmányi szempontból volt meghatározó, hanem hosszú évekre meghatározta szakmai és emberi kapcsolatainkat is. Az évek alatt kialakult barátságok és szakmai együttműködések ma is élő közösséget alkotnak, amelynek alapjait egyetemi éveink alatt raktuk le. Az itt megszerzett tudás, a közös élmények és a programokban való részvétel

mind hozzájárultak ahhoz, hogy magabiztosan és felkészülten lépjünk ki a világba. Az egyetem nem csupán egy intézmény volt számunkra, hanem egy második otthon, ahol megtanultuk, hogy a tudás érték, és a közösség ereje határtalan. A közösség nemcsak erőt adott, hanem felszínre hozta a bennünk rejlő tehetséget is. Az énektudás, a versmondás, a színpadi szereplések, az idősekkel és az ifjúsági generációval való közös munka mind egy olyan hidat képeztek, amelynek létezését frissen érettségizettként talán még elképzelni sem tudtuk. A gyakorlati évek (2007–2009) alatt kibontakozott egy olyan energiákkal teli fúzió, amely messze túlmutatott az egyetemi falakon. A dr. Hidy Pálné tanárnő által életre keltett Fiatalok az Idősekért mozgalomban és a gyakorlati óráink keretében, a joggyakorlati látóutak, a kirándulások, az egyéni helyszíneken és intézményi keretek között létrehozott bálók, találkozók, koncertek, művészeti tevékenységek és konferenciák nemcsak nekünk adtak lehetőséget a kiteljesedésre, hanem azok számára is, akik vendégeinkként, barátainkként, közönségünként részeseivé váltak ennek a varázsnak. Minden egyes alkalom, amikor egy-egy esemény megszervezésében részt vettünk, nemcsak egy új tapasztalattal gazdagított minket, hanem mély nyomot hagyott szívünkben. Ahogy a közösség építésébe, jóérzésébe fektetve értékeit együtt dolgoztunk, álmodoztunk és valósítottunk meg programokat, megtanultuk, hogy a közösség ereje határtalan. Az egyetemi évek alatt szövődött barátságok és szakmai kapcsolatok nem csupán emlékekké váltak, hanem hosszú évekre meghatározó közösséggé formáltak bennünket. Jómagam közösségsszervező, közművelődési területen és szocio-művészetterápiás irányban találtam rá az utamra, amelyen számtalan alkalom adódott, hogy az egyetemi évek tapasztalata, gyakorlata, barátságai, szakmai közössége újraéledt, további ihletet adott. Az itt szerzett élmények és tanulságok mindannyiunkban tovább élnek, és amikor visszatekintünk ezekre az évekre, a hála és az öröm tölti el a szívünket. *Medvegy-Andelic Marija, művelődésszervező szakon végzett hallgató*

2006-ban kezdtem meg tanulmányaimat az Eszterházy Károly Főiskola andragógia BA szakán. Mi voltunk az első andragógia évfolyam, az előttünk végzők még művelődésszervezőként léptek ki a főiskola kapuján. Dr. Juhász Erika tanárnő volt a tanszékvezető és az „osztályfőnökünk”. A közművelődés szakember-képzés megújulása zajlott, alkalmazkodva a megváltozott igényekhez, a világban zajló folyamatokhoz. Kiváló tanáraink voltak:

az idősebb generációból dr. Nagy Sándor, dr. Szabó Sándorné, dr. Hidy Pálné, a fiatal, újító szellemű oktatók közül dr. Simándi Szilvia, dr. Oszlanczi Tímea, dr. Herczeg Judit, Herpainé dr. Lakó Judit, és még sorolhatnám a neveket. Remek alapokat kaptunk. Az itt eltöltött három évben olyan élményeket szereztünk, amelyek elkísérnek minket egész életünkben, és a barátságok, amelyek itt kötődtek, még ha az idő múlásával lazultak is, mély szakmai és emberi elismerést hagytak bennünk egymás iránt. Én csak köszönni tudok az intézménynek! Hiszem, hogy az itt kapott tudással felvértezve még számos nagyszerű kollégával gazdagodik a szakma! *Siska-Gacsály Ildikó, andragógia szakon végzett hallgató*

2009-ben végeztem az Eszterházy Károly Főiskolán andragógia szakon művelődésszervező és felnőttképzés-szervező szakirányon. A diploma megszerzése után rövid időn belül sikerült a szakmában elhelyezkedni az Egri Kulturális és Művészeti Központban, mely szakmai gyakorlati hely is volt. Szakmai pályám során dolgoztam pályázatíróként, felnőttképzés-szervezőként, közművelődési szakemberként.

A szakirány kiválasztásakor lehetőség nyílt mindkét szakirány elvégzésére, amellyel éltem is, sőt remek választásnak bizonyult, hiszen a főiskolai évek alatt szerzett tudást mind a közművelődés, mind a felnőttképzés területén sikerült kamatoztatni. Jelenleg a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársaként a közművelődésben dolgozó szakemberek képzésének szervezésével, közművelődési, közösségfejlesztő programok koordinálásával foglalkozom. Tanulmányi éveim alatt részt vettem egy, a tanszék által indított pályázatíró és projektmenedzsment tanfolyamon, majd bevontak egy, a tanszék által beadott európai uniós projekt kidolgozásába. A gyakorlati helyek széles tárháza lehetőséget biztosított minden hallgatónak, hogy a számára legtesthezállobb feladatot, leendő munkahelyet tudja megtalálni. Tanulmányi versenyeken, ösztöndíjprogramokon keresztül a tudományos diáélethez is bekapcsolódhattunk. Jómagam köztársasági ösztöndíjban részesültem, amely nagymértékben hozzájárult diplomamunkám elkészítéséhez. Oktatóink kiemelkedő szakmai tudásukkal, tapasztalataikkal, módszertani felkészültségükkel és odaadással egyengették utunkat. A tanuláson kívül természetesen a hallgatói közösségi élet is virágzott. Az első évfolyam voltunk, akik szakeket szerveztek az andragógia szakon tanuló évfolyamok hallgatóinak és oktatóinak bevonásával, ami annyira jól sikerült, hogy a későbbiekben

hagyománnyá vált. Tanulmányút keretében többek között Szeged kulturális életével ismerkedhettünk meg, találkozhattunk, közösen gondolkodhattunk más felsőoktatási intézmények andragógia szakos hallgatóival, a kultúra területén dolgozó szakemberekkel. A főiskolai évek meghatározóak voltak mind szakmai, mind magánéleti szempontból. Számos szakmai kapcsolatra tettem szert, életre szóló barátságok szövődtek, és a férjemmel is itt ismerkedtem meg. Jelenleg is több csoporttársammal, valamint a tanszék volt és jelenlegi oktatóival dolgozom együtt. *Muliter Mariann, andragógia szakon végzett hallgató*

Az egykori Eszterházy Károly Főiskolához sok élményem kötődik, elsőként mint gyakorlati oktató, másodikként mint hallgató. 1999-től felkérést kaptam a művelődésszervező képzésben való oktatásra. A „népi kismesterségek” fakultáció keretén belül taníthattam a hallgatókat a népi textiles szakmára, kézművességre. Gyakorlati óraadóként végeztem munkámat mint népi iparművész. Nagy feladat, izgalom volt ez számomra, hiszen ilyen magas szintű formában még nem tanítottam. Pozitív élmények értek már a kezdetektől a segítőkész „kollégák”, az ideális légkör, az érdeklődő tanulók tekintetében. Sok előkészületet igényelt ez az oktatás, hiszen magas létszámú, teljesen kezdő csoportokkal foglalkoztam, de minden alkalomra örömmel készültem. Megbízatásom 2007. 11. hóig tartott, mivel ekkor már más formájúvá alakult át ez a fajta képzés. Emlékszem, bementem elköszönni a tanszékre mindenkitől, hiszen sok év munkája során jó kapcsolatba kerültem a vezetőséggel, tanárokkal. Leültünk egy baráti beszélgetésre, s akkor vetődött föl, hogy most már nekem is be kellene ülni az „iskolapadba”, és elvégezni az akkor induló andragógia szakot. Nem gondolkodtam rajta sokáig, hiszen közel állt hozzám sok szakterület, amely e képzésben szerepelt, nemsokára már a hallgatója lettem a főiskolának levelező tagozaton. Ez merőben más szemszögből ismertetett meg az intézménnyel, mint amivel eddig találkoztam. Intenzíven tanultam, én voltam az évfolyamunk legidősebb tagja, így bizonyítanom is kellett. Igyekeztem minden órán részt venni, mindent maximálisan teljesíteni. Elfogadtam és kedveltem az oktatóinkat is, jó kapcsolatom volt velük. Eleinte rácsodálkoztam, hogy miért kell ennyiféle tudományterülettel ismerkednünk, de a harmadik év végére megértettem, hogy egy komplex tudást, ismeretanyagot, rálátást adott nekünk ez a képzés, amely életünk további szakaszaiban is más

szemszögből láttatja velünk a világot, s sok területen megálljuk a helyünket. Munkám során nagyon nagy segítséget adott, már a kezdeti szakaszban is, hiszen a felnőttképzés területén is dolgozom, szakköröket, tanfolyamokat, oktatásokat tartok a népi kézműves szakterületen. Tudatosabban készültem fel a foglalkozásokra, a menetét is másképp szerveztem, s a folyamatában is tudatosabb lettem. Informatikai tudásom is bővült, amire nagy szükség van minden területen. A turizmus és kulturális marketing terén is nagy segítséget nyújtottak számomra a tanultak, hiszen állandó kiállítást (Palóc Népművészeti Kiállítás) üzemeltetek lakhelyemen, Mátrafüreden. Az ezzel kapcsolatos feladatokat, munkámat is másként végeztem. Elmondhatom, hogy azon diákok közé tartozom, akik az andragógia képzés szerteágazó tudásanyagát beépítették az életükbe, a tanultak hasznossá váltak a számomra, s a dokumentumait, könyveit megőriztem a mai napig is, s időnként elő is veszem azokat, felelevenítve a régi ismereteket. Szerettem a főiskolát, mind tanulóként, mind oktatójaként, szeretettel emlékszem fiatal csoporttársaim „befogadására”, a csoportközösségre, a vizsgák közös izalmára, az azt követő feloldódásra, a város hangulatára s mindenre. Felnőtt, érett korban már másként viszonyulunk a feladatokhoz, mint a fiatalok. Így volt ez velem is. Kevesebb munkát vállaltam a három év alatt, hogy tudjak tanulni, s így „kiváló” diplomával búcsúzhattam a főiskolától (2013-ban). Emlékét és az általa kapott tudást örökre megőrzöm!

Lovászné Juhász Rita, andragógia szakon végzett hallgató

Hímző és viseletkészítő, „Csokonai-díjas” népi iparművész, a „Népművészet Ifjú Mestere”, Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetettje

Nem is tudom, hogy hol kezdjem el. A főiskolai éveim a mai napig meghatározóan hatnak az életemre. Épp a minap felnőttképzési ismereteket oktattam, és büszkén meséltem, hogy az EKF égisze alatt szereztem meg a 2 szakirányú andragógiai diplomámat. Egri pályafutásom még 2009-ben kezdtem el intézményi kommunikátorként. Már akkor is éreztem, hogy nem ez lesz az utolsó szak, amelyet itt elvégzek, ezen a főiskolán. 2011-ben nyertem felvételt andragógia szakra. A beiratkozás során is jóleső érzés volt látni, hogy milyen remek csapat tagja leszek majd. Az első évben a szakestre már olyan jól összekovácsolódott „kis osztályunk” volt, hogy egy SWOT-analízises videót készítettünk, majd egy retró táncokból összeállított koreográfiát adtunk elő. Ezt követően szerveztünk a Hallgatói Klubban

is egy retró estet, továbbá a Kazamata volt a kedvenc helyünk. Így azt gondolom, hogy a retró vonal igen meghatározó volt a csoport életében. Visszaemlékszem Tóth tanár úr gépészmérnöki „csavaros” hasonlataira. Mindig emlékezetesek maradnak Simándi Szilvia tanárnő felnőttképzési órái, továbbá a turisztikai témákkal foglalkozó gyakorlati órák, amikor nemegyszer városi értéksétát szerveztünk. Tengely Adrienn tanárnő művészettörténet-óráiról a fotókat a mai napig őrzöm, és igyekszem személyesen is felderíteni a látottakat. Herpainé Lakó Judit tanárnő játékkészítés-órái maradtak meg még emlékezetemben, továbbá az Éjszaka a Múzeumban 2. film. Számos remek oktatóval találkozhattam a 3 év során, akik mindent megtettek azért, hogy mind gyakorlatban, mind elméletben felkészültek legyünk. A várkúti tréning során még szorosabb kapcsolatba kerültünk a tanárainkkal és a felsőbb évesekkel, és természetesen azért a hegyet is sikerült megmászni. :) A szakmai gyakorlatok alatt szívesen fogadtak az EKMK-ban és a várban, ahová akár önkéntesként is örömmel és nagy lelkesedéssel jártunk vissza a későbbiekben. A kis csoportunkból barátságok is születtek, akikkel a mai napig felemlgetjük a tanórákat, az együtt töltött estéket vagy éppen a vizsgákra és ZH-ra való felkészüléseket. Összességében úgy érzem, hogy az andragógia szakon eltöltött éveim alapozták meg a jövőmet. A közművelődési területen folytattam tovább tanulmányaimat, és immár 10 éve ebben a szakmában dolgozom, jelenleg vármegyei igazgatóként Bács-Kiskun vármegyében. 2019–2020-ban pedig az a megtisztelés ért, hogy visszatérhettem egykori „alma materembe” mint külsős oktató. Ez az érzés lelkileg nagyon pozitívan érintett, és leírhatatlan élmény volt számomra. Kívánok a következő generációnak is hasonló élményeket az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Andragógiai és Közművelődési Tanszékén, a Klapka út 12. alatt! :) *Kun Zsófia, andragógia szakon végzett hallgató*

Mi jut eszembe az egyetemi éveimről? Az Eszterházy Károly Egyetemen eltöltött éveim tele voltak meglepetésekkel. Legelőször az évfolyamtársaim jutnak eszembe, akiket nagyon megszerettem, és akikkel a mai napig tartom a kapcsolatot. A második gondolatom a flow élmény megtapasztalása, ugyanis itt éreztem meg először életemben, hogy milyen azzal foglalkozni, olyat tanulni, ami igazán érdekel – ez az érzés határozta meg az egész akkori életszakaszomat. Azelőtt csak a „kötelező” tanulás élményét ismertem (nem is volt nagy kedvencem a tanulás :)), de a főiskolán kinyílt a világ, és

rendesen vártam az előadásokat, mert sok érdekes dolgot hallottam. :) Ha egy meghatározó pillanatot kell említenem, akkor azt az Országos Tudományos Diákköri Konferencia első helyezése jelentette. Dolgozatomat 2. évfolyamban kezdtem el, amivel végül neveztem a TDK-versenyre. Témám „A Facebook hatása a fiatal felnőttek körében” volt, különösen arra fókuszálva, hogy hogyan változtatta meg a Facebook közösségi felület megjelenése az emberek közötti kommunikációt. A kutatás során igazi flow élményt tapasztaltam: annyira belemerültem a témába, hogy minden nehézség elszállt, és csak a kutatás öröme maradt meg. Amikor megtudtam, hogy megnyertem az országos döntőt, az érzés egyszerűen hihetetlen volt. Ez a siker nemcsak szakmailag, de személyesen is rengeteget adott – önbizalmat és további motivációt a jövőbeli kihívásokhoz. Ez az élmény megerősítette bennem, hogy a szenvedély, a hit a saját ötletekben és a kemény munka képes csodákat tenni. *Tűzkő Lili, andragógia szakon végzett hallgató*

Számomra a közösség-szervezés BA szak lehetőséget adott egy új kezdetre, új célokra és lehetőségre. Megtanultam a képzés alatt, hogy mennyi mindennel összekapcsolódik, milyen sokrétű tudást ad a szak, ezt pedig később meg is tapasztaltam a munkám kapcsán. Már a képzés alatt is nagyon sokszor volt gyakorlati része az óráknak, akár a rendezvények, konferenciák és kiállítások kapcsán, és ezek az alkalmak erősítették meg bennem azt, hogy ezt szeretném majd én is csinálni a továbbiakban. Kiváló tanárok (és mentorok) tanítottak bennünket, majd később a szakmai pályánk kezdetét is segítették, amiért én is mindig hálás leszek! Szerencsém van, mert az egyetem elvégzése után a szakmában helyezkedtem el, és azóta is ott vagyok. Azt gondolom, hogy ez annak köszönhető, hogy annyira megszerettem ezt a szakmát, és egy olyan értéket kaptam, amelyet én is szeretnék továbbadni. *Madarász Réka, közösség-szervezés szakon végzett hallgató*

Nehéz szavakba önteni, hogy mit adott az a három év az Eszterházyban, még felsorolni is hosszú: barátokat, közösséget, segítőkész tanárokat, szakmai tudást és gyakorlatilag mindent. Mit értek minden alatt? Nos, a közösség-szervezés egy széles spektrumú terület, ahogyan a benne dolgozó szakemberek is sokoldalúak. S milyen egy jó közösség-szervező? Kreatív, empátikus, kitartó, türelmes, kiváló kommunikációs, hálózatépítési és problémamegoldó későségekkel rendelkezik. Ezek talán a legfontosabbak, de még sorolhatnám, hogy mennyi készséget

kell elsajátítanunk. A fejlődés maga a cél, a folyamatos tanulás és a készségek fejlesztése a legfontosabb tényező. Ebben segítenek a tanáraink, akikre támaszkodhatunk, mert az utunk során végig mellettünk állnak. A tanár-diák kapcsolat egy különleges szövetség, amelyben mindkét fél egyaránt ad és kap. Ez a kapcsolat kölcsönös tiszteleten és megbecsülésen alapul. Most, hogy diplomát szereztem, jobban megértem, hogy a tanítás nemcsak tudásátadás, hanem inspiráció és útmutatás is. Úgy is fogalmazhatnák, ők a tudás őrzői, akik segítenek rájönni arra, miképp csiholjunk fényt a gyertyánkba vagy öngyújtónkba – kinek mi az egyedi eszköze – azért, hogy később magunktól is képesek legyünk rá, amikor meg kell gyújtanunk az utunkba kerülő, kihunytt lámpásokat. Mindent összevetve, ezen gondolatokkal lettem gazdagabb a három évem alatt, és rájöttem arra is, hogy milyen szakember szeretnék lenni. Ezt pedig hálásan köszönöm! *Ördög Patrícia, közösségsszervezés szakon végzett hallgató*

A közösségsszervezés alapszakon töltött évekre mindig szívesen gondolok vissza, 2020-ban végeztem. Három év alatt olyan családias légkör alakult ki, amely véleményem szerint ritka a felsőoktatásban. Oktatóinkat mindig bizalommal kereshettük, segítségért fordulhattunk hozzájuk, ők minden alkalommal a legjobb tudásuk szerint álltak hozzá problémáinkhoz, és a megoldáson gondolkodtak. Az évek során szaktársainkkal összekovácsolódott kis csapatként működöttünk, együtt szerveztük a feladatként kapott programokat, ami jókedvű ötletelgetésben telt, lebonyolításukkor pedig igyekeztünk egymásra is figyelni, segíteni a másikat, ha arra volt szükség. Számomra egy nagyon meghatározó barátság is kezdetét vette már rögtön az első évben, amelyről elmondhatom, hogy a mai napig töretlen. Ez a szak nemcsak olyan tudással ajándékozott meg, amelyet életem végéig elraktározhatok, hanem elhivatott és munkájukat valóban szívből, hivatásukként művelő szakembereket is megismerttetett velem. *Borosi Florentina, közösségsszervezés szakon végzett hallgató*

Emlékszem, mennyire vártam, hogy elkezdjem az egyetemet. Nem tudtam pontosan, mire számítsak, de volt egy kép a fejemben, ahogy ülök a nagy előadótermekben, szorgosan jegyzetelem az új információkat, figyelmesen hallgatom az oktatókat. Ezzel szemben a legelső óráim egyikén az Érsekkertben találtam magamat Rakusz Márta tanárnővel és a csoporttársaimmal a fűben

ülve. Talán mondanom sem kell, nehezen tudtam összeegyeztetni a szituációt a korábbi elképzeléseimmel. Majd elkezdődött az óra, és az egyoldalú előadás helyett, amire számítottam, beszélgetni kezdtünk. Beszélgettünk tervekről, elképzelésekről, megosztottuk gondolatainkat a szakmáról, elmesélhettük, hogyan képzeljük későbbi működésünket a munkánk során. Igazán lelkesítő élmény volt szembesülni azzal a ténnyel, mennyivel több lehetőség rejlik ebben a hivatásban, mint amit első ránézésre gondoltunk. Személy szerint pedig nagyon élveztem, hogy a tanulás és a fejlődés egészen új módszereit ismerhettem meg az órák során. Idővel rájöttem, milyen sokat adott nekem az, hogy nem a várakozásom szerint alakultak a dolgok. Persze volt sok hagyományos tantermi óránk is, de azok az alkalmak, amikor kimozdultunk az átlagos keretek közül, rengeteget formáltak a szakmához való hozzáállásomon. Az, hogy az órák jelentős részében nem csupán megkaptuk a tananyagot, hanem folyamatos párbeszéd alakult ki, körbejártuk és megvitattuk az adott témát, az oktatók kíváncsiak és nyitottak voltak az ötleteinkre és a meglátásainkra, nagyon ösztönzően hatott rám, és azt gondolom, hogy a legtöbb csoporttársamra is. A kreativitásunk az idő előrehaladtával egyre jobban szárnyalt, a közös ötletbörzék új lehetőségeket nyitottak meg, egymás gondolatait és elképzeléseit építettük tovább, és rájöttünk, hogy valóban nem létezik határ, amely bekorlátozna minket. Bár én csak az első félévemet végeztem nappalis hallgatóként, így a jelenléti óráim száma jelentősen lecsökkent a kezdetekhez képest, mégis számtalan lehetőséget kaptam az egyetem által arra, hogy ellátogassak különböző kulturális és közművelődési intézményekbe, találkozjak szakmabeliekkel, és ne kizárólag elméletben, hanem a gyakorlati életben is szembesüljek a közösségi értékteremtés jelentőségével. Mindezek hatására nemcsak biztos elméleti alappal távoztam az egyetemről, de ott volt bennem az évek alatt felépített magabiztosság, elhivatottság és tettvágy. Hálás vagyok, amiért megerősítették bennem a hitet, hogy az aktív társadalmi részvétel erejével képesek vagyunk formálni a világot, amelyben élünk. *Fónagy Jázmin, közösség-szervezés szakon végzett hallgató*

A tanszék jelenlegi és egykori munkatársai

A tanszék munkatársai jelenleg

Dr. habil. Simándi Szilvia PhD, tanszékvezető egyetemi docens

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Intézet Andragógiai és Közművelődési Tanszékének tanszékvezető egyetemi docense. Művelődésszervező diplomáját 2000-ben az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán kapta meg, majd egyetemi végzettséget szerzett a Pécsi Tudományegyetem művelődési és felnőttképzési menedzser szakán. 2010-ben doktorált a Debreceni Egyetemen neveléstudomány tudományterületen. 2018-ban habilitált az Eszterházy Károly Egyetemen.

2006 óta oktat az intézményben, jelenleg közösség-szervezés alapszakon és közösségi művelődés osztatlan tanár szakon, neveléstudomány MA szakon, korábban az andragógia alapszakon és a művelődésszervező képzésben.

Kutatási területek: felnőttkori tanulás, közösségi művelődés, turizmus és tanulás.

Oktatott tárgyak: Közösségfejlesztés alapjai, Közösség-szervezés, Andragógiai alapismeretek, Andragógia aktuális kérdései, Felnőttoktatás módszertana, Turizmus és kultúra stb.

2014–2016 között az andragógia BA, 2017-től a közösség-szervezés BA szakfelelőse, illetve a közösség-szervezés BA szak intézményi hálótervének kidolgozója.

Szűkebb kutatási területe – a közösségi tanulás nem formális tanulási környezetben – a neveléstudomány szerves részét képezi, és gyakorlati jelentőséggel bír az egész életen át tartó tanulás implementációjában. Simándi Szilvia kutatási témája szorosan illeszkedik az általa gondozott szakok és oktatott tantárgyak tematikájához is, melynek eredményei az oktatási tevékenységében is azonnal felhasználhatóak. Tudományos tevékenységéről rendszeresen publikál, és konferencia-előadások keretében a szélesebb szakmai közönségnek is bemutatja eredményeit.

2014 óta az Andragógiai és Közművelődési Tanszék vezetője, 2024-től a Neveléstudományi Intézet intézetigazgatója. Az egyetemen az „Eger – Közösség –

Együttműködés” szakmai rendezvénynek, illetve a „Közösségi művelődés a társadalmi térben” elnevezésű kutatócsoportnak a kezdeményezője.

Aktív szereplője a hazai tudományos életnek, számos tudományos és szakmai szervezet tagja vagy elnöke, ezek közül kiemelendők az alábbiak: MTA Miskolci Akadémiai Bizottság Pedagógiai Szakbizottság tagja, azon belül az Oktatás- és Művelődéstudományi Munkabizottság elnöke; a HERA Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesületének a tagja, az egri szakosztály társelnöke; a Kulturális Szemle c. szakmai tudományos folyóirat szerkesztőbizottsági tagja; a Művelődéstudományi és Andragógiai Szakbizottság intézményi képviselője. Tevékenyen bekapcsolódott a tanszék új szakjához kötődő Közösségszervezés munkacsoport munkájába is az NMI Művelődési Intézet, illetve 11 felsőoktatási intézmény képviselőinek részvételével, továbbá felkérést kapott a Közművelődési szakfejlesztési munkacsoport munkájában való közreműködésre is.

Simándi Szilvia aktívan szerepet vállal a tudományos tehetséggondozásban: OTDK-dolgozatok bírálója, OTDK-zsűritag, 2017–2020 között a Pedagógiai Kar TDK-elnöke, jelenleg -tagja. Tanszéki TDK.tanárelnök. A Tudományról Diákoknak Kíváncsiságból – Tehetségútlevél a felsőoktatásba elnevezésű program egyik alapító tagja.

Doktori témavezetése mellett 2 fő szerzett PhD-fokozatot.

A tanszékhez, szakhoz kötődő öt válogatott publikáció:

Simándi Szilvia és Oszlanczi Tímea (2020): Közösségszervezés szak az Eszterházy Károly Egyetemen. *Szín* 25: 4. 38–42.

Simándi Szilvia, Kelemen Éva (2019): Értékfeltárás a közművelődésben egyetemisták bevonásával. *Acta Universitatis De Carolo Eszterházy Nominatae: Sectio Paedagogica* 42:1. 135–141.

Simándi Szilvia és Papp Ildikó (2019): *Közösségi élet egykor a Berva-völgyben*. Eger, Líceum Kiadó.

Simándi Szilvia (2018): Adalékok a közművelődési szakemberek képzésének történetéhez, különös figyelemmel az egri képző intézményre. In: *K. Nagy Emese; Simándi Szilvia (szerk.) Sokszínű neveléstudomány: Válogatás a Pedagógiai Szakbizottság tagjainak a munkáiból*. Eger, Líceum Kiadó. 121–129.

Simándi Szilvia (szerk.) (2015): *„A népművelőtől a közösségi művelődés tanáráig” – 40 éve indult a közművelődési szakemberek képzése Egerben.* Eger, Líceum Kiadó.

Bővebben lásd: Magyar Tudományos Művek Tára, mtmt.hu

Munkásságát 4 alkalommal ismerték el tudományos díjjal: Eszterházy Károly Emlékérem (2017); Minerva Agriensis Díj – Nők a Tudományért (2017); Somos Lajos-díj (2016); Mérei Ferenc Tudományos Díj (2012).

Külön megtiszteltetés, hogy a Nemzeti Művelődési Intézet a szakma meghatározó személyei között ismerte el, NMikon elnevezés alatt.

Dr. habil. Tengely Adrienn PhD, egyetemi docens

Történelem szakos középiskolai tanár és bölcsész (Pécsi Tudományegyetem, 2001), 2007-ben történelemtudományból PhD-fokozatot szerzett, a disszertáció címe: *Az egyházak helyzete a Magyar Népköztársaságban (1918–1919).* 2018-ban habilitált az intézmény Történelemtudományi Doktori Iskolájában. 2007 óta oktat az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen (korábban Főiskolán).

Kutatási terület: 19-20. századi katolikus egyháztörténet, különös tekintettel az egyházi kisközösségekre.

Oktatott tárgyak: Magyar és egyetemes művelődéstörténet I-II.; Hazai és nemzetközi andragógiatörténet; Vallás és kultúra; Néprajz és kulturális antropológia; A kultúráközvetítés társadalomelméleti és szellemtörténeti alapjai elmélet és gyakorlat; Globalitás és lokalitás.

Ösztöndíjak: Budapesti Európa Intézet ösztöndíja – 2004, Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány „Dunatáji népek kutatása” szakalapítványa – 2005, Jézus Társasága Alapítvány – Faludi Ferenc Akadémia ösztöndíja – 2005, Jézus Társasága Alapítvány – Faludi Ferenc Akadémia ösztöndíja – 2006, Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány „Dunatáji népek kutatása” szakalapítványa – 2008, MTA Bolyai János Kutatói Ösztöndíj – 2021–2024; ÚNKP Bolyai plusz ösztöndíj (ÚNKP 23-5) (2023–2024).

Kutatási projektekben való részvétel: Közép-Európa és a közép-európai fogalom változásai a 20. század folyamán (OTKA TS 040695) 2003–2004; A felnőttkori autonóm tanulás és tudáskorrekciós elköteleződés (OTKA K63555) 2007–2009; A Katolikus Egyház zsinatai és nagygyűlései Magyarországon

1790–2010 (OTKA NK 83799) 2011–2016; Interreg V-A Szlovákia-Magyarország Együttműködési Program (SKHU/1601/1./060) A határterület ferences kulturális örökségi helyszíneinek turisztikai célú fejlesztése a két rendtartomány együttműködése által (MONUMENTIS) 2019; A katolikus egyház felnőttkori művelődést támogató tevékenysége és a művelődő vallási közösségek kérdése a két világháború között és napjainkban (Nemzeti Művelődési Intézet Köz-művelődési ösztöndíj kutatócsoportok számára), szakmai vezető 2021–2022

Tudományos közéleti tevékenység és tagságok: Magyar Történelmi Társulat, MTA Köztestület, Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete – Hungarian Educational Research Association (HERA), MTA Miskolci Területi Bizottsága Történettudományi és Néprajzi Szakbizottság Történettudományi Munkabizottság.

Egyéb szakmai tevékenység: EKKE Eszterhazyánum Kutatócsoport tagja, az Egyháztörténeti Szemle szerkesztőbizottsági tagja, 2017-ben elnyerte az Eszterházy Károly Egyetemért kitüntetés ezüst fokozatát.

Dr. Kenyeres Attila Zoltán PhD, adjunktus

Történelem szakos középiskolai tanár, művelődési (és felnőttképzési) menedzser (Debreceni Egyetem, 2005), az EKKE Andragógiai és Közművelődési Tanszék adjunktusa. PhD-fokozatát 2019-ben szerezte a Debreceni Egyetemen a neveléstudományok területén. Disszertációjának címe: „Televízió és tanulás – A televízió és a posztklasszikus dokumentumfilmek szerepe a kulturális közfoglalkoztatottak informális tanulásában”.

2008-tól tanít felsőoktatásban, előtte (illetve részben még oktatóként is) évekig közéleti újságíróként dolgozott televízióknál és írott sajtóban, valamint sajtóreferensként is tevékenykedett. A kommunikáció és a média területén szerzett tapasztalatait folyamatosan hasznosítja egyetemi oktatóként. Kutatási témái közé tartozik a médiamanipuláció, az álhírek, valamint a média oktatásban, ismeretterjesztésben betöltött szerepeinek és hatékony módoszatainak vizsgálata. Kiemelt szerepet kap a közösségi média vizsgálata is.

Ösztöndíjai: 2017-ben egyetlen magyar újságíróként elnyerte az Amerikai Külügyminisztérium média- és újságírás hathetes nyári ösztöndíját az Ohio Universityre, majd a 2021/2022-es tanév őszi félévében a University of Pittsburgh-on oktatott Fulbright-vendégelőadóként. Kurzusán különösen nagy hangsúlyt helyezett a Kárpát-medencében élő magyarság értékeinek,

történelmének és hagyományainak bemutatására – mindezt a városi legendák, álhírek és a médiamanipuláció példáin keresztül, megtárgyalva a valóság és a fikció elemeit.

Több mint 10 éve tart ismeretterjesztő előadásokat és interaktív foglalkozásokat médiatudatossági témákban (álhírek, adathalász csalások, médiamanipuláció felismerése és kivédése) országszerte, illetve határon túli magyar közösségekben is. A prezentációival rendszeresen megfordul iskolai és kollégiumi közösségekben, nyugdíjasklubokban, egyházi gyülekezetekben, szakkollégiumokban, kistelepüléseken, valamint városrészi közösségi házakban.

A Média Detektív nemzetközi médiatudatossági projekt megálmodója és kidolgozója. A Média Detektív Road Show-t 2018-ban indította el a debreceni Hajdúsági Hallgatókért és Civilekért Egyesülettel (HAHA) közösen. Ennek keretében több mint 40, elsősorban hátrányos helyzetű településen (jellemzően iskolákban és nyugdíjasklubokban) tartott előadásokat és foglalkozásokat az álhírek és a médiamanipuláció felismeréséről. A road show-ban érintett vármegyék a következők voltak: Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár és Borsod-Abaúj-Zemplén. A road show ötletéből egy három országot felölelő nemzetközi projekt nőtt ki, amelyhez a HAHA mellett a romániai Partiumi Ifjúságért és Hallgatókért Egyesület (PIHE) Nagyváradról, valamint a szlovákiai TANDEM n.o. (Komáromból) is csatlakozott. Az Erasmus+-támogatásból megvalósult 2 éves „Média Detektív Fiataloknak” című projekt során Kenyeres Attila Zoltán szakmai vezetésével immár három országban készítettek fel pedagógusokat és ifjúságsegítő szakembereket az álhírek, adathalász csalások és egyéb online átverések felismerésére, akik végül több ezer fiatalnak adták tovább az ismereteiket. A projekt keretében oktatóvideók és álhíradatbázis készült, de online kutatást is végeztek. Ennek során összesen több mint 2200 diák és pedagógus töltötte ki az álhír- és adathalászcsalás-kvízt mindhárom országból. A kapott eredmények értékes adatokat szolgáltattak a diákok és tanárok online médiatudatosságáról és az egyes országok közti különbségekről. A kutatás eredményeiből tudományos publikációk és konferencia-előadások készültek és készülnek. A Média Detektív program 2025-ben is folytatódik, immár román–magyar projekt keretében, ugyancsak Kenyeres Attila Zoltán szakmai vezetésével a HAHA és a PIHE egyesületekkel közösen. A „Média Detektív: Határokon Átnyúló Stratégiák az Álhírek és Félretájékoztatás Ellen” című román–magyar (RO-HU) projekt során interaktív álhírkiállítás,

„álhír-Tindert” és egyéb kvízzjátékokat visznek el igény szerint líceumokba és gimnáziumokba. Ezeken felül médiatudatossági foglalkozásokat is tartanak szakemberek bevonásával. A különféle programok a 14–26 éves fiatalokat szólítják meg a határ mindkét oldalán. A cél, hogy a fiatalok gyakorlati példákon keresztül sajátítsák el a kritikus médiafogyasztás alapjait, és csökkentsék az online térben rájuk leselkedő kockázatokat.

Oktatott tárgyak: Közösségi kommunikáció, Vezetés és szervezés a közművelődésben, Média és közösségek – az álhírektől a tudománykommunikációig (angol nyelvű ERASMUS-kurzus), Oktatásmarketing-piacutatás, Andragógiai kutatások, Tér-társadalom-kultúra (Művelődésszociológia), Művelődéstörténet.

Dr. jur. Oszlanczi Tímea, LL.M.

2000-ben szerzett jogász diplomát a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán, majd 2003-ban a Miskolci Egyetem Jogi Továbbképző Intézetében társasági szakjogász LL. M. címet szerzett. Jogi szakvizsgáját 2004-ben tette le, ezt követően egyéni ügyvédként dolgozott. A Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Programjában 2011-ben doktori abszolutóriumot szerzett.

2001-től óraadóként, majd 2010-től főállású munkatársként dolgozik az Andragógiai és Közművelődési Tanszéken. A közösségsszervezés BA képzés szakmai gyakorlati koordinátora.

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetemen végzett oktatói tevékenységén túl állandó meghívott oktatója a Nemzeti Művelődési Intézet Nonprofit Közhasznú Kft. által szervezett közművelődésimunkatárs- és közművelődésiszakember-képzéseknek.

Tagja a Miskolci Akadémiai Bizottság Pedagógiai Szakbizottságának, azon belül az Oktatás- és Művelődéstudományi Munkabizottságnak; illetve a HERA Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesületének.

Kutatási területe a közművelődés és a felnőttképzés jogi környezete.

Oktatott tárgyak: A felnőttképzés jogi és rendszertani kérdései I.-II., Andragógiai jog, Kulturális jog, A felnőttképzés akkreditációja, Civil szféra és pályázatok, A rendezvényszervezés jogi alapjai, Művelődéspolitika az EU-ban, Közművelődési szakmai szolgáltatás a gyakorlatban, Intézménylátogatás, A nevelő munka jogi keretei, Szervezeti gazdálkodási alapok.

Rakusz Márta, mesteroktató

Az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Intézet Andragógiai és Közművelődési Tanszékének mesteroktatója. Első diplomáját 1997-ben az Eötvös Loránd Tudományegyetemen angol szakon szerezte, majd 2012-ben felsőfokú közművelődési szakember végzettséget szerzett.

Közművelődési munkatársként, majd közművelődési intézmény vezetőjeként megszerzett egy évtizedes gyakorlati szakmai tapasztalatát, tudását 2019 óta kamatoztatja az egyetemi oktatásban, ahol számos közművelődési kurzust tart közösség-szervezés alapszakon és közösségi művelődés osztatlan tanári szakon.

Szakterületei: közösségfejlesztés, civil szféra, közösségi rendezvények, önkéntesség.

Tanított tárgyai: Közösségfejlesztés módszerei, Közösség-szervezés, Közösségfejlesztés elmélete és története, A közösségfejlesztés gyakorlata, Rendezvényszervezés, Szaknyelvi alapok (angol), Kultúrakutatások – helyi közösségi értékek, Szakmai etika, Pályázatírási technikák, Művelődé-selmélet. 2019 óta a közösség-szervezés BA szakmentori feladatait látja el.

Az egyetemen az „Eger – Közösség – Együttműködés” szakmai rendezvény egyik szervezője, a szak hallgatóinak szervezett csapatépítő napok és szakmai kirándulások kezdeményezője, szervezője.

Aktív szereplője Eger civil életének az Egri Közösségi Alapítvány kura-tórium elnökeként.

Tanszéki/intézeti adminisztráció, ügyintézés:

Ficzere Rita 2025 szeptemberétől látja el intézetünkben az oktatásszervezési és ügyintézői feladatokat.

A tanszék korábbi munkatársai

A tanszék jellemzően alacsony létszámú főállású oktatóval (4-6 fő) dolgozott, és számos kurzust, foglalkozást külső óraadók felkérésével tartottak meg. Jelen fejezetben a *főállású és további jogviszonyos munkatársakra* koncentrálunk.

A tanszék oktatói 1975–1989 között a Neveléstudományi Tanszék Közművelődési Szakcsoportjának keretében dolgoztak. A tanszék önállóvá válása 1989-ben következett be, megalakult a Közművelődési Tanszék, 2006-ban pedig neve Andragógiai és Közművelődési Tanszékre módosult.

A tanszék korábbi munkatársainak tevékenységeiből néhányat kötetünk első és második tanulmányában villantunk fel.

Oktatók:

1975-től 1979-ig és 2005/ 2006	dr. Köpf László
1976-tól 1979-ig	Pápai Zsuzsanna
1977-től 1983-ig	Tóth Béla
1978-tól 2013-ig	Hidy Pálné dr.
1979-től 2011-ig	Szabó Sándorné dr.
1980-tól 1982-ig	Seifert Tibor
1982-től 1993-ig	Kakuk Jenő
1983-tól 1993-ig	Feithné Krajcsik Ilona
1988-tól 1990-ig	Horváth László
1993-tól 1997-ig	dr. Szilágyi Erzsébet
1993-tól 2013-ig	dr. Nagy Sándor
1996-tól 2013-ig megszakításokkal	Ponyi László <i>(1994-től közművelődési titkár is volt az intézményben)</i>
2002-től 2005-ig	Szűk Balázs
2002-től 2013-ig	dr. Veress József
2002-től 2015-ig	Herpainé Lakó Judit <i>(jelenleg EKKE Sporttudományi Intézet, intézetigazgató-helyettes, TTK dékánhelyettes)</i>
2005-től 2010-ig	dr. Szíjártó Imre <i>(jelenleg EKKE Művészetelméleti és Médiatudományi Intézet, intézetigazgató)</i>

2006-tól 2009-ig	dr. Juhász Erika
2008-tól 2009-ig	dr. Szabó Irma Ibolya
2009-től 2014-ig	dr. Tóth András
2010-től 2016-ig	Fekete Ilona Dóra
2011-től 2012-ig	dr. Sanda István Dániel
2015-től 2016-ig	Gergely Anikó
2016-tól 2021-ig	Vas-Hüber Gabriella Margit

Tanszéki ügyintézés, oktatásszervezés:

1989-től 2010-ig	Dobiné Dobai Edit
2004-től 2011-ig	Sutus Olívia Tímea (<i>jelenleg EKKE Elemző Csoport vezetője</i>)
2010-től 2014-ig	Hlavináné Koczka Andrea
2014	Herperger Anita
2014-től 2025-ig	Vörös Gabriella

Ezúton is köszönjük a Tittel Pál Könyvtár főigazgatójának, Oszlanczi Krisztinának és Gál Tibor igazgatóhelyettesnek, illetve Sutus Olívia Tímea csoportvezetőnek, *egykori oktatásszervezőnknek*, hogy a fejezet megírását segítették munkájukkal.

Akik már nincsenek közöttünk...

A számos eredmény, emlék mellett nem feledkezhetünk meg azon kollégáinkról sem, akik fiatalon hunytak el, távoztak el...

Kakuk Jenő (1949–1993)

1993-ban Kakuk Jenő, a Közművelődési Tanszék adjunktusa és családja autóbalesetet szenvedett, melyben mindannyian elhunytak: Kakuk Jenő (élt 44 évet), Kakukné Molnár Klára (élt 42 évet), Kakuk Eszter (élt 16 évet), Kakuk Zsuzsanna (élt 14 évet). Kakuk Jenő a Magyar Filmkutatók Szövetségének; a Magyar Comenius Társaságnak; a városi középiskolás filmklubnak a vezetője; az egri tévé szerkesztőbizottságának tagja is volt.

2003-ban, 10 évvel később tanszéki munkatársai és egykori barátai, kollégái és tanítványai egy kötettel emlékeztek meg Tanár úrról: az Eszterházy Károly Főiskola Tudományos Közleményei Új Sorozat XXX. kötetét, a Tanulmányok a kultúra és közművelődés köréből című kiadványt az elhunyt emlékének szentelték. A kötetben „A lélek szárnyán” címmel olvasható az a beszéd (készítette Hidy Pálné), mely 1993. augusztus 30-án hangzott el Kakuk Jenő és családja temetésén. A kötetben olvasható szintén a „Tíz év múlva... (Előszó helyett)” írás is, melyből részletet közlünk:

„Ez a tanulmánykötet Róla és rólunk szól. Szól a hűségéről és a szeretetről, a hiteles emberi életnek kijáró őszinte tiszteletéről és megbecsülésről, egy emberről, aki halála után 10 évvel is össze tudott hívni minket, aki még most is képes arra, hogy egy tanulmánykötet emberi és intellektuális sokszínűségében egységet és összetartó erőt jelentsen. Jenő miatt... Jenő emlékére... Visszatérő mondatként legtöbbször így mondtak igent az írásra, a kötet mellékleteként megjelenő CD összeállítására és elkészítésére. Örülne, ha tudná...” (Hidy Pálné)

24 évvel később, 2017. november 7-én az egyetemen emlékesttel tiszteltük Kakuk Jenő és munkássága előtt:

IN MEMORIAM KAKUK JENŐ

Az egykori Közművelődési tanszék oktatója
Kollégák, barátok, tanítványok emlékezése
Hétköznapi fohászok – irodalmi műsor.

Veress József tanár úr 2017-ben ekképpen emlékezett vissza: „Kakuk Jenőt mondhatni »kölyökkutya korából« ismertem, mert már debreceni éveim során sűrűn megfordultam Egerben filmes rendezvényeken, vitákon, nyári egyetemi bemutatókon, de még apropó nélkül is. A főiskolával is volt kapcsolatom, jól ismertem Szűcs László főigazgatót, akivel először egy balatoni továbbképzésen találkoztam. Mindazonáltal Kakuk Jenő hívott először filmes óra tartására (Hidy Zsóka tanszékvezetővel együtt). Az állomáson Trabant autójával jött elém, akkor a földszinten voltak a tanszéki helyiségek. Szabad kezet adtak a téma megválasztásához, úgy emlékszem, a filmelmélet klasszikusairól beszéltem. Aztán eltelt pár esztendő. Már javában a Filmintézetben tevékenykedtem, amikor megkerestek – ezúttal Hauser Zoltánnal, aki ekkor még »csak« beosztott tanárként dolgozott a főiskolán –, hogy vállaljak rendszeres munkát Egerben. Piliscsabán is tanítottam, azt válaszoltam: ha idővel és energiával győzöm, legyen. Így kezdődött. De nem akarok hosszasan magamról szólni, hiszen Jenőre emlékezünk. Bennem úgy él, mint igényes, okos, felkészült, lelkiismeretes ember, aki azzal lopta magát a szívembe, mert alaposan ismerte a filmtörténetet, könnyedén igazodott el az esztétikai irodalomban és mindig, mindenkinek szívesen segített. Hallgatói rajongtak érte. Megegyeztünk abban is, hogy mindketten gyűjtöttük a filmről szóló kiadványokat, még talán cseréltünk is egyet s mászt. Szilágyi Zsókéval közösen szerkesztettek szöveggyűjteményt, amelyet tudomásom szerint a mai napig használnak, a kiadvány lektoraként tanúsíthatom: szakszerű munka, máig érvényes összeállítás. A tragédia, mely Őt és családját érte, mélyen megrázott. Halála nagy veszteség, de a követőket, utódokat és tisztelőket elismerés illeti, hogy annyi idő elteltével sem feledkeznek meg Kakuk Jenőről, akinek emléke előtt én, egykori tanára és barátja ezekkel a sorokkal is meghatottan tisztelgek.” Veress József ny. főiskolai tanár

Az egyetemen napjainkban a *Tittel Pál Könyvtárban* Kakuk Jenő-gyűjtemény található: A gyűjtemény névadója Kakuk Jenő (1949–1993), az Eszterházy Károly Főiskola Közművelődés Tanszékének egykori tanára. A különgyűjtemény kb. 135

kötetből áll, a filmművészet témakörével foglalkozó szakkönyveket tartalmaz. Az állományt exlibrissel látták el, helyben használható.

Dr. habil. Virág Irén (1971–2023)

2014-ben a Pedagógiai Kar három önálló tanszéke, a Neveléstudományi Tanszék, az Andragógiai és Közművelődési Tanszék és a Kisebbségtudományi Tanszék az intézmény szervezeti koncepcióját követve, valamint a tanszékek eddigi együttműködését erősítve intézetet hozott létre 2014. szept. 1-től Neveléstudományi Intézet néven. Első intézetigazgatónk Virág Irén volt, aki 51 éves korában elhunyt. Egy emlékirásban Simándi Szilvia így foglalta össze nehezen szavakba önthető gondolatait:

„Kiváló intézetigazgatónk volt, inspirálta, egyengette munkatársai szakmai pályafutását, sorsunkat szíven viselte, sokat tett a Neveléstudományi Intézet szellemiségének és támogató légkörének megteremtéséért. Értékkeremtő, mintaadó személyiség volt. Bármikor lehetett hozzá fordulni, szakmai tanácsaira és szeretetteljes emberi támogatására mindig számíthattunk. Öröm volt vele tanszékvezetőként együtt dolgozni. Az egységes elgondolást közösen átbeszélve, egyeztetve szabad kezet adott a Közművelődési Tanszék vezetésében, támogatta a tanszékek szakterületeinek a kidomborítását, ezzel is képviselve, milyen sokszínű és összefonódó területet is gondoz az intézet.”
Megjelent: Mogyorósi Zsolt (2024): „Kifogyhatatlan volt a bölcsességekből” – Virág Irénre emlékezünk. *Pedagógusképzés*. 22(3), 122–131.

A következő kollégák időközben nyugdíjba vonultak, illetve más intézményben folytatták munkájukat:

Dobiné Dobai Edit 1987 óta dolgozott az intézményben, először a Tanulmányi Osztályon, később tanszéki adminisztrátorként, egészen 2010-ig. 2003-ban munkájának elismeréseként Eszterházy Károly Elismerő Oklevelet vehetett át. 62 évesen hunyt el.

Elhunyt **dr. Köpf László** (1946–2023) is, aki a Közművelődési Szakcsoport első vezetője volt. Munkásságát Eger után a Rendőrtiszti Főiskola Vám- és Pénzügyőri Tanszékén folytatta, melynek vezetője is volt.

Életképek

Fotóválogatás a tanszék életéből

A fotógyűjtemény a tanszéki archívum felvételeinek felhasználásával készült, illetve a 2015-ben kiadott emlékkötetünkéből is válogattunk (Simándi szerk. 2015).

1. kép: Tanszék egykori oktatói (balról jobbra): Nagy Sándor, Dobiné Dobai Edit, Hidy Pálné, Veress József, Szabó Sándorné, Köpf László

2. kép: Tanszék egykori munkatársai (balról jobbra): Szíjártó Imre, Nagy Sándor, Veress József, Sutus Tímea, Herpainé Lakó Judit, Dobiné Dobai Edit, Hidy Pálné, Szabó Sándorné

5. kép: Simándi Szilvia, Tengely Adrienn, Herpainé Lakó Judit, Tóth András, Berkes Judit, Nagy Sándor, Fekete Ilona Dóra, Koczka Andrea végzős andragógia szakosok szalagtűzőjén

6. kép: Andragógia szakos hallgatóink a Liceum előtt

7. kép: „Andramókus” – Andragógia szakunk tortája

8. kép: Durkó konferencián a 40 éves jubileumi kötet bemutatója

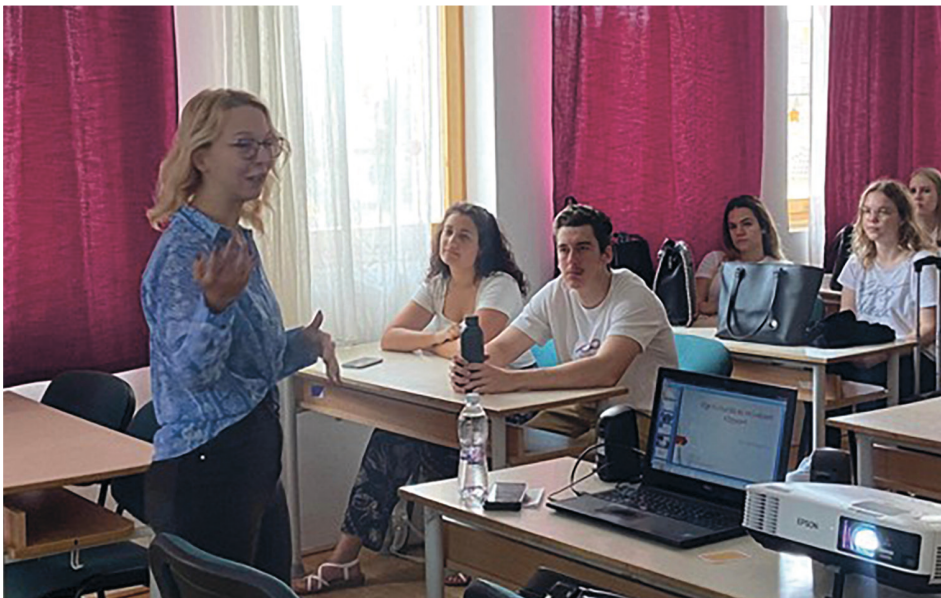
9. kép: Kakuk Jenő emlékest

10. kép: Közösségszervezés szakos hallgatóink körében -Novaji remélés

11. kép: Lakitelek – kutatási pályázat, ünnepélyes eredményhirdetés Balról-jobbra: Madarász Réka, Rakusz Márta, Oszlanczi Tímea, Tengely Adrienn, Danyi Szilvia, Acsán Rita

12. kép: Volt hallgatónk (Fónagy Jázmin) szakmai vezetőként tart órát Községsszervezés szakos hallgatóinknak az intézménylátogatás során Balról-jobbra: Madarász Réka, Rakusz Márta, Oszlanczi Tímea, Tengely Adrienn, Danyi Szilvia, Acsán Rita

13. kép: Országos Közösségsszervező Találkozóán jártunk hallgatóinkkal

14. kép: Parádon jártunk Közösségsszervezés szakos hallgatóinkkal – értékelés

15. kép: Közösségszervezés szakos hallgatóink akciója az Érsekkerti Épületben

16. kép: Rakusz Márta Közösségszervezés szakos hallgatóinkkal
egy időseknek szervezett programon

17. kép: Csapatépítő nap Közösségszervezés szakon

18. kép: Nagyváradon jártunk

19. kép: Megyeháza – Értéktároló tevékenységünk bemutatása
a II. Heves Vármegyei Érték konferencián

20. kép.: Közösségszervezés szakos hallgatóink az Érsekkerti Épületünkben

21. kép: Közösségi Kult-Óra - Tengely Adrienn előadása

22. kép: Hallgatóink „Élőkönyvtár” foglalkozás közben:
Buzás Eszter Mária és Markó Anita társaságában (NMI)

23. kép: Közösség szervezés szakos hallgatóink kiránduláson

24. kép: Mátraszentimrei értékfeltáró munka bemutatója a Líceum épületében

25. kép: Csapatépítő nap Közősségszervezés szakos hallgatóinkkal

26. kép: Tanszékünk jelenlegi oktatói (balról jobbra): Kenyeres Attila, Rakusz Márta, Simándi Szilva, Oszlanczi Tímea, Tengely Adrienn

Videófelvételek a tanszék életéből

A Líceum Televízió 2003 áprilisában kezdte meg működését intézményünkben. A kezdeményezés célja többek között olyan műsorszerkezet kialakítása volt, amely tükrözi az intézmény hallgatóinak és oktatóinak szakmai, tudományos, kulturális és sportéletét.

A következő felvételekkel betekintést kívánunk nyújtani a tanszéken történt eseményekbe napjainktól egészen 2003-ig, a teljesség igénye nélkül.

„Eger – Közösség – Együttműködés” szakmai nap

2024. okt. 4. VII. Eger – Közösség – Együttműködés – Szakmai nap és szabad-
egyetem (22:46-tól)

<https://youtu.be/ThwW-e1CXdc>

2024. máj. 23. VI. Eger – Közösség – Együttműködés szakmai nap – Közös-
ségszervezői életutak

<https://youtu.be/YVIs31Vfi38>

2024. ápr. 26 VI. Eger – Közösség – Együttműködés – kerekasztal-beszélgetés volt hallgatóinkkal (26:16-tól)

<https://youtu.be/VBPybjdG9vU>

2020. okt. 16. Eger – Közösség – Együttműködés – online szakmai nap (0:48-tól)

<https://youtu.be/WSL9LSISBSQ>

2020. okt. 14. IV. Eger – Közösség – Együttműködés – Offline és Online – Jó gyakorlatok a közösségi művelődésben

<https://youtu.be/iQOVd3gPSKI>

2019. márc. 30. III. Eger – Közösség – Együttműködés (08.02-től)

<https://youtu.be/pHkKUseFpOQ>

2018. nov. 30. Fókuszban a közművelődés (05.57-től)
<https://youtu.be/eV1Wp59CeUs>

2018. márc. 31. II. Eger – Közösség – Együttműködés, közművelődési szakmai nap (06.02-től)
<https://youtu.be/FfV6Z9JoqBk>

2017. márc. 4. Az első közösségi művelődés szakmai napot megszervezték az egyetemen (42.02-től)
<https://youtu.be/5aX9xbaaTLY>

Értéktárás

2021. június 2. Demjéni értéktárás szakmai bemutatója (covid idején)
<https://www.youtube.com/watch?v=7NVnDtkH2wI>

2021. március 5. Eszterházy körkép (2021.03.05) 12:45-től

<https://www.youtube.com/watch?v=6X1dL7krSCs>

Líceum TV ANNO

2013. 04. 12. Arról van szó: OTDK nyertes hallgatók andragógia szekció nyertesei

<https://www.youtube.com/watch?v=ew4uT1FdGDs>

2012. 11. 16. Arról van szó: Dr. Simándi Szilvia, az Andragógia Tanszék adjunktusának könyvbemutatója

<https://www.youtube.com/watch?v=-VhsI7pZouY>

2012. 10. 15. Arról van szó: beszélgetés Dr. Simándi Szilviával a trencsényi, felnőttképzésekkel foglalkozó konferenciáról

<https://www.youtube.com/watch?v=YkiVoq9sPY8>

2012. 05. 25. Magyar népművelők egyesületének 29.ülése
<https://www.youtube.com/watch?v=cjXpKSnj63g>

2012. 04. 27. Hírlánc: Andragógia szakmai nap (06.10-től)
<https://www.youtube.com/watch?v=jmLwM8CI3hI>

2011. 03. 25. Arról van szó: Somos Tehetséggondozó Műhelyről beszélgetés
<https://www.youtube.com/watch?v=X5beQSz8sTgü>

2010. 04. 23. Arról van szó: beszélgetés az andragógus szakmai napról Dr. Tóth András, egyetemi docenssel és Herpainé Lakó Judittal
<https://www.youtube.com/watch?v=6hT5GSBHTO8>

2010. 04. 02. Arról van szó: Somos TDK Tehetségműhelyről beszélgetés
<https://www.youtube.com/watch?v=hr9Jb7ZVUJk>

2010. 03. 26. Arról van szó: Mr és Miss EKF választásról beszélgetés andragógia szakos hallgatókkal
<https://www.youtube.com/watch?v=IJlSRfc6Ds>

2009. 10. 23. Arról van szó: beszélgetés Dr. Tóth Andrással, az Andragógia Tanszék új tanszékvezetőjével
https://www.youtube.com/watch?v=EEq_bMT8uUQ

2009. 04. 24. Hírlánc: művelődésszervező szaknap (02.01-től)
<https://www.youtube.com/watch?v=mT8xjvvuHwU>

2009. 04. 17. Autonóm tanulás kutatása (hírlánc)

<https://www.youtube.com/watch?v=cKWyBEE1QeI>

2008. 10. 28. Válogatás művelődésszervező szakos hallgatók vizsgafilmjeiből

<https://www.youtube.com/watch?v=dNjt5aFWJ4o>

2008. 03. 25. Tükör: harmadéves művelődésszervező hallgatók készítette magazinműsor a húsvétről

<https://www.youtube.com/watch?v=ve-eAefQrhU>

2007. 03. 23. Hírlánc: művelődésszervező szakest (12.52-től)

<https://www.youtube.com/watch?v=YDRYOKaPwRY>

2006. 12.15. Új alapszak – új tanszékvezetővel

<https://www.youtube.com/watch?v=RfAxNk5T-nI>

2006. 01.03. Így képzünk mi: Andragógia szak bemutatása

<https://www.youtube.com/watch?v=nkofamJbnAM>

2005. 07. 29. „Már diákként tanár voltam”- beszélgetés Dr. Nagy Andor nyug. főisk. tanárral

<https://www.youtube.com/watch?v=e8piS1Pk1zU>

2004. 05. 21. Tükör: művelődésszervező szakos hallgatók szakestje (19.05-től)

<https://www.youtube.com/watch?v=8Xj8vtA6iGY>

2004. 03. 26. Tükör: Művelődésszervező konferencia (03.21-től)

<https://www.youtube.com/watch?v=6ltYJuPH4Yo>

2004. 03. 19. Arról van szó: beszélgetés az egri Tavaszi fesztiválról

<https://www.youtube.com/watch?v=NdTIWFrmmk>

2003. 12. 05. Kistérségi kulturális modell kutatás

<https://www.youtube.com/watch?v=Kl2mrTRBqjs>

2003. 10. 03. Arról van szó: beszélgetés a Közművelődés Tanszéki munkáról

<https://www.youtube.com/watch?v=A2caQutxIPw>

Ezúton mondunk köszönetet jelen fejezet összeállításában való részvételért a Líceum TV munkatársainak és Sárkány Virágnak, Közösségszervezés szakos hallgatónknak.

Válogatás megjelent írásokból, újságcikkekből

*(Forrás: Arcanum/Hungaricana
közgyűjteményi portál)*
– Összeállította: Simándi Szilvia –

A népművelés oktatásának korszerűsítési problémái a tanárképző főiskolákon

DR. NAGY ANDOR

főiskolai docens, Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, Eger

1. A népi hatalom negyedszázada szülte tanárképző főiskolák létrejöttük óta azon fáradoznak, hogy hallgatóikat felkészítsék a tanári munka mellett a közéleti tevékenységre is. Társadalmunk ma már joggal elvárja valamennyi értelmiségitől, hogy a szakmai teendői mellett cselekvő részese legyen népünk művelésének, a szocialista embernevelésnek, de különösen elvárja ezt a pedagógusoktól, akik a permanens nevelés, művelés elvét tanítják.

A felnőtt ember nevelését, művelését éppúgy meg kell tanulni, mint azt, hogy a gyermekekkel hogyan lehet eredményesen foglalkozni. Ennek érdekében indult meg először fakultatív keretek között a népművelés oktatása a tanárképző főiskolákon. Szakkörök, művészeti csoportok toborozták az érdeklődő hallgatókat, akikkel örömmel együtt dolgozni.

Több mint tíz esztendeje jelent meg az a minisztériumi rendelkezés [58 655/1963. VI. MM.], amely a tanárképző főiskolákon kötelezővé tette a „Népművelési ismeretek” kollégium és „Ismeretterjesztés” gyakorlat végzését valamennyi hallgató számára. A rendelkezés akkor úgy értelt, hogy „a kulturális forradalomban, különösen a falu kulturális színvonalának emelésében, fontos feladat hárul a pedagógusokra. A mezőgazdaság szocialista átszervezésének befejezése után különösen szükséges, hogy a főiskolai hallgatókat — akik elsősorban a falusi általános iskolák szaktanáriai lesznek — szervezett formában késszük fel a népművelési feladatok ellátására. Ezért a tanárképző főiskolák nappali tagozatán népművelési ismereteket kell oktatni, illetve »Ismeretterjesztés« címen gyakorlatokat kell szervezni” (6. o.). A rendelkezésből világos lett. A gyermeknevelés tanulmányozása mellett helyet kapott a felnőttnevelésre való felkészítés is.

A népművelés-elmélet alapvető kérdéseivel igyekeztünk felvértezni a jelölteket, és bevezetni őket az ismeretterjesztés gyakorlatába.

E feladat végzése korántsem volt zökkenőmentes. A kollégium oktatója számos problémával találta szembe magát, amelyek megoldása nem sikerült minden esetben a legszerencsésebben. Voltak olyan hallgatók, akik nem szívesen fogadták az új kollégiumot, hiszen növelte a napi elfoglaltságot és a vizsgakövetelményeket. Előbb tehát a tárgy fontosságáról kellett meggyőzni a hallgatókat, és elfogadtatni azt a kollégákkal is. A tárgy oktatója aktív munkása kellett legyen a népművelésnek, számos bizottságban képviselte intézményét, szervezte a szakköröket, művészeti csoportokat, a különböző gyakorlatokat, irányította az óraadókat, akik segítettek a gyakorlatvezetésben...

Probléma volt a tantervi anyag ki-forratlan volta is, valamint a megfelelő jegyzet hiánya, nem volt utaztatási lehetőség, így gyakorlatokra csak az intézmény székhelyén volt mód. A népművelést oktatónak — mivel csupán az óraszámokból ítélték meg az elfoglaltságot — egyéb kollégiumok oktatásával is foglalkoznia kellett. Így kollégáinál lényegesen hátrányosabb helyzetbe került, hiszen nem volt lehetősége úgy elmélyedni egy-egy területen, mint munkatársainak. Vizsga-terhelése is lényegesen fölülte állt a főiskola minden más oktatójénak, hiszen évről évre egy egész évfolyam hallgatóját kellett vizsgáztatnia csak népművelésből.

Az utóbbi években a fentebb jelzett problémák ellenére az a vélemény alakult ki, hogy lényeges előrelépés tapasztalható a főiskolai népművelés oktatásában. A különböző értekezleteken, „öreg-diák találkozón”-kon gyakran került szóba a népművelési munkára való felkészítés ered-

„A népművelést felnőtt pedagógiai tevékenységnek tekintjük ...”

**Beszélgetés Dr. Nagy Andorral,
az Egri Tanárképző Főiskola
adjunktusával**

Ma Egerben tartja soron következő ülését a Művelődésügyi Minisztérium pedagógusképző osztálya mellett működő népművelés-könyvtáros szakbizottság. Megvitatják az Egri Tanárképző Főiskolán folyó népművelés-oktatás helyzetét és tapasztalatait.

★

Az Egri Tanárképző Főiskolán a népművelés oktatásának komoly hagyományai vannak. A tanárjelöltek nemcsak a tanári szak ismeretanyagát, s az iskolai oktatás és nevelés módszertanát sajátították el, hanem szert tesznek bizonyos népművelési, felnőttnevelési ismeretekre is. A hivatását szerető pedagógus sohasem szűkítette le tevékenységét az iskolai munkára, mindig is több volt, mint a gyermekek tanítója. Napjainkban ez már társadalmi igény, amely egyre növekszik, s a pedagógusok mellett kiterjed az egész értelmiségre.

— Hogyan tud a felsőfokú képzés lépést tartani a minden területen megnövekedett ismeretanyag elsajátításával mellett ezzel a növekvő társadalmi igényvel? — Erről, s ezzel összefüggésben az Egri Tanárképző Főiskolán folyó népművelés-okta-

Tanárképző Főiskola neveléstudományi tanszékének adjunktusával:

— Néhány évvel ezelőtt dr. Juhász Géza, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem professzora egy rádiónyilatkozatban arról beszélt, hogy ha az állatokkal való bánni tudást néhány egyetemünkön, főiskolánkon taníttják, egészen természetes és jogos az a követelmény, hogy többet kell törődni az ember nevelésére vállalkozók képzésével is — kezdte dr. Nagy Andor. — Az, hogy a nevelés, a tanulás ma már nem korlátozható csupán a gyermek és az ifjú korra, világviszonylatban egyre kétségtelenebb. Különösen így van ez szocializmust építő hazánkban, ahol a felnőttek, széles körű képzése-nevelése meghatározott, humánus társadalmi célok elérése érdekében folyik. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a kultúra (a tudományok és a művészetek) eszközeivel tömegmértékben el kell terjesztetni a korszerű műveltséget, a tudományos világnézetet. Ebben a munkában az egész ér-

re nagy feladatok hárulnak. Az magától értetődő, hogy felkészülés nélkül keλλő hatékonysággal ezt a munkát sem lehet végezni. A tanárképző főiskolák tulajdonképpen a tanítóképzőket követik akkor, amikor előbb fakultatív, majd kötelező kollégiumként iktatták be az általános iskolai tanárképzésbe a népművelést. A fakultatív szakköri tevékenység jelentette főiskolánkon is a népművelés-oktatás kezdetét.

— Mikor vezették be kötelezően, s milyen formában a népművelés-oktatást?

— Az 1961–62-es tanévben, két félévre. Az ötödik félévben elméleti — művelődéspolitikai, népművelésméleti — előadások keretében igyekszünk átfogó képet nyújtani hallgatóinknak a népművelés céljáról, feladatairól, eszközeiről. A hatodik félévben pedig heti két órással gyakorlati foglalkozásokon ismertetjük meg hallgatóinkkal az ismeretterjesztés alapelveit, eszközeit, formáit, s az irányítás és a terve-

gatók a kötelező népművelés-oktatást?

— Altfában úgy, mint minden mást, ami kötelező. De azok, akik már korábban önként vállalták a népművelést, igyekeztek meggyőzni társaikat e kollégium fontosságáról. Ugyanakkor már arra is hivatkozhatunk hallgatóink előtt, hogy nemcsak a pedagógusképző intézményekben, de több orvosi, jogi egyetemen, illetve a gödöllői agrártudományi egyetemen is tantárgy a népművelés.

— Ez azt jelenti, hogy „polgárjogot” nyert a népművelés-oktatás a főiskolán?

— Feltétlenül. Sőt elmondhatom, hogy kikerülő pedagógusaink a tanári hivatás részének tekintik a népművelést, azon belül különösen az ismeretterjesztést, amelynek, mint felnőtt pedagógiai tevékenységnek igen nagy szerepe van az iskolai nevelőmunkában is, hiszen a tanárnak — a tanítványok érdekében — a szülőkkal, a felnőttekkel is állandóan kapcsolatban kell lennie.

F. S.

Népújság 3

Népújság, 1968. november 26.

A népművelés katonája

Nemrég kapta meg a Kiváló népművelő kitüntetést dr. Nagy Andor, az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola docense.

Eddigi pályafutása bővelkedik fordulatokban, de talán egyetlen olyan kitérője sincs, amelynek tapasztalatai ne kamatoznanak sokszínű tevékenységében. Már az egri Dobó István gimnázium diákjaként bekapcsolódik az ifjúsági mozgalomba — a „Fényes szellők” idején —, s ennek ősztönző hatására keres és talál közösséget később a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Előadások, felkészülés, diákszínjátszás, szakértésigizett hallgatók segítése... Ez az ő „egyeteme” reggeltől estig. Ma is szívesen emlékezik vissza e mozgalmas évekre, amikor még arra is jutott idejük, hogy a Debrecen környéki tanyákat, falvakat járják. Akárcsak társai, ő is népművelő volt, mielőtt képesítést szerezhetett volna. Amikor az országban elsőként a debreceni egyetemen megindult a népművelőképzés, természetesen azonnal jelentkezett Durkó Mátyásnál, akit ma is méltán vall mesterének. Nem utolsósorban neki köszönheti, hogy érdeklődése határozott irányba terelődött. Így szerzett a magyar szakos diploma mellé egy olyan képesítést, amely egész további pályafutását megszabta.

„Hivatalos” tevékenysége 1956-ban kezdődött. Művelődési felügyelő, majd ismeretterjesztési főelőadó lett. A családalapítás után — felesége is pedagógus — úgy látszott, hogy végleg megtelepszik Debrecenben. De kislia betegsége miatt új otthont kellett keresnie: jobb klímájú szülővárosába költözött családjával. Először a TIT Heves megyei titkárságára került, majd különböző funkciókat töltött be, így mindig újabb és újabb oldaláról ismerte meg a közművelődés tennivalóit. Időközben levelező hallgatóként még a történelem szakos tanári diplomát is megszerezte. Az

egri főiskolán kezdetben ismeretterjesztő szakkört vezetett, s csak 1963-ban, a kötelező népművelő oktatás bevezetésekor lett „igazi” tanár. Nem sokkal később doktorált pedagógiából. „A televízió pedagógiai problémái” című disszertációját számos publikáció követte ugyanebből a témakörből. Jövőre jelenik meg a Tankönyvkiadó gondozásában első önálló tanulmánykötete, amelyben szintén a televízió pedagógiai kérdéseit vizsgálja.

— A pályakép felvázolása után hadd kérdezzük meg: mi adta az indítékot, hogy ezt a témakört válassza kutatási területül?

— Talán az eddigiekből is kiderült, hogy tevékenységem mindig szorosan kapcsolódott az ismeretszerzés, a művelődés különféle formáihoz. Napjainkban ennek egyik leghatásosabb eszköze a televízió. De ma még az alkotók és a nézők találkozását sok minden akadályozza. A tudatos tv-nézés elképzelhetetlen bizonyos felkészültség és válogatás nélkül. Annak idején készületlenül ért bennünket az „új” tömegkommunikációs eszköz térhódítása, holott már akkor nagy idegen nyelvű szakirodalom szólt hatásáról, alkalmazásáról. Legalább most, az újabb térhódítás kezdetén — színes televízió, második műsor! — jó lenne szélesebb körben hasznosítanunk a tapasztalatokat. Ehhez szeretnék hozzájárulni tanulmányaimmal.

— A neveléstudományi tanácsok tanára, tanulmányokat ír, több bizottság elnöke vagy tagja... Hogyan jut idő minderre?

— Természetesen szigorú időbeosztással, de ennél sokkalta lényegesebb, hogy kedvemet lelem abban, amit csinállok. Más különben akár mennyi időm lenne, akkor sem boldogulnék. Az már „privát szerencsém”, hogy a környezetem is ösztönöz, segít. Kitüntetésem nem kis részben feleségemnek és kollégáimnak köszönhetem.

(benkő)

Lőszó, avagy melléklet a jelentésekhez

Pilánatfelvételek retus nélkül

„A szünetben asztalok, sörögzött fiatalok. Elég nagy fiút van itt-ott szemem, rendezettség. Fűtés nem volt az előtérben kabátban ültek. A presszó is zárva. Itali máshonnan hoztak magukkal a fiatalok. A nagyterem, a könyvtár és az egyik klub szintén zárva. Az egyetlen nyitott ajtó bementünk, a szobába, körben a fal mellett ültek a fiatalok és zenét hallgattak. Játékokat, újságokat nem lehetett látni. A szobában volt még egy tv is, a falon körbe pedig Ady-plakátok. Riffüggetelt programot, felüljárót nem láttunk... Az előter falán felfüggyeltek egy plakátok: Vidám március est a tenki faliboltban".

Néhány percnyire megtálatuk a „vidám” tenki kocsmát. Bementünk, akadálytalanul eljutottunk a pultra, ahonnan a vezető nő a rendezvény záróköréhez hívtak. A kocsma előtt több fiatal összegyűjtött, szintén ki-ütemeződtek. Szombat este volt, a lényegesen néhány nappal tudtuk az előzőt a helybéli fiatalok. Legfeljebb egy előre beosztott üveg sörtét, üdítőt, előtérben a klubnyitást előtérben.

Népművelőnek kezdődött egy fősoklás vette papírra ezeket a sorokat. Négyenről fősoklás hallgató fogalmazott beszámolóban a napokban arról, hogy mit... Időseket, mit tapasztalt november 26-án, szombaton este a megye művelődési házában. Pontosan három városban és 27 községben.

Mit ígér a szombat este?

Néhány évvel ezelőtti a tövéreben próbálkoztam ilyen mód-erével. Kétféleképpen nevezték az akció, amelynek keretében mástól szaz egyetemesen egyazon... megfigyelték a tapasztalatgyűjtés sok mindenre kiterjedő szempontjait, a leendő népművelők pedig lekésen és némi izgalommal készültek arra, hogy szemléljék a találkozásokat az akció.

Nem szombatkor, nem a fővárosban, hanem a faluk, népelelő, ismerkedni inkább, a körben megtudni, hogyan történik a szombat, ezeken a kedv este egy város, vagy egy község művelődési házában. Szombaton délután indultak. Egerből, két útvonalon. S mert a mikrobuszokat a járási hivatalok kellett kölcsönözniük, nem maradt teljesen titokban az akció.

A fősoklások beszámolóit elkészülték. Értékelésük, azaz a rendezvények hosszabb időt vesz igénybe. Belevettem a jelentéseket, feljegyeztem a kirándulások néhány résztvevőjének tapasztalatát, így a vizuális ismeretek alapján is leírhatom eredményeiket. Meghatároztam a pilánatfelvételeket rögzítő személytől, azaz a községekhez tartozó kulturális-községi elterjedésük. Más oldalról közelítve a fősoklások, akik most tanulnak a népművelés, találkoztak a tananyag gyakorlati oldalával, eredményekkel. Hibák-

kal, jó és rossz tapasztalatokkal. Haznos találkozásokat voltak ezek még akkor is, ha helyben volt a lehangoló kép fogadta a fiatalokat, akiknek nem szűnt az első felismerésük és nem ment el a kedvük sem a megéltot pályától.

Az italbolt bezeg hangos...

Némi találgatás következik, ezután, a ilyenkor illik megjegyezni: a teljeség igénye nélkül.

Maradjunk a szombat este, mert erről a napról figyelemmel a tapasztalatok árulnak csokorba.

Példán:

A szövegbe takarított portólátó művelődési ház nyitva senkit sem vár ezen az estén, még most sem volt. A házasságkötés azonban már szülingőzött a fiatalok, mert idén a program, így, a kultúra háza is rendezett ünnepséget az az engedély körül gondok adódtak. A csárdában nem volt ilyen gond. Fűtésben nem, hanem kávéházak az óregek hallgatott, ám a szomszédos Amór presszóban kitértek volna, mert a ház, de a nyolc-tíz fiatal beszélgetett az ifjúsági klubban, szorosan a kávéház mellé hozták. Van persze tv meg rádió is, csak éppen mindeztől elromlott. Egerben, a Megyei Művelődési Központ nem látni: szombaton hat óráig senki és semmi. Csak az információs fülszöveg volt ellet, a a kis ablakon keresztül a falon a lehangoló híradás: üres az épület. Gyógygödön hásonál a helyek, rendezvény semmi, mert hogy szombaton és vasárnap a RUSZSZI vezet börtökbe művelődési központot. Abban a már leírásainak hangulat várta a fősoklásokkal: az ifjúsági klubban szervezett program, majd vagy tizenötöt a Jenőktől községtől a fiatalok a klubja pedig éppen Budapestben nézett színház előadást. A művelődési házaban fiatalok ugyan, de azért híde volt. De meg is teszt borodjában, amely ezen a szombat este is megtelt fiatalokkal.

A pilánatfelvételek refrénje a szövegbe leírás. Kiegészítendő tapasztalat.

Általában például: „Az információt a MOZI felírta jól, ám nem lehet tudni kívülről, hogy az egyben művelődési ház is. Nyitva tartása nincs feltüntetve, egyetlen rajzlapra kerülő felírta ezáltalán nem mondható híradás jelt, hogy: 26-án este 8 óra. Bent, az épületben kocsmajelleg, duhajkodó társaság sörözik, a hangulat emelkedett. A nagyterem berendezése: néhány felforgatott szék, a színpadon vörös függöny és rajta a november 7-i dekoráció. Ráadás az egész épület... Elszórtan látni volt. Fialatokkal nem találkoztunk. Elmentünk az expresszobába, ott voltak. A bába nem nagyon ígérték.”

Maklárán. „A berendezés nagyon szegényes... Népművelő, lehangolóval nem találkoztam, a klub programjait nem kaptam felvilágosítást... Beszélgetés közben odajött egy kislány és azt kérdezte: ma mezt nem lesz semmi?”

Tarnaszerén. „... A nagyterem berendezése modern

kényelmes asztalok, elől színpad, hátul egy emelkedő dobogó. (De a most is). A padló fellete, korhadó, a falak onnagok, régen volt festve, a falak között, rendkívül csúnyák... Programon kívül a díszletre semmi lehetőséget.”

Beszégetélen gyűjtött és kiválasztott művelődési ház, valamint az igazgató fogadta a művelődési házat, szerteágazó munkáját. Pilánatfelvételeket készítettek, amelyek egy adott időpontban rögzítették a helyzetet. Egy elemző beszámoló nyilván többre képes, hiszen összehasonlítja a múltat a jelenrel, nyomon követheti a közművelődési szemlélet pozitív változásait és megakadályozhatja a további temmelkedést. Am most csupán néhány óra szemlélet alapján rajzolnánk ki a pilánatfelvételek képet. Előfordul, hogy forrás a kép, hogy olyan községekben ahol egyelőre jól és természetesen halad a közművelődési szerepe, talán igazsággal képezték a szövegben láthatókat.

Segítő jelzések

Lehet, ismerjük a választ, ám illik felidézni azok téveszméidejét is. És egyetlen szombat, ten harminc művelődési ház bejárta tal sok általánosságok, zárt ajtókat. Hídep, átlátszóan a rendezvényesség felidéztek a fősoklások, ha szövegbe közzébe a presszó, vagy az italbolt nyitott eggyedű szövegkötet a fiataloknak, akkor bizony figyelnél kell ezekre a segítő jelzésekre.

Ez az értékelő beszámolóhoz az elemző jelentésekhez, mintegy mellékletként felel cselelt is lehetne majd ezeket a pilánatfelvételeket, Lenti, és fenti is.

Márkus László

Népiújság

1977. december 11., vasárnap

Népiújság, 1977. december 11.

Gyakorlaton a népművelés szakos főiskolai hallgatók

Harmadik éve folyik a népművelők képzése a Ho Si Minh Tanárképző Főiskolán. A hallgatók az elméleti oktatás mellett gyakran látogatnak el megyénk közművelődési intézményeire is, így közelebbről is megismerhették a módszertani központok irányító-szervező munkáját. (Megyei Könyvtár, Művelődési Központ, Műsorrendező Iroda stb.)

Az 1977/78-as tanév első felében a III. éves hallgatók (másik szakjuk az ének és a kémia) gyakorlóhelye a Füzesabonyi Járási Művelődési Központ volt. Ebben az időszakban ismerkedtek meg Kál, Besenytelte, Poroszló, Sarud és Feldebrő közművelődési intézményeivel is. Elsősorban az úgynevezett komplex közművelődési intézmények munkája, azok lehetősége érdekelt a hallgatókat. Tevékenységük nem csupán a megfigyelésekre korlátozódott, hiszen több

helyen konkrét feladatok elvégzését is vállalták. (Könyvtári órák, klubfoglalkozások, ismeretterjesztés.)

A második félévben az Egyesült Izzó gyöngyösi gyáregységét választották gyakorlóhelyüknek az egri diákok. Köztudomású, hogy megyénkben ez az üzemi végzett kiemelkedő közművelődési munkát az elmúlt 4-5 év alatt.

A hallgatók kíváncsiak voltak a gyár egész életére: megismerkedtek a termeléssel, a szervezeti, sport- és kulturális munkával. Részt vettek felnőttoktatáson, figyelemmel kísérték egy-egy közérdekű információ útját, a szervezéstől a megvalósulásig. A megfelelő terepismeret megszerzése után a leendő népművelők önálló foglalkozások tartását tervezik a gyáregységben, annak kiscsoportjaiban, szakköreiben.

Baranyi Imre
Eger

Népújság, 1978. március 18.

O NÉPMŰVELŐK GYAKORLATON. Az Egri Megyei Művelődési Központban harmadéves népművelő szakos főiskolai hallgatók kezdték meg kéthetes gyakorlatukat. A diákok megismerkednek a központ feladataival, tevékenységével, s az ide járó érdeklődőkkel. E két hetet követően a hallgatók üzemekbe látogatnak.

Népújság, 1979. június 13.

A Bervát választották

Népművelők, gyakorlaton

(Tudósítónktól)

Az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola népművelés szakos hallgatóinak egy csoportja a *Finomszerelvénnyárat* választotta gyakorlatának színhelyéül. Heves megye nagyvállalatánál fél éves turnusokban, jelenleg már a harmadik csoportban 18 pedagógusjelölt kapcsolódott be a bervai kulturális munkába.

Forgács Péterné, a gyár közművelődési előadója újságolta, hogy milyen sokoldalú tevékenységet folytatnak a főiskolások Irodalmi műsort adtak a galvanizáló üzem Barátság brigádjának.

Patronálják a KISZ-csoportok művelődési akcióit, több alkalommal klubműsort rendeztek a munkásszálló lakóinak és bemutatták főiskolájuk, a Líceum nevezetességeit is. Legközelebb Törökországról tartanak színes, diaképes élménybeszámolót.

A gyár kézimunkázó lányainak és asszonyainak is vezettek már foglalkozást. Megszervezték a felszabadulási brigádvetélkedőt és előkészítettek egy vállalati Ki mit tud?-ot is. Ezenkívül bekapcsolódtak a bervaiak népszerű hangos híradójának munkájába is.

Simon Imre

Népújság, 1980. május 8.

Fiatal népművelők szekciója

A Magyar Népművelők Egyesületének megyei területi szervezetén belül a közelmúltban megalakult a fiatal népművelők szekciója. Az önképzőkör jellegű szervezet a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola salgótarjáni kihelyezett tagozatának népművelés szakos hallgatóiból tevődik össze. A pályakezdő és sok esetben a művelődési házban egyedül dolgozó népművelőknek így alkalmuk nyílik arra, hogy szakmai jellegű problémáikról tapasztalatot cseréljenek.

Nógrád, 1987. november 10.

Augusztus 20-a alkalmából Pedagógusokat, népművelőket és művészeket tüntettek ki

Kertészdőlő mesterségre viaszot, hagymát, imár, hogy alkotmányunk ünnepe, augusztus 20-a alkalmából Heves megye Tanácsa kitünteti, elismerésben részesíti mindazokat, akik szülőbeli pártiskola, körosztályban, közművelődésben és művelődési iskolában a legteljesebben végzik munkájukat.

Az ünnepekre — amelyen többek közt megjelent dr. Sipos István, a megyei pártbizottság titkára és Bakta Tibor, a köznevelésért felelős miniszter — a megyei tanács titkára is — pontleken délután az egy Megyei Művelődési Központban került sor.

Az ünnepi műsort követően Szabó István, a megyei tanács művelődési osztályának vezetője olvastotta a jelenlevelet, majd Szalay István, a megyei tanács általános elnökhelyettese mondott ünnepi beszédet.

Tudán Fekete György, a Heves megyei tanács elnöke adta át Heves megye Tanácsa kitüntetését, közművelődési és művészeti díjakat.

Heves megye Tanácsa kitüntetés díját

az egy 10-es számú Általános Iskola nevelőtestületének, Dancs Lejtnének, a megyei tanács vb. művelődési ügyi osztálya továbbképzési kabinettje volt vezetőjének és dr. Mastor Emilnek, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola magyar nyelv és irodalom tanárának, könyvtár szakos szakkollégistájának.

Heves megye Tanácsa kitüntetés díját

Juhász Tamásnak, a TTT Heves megyei Szervezete titkárnak, Horváth Lászlónak, Heves megye Tanácsa vb. győztes juttatási hivatala művelődési osztályvezetőjének és Zakar Péter Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai igazgatójának.

Heves megye Tanácsa művészeti díját

Varga Gyulának, a Miskolci Nemzeti és egy Gárdonyi Géza Színház Játszóklubjának színművészeinek, Romhányi László rendezőnek, az Agria Jókaiúti művelődési vendégházban Kőrösi Albert Lászlóval bejelenőzéseknek.

A Heves megyei tanács által alapított, a Megyei Művelődési Központ vezetője, a hevesi Dózsa Mihályra, a hevesi általános iskola tanára, Bartha József, az andornaktályai művelődési ház igazgatója, Zombori Ottó kollégisták, Bognár Emil, a Megyei Művelődési Központ igazgatóhelyettesének, vendége, Kúsa István, a Pedagógus Továbbképzési Kabinett munkatársa és Feth Györgynek, a Megyei Művelődési Központ művészeti előadója kapta.

A kulturális miniszter Zoltán Kálmán kitüntetését, amelyet a közművelődési munka elismeréséért adományozott, a miniszter megbízásából szintén a megyei tanács elnöke nyújtotta át.

A Szocialista Kultúrért kitüntetés kapta:

Ambrus Józsefnek, a kiskőrösi Gimnáziumban éppen gyermekorvos, Bartha Zsigmond, a füzesszent 2-es számú általános iskola igazgatójának, Bartha Zsigmond, a Művelődési Központ igazgatójának, Csizmadia István, a füzesszent juttatási hivatala művelődési osztályának közművelődési felügyelője, Csizmadia István, a győztes

sokszori filmkészítője, Gombos István, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

Társadalmi munkás népművésze

Kitüntetés a tanáraknak: Csizmadia István, a hevesi gimnázium tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

A megyei tanács elnöke adja át a díjat Juhász Tamásnak (középen).

Kitüntetés a népművelőknek: Horváth József, a hevesi filmkészítője, Gombos István, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Tíz évvel ezelőtt a megyei tanács elnöke adta át a díjat Juhász Tamásnak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Horváth Lászlónak, a Dobó István Gimnázium és Erdőszent Szakközépiskola tanárának, Kőrösi Albert Lászlónak, a megyei tanács elnöke általános iskolai tanárának, és

dr. Pálfi Györgynek, a Ho Szi Min Tanárképző Főiskola tanárának.

Népszav

1978. augusztus 19. szombat

Szekeres Péter

NÉPMŰVELŐ A FILMEN ÉS A NÉZŐTÉREN (Az Ékezet című film közönségvizsgálata)*

Vizsgálatunknak nem az volt a célja, hogy az országos reprezentativitásban mutassa be az *Ékezet* című film fogadtatását; kis mintán, intenzív, részletekbe menő kérdések révén azt kívánta feltárni, hogy hogyan értékelték a filmet, annak valóságábrázolását azok, akiket leginkább érintett. A budapesti Bölcsészkar, az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola, a szombathelyi Tanárképző Főiskola, a budapesti Felsőfokú Tanítóképző Intézet és a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem népművelés szakos hallgatói vettek részt a felmérésben. Két vetítést szerveztünk népművelési dolgozók számára és három üzemi dolgozóknak; ez utóbbiak közül számszerűleg az EVIG vállalat dolgozói járultak hozzá leginkább az üzemi dolgozók véleményeikhez.

Az *Ékezetet* a válaszadók többsége (485, azaz 89 százalék) először látta az általunk több hónappal a film premierje után rendezett vetítéseken. Ez figyelemre méltó negatív eredmény, hiszen felmérésünkben az érvényes válaszok ötven százalékát vagy népművelés szakosok, vagy népművelési dolgozók adták, akiket a film témájával („népművelés”) és főhősével („fiatal, az egyetemről éppen kikerült pályakezdő népművelő”) különösen érint. Csúpn negyvenhárman (tehát a megkérdezettek nyolc százaléka) látták a filmet.

Eredményeink alapján feltételezhetjük, hogy az ország népművelés szakosainak kevesebb, mint tíz százaléka látta a filmet vetítésünket megelőzően. Természetesen egy orvostól nem várjuk el, hogy megnézze az „orvosfilmet”, hiszen az nem szakmája; azonban véleményem szerint a népművelés szakosoknak szakmájához tartozik egy mai témájú új magyar film ismerete, különösen, ha az az egyetlen kifejezetten a közművelődéssel foglalkozó filmünk. Úgy tűnik, hogy az *Ékezet* nem volt beszédtema a ma népművelés szakosai körében, de a népművelőket sem nagyon izgathatta, melynek szomorú példája volt a szocialista brigádvezetők kultúrfelelőseinek a hozzáállása; az ő felkérésükre számukra rendezett vetítésen mindössze tízen vettek részt.

A FILM ÉRTÉKELÉSE

A népművelés szakosok és a népművelők csoportjai valamivel alacsonyabbra értékelték a filmet, mint a munkások, technikusok, mérnökök, irodai dolgozók

*A vizsgálatot a Filmtudományi Intézet Szociológiai Csoportja, az adatfeldolgozást a MAFILM Számítástechnika Osztálya végezte.

NÉPÚJSÁG, 1981. október 25. vasárnap

VISSZHANG

Feladat és felelősség

Pécsi István október 15-i Ötletek kerestetnek című cikke készített írásra. A téma régóta aktuális. Miről is van szó? Vállalati igazgatók panaszkodnak: nem elég, hogy mecénásaik a közművelődésnek, mégis vádolják őket, még többet várnak tőlük a népművelők. Mondják, hogy a művelődési házak „kínálata” ötletszegény, sablonos, nem felel meg a dolgozók igényeinek. Elmaradnak az ígért TIT-előadások, sokszor még az ígéretek is. Úgy gondolom, tisztázni kell néhány dolgot, eldönteni, kinek, mi a feladata, kit, meddig és miért terhel felelősség. Nézzük először a cikkben is felvetett panaszt: az 1976. évi V. törvény megjelenése óta több Heves megyei gazdasági egység döntött úgy, hogy anyagilag is részt vesz a közművelődési intézmények fenntartásában, hogy támogat nagyobb rendezvényeket, mecénása lesz egy-egy amatőr együttesnek.

Ez jó lehetőséget ad általában a színvonalasabb lakóhelyi munkához, de nem elegendő önmagában a vállalaton belüli közművelődési problémák megoldásához. De! A vállalat igazgatója felelős a gyáron belüli szegé-

nyes — olykor csak papíron létező — közművelődési munkáért? A törvény szellemében: igen. A válasz így egyszerűnek tűnik, de hogyan kell ezt a felelősséget értelmezni? Hiszen felelős a termelésért, a technológiai folyamat helyes megtervezéséért, a szociális létesítmények korszerűsítéséért, tehát mindenért, amely az adott gyárral kapcsolatos. A közművelődésért annyiban, hogy az ő felelőssége, kire bizza a munka irányítását. Ma még ezek az állások többnyire szakképzetlenekkel vannak betöltve, akik maguk is csak átmeneti megoldásnak tartják ezt. Pedig a feladat a vállalati közművelődési munka irányítása, a dolgozói igények és vélemények feltárása, a művelődési bizottság titkári tisztjének ellátása — nagy szakmai tudást, hozzáértést és folyamatos munkát igénylő munkakör. Nemcsak várni kell — kívülről — az ötleteket. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy pozitív példákat is lehetne sorolni. Mégis az az általános, hogy a népművelő személyében sokszor a kivrándulásokat és a nönapi vagy Mikulás-napi rendezvények szervezőit látják. Eh-

hez valóban nem lenne szükséges népművelés szakos végzettség... De a feladat ennél sokrétebb.

Tény az is, hogy a közművelődési intézmények se vétlenek az ügyben. Valóban gyakori és igen kényelmes megoldás, ha néha üzemekben is szerveznek közönséget egy-egy előadásra, vagy próbálkoznak kisebb-nagyobb akciókkal, például vetélkedők szervezésével. Jó együttműködés azonban csak akkor alakulhat ki, ha partnerek tudnak lenni, ha van igény, de van kínálat is... Tehát, az üzemek részéről sem elég a pénz. Kell ott helyben is a jó művelődésszervező-népművelő, aki nemcsak tud, de akar is tenni a helyi közművelődésért. Aki állandó kapcsolatot tud tartani a művelődési otthonokkal, nemcsak kap ötleteket, de ismeri a lehetőségeket is. Nem azon kellene tehát vitatkozni, ki közelíten először. Kinek-kinek jól, ennél jobban kellene végezni — együtt — ezt a munkát, a feladatok és a felelősség helyes értelmezésével együtt.

Szabó Sándorné tanársegéd
tanárképző főiskola,
neveléstudományi tanszék

Népújság, 1981. október 25.

MÁNYÉS VILÁGA

NÉPÚJSÁG, 1986., január 18., szombat

Művelődéskutatás a MAB keretei között

A Miskolci Akadémiai Bizottság megalakulása Borsod, Nógrád és Heves megyék művelődési és felnőttnevelési szakemberei a neveléstudományi és közművelődési munkabizottság keretei között kaptak lehetőséget arra, hogy céljaikat kidolgozzák, elképzeléseiket végrehajtsák. Az elmúlt évek legfontosabb eredményeiről és gondoljairól

A hatvanas évek közepén kezdődött

A szervezett keretek között folyó, mai értelemben vett kultúrakutatás a 60-as évek közepén indult el Magyarországon. A társadalmi, gazdasági fejlődésről szóló hazai és nemzetközi eszmecserékben ekkortól kap egyre több helyet a kultúra szerepe. Ahogy az UNESCO dokumentumai fogalmaznak, a fejlődés „kulturális dimenziója”. Innen már csak egy lépés annak megfogalmazása és elfogadása, hogy a művelődés, a közművelődés immár felismert és hangsúlyozott funkcióit csak akkor és úgy töltheti be, ha ismerjük folyamatait, ha összegezzük szubjektív és objektív meghatározottságával együtt tudományos kutatás tárgyává tesszük.

A megvalósulás útját sok konkrét eredmény jelzi. Az egyetemeken után a tanárképző főiskolák keretei között is megindul a kutatóalapoként is szolgáló közművelődési szakemberképzés. A minisztérium kialakítja a közművelődéssel összefüggő kutatások szervezeti kereteit, megteremtí a tudományos eredmények létrehozásának és hasznosításának alapjait. 1980-ban a Népművelési Intézetől különváltán megalakul a Művelődéskutató Intézet, Kultúra és Község című, újságszerveződik legipénesebb elméleti folyóiratunk. Művelődéstörténeti jelentőségű, hogy az 1981–85-ös tervidőszakban „Közművelődésünk helyzete és fejlődésének távlatai” címmel, társasintézet kutatási főirányi hogy jóvá a tudománypolitikai bizottság. Ennek az országos eseményországnak részeként vált lehetővé, hogy

a neveléstudomány önálló és sajátos területként, a közművelődés és felnőttnevelés is helyet kapott a MAB munkabizottságai között.

Megalakulásunkkor a MAB első szakaszában tehát, a művelődéskutatás megkezdésénél kezdett időszakai élte, helyi vonatkozásait tekintve pedig, szinte teljesen hagyomány nélküli volt. Ezek a tények az átlagosnál is nehezebbé tették céljaink, feladataink megfogalmazását. Az elmúlt 5–6 év felforgatott tempójú változásai azonban egyre tisztábban mutatták meg a csak ránk vonatkozó tennivalókat és lehetőségeket. Ez magyarázza, hogy munkánk egyre inkább különült, önállósult a munkabizottság pedagógiai részétől. Ez a jelenség az elkövetkezőkben minden bizonyonnyal egyre erősödik majd.

Jó kapcsolat a debreceniekkel

A MAB többi munkabizottságához hasonlóan, nemcsak kutatókat igyekezzünk megnyerni ügyünknek, hanem mindazokat, akik segítséget, támogatást vagy szervezői az ilyen jellegű tevékenységnek. Hívjuk és várjuk azokat, akik vonzalmat éreznek a tudományos munkára, akik napról napra feladataikat az elméleti megalapozottság, tájékozottság igényével végzik, vagy akarják végéig. Az elmúlt időszak látványosnak is mondható, hogy eredményei közé tartozik, hogy mindhárom megvételben megszorított a tudományos fokozottan rendelkező közművelődési szakemberek száma. A tanácsai és pártapparátusban éppen úgy megtalálhatók, mint a múzeumokban, levéltárak.

dr. Nagy Andor, a munkabizottság vezetője, a Népművelési MAB-ról szóló cikksorozatában már áttekintő képet nyújtott. A művelődéskutatással foglalkozók munkabizottságon belüli önálló élete, valamint a közművelődés-kutatás sajátos kérdéseit megkérdezték az elti időszak más irányú megközelítését. A már elmondottak kiegészítését.

ban vagy általános művelődési központokban. Nagy vívmányként könyvelhetjük el, hogy lassan-lassan a szakmai közgondolkodás részévé válik a kisebb-nagyobb tapasztalati vizsgálatra épülő, általános tendenciákat feltáró kutatómunka fontosságának elismerése és felismerése.

A realitásokhoz sajnos hozzá tartozik, hogy munkabizottságunk még nem tűnik kellően a közművelődési sokszektorosságát, a művelődési folyamatok területi gazdaságát. További feladataink közé tartozik, hogy előbbre lépünk. Ez a sokszínűség természetesen tovább növeli koordinációs teendőinket, ugyanakkor rendkívül színes, változatos munka lehetőségeit kínálja. MAB-on belüli céljaink, programjaink kialakításában rendkívül nagy segítséget jelentett és jelent a Debreceni Akadémiai Bizottság keretei között működő művelődéskutatói munkabizottsággal kialakított, sokoldalú, jó kapcsolatunk is.

Részt vettünk a Lukács-évfordulóra szervezett tudományos emlékülésükön, bekapcsolódottunk a Kossuth Lajos Tudományegyetem felnőttnevelési és közművelődési tanszékének kutatószab. rendszeresen tájékoztattuk egymást életünk legfontosabb történéseiről.

Ötleteket várva

Mindent figyelembe véve, sok szempontból kedvező helyzetet teremt számunkra az a tény, hogy 1979-ben megalakult a Magyar Népművelők Egyesülete, majd 1982-ben a megyei szervezetek sorában létrejött a Heves megyei szervezet is. Az egyesület célkitűzései sok

szempontból megegyeznek a MAB céljaival. Fő feladatai között tartja számon az elméleti és gyakorlati munka egymáshoz történő közelítését, támogatja a gyakorlati szakemberek elméleti munkában való részvételét. Pályázatokat szervez, gondoskodik a színvonalas munka nyilvánosságra hozataláról. Vándorgyűlésein, párbeszésein a közművelődés legaktuálisabb kérdéseit jelenítik az előadások, szekcióülések témáit. Az egyesület munkájában való részvétel tehát munkabizottságunk rendszeres programjaként jó kapcsolattartási lehetőséget szerez el és szerepel a jövőben is.

A már munkában álló, pályán levő szakemberek megnyerésén túl, napi tevékenységünk szerves részeként végzük a jövő közművelődési szakembereinek kutatómunkára történő felkészítését. Nagy gondot fordítunk arra, hogy megszeressék az ilyen típusú feladatokat, hogy elsajátítsák az ehhez szükséges szakmai, metodikai ismereteket és hogy nem utolsósorban, belőlük kiválasszunk az ilyen jellegű munka felelőseit. Ezek a törekvések indokolják, hogy az elmúlt években népművelési szakos hallgatóink a megye, a város számtalan üzemében, közművelődési intézményében, munkahelyi és művelődési közösségében vegyünk részt színypróbálatok, esetenként mégis komoly segítséget jelentő kutatómunkát. Ilyen jellegű feladatunkra az elkövetkezőkben igyekezzünk még nagyobb hangsúlyt fektetni. Szeretnénk munkánkba még több, nem népművelési szakos tanárjelöltet is bevonni.

Az elmondottakból úgy hiszem, kitűnik, hogy munkabizottságunk szívesen hív és fogad minden olyan kollégát, aki ötleteivel, munkájával bekapcsolódna a MAB tevékenységébe. Aki önmaga gazdagabbá válna az egyik lehetőségét látja a kutatómunka szervezésében, támogatásában és gyakorlásában.

Hidy Pálné dr.

NÉPÚJSÁG, 1988. november 26., szombat

MŰVÉSZET — KÖZ

Az lett belőle, aminek szánták?

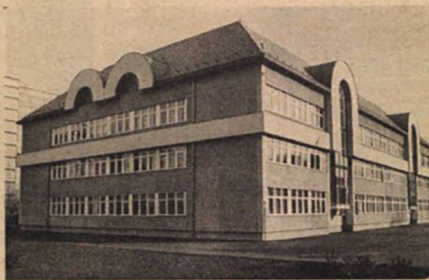
Színes iskola a lakótelepen

Hogycsak lila? Nem illik a környezetbe! — csattantak fel az indulatosabbak. Nem vitás, az új közgazdasági szakközépiskola és gimnázium Egerben először a színével váltotta ki a Csebokszári lakótelepen élők érdeklődését. Aztán elcsitultak a kedélyek. Megkezdődött az iskola életében az első tanév. Kísérletezéssel, komoly munkával, viszonylag csendben. De a „lila iskola” nemcsak külsejében lett feltűnő, kitűnt másban is. S hogy a „ben-tiek” adnak magukra, a közel-múltban, októberben újabb látványos gesztussal is igazolták. Felkerült a homlokzatra a névtábla: *Neumann János* neve.

— *Hát bennünket aztán becsaptak!* — A két népművelési szakos főiskolás fiú nyilatkozott így, akit évfolyamtársaikkal együtt részt vettek a lakótelep közművelődési igényeinek felmérésében. Mikor e mondat elhangzott — éppen egy évvel ezelőtt —, épp a szerkesztőségünk tagjait faggatták a megyeszékhely — szerintük meglehetősen apályos művelődési viszonyairól. Így került szóba az a korábbi vizsgálat, amelynek 1986/87-ben elsőfokúként voltak részesei. A városi tanács és a városi pártbizottság felkérésére *Szabó Sándorné* főiskolai tanár vezetésével harminckét történelem-népművelési szakos hallgató felmérésre vállalkozott. Eger északi lakótelepén lévő 18 707 lakosából kérdeztek meg közel ezer embert, pontosabban 340 családot: milyenek igényeik, elvárásai — az akkor még épülő — „általános művelődési központtal” szemben?

— Mi mindvégig úgy kérdeztünk, úgy mertünk becsengetni az ismeretlen otthonokba — mondta némileg cinikusan, támasztva az ajtófélfát egyikük, hogy komolyan hittük, az épülő középiskola egyként lesz oktatási és művelődési intézmény. Aztán mire kész lett, kiderült, hogy nincs pénz az utóbbira. Marad minden a régiben.

— De hát — vetek ellent —, ha jól tudom, amennyire lehet „nyitnak” a lakótelepek felé. — Ez igaz is, nem is — mondja másikuk. Mozi például nincs, mert nem megfelelőek a körülmények. A baj különben ott van, hogy mi ígértünk az ott élők-

A sokat csodált és bírált épület: színek belül és kívül

nek, kérdeztük őket. Volt ahol tolatkodónak néztek minket, be sem engedtek. Aztán nem lett belőle semmi. Meg is írtuk ezt egy dolgozatban, de nemigen közölték azt itt le.

— Azon ne múljon — kapok az alkalmon. Írjátok meg, vevők vagyunk rá.

Ki tudja mi az oka, a két fiatalembert azóta se láttam.

A realitások embere *Sipos Mihály* igazgató. Az első tanév végén kerestem fel irodájában jó néhány hónappal azután, hogy a főiskolások bogarat ültettek a fülembe. Akkor, amikor már van alkalom, elég tapasztalat a mérlegeléshez.

— Mindaddig —, míg az iskolai érdekekkel összhangban van a közművelődési munka, mi szívesen vállalkozunk — mondja. — Bár elég nagy az épület, az teljes képességű, hogy itt rendszeresen mozi üzemeltessünk. S ennek nem mi vagyunk a legfőbb akadályai. Az aulát eleve nagyfilm vetítésre alkalmatlannak tervezték. A videomozival megpróbálkoztunk. Am főleg csak a mi gyerekeink jöttek. Ez érdeklenség miatt fulladt be, de nem adtuk fel. Az ismeretterjesztő előadásoknak, szakköröknek már van közönsége. A családi rendezvényeink sikeresek. Saját paraványaink vannak, így rendszeresen tartunk kiállításokat, biztató a kapcsolatunk a Gárdonyi Géza Színházzal. A helybeli diákság szívesen jár a Lila-diskóba, havonta egyszer, pénteken

több mint nyolcszázan jönnek. *Fekete Györgyné* igazgatóhelyettes és *Haradny Károly* közművelődési szervező irányításával az egész tanterület bekapcsolódik ebbe a munkába. A főiskola népművelési tanszéke is küld ide hallgatókat, akik segítségünkre vannak.

Az iskola elsődleges feladata mégiscsak az, hogy képezzen. Végzősorán ez tükröződött *Sipos Mihály* nyilatkozatából is. Ahogy hallgattam, egyre inkább meggyőződtem. A jelenlegi anyagi körülmények szorításában neki és az általa vezetett kollektívának nagy felelősség nyomja a vállát. A szakmai rangot kell megteremtenuik, hogy ne csak szedett-vedett, máshonnan kimaradt diákok gyűjtőhelye legyen ez a gimnázium, hanem komoly értékeket nyújtó, és teljesítményt követelő műhely. Ez azért sem volt könnyű, mert csupán 1986 decemberében értesült hivatalosan arról kollégáival együtt, hogy az egykori *Alpári Gyula* Közgazdasági Szakközépiskolából ebbe az intézménybe fog áttérni. Többek között azért, mert ott már a helyszűke miatt is lehetetlen volt a kor követelményei szerinti számítástechnikai oktatás feltételeinek megteremtése. Itt a megyei tanács támogatásával komoly, négymillió forint értékű IBM gépparkot tudtak létesíteni.

Az eltelt másfél esztendő tanúsága szerint jó úton indultak el. A fiatal (mindössze) harmincöt

év az átlagéletkor) tanterület „mindenben benne van”, de azért elégedetlenek, még többet akarnak. Például azt, hogy az átlagosnál nagyobb szerepet kapjon itt az idegen nyelvek oktatása, hogy összeforjjon a diákközösség. Gondolkoznak a felnőttoktatás, a posztgraduális képzés lehetőségén.

Minden pályázaton részt vesznek — ahol anyagi támogatáshoz juthat az iskola, s közben igyekeznek egyénileg is törődni a gyerekekkel.

Már alakulnak a dolgok! — így összegezte röviden, félgyérfásan az első esztendő benyomásait két diák: *Dudás Andrea* és *Török Zsolt*.

Hissen kongott az új épület, mindenkinél, még az Alpáriból ájtott öregdiákoknak is idegen volt a környezet. De hát ezenközben sokminden változott. Egyrészt szavába vágva mesélik. Bizony, még olyan is volt, hogy a műszaki átadás után az igazgatóval meg a tanárokkal együtt cipeltek a bútorot... És hát létrejött a stúdió, amelyik minden nap nagyszíniünetben „sugároz”, diáknapon pedig a „Sulira” — saját tévéadás is. S hát a városban irigyelnek minket a sok érdekes program miatt — dicsécszenek.

Nem vagyok csalódott, amiért nem az eredeti szándék szerint ÁMK lett az iskola — mondja *Szabó Sándorné*, a tanárképző főiskola tanára.

— A lakótelepen végül is elvégeztük a felmérést. A népművelési szakos hallgatók munkacsoportokban vizsgálták a gyesein, gyedien élők, a nyugdíjasok, a fiatalok, középkorúak művelődési szokásait. A kérdőívek, interjúk nyomán erről tanulmány készült. Rengeteg feltevéssel szolgált az ott élők életmódjáról. A főiskolások élvezték ezt a munkát, mert életszerű volt. Az iskola pedagógusai népművelési tanárai is jól hasznostották, kiindulási alapot jelentett számukra. Az intézmény ma is a népművelési tanszék gyakorlóhelye.

Ez egy jó iskola, amely népművelési feladatokat is vállal, jól lehet, erre nem kapott pénzt. Úgy látom, azért bekerült a közudatba, hogy ott milyen sokrétű színes munka folyik.

Jámor Ildikó

Népújság, 1988. november 26.

TAVASZI FESZTIVÁL A FŐISKOLÁN

A tanárképző főiskola közművelődési bizottsága a III. éves népművelők segítségével egy régi, szép hagyományt elevenít fel: április 13. és 16. között tavaszi fesztivált rendez. Amolyan házi „Ki mit tud?” lesz ez, a főiskolás hallgatóknak teremtmutatkozási lehetőséget a különböző kategóriákban. A zsűribe neves személyek kapnak meghívást a fővárosból, Egerből és a főiskoláról.

A várható program a következő lesz:
23-án (hétfőn) délután 4 órától a könnyűzenei együttesek mutatkoznak be;
24-én délután 4 órakor kezdődik a komolyzenei fesztiválnap: a szólóének és a szólóhangszer kategóriában 16 produkciót adnak elő;
este 7 órától a kamaraénekesek és a kamaraegyüttesek lépnek fel;
(Az ének-zenei bemutatók a főiskola III. sz. előadótermében lesznek.)
25-én a Bárdos Lajos-emlékhangversenyt rendezik meg a díszteremben, ahol a Movendo kórus, a gyakorlóiskolák kórusai szerepelnek;
26-án este 7 órakor kezdődik a fesztivál gálája a díszteremben, itt a legjobb teljesítményt nyújtó résztvevők szerepelnek, és ekkor adják át a díjakat is.

Reméljük, a város lakói is szívesen fogadják kezdeményezésünket, és eljönnek megnézni a fellépő hallgatókat. Mindenkit szeretettel hívunk és várunk a Líceumba.

Mihalcsik Márta
III. évf.

történelem-népművelés

Egri Újság, 1990. április 20.

Szem- és gondolatszennyezés helyett

Művészmozit!

Az jó, hogy a legfrissebb amerikai és nyugat-európai filmek Londonban, Berlinben és Budapesten szinte egy időben mennek a mozikban.

Rossz, hogy más filmek viszont nem mennek.

Ez utóbbi kategóriába a kevésbé kommersz, úgynevezett igényes művészfilmek tartoznak, amelyek tömegeket ugyan nem vonzanak a filmszínházakba, ám jelentős esztétikai értékekkel bírnak. Hajdan a Prizma vállalta ezek népszerűsítését, itt szerveztek különböző témakörökben klubokat is az érdeklődő "rétegek" számára. A Prizma azóta beállt a sorba, csak ritkán akad itt ingyencnek való csemege.

Lapunk értesülése szerint szeptembertől egy új mozi kezd meg működését Egerben, amit egyelőre "art-mozi" néven emlegetnek a beavatottak. Hogy mi is ez, és lesz-e valóban, erről beszélgettünk az Egri Est Ponyi Lászlóval, az egyik szervezővel.

E.E.: -Kié az ötlet?

P.L.: -Vagyunk néhányan a városban, akiknek szívügyünk a film. A főiskola közművelődési tanszékével és titkárságával közösen határoztuk el négyen-öten, hogy létrehozunk egy középiskolai filmklubot. Ugyenkkor nem zárnánk el a lehetőséget az idősebb korosztály előtt sem. Hétfőtől péntekig a dél-

utáni időpontokban a diákoknak, este viszont a felnőtt közönségnek vetíté-
nénk úgymond jó filmeket.

E.E.: -Ezen belül van valamiféle külön koncepció, hogy milyeneket?

P.L.: -A terveink szerint négy sorozatot indítanánk, úgy mint: Amerikai mítoszok; Európai "új hullámok"; Film és irodalom; Film és történelem. Minden sorozatnak saját napja lenne a héten - ez kialakít valamilyen ragaszkodást és rendszeresség-érzetet a fiatalokban. A vetítések előtt felkészült tanárok és hallgatók tartánának bevezetőt, és ugyanők vállalkoznának a vetítések utáni beszélgetésekre.

E.E.: -Milyen pénzből valósulna meg az ötlet?

P.L.: -Az önkormányzattól egy-másfél millió forintot igényelnénk: ekkora összegből biztonságosan lehetne működtetni a mozit. A moziüzemi vállalat részéről is támogatják a javaslatot, de nem zárkózunk el attól, hogy esetleg más szponzorokat is bevonjunk a munkába.

E.E.: -Van már helye és neve az új filmszínháznak?

P.L.: -A volt oktatási igazgatóságon találtunk a vetítésre alkalmas termeket. A nevről még nem döntötünk, én személy szerint Bódy Gáborról szeretném elnevezni - de lehet, hogy

Minden szerdán: ESTIPRESS

Eger kulturális eseményeit mutatja be

Február óta új műsorral gazdagodott az Eger Városi Televízió adása. Az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola harmadéves történelem-művelődésszervezés szakos hallgatói egy választható specializáció keretében, dr. Hauszer Zoltán tanár irányításával készítik az ESTIPRESS című kulturális magazint. A művelődésszervezés szak által meghirdetett specializáción minden hallgató elsajátíthatja a kamerakezelés, a vágás fortélyait, és megismerkedhet az interjúkészítés vagy a műsorszerkesztés rejtelmeivel.

A hetente huszonöt percben, szerda esténként jelentkező műsor a megyeszékhely kulturális eseményeiből ad válogatást. Ám az ESTIPRESS emellett már vendégül látott számos, országszerte ismert művészt, előadót is. Így a magazin munkatársai az elmúlt adásokban többek között meginterjúválták

Kathlen Gatit, a Sose halunk meg című film Nusiáját, rajta kívül pedig Nagy Ferót, Cseh Tamást, Másik Jánost, Grandpierre Attilát, és Bereményi Gézát.

A magazin természetesen ízelítőt ad a tanárképző főiskola rendezvényeiből is. Az elmúlt hetekben beszámolt a szakkollégium munkájáról, a különböző koncertekről, vagy az Ifjúsági Házban működő Hamvas Béla körőről.

A ma este hat óra negyvenkor kezdődő ESTIPRESS-ben a nézők képet kaphatnak A NAP elmúlt héten rendezett sajtófogadásáról, a Pál utcai fiúk egri koncertjéről, és Hrk Mária kiállításáról, amely a Pástorvölgyi iskolában kapott helyet. Ezen kívül megismerkedhetnek Vaszyly József diabetikus cukorrással is, végül a Magvető könyvesbolt könyvajánlatait láthatják. A mai adás szerkesztője Ortutay Miklós.

Heves Megyei Hírlap 1994. március 23.

Hogy Tarnabod újra felvirágozzék...

(Folytatás az 1. oldalról)

A tatár és a török dúlás sem tette tartósan kihaltá ezt a falut.

— És a közelmúlt?

— A hatvanas években már fürdőszobás, komfortos házak épültek, utak, járutok. Aztán a hetvenes évek körzetesítési törekvései nyomán az addig virágzó falu egyre inkább „el-szegényedett”. Így a termelő-szövetkezet is. Az iskola felső tagozatát megszüntették, másodára helyezték...

Igaz, a falu mostani vezetősége mindent megtesz, hogy pályázatokat nyerjen el a fejlesztésre, de segítő kéz, vállalkozó szellem, kezdeményező fantázia még elkélne.

— Hányan élnek ma Tarnabodon?

— Most már csak mintegy nyolcszáz, és egyre több az idősebb. Lokálpatrióta körünk az itt élők nyolcvanadik születésnapjára díszlevelet küld — s bizony nem kevés az ilyen idős ember. Egyesületünknek egyébként nemcsak egri tagjai vannak, s pártolókkal is dicsekedhetünk már. Jelentkeztek a győgyósi főiskoláról, Debrecenből, itt egy he-rakidusz, aki elkészítette a falu címerét. Alkotóművészek érdeklődnek a település iránt, ahonnan az amerikai kontinensről hazatért Szalay Lajos is meghátrózó gyer-

mekkori élményeit eredetileg. S már vannak vállalkozóink is, akik a biokertészetet megvalósítják. Egyébként a kör-pártoló tagja lehet az, aki adománnyal segíti munkánkat.

— Tehát az egyesület már nemcsak az ötletpályázat, elő-készítés stádiumában van...

— Szeretnénk mindenképpen továbbépíteni. Érdekes módon a falu lakóival nehezebb a dolgunk. Többen nem értik: mit akarunk, mit „keresünk”, mi itt ezen az előregedett helyen. Természetesen, nem adjuk fel. Szórolókat készítettünk terveinkről, gyakran hazalátogatunk, sokat beszélgetünk az emberekkel. Sikertől felvenni a kapcsolatot az egri tanárképző főiskola művelődési tanszékével szívesebben töltik diák tölti gyakorlatát Tarnabodon, az ott élők adnak nekik szállást. Foglalkoznak majd falutudattal, a cigány földjével. Egyébként ezt, a tanszék és az egyesület közös pályázatával valósíthatjuk meg. Ez a hallgatóknak is hasznos, hisz „életközösség” kerülnek a mindennapi köz-művelődési tevékenységgel. Az egyesületi tagok már be-szélgetnek a főiskolásokkal, s hogy miként foglalkoznak Tarnaboddal — ezáltal is bő-vült pártolóink száma...

Mikes Márta

Heves Megyei Hírlap 1994. július 25.

Pályázati pénzből támogatják – főiskolás falukutatók Tarnabodon

Ritka polgári kezdeményezés történt egy – a megyénk déli részén levő – kis faluért. Lét-rehozták a Tarnabodért Lokálpatrióta Egyesületet. Azok az onnan elszármazott egriek vállalkoztak erre, akik még szülőfalujuktól távol élve is érzik annak megtartó, erőit adó erejét. Napjainkra már csaknem negyven tagot számlálnak.

Levélben keresték meg barátaikat, hogy beszámoljanak az egyesület vezetőségének eddigi tevékenységéről, s támogatást kérjenek további munkájukhoz. Az egyesület hivatalosan bejegyzetett tagsági igazolvánnyal rendelkezik, s megnyitották a folyószámújukat is. Felvették a

kapcsolatot a tarnabodi polgármesteri hivatallal és a helyi lakosokkal, akik már kedvezően értelmezik munkájukat.

Közös pályázattal pénzt nyertek arra, hogy az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola közművelődési tan-székének hallgatói falukutató-tást végezzenek szeptember második hetében Tarnabodon. A megyei közgyűlés elnöke, Jakab István húszezer forintot biztosít az egyesületnek és a falunak, amelyet az utcák szépítésére fordítanak.

A terveik között szerepel, hogy a település régi temetőjét tagtársaik segítségével rendbe hozzák. Erre önkéntes munkát szerveznek szeptember 17-én, szombaton délelőtt tíz órától.

A halottak napján megkoszorúzzák a hősi emlékművet. A fásítási, virágosítási akció időpontját pontosan jelzik majd a helybelieknek.

Kiss Ferenc mérnök előzetes tervet készített Tarnabod gázellátására, a költség-számításokkal együtt. Ezt a falu vezetőségével együtt pályázatokra használja az egyesület, hogy minél több állami támogatást nyerhessenek el. Az előzetes tervet ingyenesen biztosítja a Kiss Kft. A tarnabodi lokálpatrióták erre a célra alapítványt is szeretnének létrehozni, valamint szívesen várnak további ötleteket. Az érdeklődők Kassza Máriát keressék a 36/311–807-es számon.

(mikes)

Heves Megyei Hírlap 1994. szeptember 12.

Szakmai fórumot tartottak főiskolásoknak az adácsi művelődési házban

Művelődésszervezők ismeretgyűjtésén

Az egri tanárképző főiskola művelődésszervező szakos hallgatóit fogadta tapasztalategyűjtés és a közművelődés aktuális kérdéseinek megvitatására a közelmúltban Szekeres János, az adácsi művelődési ház igazgatója.

A településen évtizedek óta tevékenykednek amatőr művészeti csoportok, amelyek mára nemzetközi hírnévre tettek szert. Ebben az évben is több külföldi és hazai fellépést vállaltak, így februárban a Veritas színházi kör – amely 1989-ben megkapta a nívódíjat – a szlovákiai Szepsiben, míg a Zéta táncklub néptáncosai áprilisban a lengyelországi Poznanban léptek fel. Megyénk felvonulásairól,

nyári rendezvényeiről sem hiányoztak az adácsiak, mi több, a Balaton mellett is szép sikereket könyvelhettek el. Mind-ezen szakmai sikerek miatt keresték fel őket dr. Szabó Sándorné vezetésével az egri főiskolások, ahol előbb a község polgármestere, Fodor Lajos tájékoztatta őket az elmúlt öt év eredményeiről, majd Szekeres János igazgató számolt be az elmúlt 20 év amatőr művészeti mozgalmainak szervezéséről.

A település kulturális élete után egyre nagyobb az érdeklődés, hiszen a közelmúltban például Csongrád megye szakmai küldöttségét látták vendégül, ők szintén tapasztalatszerésre érkeztek.

A főiskolásokkal történő

beszélgetésen elhangzott: az intézményt évente 2,4 millió forinttal támogatja az önkormányzat, bevételeik jelentős része pályázatokból származik. Ebben az évben 850 ezer forint saját és 1 millió forint pályázati pénzzel egészítették ki a „házipénztárt”. Ez utóbbit a külföldi utazásokra, technikai felszerelésekre és a ruhatár bővítésére fordították.

Az adácsiak legközelebbi rendezvénye november 9-én lesz, amikor a megyei formációs táncgálának adnak otthont, majd november 22-én ismét egy külföldi utazás következik, amikor a Kassza-videki Csemadok Katalin-bárára hivatalosak.

(szuromi)

Heves Megyei Hírlap 1996. október 16.

„A valóság azoknak való, akik nem bírják a kábítószer”

Főiskolások a drog ellen

Az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola másodéves művelődésszervező hallgatói *Főiskolások szervezték* címmel egy-új programsorozattal kapcsolódnak be a város kulturális életébe.

Ma este 7 órától a Leo Amici Alapítvány komlói telepén élő olyan fiatalok látogatnak el Egerbe, akik a kábítószerrel próbálnak leszokni. A telep lakói színházat alapítottak maguknak, hogy eljuttassák egymásnak, de főként kortársaiknak életüket és tapasztalataikat.

December 5-én, csütörtökön este 7 órától táncházat tartanak

a Gajdos együttesel. A Budapest Táncgyűttes táncosainak közreműködésével Maczkó Márta is színpadra lép.

A zene és a rádió a főszereplője a december 11-én, szerdán este 7 órától kezdődő rendezvénynek, amelyen meghívott vendégként köszönhetik Szabó Sándort (Prog) és Nagy Zoltánt (Zsibi). A Rádió 7 munkatársai a jelenlévő fiatalokat nemcsak beavatják a rádiózás titkaiba, hanem az est során felvetődő kérdésekre is szívesen válaszolnak.

A rendezvényeknek az egri Ifjúsági Ház ad otthont.

Heves Megyei Hírlap 1996. december 3.

A szerelem nem győz le mindent

HIV-pozitív fiatalember vallott betegségéről

EGER – Bodolai Mónika, Várkonyi Andrea és Varga Csilla, az egri főiskola másodéves, művelődésszervező szakos hallgatói rendezték meg tegnap a Boldog Örvény elnevezésű programot az Ifjúsági Házban.

Dr. Ringelhann György polgármester nyitotta meg a rendezvényt. Beszédében hangsúlyozta a dohányzás, az alkohol veszélyeit. Felhívta a jelenlévők figyelmét a mértékletességre és az AIDS, a kábítószerrel szembeni küzdelemre is.

A megnyitó után a város ifjainak meghirdetett rajzpályázat eredményét ismertették. A szakmai zsűri döntése alapján a harmadik helyezett Lukács Tamás lett. A második helyezést az egri Neumann János Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola diákjainak ítélték oda. A bírálatsztást Király Gábor alkotása nyerte el. Különdíjat kapott Nagy Villő, Nagy Péter és Pál Gergely pályaműve.

Az első három helyezett és a különdíjas alkotók értékes tárgyjutalmakat vehettek át, míg a többi pályázó oklevéllel és könyvekkel térhetett haza.

A díjátadást követően egy

volt drogos ifjú és egy HIV-pozitív fiatalember számolt be a betegségéről, a szenvedéseiről, és készségesen válaszoltak a jelenlévők kérdéseire is.

A később tartó rendezvényen a pozitív életérzés erősítése végett mászófalon lépkedhettek a merészek, aerobic-csoporttal együtt mozoghattak az ügyesebbek, majd a diákok relaxáción és közös játékon pihenhették ki magukat.

A program ideje alatt információs tanácsadás működött, ahol a szakemberek a drogról, az AIDS-ről és a fiatal munkanélküliek elhelyezkedési lehetőségeiről tájékoztatták az érdeklődőket.

Az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola másodéves hallgatói az Ifjúsági Házal, az ÁNTSZ megyei intézetével, a mentálhigiénés csoporttal, a RÉV Alapítvánnyal, a Mentálhigiénés Programiroda Észak-magyarországi Régiójával, a Heves Megyei Rendőr-főkapitánysággal, a helyi polgármesteri hivatallal karöltve rendezhették meg a Boldog Örvény elnevezésű eseményt.

(hancsák)

Heves Megyei Hírlap 1998. április 16.

Egyetemi tévéadás indul

Országos konferencia a filmoktatásról

Hallgatóknak, szakembereknek, a társintézmények oktatóinak és a megyeszékhely közművelődésében dolgozó filmeseknek rendezett kétnapos országos konferenciát az Eszterházy Károly Főiskola Közművelődési Tanszéke.

EGER

A tanácskozás, amelynek célja a főiskolai hallgatók képi fzlésének, valamint a főiskolai filmoktatás legfontosabb kérdéseinek áttekintése volt, jóval túlmutatott az intézményesített oktatás keretein, miután országos tapasztalatokkal és aktuális ismeretekkel is gazdagította a jelenlevők tapasztalatait.

A társintézményekből, valamint különböző szakterületekről érkezett helyi vendégeket *Hidy Pálné dr.* tanszékvezető köszöntötte, aki hangsúlyozta, az itteni

főiskola az országban elsőként figyelt fel a filmes kultúra oktatásának fontosságára, így már 1975-ben, egyedüli nem tanár szakként a Neveléstudományi Tanszék vállalta meghonosításának úttörő szerepét. Az igazi virágkor a nyolcvanas évekre tehető, amikor hetente kétszer vetítettek a filmklubban. Ilyen előzmények után – a közművelődési tanszék bábáskodásával – született meg a kommunikáció szak, amely erőteljesen részt vesz a filmes szakemberek képzésében.

Ehhez kapcsolódott *dr. Hauser Zoltán* főigazgató-helyettes megnyitója, aki a képolvasás és képirás fontosságát hangsúlyozta. Mint utalt rá: komoly tárgyalások zajlanak annak érdekében, hogy egy-két éven belül egy speciális egyetemi-főiskolai tévécsatorna indulhasson.

A konferencia ma délben záródik.

Heves Megyei Hírlap 2000. december 1.

LÁNCREAKCIÓ. Az Eszterházy Károly Főiskola művelődésszervező hallgatói december 10-én este hét órától az Egri Művészetek Háza tanácstermében Láncreakció címmel beszélgetést rendeznek. *Máté Krisztinát*, a TV2 műsorvezetőjét *Sivák Péter*, a Rádió 1 műsorvezetője kérdezi a televíziózás helyzetéről, a vetélkedők világáról.

Heves Megyei Hírlap 2001. december 7.

Furulyás Ferkó és a többiek

2003. március 11–12. között az Eszterházy Károly Főiskola volt a Dialektus Filmfesztivál egyik állomása. A kétnapos filmes rendezvényt a főiskola Közművelődési Tanszékének oktatója: Szűk Balázs főiskolai adjunktus, illetve Bércessy Burka Beatrix, a tanszék gyakornoka szervezte. A nyitónapon egy nagyjátékot, a Córész láthattunk Groó Diana rendezésében melyben zsidó identitásukat kereső fiatalokkal találkozhattunk) illetve más rövidfilmeket: S immár itt vagyok, Pilisi mész, Az antropológiai film. A filmek között közönségtalálkozóra került sor, ahol a Córész rendezője (Groó Diana) és a film operatőre (Szobrász András) beszélt a forgatásról. Groó Diana elárulta még, hogy a dédapja naplóját is szeretné megfilmesíteni, illetve ha lehetőségei engedik, egy nagyjátékfilm elkészítését is tervezi. A fesztivál szervezője: Domoikos János elmondta, hogy fontosak ezek a filmek, hiszen más nép, más kultúra szokásait ismerhetjük meg ezekből a dokumentációkból.

A második nap elején dr. Veress József, a Közművelődés Tanszék kandidátusa megnyitóbeszédében elmondta, hogy ezek a néprajzi, antropológiai filmek közelebb állnak hozzánk, mert a közéletéről, az itt és most Magyarországról szólnak, s ezek inspi-

rálják az embert. Azonban ha valaki csak passzív befogadó, úgy is gazdagodik, de ha a beszélgetésekbe bekapcsolódik, hasznosíthatják a megszerzett tapasztalataikat. A második napon is érdekes kínálat állt a filmeket szerzők rendelkezésére, láthattunk egy süket erdélyi kisfiút, akinek legnagyobb boldogságot egy fényképezőgép adott (Csendország), láthattunk egy erdélyi kis falu mindennapjaiból részleteket (Alsófalvi anziksz), illetve a kirgiz kultúráról, életmódjáról szóló összeállítást (Az eleven szellem). A zárónapi ankét vendége volt Kőszegi Edit és Szuhay Péter, a Történetek a boldogulásról című film rendezői, illetve Füredi Zoltán, a fesztivál másik szervezője. Érdekes képet kaphattunk arról, miként látják helyzetüket az országban a cigányok, miként próbálnak pénzt szerezni libatépésből vagy gyermekláncfűszedésből, és miként kényszerül arra egy ember, hogy Michael Jacksontól kérjen pénzt. Füredi Zoltántól megtudtuk, hogy nyugatabbra sorra gyártják a néprajzi filmeket, mert van kultusza. Magyarországon kétfévente szeretnék megrendezni ezt a fesztivált, mert utoljára 1994-ben rendeztek néprajzi filmfesztivált Dombóváron. A nagyjáték két rendezője

szerint ebben a történetben nem az volt a cél, hogy közös nevezőre hozzanak egy oláh cigányt és egy nem oláh cigányt, hanem az, hogy megmutassák, hogyan élnek különböző módon a romák a mai Magyarországon.

Szűk Balázs főiskolai adjunktustól megtudtuk, hogy a „fesztivál szervezői kerestek olyan felsőoktatási intézményeket, ahol kulturális képzés folyik, vagy a kultúra valamilyen formáját oktatják. Így jutott el Egerbe a filmfesztivál. A szervezés során előnyt jelentett, hogy Burka Beatrix ismeri Füredi Zoltánt, így a szervezési feladatok könnyebbé váltak. Azért is fontos ez a rendezvény, mert a Közművelődés Tanszék művelődéstörténet kurzusában fontos szerepe van a kultúrának egymásmellettiiségének, s ezt most mozgóképen is láthattuk.” A tanár úr szerint az apróbb technikai hibák ellenére sokakat megmozgatott ez a rendezvény, s örömet jelentett, hogy ennyi ember kíváncsi volt a filmekre. Azért is voltak érdekesek a dokumentációk, mert találkozhattunk boldog és szomorú arcokkal, bár ennek ellenére mégis a filmekben szereplő emberek többségének nem a tragikus életszemlélet sugárzott az arcáról, hanem a boldogság. Itt nincsenek forgatókönyvek, hiszen az élet írja azokat.

KUN TAMÁS

Heves Megyei Hírlap 2003. március 19.

Egy kötet Kakuk Jenő emlékére

A Tanulmányok a kultúra és közművelődés köréből című kiadványt az elhunyt emlékének szentelték

EGER

Tíz esztendővel ezelőtt, 44 évesen halt meg Kakuk Jenő, az Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola adjunktusa. Az autóbalesetben életét vesztette vele utazó felesége és két tizenéves lányuk is. Egy évtized nagy idő. Arra bizonyára elegendő, hogy az ittmaradtak fájdalmát enyhítse némiképp. Tíz év alatt a Tanár Úr egykori munkahelye is sok változáson ment keresztül, s ezek közül talán az a legcsekélyebb, hogy a tanárképző szó kikerült az intézmény nevéből.

Tíz esztendő olykor arra is elegendő, hogy ne csak maga az elvesztés fájdalma, hanem az eltávozottak emléke is elhalva-

nyuljon. Kakuk Jenő egykori barátai, kollégái és tanítványai minden bizonnyal ezt az emlékvessztést szerették volna megakadályozni, amikor az Eszterházy Károly Főiskola Tudományos Közleményei Új Sorozat XXX. kötetét, a Tanulmányok a kultúra és közművelődés köréből című kiadványt az elhunyt emlékének szentelték.

Rendhagyó ez a kötet, több okból is. Felrúgja például azt a „hagyományt”, hogy egy tanulmánykötetnek személytelennek, az elért eredmények – a tudomány szigorú szabályainak megfelelő formában történő – ismertetésére szorítkozóznak kell lennie. Ez a 300 oldalnyi írás nagyon is személyes. Nem csak azért, mert olvashatók benne

Kakuk Jenő munkái, s nem is csak azért, mert volt kollégái, barátai, tanítványai – Hidy Pálné: Tíz év múlva (Előszó helyett), Havas András: Sírni szabad – teszük itt közzé írásait, megteremtve a kapcsolatot az évtizeddel ezelőtti közelmúlt és a jelen között. A személyesség a kimondott és papírra vetett mondatokon túl is tetten érhető. Még ott is, és akkor is ahol és amikor látszólag teljesen másról szól egy-egy tanulmány.

A „csupán” érdeklődő – ezért a kötet egészéhez a kiadónál tárgyilagosabban viszonyulni tudó – olvasó természetesen számos hasznos ismerettel gyarapodhat egy-egy cikket megismerve. A teljesség igénye nélkül álljon itt néhány téma: a magyar

filmirodalom 1945 előtti történetét Veress József, az egri rendszerváltás 1988-1990-es történetét Kácsor Zsolt, az egri Filmművészeti Nyári Egyetem 30 éves történetét pedig Kiss Lajos dolgozta fel. Olvasható a kötetben Lisztóczy László Versekből tündöklő Erdély, Kocsis István Jelenítés a Tekintetes Úrnak, Forgó Sándor-Hauser Zoltán-Kis-Tóth Lajos A média informatizálódása, illetve több más tudományos közlemény.

A dr. Hauser Zoltán és Ponyi László szerkesztette kiadványhoz dr. Hidy Pálné tanszékvezető, egykori kolléga írt előszót, s a kötethez tartozó CD-t a valamikori barát, a főiskola jelenlegi kulturális programigazgatója, Jónás Zoltán gondozta. (BKK)

Heves Megyei Hírlap 2003. december 27.

Főiskolai filmklub

A Filmklub 2004 március-május folyamán az Uránia mozi Kamaratermében, bérletes formában, 8 alkalommal filmet vetít, keddenként 20 órai kezdéssel. A vetítéseket rövid bevezető előzi meg, melyet művelődésszervező szakos III-IV. éves filmes szakirányú és III-IV. éves nem szakirányú hallgatók tartanak. A filmek kapcsolódnak a szerdai video-projektoros (február, május) vetítésekhez. (Közművelődési tanszék, „B” épület, 305-ös terem, 19.00)

Heves Megyei Hírlap 2004. március 17.

Idősek karácsonya. Több mint 150 meghívott szépkorúnak tartottak karácsonyi ünnepséget az egri Bartakovics Béla Művelődési Központban. A Dobó Katica Nyugdíjas Szervezet kérésére az Eszterházy Károly Főiskola végzős művelődésszervező hallgatói gondoskodtak a programról. A nyugdíjasszervezet és a művelődésszervező tanszék több mint egy évtizedes kapcsolatot ápol, így szinte természetes volt, hogy a közös karácsonyi est megszervezésére is a hallgatókat kéri fel. Az esten köszöntőt mondott dr. Kádár Zsolt református esperes. A Csorba Júlia főiskolai hallgató vezette csoport pedig részleteket mutatott be a régiós hagyományából, valamint zeneszámokkal és prózai jelenetekkel idézte az ünnepvárás pillanatait.

Heves Megyei Hírlap 2006. december 13.

Meghitt pillanatok, varázslatos ünnepek

Az elmúlt év végén a Dobó Katica Nyugdíjas Szervezet a Bartakovics Béla Művelődési Központban évzáró ünnepséget tartott tagjai részére. Az ünnepségen dr. Lengyel Gyula plébános atya tartott megható beszédet a szeretetről, a karácsony mítoszáról. Ezt követően virágcsokkal búcsúztatták el Kary József igazgatót és Nagyné Váradi Anna közművelődési szakembert a Művelődési Központban bekövetkezett változások miatt. Ezek után a hagyományokhoz híven az Eszterházy Károly Főiskola Hidy Pálné vezette művelődésszervező szakos hallgatói verssel, énekkel, tánccal szórazkottatták a megjelent nyugdíja-

sokat. Az előadás végén saját készítésű mézeskaláccsal és finom szaloncukorral kedveskedtek a szereplők az ünnep alkalmából. Köszönet a meghitt pillanatokért, az ünnep varázsaért!

A szervezet ugyanígy rendezte meg évbúcsúztatóját is, ahol közel száz fő gyűlt össze, hogy együtt vegyenek búcsút az óévtől, és örüljenek egy reményteljes új év kezdetének. A vidám hangulathoz, tánchoz Sági Ferenc szolgáltatta a hangulatos zenét.

Köszönet jár a szervezésben részt vállalóknak és a támogatóknak, akik remélhetőleg idén is segítik a klub munkáját.

■ Zelei Ferencné
(cím a szerk.-ben)

Heves Megyei Hírlap 2008. február 6.

EI HÍRLAP – 2008. MÁJUS 21., SZERDA

Egri harmadéves hallgatók kedves meglepetése nyugdíjasoknak

Tavaszköszöntő bálra invitálták a Dobó Katica Nyugdíjas Szervezet tagjait és unokáit az Eszterházy Károly Főiskola művelődésszervező szakos 3. évfolyamos hallgatói.

A műsorban a húsvét és pünkösd jellegének kiemelése mellett romantikus Chopin-dallamokat hallhattunk, majd szólóénekekkel, tánccal, verssel léptek a színpadra a tehetséges fiatalok. Volt még hagyomány-őrző pünkösdkirály-választás is, amit a szervezet énekegyüttese Somfai Tiborné vezetésével adott elő. Ezt követően a híres Vidróczki néptánc-együttes táncában gyönyörködhattunk.

Hallhattunk még anyák napjával kapcsolatos verset is. Ezek után mutatták be a gyerekek a műsor alatt a játszóházban készített kis ajándékaikat, és köszöntötték vele szüleiket, nagyszüleiket. Játékos szellemi vetélkedőre került sor, aminek győzteseit ajándékokkal jutalmazták a hallgatók. Kezdődött a vidám zenés bál, ahol táncra perdült idős-fiatal egyaránt. Végezetül dr. Gallovits László, a szervezet vezetője köszönetet mondott a színvonalas műsorért, és méltatta azt a kapcsolatot, amely szervezetünk és a főiskolások között már több éve tart, és akik előadásaikkal mindig nagy örömet szereznek nyugdíjasainknak.

■ Zelei Ferencné
Eger

ÖRZETE

A ciszterci apátsági templomot reményeik szerint a Magyar Értéktár is befogadja majd

Fotó: Korsós Viktor

Harminchat értéket térképezték föl

A Békától kezdve az ipari emlékeken át a helyi kulturális értékekig gyűjtöttek megörzésre érdemes dolgokat az egyetemisták.

Tóth Balázs

szerkesztoseg@hevesmegyehirlap.hu

BÉLAPÁTFALVA A közelmúltban Egerben mutatták be egyetemista hallgatók Bélápátfalva értékeit, amelyeket az elmúlt időszakban térképeztek föl helybeliek segítségével, s állították össze belőlük a települési értéktárat.

– Bélápátfalva gazdag épített és természeti értékekben, ezek mindegyike megérdemli, hogy felvételt nyerjen a települési értéktárba. Közülük több pedig a megyei értéktárnak is része kell hogy legyen – mondta Mezőné Kovács Edit, a Bélápátfalvi Kultúrdia Kft. ügyvezetője. Hozzátette, a város egyik legfőbb nevezetességét, a ciszterci apátsá-

gi templomot reményeik szerint a Magyar Értéktár is befogadja majd.

– Az értéktárban való rögzítéshez szükséges felterjesztések elkészítésében az Eszterházy Károly Egyetem nyolc közösségszervezés szakos hallgatója volt a segítségünkre az NMI Művelődési Intézet Héves Megyei Igazgatóságának közreműködésével. Még a tavalyi esztendőben a II. Eger – Közösség – Együttműködés című szakmai nap keretében a NMI Művelődési Intézet és az Egyetem együttműködési megállapodást kötött – fejtette ki Mezőné Kovács Edit. A csapat helyi kapcsolattartója és segítségé helyben a Kultúrdia Nonprofit Kft. volt, mindenben igyekeztek támogatni, segíteni a hallgatókat, hiszen nagy segítséget jelentett a munkájuk a település számára.

– A hallgatók elsőként megismerkedtek az értéktárás szakmai hátterével, illetve a törvényi szabályozásával, majd gyakorla-

ti munkába kezdtek. Először a települési értékleltárt állítottuk össze, amelyben harminchat helyi értéket rögzítettünk. Ezek között van az apátsági templom, a Békő-hegy, a Cementgyári-tó, valamint a Gilitta kápolna is. Sok más mellett belekerült még a Szabó Zoltán festményeiből álló tárlat, a bélápátfalvi keménycserép, a helyi cementgyártás, a Hősök könyve, de még az apátsági templomban élő védett denevérek is – sorolta az óvándó kincseket Mezőné Kovács Edit.

Ők maguk is egy kicsit bélápátfalvaiak lettek

Az igazgató szerint a hallgatók a települést járva kérdőíves felmérést végeztek, valamint interjúkat készítettek a helyi lakosokkal, fotódokumentációval és rövid videókkal egészítve ki ezeket. Ezután egy komoly kuta-

tó- és háttér munka következett, majd az elkészített interjúk és a kitöltött kérdőívek alapján a kormányrendeletben rögzített formai és tartalmi követelmények figyelembevételével valós értéktári előterjesztéseket készítettek a hallgatók. Ezeket aztán május elején a Liceum könyvtártermében nyilvános bemutató keretében meghívott vendégek előtt is bemutatották kisfilmek és prezentációk formájában.

– A munka hetei alatt mindvégig nagyon jó hangulatban, gördülékenyen folyt a tevékenységük, a hallgatókat segítőkészen fogadták a lakosok is, az egyetemisták pedig nagyon megszerették a városunkat. Ahogy a bemutatón fogalmazták: a munka végére egy kicsit saját maguk is egy kicsit bélápátfalvaiak lettek – zárta szavait az ügyvezető.

Látogasson el hírportálunkra!
HEOL.hu

Az egri hallgatók is építik a közösséget

EGER Októberben indul az egyetemistáknak szóló Közösség – Tér – Település (KTT) elnevezésű képzési program. Az első évfolyam 32 diákkal vág neki a programnak. A jelentkezés lezajlott, összesen hét felsőoktatási intézmény kilenc karának hallgatója vesz részt a programban, köztük az Eszterházy Károly Egyetem is, amely október 14-én egy hetes, intenzív, alapozó képzéssel indul Pannonhalmán.

A program célja, hogy a különböző intézményekről és szakokról érkező hallgatók saját szakmájuk területén kipróbálhassák magukat élesben.

A képzés elsődlegesen építész és közösségszervező hallgatóknak szól, de teológus-lelkészek, tájépítő és kertrendező valamint kulturális mediátor hallgatók is bekerülhettek a programba, amely már az első évfolyam esetében másfél-szeres túljelentkezéssel indulhatott útjára.

Az előadások, különféle műhelyprogramok, kerekasztal-beszélgetések és szakmai programok a közösségi művelődés, az építészet, a település- és területfejlesztés valamint a közösségfejlesztés és közösségi tervezés témáit járják körbe.

M. H.

Heves Megyei Hírlap 2019. október 8.

Készül a helyi értéktár

OSTOROS – A Nemzeti Művelődési Intézettel és az egri egyetem közösségszervező szakos hallgatóival közösen márciusban elkezdtünk egy ostorosi értéktár létrehozását célzó projektet, ám ez akkor a járvány miatt megszakadt – közölte Böjt László polgármester. A munkát folytatták, az egyetemisták és ostorosiak együtt összegyűjtöttek sok-sok értéket. A hallgatók kiválasztanak a listából egy-egy elemet és elkészítik annak a teljes dokumentációját.

M. H.

Heves Megyei Hírlap 2020. október 3.

A tanszék életével, az oktatók tudományos tevékenységével, a hallgatói léttel kapcsolatos tartalmakról napjainkban jellemzően elektronikus felületen: az egyetem Neveléstudományi Intézetének oldalán (<https://uni-eszterhazy.hu/nevelestudomanyiintezet>), a Facebook oldalukon Közösségszervezés Eger (<https://www.facebook.com/ekkekozmu>), továbbá TikTok csatornákon tájékozódhat az érdeklődő.

Rólunk írták, hallgatóink mondták – Líceumi Paletta (válogatás)

II. Eger – Közösség – Együttműködés (2018):

<http://palettaonline.hu/hirek/eger-kozosseg-egyuttmukodes-2344>

Egység, humor, közösség – Csapatépítő nap a közösségszervezés BA szakon
<https://palettaonline.uni-eszterhazy.hu/cms/tartalom/megtekint/egyseg-humor-kozosseg--csapatepito-nap-a-kozossegszervezes-ba-szakon>

Elindult a Közösségi Kult-Óra

<https://palettaonline.uni-eszterhazy.hu/cms/tartalom/megtekint/elindult-a-kozossegi-kult-ora>

Fontos, hogy tudj kiállni magadért, más nem fogja helyetted megtenni –
portré Sári Viktóriáról

<https://palettaonline.uni-eszterhazy.hu/cms/tartalom/megtekint/fontos-hogy-tudj-kiallni-magadert-mas-nem-fogja-helyetted-megtenni--portre-sari-viktoriarol>

Mit csinál egy közösségsszervező a hétköznapiakban?

<https://palettaonline.uni-eszterhazy.hu/cms/tartalom/megtekint/mit-csinal-egy-kozossegszervezo-a-hetkoznapokban>

Zárszó

Eltelt ötven év, a képzés indulása óta sok minden történt, sok minden változott a minket körül vevő világban. A kötetben leírtak megítélésünk szerint behatóan szemléltetik, hogy képzésünk folyamatosan igyekezett és igyekszik a mai napig a kor kihívásaira reagálni, melyet szemléltetnek a gondozott szakok változó elnevezései is, azonban az is látható, hogy számos értéke az egri képzésnek – néhány esetben új köntösben - fennmaradt az ötven év alatt:

A tanszéken az időskori művelődés, az idősokkal való foglalkozás (népfőiskolai kurzusok, Fiatalok az idősökért) mindig kiemelt figyelemmel bírt. Hasonló jellegű ismeretterjesztő és kutató tevékenység napjainkban is folytatódik a tanszéken, a kor kihívásaira figyelemmel, egyfelől a az idősök médiatudatosságának fejlesztésére koncentrálva; többek között a hallgatóink által idősöknek szervezett programok, rendezvények keretében, vagy a Községi Kult-Óra elnevezést viselő kezdeményezésünk során, illetve az élethosszig tartó tanulás és felnőttkori művelődés kutatás kontextusában. Kezdetektől fogva a hallgatók számos felmérésben: lakótelepi (Északi lakótelep) és falukutatásban vettek részt, napjainkban szintén közreműködik tanszékünk felkérés útján számos kistélepülés értékfeltáró tevékenységében, illetve kiemeljük az egykori „ötös” lakótelepen (Bervai lakótelep) végzett közösségi feltáró munkánkat.

Képzésünk során a tantermi órák mellett - ahol lehetőség kínálkozott, kínálkozik - rendszeresen törekszünk kihasználni Eger város kulturális-művészeti-közösségi értékeiből eredő lehetőségeket is, hogy ezáltal is minél életszerűbbé tegyük a közművelődési szakemberképzést. A tanszék a gondozott szakok gyakorlati jellegéből fakadóan kezdetektől fogva kiterjedt szakmai kapcsolatokkal, sokrétű gyakorlati helyszínekkel rendelkezik.

A múlt és a jelen abban is összefonódik, hogy ötven éve a Neveléstudományi Tanszék berkeiben indult el képzésünk, napjainkban pedig a Neveléstudományi Intézet intézeti tanszékeként működünk.

Dr. Simándi Szilvia

Egykori művelődésszervező szakos hallgatóként s ma a közösségi művelődés területén dolgozó szakemberként különös örömmel és büszkeséggel ajánlom ezt a jubileumi tanulmánykötetet mindazoknak, akik hivatásuknak érzik a közösségek szolgálatát és a kulturális értékek gyarapítását.

Az immár fél évszázados egri közművelődésszakember-képzés méltán tekint vissza gazdag múltjára: ötven éve közvetíti azt az értékrendet, amely a közösség, a kultúra és az ember iránti elkötelezettségen alapul. Az itt megszerzett tudás, tapasztalat és szemlélet nem csupán szakmai alapot, hanem maradandó emberi és közösségi hitvallást is ad – a meggyőződést, hogy az együttműködés, a közös cselekvés és a helyi értékek megbecsülése képes formálni a jövőt.

Ez a kötet méltó tisztelgés az alapítóknak és az elmúlt évtizedek oktatóinak, hallgatóinak a munkája előtt. Ugyanakkor inspiráció is mindazok számára, akik ma a közösségekért dolgoznak, és továbbviszik azt a szellemiséget, amely közösségeket formál, értékeket teremt és embereket köt össze.

Buzás Eszter
*közművelődési szakember,
a Nemzeti Művelődési Intézet
Heves vármegyei igazgatója*